CHECK MEDIA

Ghidul este parte a proiectului CheckMedia.ro - lansat de către o echipă de tineri cercetători şi jurnalişti din cadrul Asociaţiei Chamber of Excellence in International Affairs (CEIA) -, pentru a contracara acţiunile de dezinformare şi a monitoriza formele de război informaţional (information warfare), demarat în spaţiul mediatic din România şi Republica Moldova. Obiectivul principal al proiectului constă în depistarea, demascarea falsurilor informaţionale şi dezmințirea mesajelor mediatice care denaturează adevărul despre evenimentele din R. Moldova şi România, încurajând atitudinile anti-occidentale şi naţionalist-populiste în rândul populaţiei. Aceste manipulări ale opiniei publice din ambele state sunt îndreptate împotriva ideii de unitate ale Uniunii Europene şi Alianţei Nord-Atlantice, precum şi împotriva fundamentelor democraţiei din spaţiul occidental.

Editura Top Form

Abilitată de Consiliul Naţional de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare
Comisia de Ştiinţe Militare, Informaţii şi Ordine Publică, Categoria Edituri A2, poziţia 16
Comisia de Sociologie, Ştiinţe Politice şi Administrative, Categoria Edituri A2, poziţia 17

ISBN: 978-606-8550-78-7

Ghid practic

FACT-CHECKING

Răzvan MUNTEANU
Radu CUPCEA

Nicolae ȚIBRIGAN
Mihai BÂRSAN

Nicolae ȚIBRIGAN Răzvan MUNTEANU
Mihai BÂRSAN Radu CUPCEA

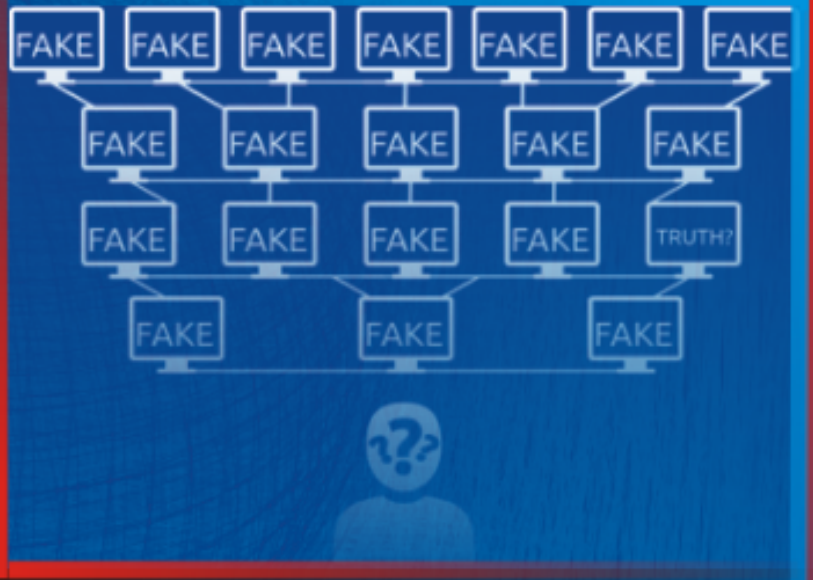

FACT-CHECKING

Ghid practic

Intelligence

Chamber of Excellence in International Affairs

GHID PRACTIC DE FACT-CHECKING

Colecţia Geointelligence®
Editura Top Form

Senior editor: Cristina Simileanu
Coperta: Vasile Simileanu

Formulările şi prezentarea materialului nu reprezintă întotdeauna poziția Editurii Top Form.

Autorii sunt responsabili atât de alegerea şi prezentarea datelor conținute în lucrare, cât şi pentru opiniile exprimate, care nu sunt întotdeauna identice cu cele ale editorului şi nu angajează în niciun fel răspunderea acestuia.

În lipsa acordului scris al Editurii Top Form reproducerea integrală sau parțială a oricărui material scris sau ilustrativ din această ediție este interzisă.

CIP nr. 01432 / 05.02.2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Fact-checking: ghid practic / Nicolae Țîbrigan, Răzvan Munteanu, Mihai Bârsan, Radu Cupcea - Bucureşti: Top Form, 2019

Conține bibliografie
ISBN 978-606-8550-78-7

I. Țîbrigan, Nicolae
II. Munteanu, Răzvan
III. Bârsan, Mihai
IV. Cupcea, Radu

32

Copyright © 2019
Editura Top Form

Editură abilitată de către Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor şi Certificatelor Universitare (CNATDCU):
- Comisia pentru Ştiințe Militare, Informații şi Ordine Publică, Categoria Edituri A2, poz. 16
- Comisia pentru Sociologie, Ştiințe Politice şi Administrative, Categoria Edituri A2, poz. 17
Editură recunoscută de către Consiliul Național al Cercetării Ştiințifice din Învățământul Superior - cod CNCSIS 325

www.geopolitic.ro, editura.topform@yahoo.com;
geopolitica.magazine @yahoo.com; geopolitica.magazine@gmail.com

Chamber of Excellence in International Affairs

Nicolae ŢÎBRIGAN
Mihai BÂRSAN
Răzvan MUNTEANU
Radu CUPCEA

GHID PRACTIC DE FACT-CHECKING

Editura Top Form
Bucureşti 2019

Acest proiect este finanţat, în mare parte, prin contribuţia generoasă a poporului american, prin Departamentul de Stat al Statelor Unite.

Beneficiarul (Chamber of Excellence in International Affairs) este responsabil pentru conţinutul Ghidului.

Acesta nu reflectă în mod necesar viziunea sau opiniile Departamentului de Stat al SUA sau ale guvernului american.

CUPRINS

col. (r) Ion Petrescu
PREFAŢĂ ..... pg. 09

Partea I
FAKE NEWS - STUDII DE CAZ

Răzvan Munteanu
FENOMENUL FAKE NEWS ..... pg. 15

Radu Cupcea
TROLII MOLDOVENI ŞI RĂZBOIUL LOR ABSURD ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI ..... pg. 27

Nicolae Ţîbrigan
CUM A EXPLODAT „BOMBA ELECTRONICĂ" A KREMLINULUI ÎN PRESA DIN ROMÂNIA ŞI R. MOLDOVA ..... pg. 39

Mihai Bârsan
REACŢII INSTITUŢIONALE ŞI LIMITE ÎN LUPTA CONTRA FAKE NEWS ..... pg. 57

Nicolae Ţîbrigan
SPUTNIK, PROPAGANDA ŞI ROMÂNII DE PRETUTINDENI ..... pg. 73

Partea a II-a

INSTRUMENTE DE FACT-CHECKING

CUM RECUNOAŞTEM O ŞTIRE FALSĂ SAU O DEZINFORMARE?..... pg. 89

CUM SĂ ANALIZĂM ÎNREGISTRĂRILE VIDEO - studiu de caz.... pg. 175

CUM IDENTIFICI MANIPULĂRILE PE WIKIPEDIA - studiu de caz ..... pg. 187

CUM VERIFICI O INFORMAŢIE ONLINE. Câteva sfaturi practice ..... pg. 195

Autorii ..... pg. 199

PREFAŢĂ

UN BOMBARDAMENT INFORMAŢIONAL UTIL CONTRACARĂRII RĂZBOIULUI HIBRID

Peste Ocean a atras atenţia, la mijlocul lunii septembrie 2018, notificarea pe care Facebook a trimis-o grupurilor interesate, prin care se precizează că „paginile şi site-urile care publică sau partajează ştiri false vor vedea că distribuţia lor generală este redusă şi că abilitatea lor de a genera bani şi de a le publica este eliminată".

Anterior, de data asta în America de Sud, mai precis în Brazilia, un ziar de dreapta a publicat un comentariu despre modul în care verificatorii de fapte încearcă să cenzureze informaţii pe internet înainte de alegerile prezidenţiale din octombrie. Un desen animat flagrant misogin, i-a prezentat pe directorii celor trei organizaţii braziliene de verificare a faptelor drept animale de companie ale investitorului George Soros. Apoi au venit ameninţările cu moartea, de care au avut parte şi alţi optanţi pentru verificarea faptelor anunţate de terţi, cu o credibilitate discutabilă.

În acelaşi timp să nu uităm că există şi un revers al utilizării reţelelor de socializare, generat de intenţia celor care îşi inserează propriile păreri, cu intenţia de a ajuta, prin sugestii bazate pe experienţe personale, pe semenii aflaţi în diferite situaţii de criză, inclusiv politică, dar erorile de judecată ale emitenţilor se vor reflecta prin marcarea ulterioară a evoluţiei lor profesionale şi sociale, fie şi pentru faptul că nu atât reuşitele, cât mai ales imperfecţiunile unui formator de opinie au un impact major asupra celor constant interesaţi de părerile sale, de regulă pertinente.

Din această perspectivă apare şi diferenţa specifică, între cei care generează ştiri false bazate pe intuiţii care sunt demontate de fapte necunoscute la momentul afirmaţiei pripite şi profesioniştii în

dezinformare, care nu ezită să manipuleze publicul ţintă, prin cunoaşterea deloc neglijabilă a aşteptărilor celor obişnuiţi să aibă parte de noutăţi previzibile, din domenii de interes general.

Apetitul unor personalităţi pentru a face declaraţii care să le atragă simpatia compatrioţilor, prin recursul la formulări neobişnuite, explicate sau corectate ulterior, constituie o mină de aur pentru jurnaliştii specializaţi în promovarea ştirilor senzaţionale, dar nu folosesc cititorului dornic de purul adevăr.

Un cititor care poate verifica originea unor comentarii şi prin recursul la Google, cu o specifică focalizare pe site-uri de verificare a diverselor fapte, precum Snopes (snopes.com), PolitiFact (politifact.com), FactCheck.Org (factcheck.org), care se dovedesc a fi prietenii adevărului, cel fără fard imagologic.

În acest context este salutară publicarea unui inedit GHID PRACTIC DE FACT-CHECKING, rod al eforturilor complementare notabile ale conaţionalilor Nicolae Ţibrigan, Răzvan Munteanu, Radu Cupcea şi Mihai Bârsan.

Un ghid marcat de opţiunea pentru exemplificări preponderente din arealul ex-sovietic, aspect important, în condiţiile în care Federaţia Rusă continuă războiul hibrid împotriva statelor membre ale NATO, îndeosebi contra celor de la graniţa de est a Alianţei Nord-Atlantice.

Aşa se explică şi comentariile, din ghidul amintit, care indică, fără menajamente, deformările realităţilor lumii de azi generate de structurile de dezinformare încurajate de Moscova.

De altfel, trolii pro-Kremlin, nu numai de naţionalitate rusă, ci şi megieşi sau autohtoni, dau dovadă de o creativitate machiavelică, bazată pe o cunoaştere detaliată atât a arealului imagologic fost sovietic, cât şi a celui specific fostelor state socialiste, membre ale Tratatului de la Varşovia.

Reamintirea abilităţii postacilor pro-Putin de a truca fotografiile inserate, în diverse arealuri de socializare electronică, spre dezinformarea internauţilor şi slăvirea preşedintelui Federaţiei Ruse, constituie şi o bătaie pe umărul celor care ar trebui să nu se lase păcăliţi de diversiuni comparabile, în spaţiul publicistic mioritic.

„Ghidul practic de fact-checking" nu este util doar celor interesaţi de aflarea adevărului, în arealul de utilizare a limbii lui Mihai Eminescu,

ci poate deveni chiar un reper de comparaţie, mai degrabă strict tehnică, pentru profesioniştii structurilor specializate în dezinformare, inclusiv de la Moscova şi Beijing, dar şi cei de la unele servicii de informaţii europene interesate de rapida validare / invalidare a unei dezinformări.

Obiectivă şi necesară este semnalarea onestităţii autorilor acestui tom, de a recunoaşte, de pildă, că nu există „soluţii unice" în identificarea imaginilor contrafăcute. Cert este şi faptul că sugerarea utilităţii căutărilor mult mai avansate, cu indicarea unor site-uri ce pot uşura cercetările internauţilor, constituie o probă de profesionalism.

Desigur, procesul de cercetare susţinut de autori este bazat pe o detaliată cunoaştere a unor instrumente de lucru neştiute de majoritatea celor care folosesc Internetul pentru extinderea calităţii informaţiilor de care au nevoie.

Apoi sunt şi formulări care pot genera concluzii cu finalităţi multiple, precum aceasta: „compararea pozelor în momente diferite va permite stabilirea caracteristicilor clădirilor care ne interesează", cei vizaţi fiind, probabil, mai puţin internauţii obişnuiţi, dar mai mult, posibil, arhitecţi, investitori şi chiar militari activi în domeniul culegerii de informaţii specifice unei operaţiuni ofensive.

Precizarea conform căreia se impune verificarea nu numai a imaginilor care ne interesează, ci şi a oricăror alte imagini care au legătură cu acestea confirmă gradul notabil de specializare a celor care au redactat acest ghid practic de contracarare lucidă a dezinformărilor trecute, prezente şi previzibile.

Este admirabilă uşurinţa cu care se fac referiri precise la facilităţi oferite de reţele de socializare, precum Twitter, Facebook, Panoramio, You Tube, Flickr şi Vkontakte, deşi ultima nu are relevanţă, ca reper pragmatic, decât în arealul ex-sovietic.

O bilă albă merită autorii acestui volum pentru indicarea modalităţilor de a recunoaşte relativ rapid site-uri cu ştiri false şi teorii conspiraţioniste, un context în care redacţiile care îşi revendică întâietatea în difuzarea ştirilor credibile ar trebui să aibă la dispoziţie măcar un exemplar din acest ghid.

Utile, nu numai pentru cititorii interesaţi de demontarea ştirilor false, sunt precizările privind reperele fotografiilor trucate, deoarece unele pot păcăli atât redacţii interesate de fluxul de ştiri senzaţionale,

cât şi politicieni motivaţi mai degrabă de vendete personale.

Pe alocuri, în unele pagini, bombardamentul informaţional, de ordin tehnic, este atât de puternic, încât depinde de cititor dacă parcurge, în diagonal, trimiterile la instrumente de lucru accesibile pe Internet, sau le verifică, riguros, unul după altul, pe computerul personal.

Onestitatea demersului autorilor acestui ghid este confirmată şi de enunţul conform căruia „nu putem fi atât de siguri că motoarele de căutare, chiar şi Google, ne vor oferi informaţii absolut imparţiale şi corecte".

Dar enunţul conform căruia regimul de navigare anonim - cum se afirmă în acest ghid - ar fi acum utilizat de oricare browser este o chestiune discutabilă. Mai mult, modul incognito nu exclude vizualizarea căutărilor de către furnizorul de Internet, angajatorul de la firma unde activează persoana dornică de informaţii şi de deţinătorii website-urilor vizitate.

În schimb, excelentă este afirmaţia, de o exactitate matematică, a autorilor ghidului: „În 2017 se constatase că la nivel global sunt doar circa 120 de site-uri de fact-checking şi niciunul în Federaţia Rusă!" Desigur, nicio mirare nu avem privind situaţia din moştenitoarea Uniunii Sovietice.

Finalul, oarecum abrupt al ghidului mai sus comentat, justificabil prin focalizarea atenţiei pe semnalarea reperelor tehnice, mai indică două lucruri aparte.

Primul este acela că autorii au redat esenţa cercetării lor exhaustive. Iar al doilea vizează pe cititor, care parcurge acest volum doar în câteva ore, cel mai probabil pe nerăsuflate.

Rămân la convingerea că o nouă ediţie, bilingvă, a acestui ghid, cu o extindere necesară la întregul spaţiu informaţional euro-atlantic, ar avea un succes notabil, inclusiv printr-o lansare la noul sediu al NATO, acolo unde aprecierea specialiştilor în devoalarea dezinformării profesioniste este acordată celor care cultivă diferenţa specifică, temeinic argumentată, a confruntării imagologice cu Estul dominat de Moscova, la graniţa răsăriteană a celei mai puternice alianţe politice şi militare, din care face parte, din fericire, şi România.

Col (R) Ion PETRESCU

analist militar, fost şef al Trustului de Presă al Armatei Române

FAKE NEWS
Studii de caz

FENOMENUL FAKE NEWS

Răzvan MUNTEANU

Despre *fake news* - desemnat sintagma anului 2016 - s-a scris şi se va mai scrie în următorii anii mii de cărţi sau articole, fie ele jurnalistice sau academice, descoperindu-se noi metode şi tehnici fie de analiză şi detectare, fie de folosire a acestui instrument de a manipula opinia publică naţională sau globală.

Putem cataloga astfel fake news atât ca un instrument cât şi ca un fenomen, deloc nou însă în istoria umanităţii, asta pentru că dezinformarea, propaganda, promovarea ştirilor false sau manipularea prin media nu este ceva nou, acestea fiind prezente în orice societate cu precădere după inventarea tiparului, în anul 1439. Dezvoltarea social media însă, aduce o particularitate pentru *fake news*, care cum probabil nu surprinde pe multă lume, nu are o definiţie unanim acceptată, însă se caracterizează în special prin interesul său strategic şi intenţia voită de a destabiliza un stat, un guvern sau o entitate, fie ea şi comercială.

Astfel, fake news poate fi înţeles ca un instrument deliberat al unei puteri străine de a manipula opinia publică dintr-o altă ţară, evidenţiat de către presa internaţională, spre exemplu, în implicarea unor state de a influenţa procesul electoral din alte ţări pentru a sprijini ascensiunea unor lideri politici favorabili propriilor interese.

În statele membre ale Uniunii Europene (UE) şi ale Alianţei Nord Atlantice (NATO), Federaţia Rusă a fost identificată ca fiind principala putere care a recurs la astfel de metode, în dorinţa sa de a promova o serie de partide cu o viziune pro-Kremlin şi o atitudine critică la adresa UE şi NATO. În acest context, conexiunile dintre Federaţia Rusă şi partide precum Jobbik şi Fidesz (în Ungaria), Liga

Nordului (în Italia), Frontul Naţional (în Franţa) sau Alternativa pentru Germania (unde altundeva decât în Germania) sunt doar câteva exemple despre care întreaga medie internaţională a scris, oferind informaţii concrete ce pot fi uşor găsite pe internet.

Ce au în comun toate acestea? Recurgerea la un discurs populist-naţionalist, bazat pe ideea de *noi împotriva lor* şi susţinerea unor viziuni, ideologii şi chiar programe politice folosindu-se nu de puţine ori de fake news în promovarea lor. Paradoxul face că unii dintre aceşti lideri politici, folosesc, spre exemplu, migraţia persoanelor din Orientul Mijlociu şi Africa prezentând-o ca o ameninţare la adresa lumii Occidentale, poziţionându-se în apărători ai creştinismului, dar recurgând la metode deloc creştine, prin construirea de ziduri şi blamarea migranţilor, fără a oferi însă soluţii pentru rezolvarea războaielor şi a crizelor (politice, economice, sociale samd) din ţările din care aceştia aleg să plece. Mai mult, liderii populişti tind să conteste democraţia clasică exploatând aceste sentimente colective, promovând aşa numita viziune iliberală.

Dar fără a ne îndepărta de subiectul propus de analiză, trebuie să înţelegem că nu orice informaţie falsă poate fi catalogată ca fake news. Satira, greşelile jurnalistice (un ziarist poate prezenta o informaţie greşită fără a avea această intenţie), sau ştirile ce-şi propun atragerea de cititori prin titluri ori conţinut exagerat, cunoscute ca şi *click bait,* nu pot intra în această categorie, tocmai pentru că le lipseşte intenţia strategică iar ţinta lor nu este manipularea opiniei publice pe baza unei agende ascunse.

De altfel, şcoala anglo-saxonă cataloghează toate acestea, cu excepţia satirei al cărui rol este de a ironiza, drept false news pentru a putea diferenţia faţă de fake news.

Un studiu al celor de la Reuters Institute din 2017 arăta că oamenii nu au capacităţi exacte de a identifica astfel de deosebiri, cele mai dese exemple oferite de cei care au participat la focus grupurile realizate în timpul studiului, fiind acelea de a cataloga acest fenomen mai degrabă cu jurnalismul de slabă calitate, propaganda sau anumite tipuri de reclamă, decât cu informaţiile false ascunse în câmpul ştirilor în scopul de a manipula percepţia informaţiei[1].

În special, fake news urmăreşte promovarea unor ştiri fără a face referire la sursa reală a informaţiei, uneori folosindu-se de ocazia de a preciza că informaţia este primită „pe surse", păstrându-se anonimatul acesteia.

Spre exemplu, un studiu realizat de către Centre for Research, Transparency and Accountability (CRTA), cu sediul la Belgrad, Serbia, în perioada 14 mai -10 iunie 2018, arăta că aproximativ 1/3 din articolele media privind activităţile actorilor internaţionali în Serbia nu prezentau sursa de unde informaţia a fost preluată, iar marea parte a acestor materiale erau antiamericane şi proruse[2].

În Balcanii de Vest, decizia statului Muntenegru de a accede în NATO a transformat această ţară într-o ţintă a activităţilor Federaţiei Ruse de dezinformare şi propagandă prin mediul online, care a susţinut totodată partidele naţionaliste din Muntenegru, adepte ale dorinţei de refacere a Serbiei Mari prin reunificarea tuturor etnicilor sârbi într-un singur stat. Dincolo de sentimentul naţionalist, panortodoxismul şi panslavismul au fost alte ideologii folosite de Moscova pentru a atrage actori proxy de partea sa.

Autorităţile de la Podgoriţa au destructurat în toamna anului 2016 un grup de 20 de persoane, afiliate partidelor şi mişcărilor naţionaliste, care ar fi încercat să orchestreze o lovitură de stat şi preluarea puterii.

Muntenegru a acuzat în mod direct Federaţia Rusă pentru orchestrarea acestui scenariu prin intermediul serviciilor de Intelligence, FSB şi GRU. Mai mult, autorităţile din Serbia au informat omologii din Muntenegru că 50 de membri ai trupelor GRU intrase în Muntenegru pentru a susţine lovitura de stat. Investigaţiile au demonstrat apoi că ofiţerii GRU Eduard Shishmakov şi Vladimir Popov au fost cei care au coordonat evenimentele din Muntenegru, reuşind să scape, cel mai probabil după ce au trecut graniţa în Serbia[3].

Trebuie să observăm că fake news, este produsul dezvoltării new media (bloguri, site-uri de ştiri ce pot fi uşor construite acum) şi a platformelor de socializare (de la Facebook la Vkontakte), ceea ce-i oferă o particularitate acestui fenomen. Nu în ultimul rând, încercarea de manipulare nu se realizează doar prin promovarea

unor anumite informaţii / viziuni ci şi prin încercarea de a contracara informaţiile reale prin comentariile articolelor postate pe site-urile de ştiri.

Costurile reduse de a crea conturi pe reţelele de socializare (cel mult costurile sunt legate de timpul petrecut pentru crearea conturilor, principalele platforme populare neavând taxe financiare pentru înregistrarea utilizatorilor) nu a permis doar apariţia conturilor false destinate promovării informaţiilor false, ci şi a (*ro)boţilor,* instrumente programate mecanic, denumiţi şi *social bots,* care pe baza unor algoritmi prestabiliţi răspândesc *fake news.* În timpul ultimei săptămâni a campaniei electorale din SUA, 2016, au fost identificaţi aproximativ 19 milioane de astfel de conturi care au fost active pe Twitter[4]

De cealaltă parte, persoanele care aleg să creeze conturi false răspândind *fake news* urmărind un efect emoţional şi/sau perturbând comunităţile online poartă denumirea de *troli.*

Dar, dacă toate aceste aspecte vor fi dezbătute în acest Ghid, cercetările realizate de către echipa de lucru arată că, aşa cum poate fi uşor dedus şi din cele prezentate mai sus, că în România dar şi Republica Moldova majoritatea articolelor fake news urmăresc alimentarea euroscepticismului şi a sentimentelor anti NATO, motiv pentru care redăm principalele tehnici folosite în acest scop, prezentate de către **Check Media**[5], pe trei paliere distincte de intervenţie şi relevanţă, după cum urmează:

I. DEZINFORMAREA şi NOUA PROPAGANDĂ implementate sub mai multe forme, de la utilizarea imaginilor trucate, a titlurilor eronate, la tehnicile specifice social-media (comentarii, grupuri de discuţii, spam-uri etc.);

II. LOBBY / PR-ul - campanii de promovare a unei imagini de ţară (Public Diplomacy) sa a unei personalităţi politice (Lobby), prin folosirea unor purtători de mesaj legitimi şi credibili, cu impact asupra unui grup-ţintă specific;

III. PSYOP - operaţiuni psihologice elaborate - de fapt, cea mai subtilă acţiune asupra unui grup sau populaţii. Se pune accent pe conţinutul informaţiei răspândite, dar mai ales pe efectul creat

de informaţie la nivelul publicului-ţintă (accentuarea fricilor, alienării, stimularea emoţiilor negative etc.) cu scopul de a influenţa deciziile strategice ale guvernelor, organizaţiilor, grupurilor sau persoanelor fizice. Vă prezentăm o listă cu cele mai utilizate tehnici şi instrumente de propagare a dezinformării şi a ştirilor false:

- **„Ai noştri vs. ai lor"** - reprezintă o tehnică de mobilizare în jurul liderului sau a unui spaţiu imaginar (Uniunea Eurasiatică, Lumea Rusă, Eurasia etc.) prin apelul la emoţiile fixate anterior în subconştientul populaţiei dintr-un stat sau regiune. Abordarea este deseori una tipic maniheistă: „bine" vs. „rău", „patriot" vs. „trădător", „România" vs. „sorosiştii".
- **Titluri false** - tehnica presupune ca titlul să nu aibă nicio legătură cu subiectul articolului, sau să fie reformulat pentru a i se conferi un alt sens, agreat de „designerii dezinformării". De cele mai multe ori, aceste titluri sunt lungi, generalizante şi ţipătoare, fiind utilizate în cadrul „ştirilor-maimuţă" pentru clickbait.
- **Dovezi contradictorii** - faptele sau declaraţiile din materialele jurnalistice nu sunt susţinute prin dovezi sau surse credibile.
- **Prezentarea unilaterală şi selectivă a faptelor** - articolele conţin fapte sau declaraţii parţial adevărate. Articolele pot conţine informaţii veridice, dar acestea sunt oferite selectiv prin omiterea unor poziţii divergente faţă de temele fixate în dezinformare. Tehnica este folosită pentru a orienta publicul spre o concluzie prestabilită, potrivită cu agenda setting a redacţiei.
- **Eroarea logică („A determină B, chiar dacă B nu rezultă neapărat din A")** - tehnica presupune utilizarea mistificării şi a relatărilor scoase dintr-un anumit context. Exemple: „Occidentul a impus sancţiuni împotriva Rusiei deoarece se teme de ascensiunea acesteia", „Atât timp cât există Putin, există şi Rusia!".
- **Manipularea prin falsuri** - faptele sau datele prezentate în articol sunt false. De exemplu, un interviu acordat de un oficial şi menţionat într-o ştire nu avusese loc, sau un eveniment / incident prezentat într-o ştire nu s-a petrecut. De cele mai multe ori, sursele care „confirmă" dezinformările sunt şi ele fabricate, acesta fiind principiul de bază al oricărei propagande.

- **Imagini / video / materiale audio trucate** - o variaţie a „manipulării prin falsuri". Tehnica presupune utilizarea materialelor vizuale (fotografii, imagini satelit, portrete, caricaturi etc.) sau audio (înregistrări, interviuri, interceptări etc.) provocatoare şi chiar false. Scopul constă în conferirea unei credibilităţi sporite unui subiect de interes pentru propagandă / dezinformare, sau pentru a discredita o persoană sau un fapt real dar contradictoriu cu campania de dezinformare. Mai mult, orice încercare de argumentare logică este tratată cu suspiciune.
- **„Sursele alternative vs. manipulările agenţiilor mainstream"** - de obicei, presa de propagandă încearcă să convingă de faptul că vine doar cu perspective alternative faţă de anumite evenimente sau fapte. Totuşi, designerii dezinformării acţionează de pe poziţii unilaterale, acceptând drept „cele mai credibile surse" (televiziuni şi agenţii de ştiri) finanţate de un actor statal sau surse afiliate acestora.
- **Negarea faptelor evidente** - o variaţie a „prezentării unilaterale şi selective a faptelor", mai ales atunci când datele factuale sunt negate în mod intenţionat. Relatarea despre evenimente este trunchiată cu un anumit scop. Se apelează sistematic la citarea inexactă a surselor credibile pentru a le denatura mesajul sau a le compromite credibilitatea în faţa publicului. Altfel, faptele pot fi reinterpretate pentru a obţine acelaşi efect: inocularea unui sentiment de îndoială la nivelul publicului asupra unei relatări sau teme de interes.
- **Exagerarea şi supragеneralizarea** - prin această tehnică relatările despre evenimente, fapte sau persoane sunt dramatizate, „se bate o alarmă falsă", sau se foloseşte un context fabricat anterior pentru a genera sentimente de neîncredere sau psihoze la nivelul publicului vizat. O tehnică conexă este cea a „catalogării eronate", cum ar fi extrapolarea punctului de vedere unui singur jurnalist, expert sau persoană publică ca şi poziţie asumată la nivel oficial de către un stat.
- **Catalogarea eronată** - tehnica presupune analiza unui fapt sau eveniment punând accent pe elementele sale constituente, iar concluzia obţinută în urma analizei elementelor constituente va

fi generalizată la nivelul populaţiei sau al statului vizat de dezinformare. De exemplu, dacă o un cetăţean rus face parte din opoziţie sau este simpatizant al acesteia, atunci va fi automat catalogat drept liberal, deşi opoziţia din Rusia este eterogenă (vorbim de socialişti, comunişti, libertarieni, anarhişti şi monarhişti).

- **Decontextualizarea** - faptele şi declaraţiile sunt relatate într-un context diferit faţă de cel original. De exemplu, citatul este transcris exact, însă a fost schimbat numele persoane care făcuse declaraţia, sau contextul unui citat este modificat pentru a-l pune într-o lumină favorabilă / nefavorabilă pe autorul citatului original. De cele mai multe ori se citează doar declaraţiei care se potrivesc temei dezinformării: „uite cum gândesc în realitate moldovenii", „cetăţenii moldoveni sunt de acord cu aderarea R. Moldova la Uniunea Vamală Rusia - Belarus - Kazahstan" etc.
- **Expresii sau metafore exagerate** - folosirea unor termeni şi metafore excesive pentru a susţine o naraţiune falsă sau a camufla un fapt real. De exemplu, deseori vom putea întâlni sintagmele: „moarte misterioasă", „misterioasa dispariţie" în loc de „crimă", „sinucidere" sau „ucidere prin otrăvire", cu scopul de a amplifica sentimentele de îndoială şi suspiciune în rândul publicului.
- **Etichetarea** - marginalizarea faptelor, declaraţiilor sau a persoanelor prin utilizarea unor sintagme specifice („etichete") cu impact emoţional negativ: „hunta", „fascişti", „banderovişti", „naţio-nalişti", „sorosişti", „coloana a 5-a" etc. Acestea deseori capătă forma unor atacuri la persoană cu scopul de a submina autoritatea sau legitimitatea unei persoane sau grup. Uneori tactica poate căpăta forme mai dure, cum ar fi calomnia şi atacuri cu tentă rasistă / sexistă / xenofobă.
- **„Cercul vicios"** - tehnica se referă la declaraţii care sunt interpretate şi explicate prin declaraţii similare. De exemplu: „preşedintele are dreptate pentru că el întotdeauna are dreptate", „presa occidentală minte pentru că este occidentală" etc.
- **False comparaţii / similarităţi (*Tu quoque ...* - lat.)** - utilizarea unor false comparaţii / similarităţi pentru a susţine o temă

modelată de designerii dezinformării, sau pentru a justifica fapte sau politici false. De exemplu: „în cazul alipirii Crimeii s-a procedat la fel ca în cazul invadării Irakului", „recunoaşterea Abhaziei şi Osetiei de Sud de către Rusia e asemănătoare cu recunoaşterea Kosovo de către occidentali" etc. De obicei, tehnica este însoţită şi de atacuri la persoană pentru un impact emoţional mai puternic.

- **Falsul expert** - faptele sunt prezentate şi analizate de către un „expert" (chiar şi occidental) cu o credibilitate sau notorietate cel puţin discutabile, dacă nu chiar controversate. Prin această tehnică, cutiile de rezonanţă ale dezinformării imită formatul de dezbateri consacrat în cadrul presei mainstream. De obicei, în cadrul dezbaterilor publice este invitat un „expert" sau „cercetător" agreat de redacţie. Care-şi exprimă în acord cu temele dezinformării. Declaraţiile acestuia sunt ulterior reasamblate într-un context mai larg. Aici poate fi combinată şi tehnica „exagerării şi supragеneralizării" De exemplu: „presa română scrie că …", „un cunoscut politolog ucrainean spune că …", „uite ce spun românii despre unire …" etc. Au fost cazuri când „experţii" occidentali invitaţi trebuiau să joace rolul de „agresor" la adresa „valorilor naţionale" cu rolul de a declanşa sentimente anti-occidentale în rândul publicului captat de ştirile propagandistice.
- **Exploatarea imparţialităţii** - atunci când presa de mainstream abordează anumite evenimente într-o manieră echilibrată (de exemplu, prin prezentarea mai multor puncte de vedere); însă presa de propagandă utilizează aceste intervenţii în cadrul unor materiale jurnalistice cu scopul de a dezinforma şi a induce în eroare. Această tehnică poate fi întâlnită mai ales în cadrul posturilor de televiziune care au în grilă talk show-uri. Designerii dezinformării pot deturna ulterior declaraţiile experţilor neafiliaţi pentru a susţine temele de propagandă.
- **Prezentarea opiniilor drept fapte** - când o opinie ne este prezentată drept fapt real care se petrecuse anterior, cu scopul de a promova sau a discredita o naraţiune
- **Inocularea îndoielii** - tehnica e folosită când o naraţiune este reinterpretată cu sintagme cu impact emoţional de îndoială,

astfel paragraful „într-o investigaţie jurnalistică privind actele de corupţie la nivel înalt au fost menţionaţi şi câţiva prieteni din anturajul preşedintelui Putin", se va transforma în „în aşa-numita investigaţie jurnalistică privind actele de corupţie la nivel înalt au mai fost menţionaţi presupuşi prieteni din anturajul preşedintelui Putin".

- **Camuflajul** - această tehnică e folosită cu scopul de a distrage atenţia de la evenimente sau detalii cu adevărat importante, prin prezentarea insistentă a altor evenimente sau fapte pentru a evidenţia detalii nesemnificative. E o tehnică folosită în trecut şi de propaganda sovietică în statele occidentale, fiind cunoscută în mediul de specialitate ca *maskerovka*.
- **Sinecdoca** - reprezintă o variaţie a „exagerării şi suprageneralizării" combinată cu „catalogarea eronată", folosită mai ales în naraţiunile privind aşa-zisa „rusofobie" manifestată de statele occidentale. Este o figură de stil care constă în lărgirea sau restrângerea sensului unui cuvânt prin folosirea întregului în locul părţii şi invers, unde o parte a unei entităţi mai mari (Kremlinul, Rusia ca actor politic, guvernul rus, aparatul instituţional etc.) este folosită în locul întregului (Rusia ca stat vast cu o istorie politică, socială şi culturală complexă). De exemplu: „Orice critică la adresa lui Putin reprezintă o manifestare a rusofobiei deoarece majoritatea ruşilor sunt de acord cu politica preşedintelui (aprox. 70%)".
- **Teoriile conspiraţiei** - de altfel, e o variaţie a tehnicii „camuflajului", mai ales atunci când se folosesc diverse zvonuri, mituri şi/sau false ipoteze privind existenţa unei conspiraţii îndreptate împotriva publicului, totul având scopul de a distrage atenţia de la teme, fapte sau evenimente cu adevărat importante şi a capta o audienţă mai largă (clickbait). Iată câteva exemple: „Statele Unite au creat în laboratoare virusul Zika pentru a cuceri mai uşor alte state", „politica SUA ne îndreaptă cu paşi repezi spre al treilea război mondial", „liderii români sunt masoni aflaţi la cheremul Marelui Licurici" sau „NATO plănuieşte să atace Transnistria şi să o alipească României" etc. O altă variaţie a acestei tehnici se referă la „conspiraţia inver-

sată" ce presupune discreditarea unei ştiri reale prin etichetarea acesteia drept o conspiraţie. De exemplu, paragraful „Ministerul Sănătăţii discută despre posibilitatea adoptării unei legi a vaccinării obligatorii pentru înscrierea copiilor la şcoli sau grădiniţe" va fi reinterpretat sub forma: „companiile farmaceutice doresc impunerea vaccinării obligatorii a copiilor pentru a-şi spori câştigurile". Cu cât scenariile sunt mai absurde şi sursa care-l propagă e de notorietate, cu atât conspiraţia va fi mai credibilă.

- **Efectul bandwagon** - insinuarea că o „majoritate" împărtăşeşte sau manifestă o anumită atitudine faţă de o problemă specifică. Presupusa înţelepciune a acestei „majorităţi" este transformată într-o instanţă supremă. De exemplu: „oamenii susţin politica lui Putin", „ruşii se consideră fericiţi", „cetăţenii n-ar fi împotriva sistării temporare a internetului pe parcursul desfăşurării protestelor în masă", „moldovenii îl simpatizează pe preşedintele rus Vladimir Putin" etc. Opinia opoziţiei sau a minorităţii este automat exclusă, prin asta urmărindu-se instituirea unei „spirale a tăcerii" faţă de o majoritate „unită şi puternică" etc.
- **Falsa dilemă** - publicul este forţat să aleagă din două opţiuni total opuse, de obicei acestea pot lua forma de „noi" vs. „străinii". De exemplu: „sau eşti patriot, sau sclav al NATO", tertium non datur.
- **Exacerbarea emoţiilor** - o variaţie a tehnicii „exagerării şi supragenerălizării" ce poate fi identificată în cazul în care naraţiunea capătă valenţe emoţionale mai pronunţate. Cel mai elocvent exemplu al acestei tehnici este „cazul Lisa", când în spaţiul public din Germania se răspândise ştirea falsă precum că o tânără de 13 ani, cetăţean german cu origini ruseşti, ar fi fost sechestrată şi violată timp de trei zile de către mai mulţi refugiaţi sirieni. După ce ştirea devenise virală şi se organizase proteste antiguvernamentale, presa germană a relatat faptul că tânăra Lisa fugise de bună voie de acasă ca urmare a rezultatelor proaste obţinute la şcoală. Totuşi, tehnica „exacerbării emoţiilor" a reuşit să distragă publicul german de la realitate, radicalizând unele segmente ale societăţii prin discursul anti-imigranţi. În

regiunea Europei Centrale şi de Est, precum şi în spaţiul CSI, această tactică utilizată în războiul informaţional al Rusiei reuşeşte să exploateze nostalgiile populaţiei faţă de trecutul „glorios" comunist sau sovietic, avansând ocazional tema iminenţei unui război nuclear şi utilizarea statelor mici drept carne de tun.

- **Fabricarea contextului** - cea mai des întâlnită tactică la nivelul canalelor de ştiri de pe posturile de televiziune participante în cadrul operaţiunilor de dezinformare. Astfel, se fabrică un anumit context urmând apoi să fie asamblat unei ştiri precedente încât sensul acesteia să fie reinterpretat de public conform direcţiei prestabilite de propagandă. De exemplu, pentru a propaga mesajul că principalul vinovat în atacurile teroriste de pe continentul european este UE deoarece a refuzat să colaboreze cu Federaţia Rusă (în condiţiile în care Rusia a înregistrat succese în lupta contra ISIS, aducând pacea în Siria); ştirile care descriu succesele militare ale Rusiei în Orientul Mijlociu şi capacitatea sa militară de a anihila gruparea ISIS trebuie să le preceadă pe cele cu atacurile teroriste de pe aeroportul din Bruxelles.
- **„Capcana lui Galilei"** - este o variaţie opusă a „efectului band-wagon", denumită şi „efectul underdog", ce presupune un îndemn de regrupare în jurul „celui învins" sau „celui mai slab". Tactica este cel mai des utilizată în cadrul mesajelor anti-sistem. De exemplu: „Galileo Galilei s-a confruntat de unul singur cu un sistem mult mai puternic şi în final a avut dreptate. Aşadar, şi noi, cei care ne confruntăm cu dominaţia americană, avem dreptatea de partea noastră şi vom obţine victoria mult-aşteptată".
- **Eroarea fundamentală de atribuire** - constă în tendinţa de a explica toate comportamentele observate ale actorilor statali sau non-statali prin caracteristici psiho-morale false, ignorând sistematic factorii de context, situaţionali. Această tactică presupune justificarea propriilor succese prin supraestimarea propriilor calităţi, şi explicarea nereuşitelor prin intermediul factorilor contextuali, cum ar fi „teoriile conspiraţiei", „climatul regional nefavorabil" etc. În timp ce nereuşitelor altor actori le sunt atribuite cauze interne, succeselor acestora le sunt aduse

explicaţii de context situaţional. De exemplu: „Problemele economice ale Ucrainei sunt cauzate de lăcomia şi corupţia oficialilor de la Kiev, iar criza economică din Rusia este determinată de implicarea Occidentului".

---

[1] Rasmus Kleis Nielsen, Lucas Graves, *"News you don't believe": Audience perspectives on fake news,* Reuters Institute, FactSheet, October 2017, p. 1

[2] *Disinformation Analysis on the Western Balkans: Lack of Sources Indicates Potential Disinformation,* EU vs. Disinfo, disponibil la https://euvsdisinfo.eu/disinformation-analysis-on-the-western-balkans-lack-of-sources-indicates-potential-disinformation/, accesat 10.09.2018

[3] Reuf Bajrović, Vesko Garčević, Richard Kraemer, *Hanging by a Thread: Russia's Strategy of Destabilization in Montenegro,* Foreign Policy Research Institute, p. 10, disponibil la https://www.fpri.org/wp-content/uploads/2018/07/kraemer-rfp5.pdf?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=kremlin_watch_briefing_the_night_wolves_a_russian_biker_gang_are_a_tool_of_russian_intelligence&utm_term=2018-07-18, accesat 09.10.2018

[4] Kai Shu , et.all, *Fake News Detection on Social Media: A Data Mining Perspective,* SigKDD, p.4, disponibil la http://www.kdd.org/exploration_files/19-1-Article2.pdf, accesat 01.11.2018

[5] www.checkmedia.ro/metodologie

TROLII MOLDOVENI ŞI RĂZBOIUL LOR ABSURD ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI[1]

Radu CUPCEA

Despre trolii ruşi s-a scris foarte mult şi s-a vorbit în diverse feluri, fiind prezentaţi şi analizaţi din cele mai variate puncte de vedere, motiv pentru care au apărut analize, cărţi, strategii, site-uri, think tank-uri, care fie sunt preocupate de studierea acestor profiluri virtuale false fie luptă pentru a combate informaţiile pe care le răspândesc.

Adunate, seriile de analize despre trolii ruşi ne spun că sunt comentatori dirijaţi în spaţiul virtual[2] ce administrează bloguri, site-uri, conturi de socializare false, postează şi comentează cu regularitate mesaje anti-occidentale şi pro-ruse, în schimbul unei remuneraţii consistente. S-a mai scris despre ei că sunt organizaţi într-o structură formată din jurnalişti, bloggeri şi comentatori online, numită neoficial „Armata de trolli a Kremlinului”[3] condusă de serviciile secrete din această ţară.

După dezbaterea publică ce ne-a oferit o serie de termeni noi şi alţii mai vechi readuşi în prim-plan, Centrul de Excelenţă pentru Comunicare Strategică al NATO din Riga vine cu câteva tipuri de troli ruşi care acţionează în Letonia şi alte state europene.

- Trolii bikini sunt cei ce se ascund sub profiluri de femei frumoase şi adresează întrebări naive sau cer reconsiderarea unor opinii;
- Trolii agresivi încearcă să te elimine din discuţiile de pe forumuri.
- Trolul Wikipedia se ocupă de editarea blogurilor şi paginilor de internet favorabile Kremlinului;

- Trolul cu ataşamente a cărui misiune e să posteze în mod constant link-uri către articole şi înregistrări video de pe platformele de ştiri din Rusia[4].

După aceste criterii se vânează troli în spaţiul online. În cel românesc am identificat un nou tip de trol ce nu face parte din categoriile mai sus menţionate. În primul rând, acesta nu este rus, iar în al doilea rând, împrumută câte un pic din fiecare profil descris mai sus. El este pro-european şi antiromân în acelaşi timp. Este mioritic şi se numeşte trolul moldovean sau moldovenist, motiv pentru care propun, în continuare, să analizăm cum se manifestă unul dintre aceşti comentatori ambiţioşi de la Chişinău.

„SBUCIUMUL" DIN PAHARUL CU APĂ

„Ion Sbucium" este pseudonimul persoanei / persoanelor care administrează profilul unui activ comentator de pe platforma online de comentarii a ziarului Adevărul. Acesta activează, cu aproximaţie, din anul 2014 şi a înregistrat până în prezent 5,424 de comentarii. Printre fanii lui se numără alţi troli moldoveni precum Ivan Purchel, Constantin Moldovean, Goicea Nicolae, Vasilica Stroe, Trak, Alex Bun şi alţii. O mare parte din ei sunt inactive, dar am ales să studiem acest trol pentru că în spatele său se află o instituţie care-l sprijină, iar asta devine şi mai interesant. Sub pseudonimul „Ion Sbucium", acest trol înglobează sau exprimă, practic, mica grupare de comentatori ascunşi din Republica Moldova care îşi dau cu părerea în mediul online din România.

Dar să elucidăm mai întâi de toate de unde ne-am dat seama că funcţionează precum o instituţie.

O scurtă monitorizare de o lună a lui Sbucium ne-a oferit următoarele date:

- Metoda de lucru este asemănătoare cu cea a unui ataşat de presă dintr-o ambasadă. Parcurge zilnic ştirile de pe Adevărul.ro, accesează doar articolele despre Republica Moldova, cele cu trimitere la R. Moldova sau în care se discută despre personaje politice din acest stat;
- Accesează şi comentează articole în mod frecvent, de luni până vineri, foarte rar în weekend, în intervalul orelor 7:00 - 19:00, iar cea mai productivă perioadă din zi e cuprinsă

între orele 12:00-13:00. Este un program foarte asemănător cu al unei instituţii. E mai degrabă vorba de o instituţie media unde programul nu e ca la stat. Se stă şi după program. Uneori, se vine la muncă şi în weekend.

- După ce citeşte articolul, trolul selectează unde să comenteze în funcţie de publicul prezent în discuţie, apoi revine cu postarea în aproximativ 30 de minute. Comentează, cu mici excepţii, acolo unde a mai comentat cineva înaintea lui. Sunt destule cazuri în care postează pasaje întregi din comentarii mai vechi. De la o vreme trolul comentează şi de unul singur la unele articole. Acelea îl deranjează cel mai mult;
- Titlurile preferate de articole sunt cele legate de politică, istorie, geopolitică, Transnistria, Acordul de Asociere a R.M. cu Uniunea Europeană;
- Temele preferate sunt moldovenii, discriminarea romilor, unire, fascismul, românizare, statalism, Ţara Moldovei, independenţă, război-hibrid, etc.

În câteva propoziţii, contul Ion Sbucium este administrat de către cineva care are profilul unei persoane din Republica Moldova care şi-a făcut studiile la Bucureşti. În prezent activează la Chişinău, presupunem că a lucrat pentru redacţia Adevărul din Republica Moldova, de aceea probabil cunoaşte foarte bine platforma din spatele ei, fapt pentru care a ales să scrie doar pe Adevărul.ro cu acest pseudonim Este o persoană obişnuită ce activează în domeniul jurnalismului basarabean şi cunoaşte foarte bine zona transnistreană (e posibil să fie din regiunea transnistreană, asta ar explica multe din atitudinile sale faţă de România şi mai ales faţă de reunire). De fapt, prin exprimările sale, trolul Sbucium nici nu îşi ascunde apartenenţa. Vrea să pară prin patima cu care se exprimă cineva din rândul românilor moldoveni din România, scrie relativ corect româneşte, însă îl trădează unele formule clar moldoveneşti de dincolo de Prut - „Nu se mai poate de suportat", „Nu ne mai scoateţi ochii", „aşa nu se face", „din contră". Ion Sbucium nu critică niciodată statul R. Moldova, dimpotrivă, îi laudă performanţele - „succesele" din Parteneriatul Estic, de exemplu. Este statalist şi ţine cu guvernul de la Chişinău

(critică doar Partidul Liberal din Republica Moldova pentru unionism şi atitudine identitară). Ca atitudine identitară, e anti-român şi moldovenist fără rest, nu pe linie rusească (sovietică), cu aşa zişii strămoşi „volohii", ci pe linie naţionalist moldovenească, „moldovenii" ar fi urmaşii geto-dacilor liberi şi viteji, etc. Trolul „Ion Sbucium" suferă şi e pătimaş, scriind de multe ori cu litere de tipar. Alteori, greşeşte intenţionat din punct de vedere al ortografiei, încercând să dea senzaţia de om obişnuit, cât de cât educat, dar inocent în acelaşi timp. Nu este nici una nici alta.

Profilul trolului „ion sbucium". Sursa: Adevărul.ro[5]

CE SCRIU ŞI CE URMĂRESC TROLII MOLDOVENI

Pe majoritatea românilor nu-i prea atrage spaţiul media din Republica Moldova şi nici nu-l prea accesează. Un sondaj[6] din 2011, realizat în România, demonstrează că 70% din populaţie e foarte puţin sau deloc interesată faţă de ce se întâmplă în R. Moldova. Dar a existat întotdeauna un interes al unor instituţii de la Chişinău să nu existe o apropiere foarte mare de Bucureşti. Opoziţia se datorează în mare parte mentalităţii sovietice în ce priveşte relaţia cu România, faptul că ele văd identitatea românească

drept un mare pericol la adresa „identităţii moldoveneşti" neasumate de populaţie. Asta explică de ce România a fost supusă după 1990 unei ofensive mediatice combinate cu ură, minciună sau frustrare, animată de diverşi politicieni pro-ruşi, moldovenişti sau chiar pro-români. Instituţiile politice şi alte instituţii de stat au urât şi încă mai urăsc tot ce-i românesc sau e livrat de România. Pe continuarea, accentuarea, răspândirea mesajului de ură mizează şi mica grupare de troli moldoveni. De ce mică? Pentru că şi mediul on-line din Republica Moldova e foarte mic. Ziaristul George Damian subliniază faptul că „blogosfera de la Chişinău este extrem de redusă - atât ca dimensiune cât şi ca influenţă - şi până la urmă reflectă dimensiunile şi caracteristicile spaţiului în care există[7]".

Revenind la activitatea trolului Sbucium, acesta încearcă să legitimeze „identitatea moldovenească" făcând apel la istorie prin falsificare. De fapt, scrierea sa la o primă vedere e logică, dar răspândeşte un mesaj fals. Trolii moldoveni, de foarte multe ori, recurg la o metodă utilizată în matematică ce presupune „reducerea la absurd". La baza acestei metode stă una din legile fundamentale ale logicii clasice: legea terţului exclus, ce are următorul enunţ: *Din două propoziţii contradictorii una este adevărată, cealaltă falsă, iar a treia posibilitate nu există*.

Sbucium apelează la Istoria românilor şi face confuzii intenţionate, pe alocuri grave, între perioada principatelor şi statul modern român creat prin unirea principatelor Moldova şi Muntenia în anul 1859, cu perioada României Mari.

El spune: „*Sunt 658 de ani de la formarea Statului Moldovenesc - Ţara Moldovei şi numai 139 de ani de la apariţia pe harta Europei a statului independent cu numele de România, cu limba oficială română şi identitatea de români. Până atunci principatele VASALE ale Imperiului Otoman s-au numit Valahia şi Moldova, iar după unire - Moldovalahia, locuită de moldovalahi şi vorbitori ai limbii comune moldovalahe. Pretenţiile ca Ţara Moldovei până la mijlocul secolului al XIX, timp de 500 de ani, ar fi fost un „stat românesc", vorbitor de „limba română", locuit de „români" şi condus de domnitori „români" (Ştefan cel Mare, Dimitrie Cantemir etc.) - sunt mostre de FALSIFICARE a ISTORIOGRAFIEI şi ţin de AMBIŢIA*

FEROCE a „baciului" valah de a fi cu orice preţ „fruntea", cel mai avut, cel mai puternic şi unicul cu drepturi superioare de dominaţie, stăpân peste „fraţi". LIBERTATEA obţinută de moldovenii de Est pune în pericol visul ultranaţionalist la refacere a micro-imperiului asupritor de „fraţi" - România Mare".

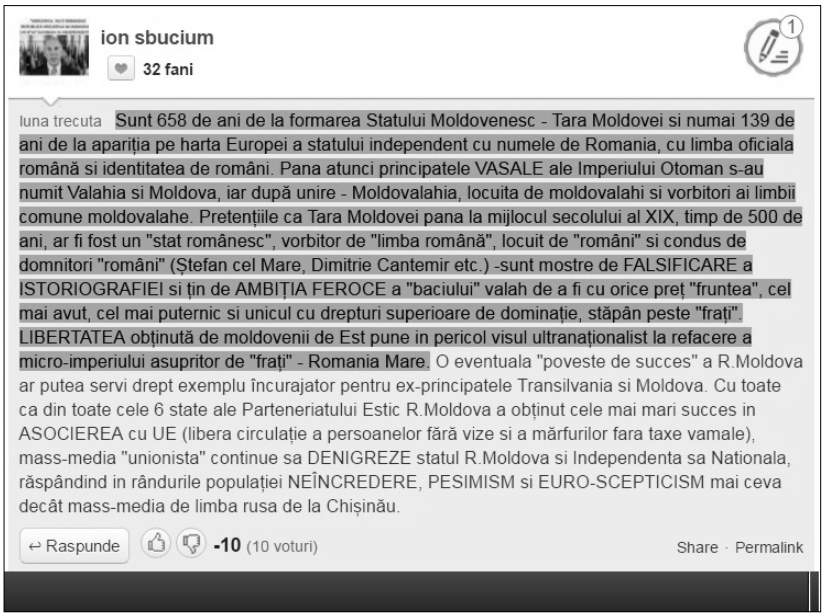
ion sbucium
32 fani
luna trecuta Sunt 658 de ani de la formarea Statului Moldovenesc - Tara Moldovei si numai 139 de ani de la apariția pe harta Europei a statului independent cu numele de Romania, cu limba oficiala română si identitatea de români. Pana atunci principatele VASALE ale Imperiului Otoman s-au numit Valahia si Moldova, iar după unire - Moldovalahia, locuita de moldovalahi si vorbitori ai limbii comune moldovalahe. Pretențiile ca Tara Moldovei pana la mijlocul secolului al XIX, timp de 500 de ani, ar fi fost un "stat românesc", vorbitor de "limba română", locuit de "români" si condus de domnitori "români" (Ștefan cel Mare, Dimitrie Cantemir etc.) -sunt mostre de FALSIFICARE a ISTORIOGRAFIEI si țin de AMBIȚIA FEROCE a "baciului" valah de a fi cu orice preț "fruntea", cel mai avut, cel mai puternic si unicul cu drepturi superioare de dominație, stăpân peste "frați". LIBERTATEA obținută de moldovenii de Est pune in pericol visul ultranaționalist la refacere a micro-imperiului asupritor de "frați" - Romania Mare. O eventuala "poveste de succes" a R.Moldova ar putea servi drept exemplu încurajator pentru ex-principatele Transilvania si Moldova. Cu toate ca din toate cele 6 state ale Parteneriatului Estic R.Moldova a obținut cele mai mari succes in ASOCIEREA cu UE (libera circulație a persoanelor fără vize si a mărfurilor fara taxe vamale), mass-media "unionista" continue sa DENIGREZE statul R.Moldova si Independenta sa Nationala, răspândind in rândurile populației NEÎNCREDERE, PESIMISM si EURO-SCEPTICISM mai ceva decât mass-media de limba rusa de la Chișinău.
↩ Raspunde
-10 (10 voturi)
Share · Permalink

Unul din comentariile lui Sbucium despre istorie. Sursa: Adevărul.ro

Evident, autorul nu precizează care propoziţii sunt adevărate şi care sunt false. Metoda reducerii la absurd constă în a admite în mod provizoriu, ca adevărată propoziţia contradictorie propoziţiei de demonstrat, apoi pe baza acestei presupuneri se deduc o serie de consecinţe care duc la un rezultat absurd, deoarece ele contrazic sau nu ipoteza problemei date sau un adevăr stabilit mai înainte.

Într-un alt comentariu descoperim cum Ion Sbucium îl cenzurează pe Eminescu. Sbucium vrea să îi atribuie lui Mihai Eminescu o caracterizare a poporului român, deşi Eminescu se referea doar la o clasă străină şi parazită în acel context.

Numai că la Sbucium „Toată greco-bulgărimea e nepoata lui

Traian?" devine „Toată greco…imea devine nepoata lui Traian?". Sbucium a tăiat „bulgărimea" înlocuind-o cu puncte de suspensie. Asta e o nouă dovadă că persoana din spatele personajului nu e din România, ci din Republica Moldova, unde se află o importantă comunitate bulgară, pe care trolul nu ar vrea să o ofenseze, sau poate chiar are bulgari printre cunoştinţele sale. De fapt, la mijloc poate sta şi ideologia moldovenistă a lui Sbucium, deoarece una din variantele discursului moldovenist, anume, moldovenismul civic spune că „naţiunea moldovenească este formată din cetăţeni de origine etnică română, rusă, ucraineană, găgăuză, bulgărească, etc[8]". Asta în timp ce se recomandă evitarea oricăror discuţii pe tema relaţiilor identitare cu România.

Pe modelul invenţiilor absurde de tipul dicţionarul moldovenesc-român, trolii încearcă să aducă argumente fictive, inventate de-a lungul anilor de sovietici şi, ulterior, de adepţii ideii de naţiune moldovenească, după cum scrie: „Nu se mai poate de suportat ATACURILE IDENTITARE contra NAŢIUNII CIVICE MOLDAVE. R. Moldova de urgenţă trebuie să-şi CROIASCĂ şi să-şi afirme pe plan internaţional limba sa naţională proprie, DEOSEBITĂ de cea a României şi drept exemplu ar trebui să servească DECIZIA ţărilor ex-iugoslave de a se SEPARA de Serbia şi limba sârbo-croată - prin ALFABETE şi DICŢIONARE proprii".

Sbucium repetă sloganе acuzatoare şi defăimătoare la adresa României şi a românilor. Mesaje de tipul „România nu este LIBERA de ULTRANATIONALISM, NEOFASCISM, RASISM etc. nici după 10 ani de MIMARE a „integrării în lumea civilizată" sau un alt comentariu în care afirmă că „statul UE România se dovedeşte a fi ULTRA-NAŢIONALIST, REVANŞARD, NEDEMOCRATIC ŞI DISCRIMINATOR faţă de alte state şi naţiuni". Comentariile sale abundă în adjective răutăcioase scrise cu majuscule, iar ceilalţi troli moldovenişti nu fac excepţie de la regulă. Ei reiau propaganda sovietică împotriva României şi o prezintă ca pe un adevăr ascuns. Reiau mituri şi falsuri istorice încercând să redea senzaţia cititorilor care nu au intrat în contact până acum cu vreun cetăţean al Republicii Moldova că românii moldoveni îi urăsc pe ruşi şi pe toţi românii aproape la fel sau pentru aceleaşi motive.

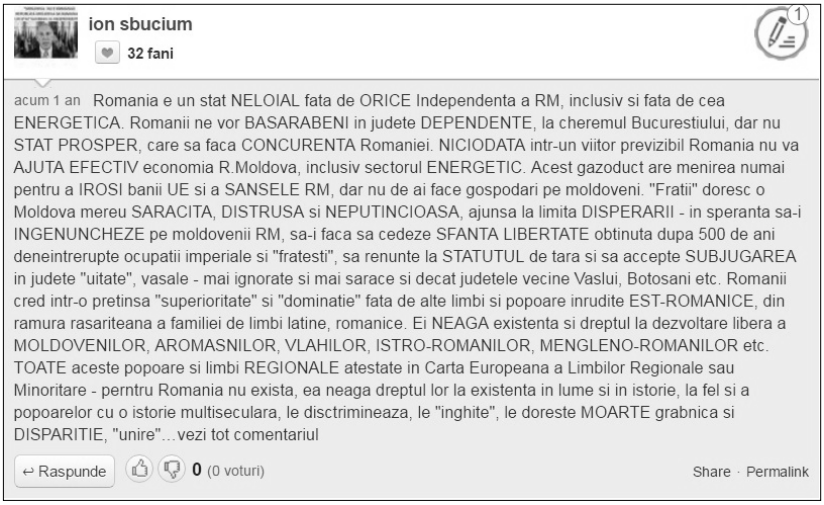
ion sbucium
32 fani
acum 1 an Romania e un stat NELOIAL fata de ORICE Independenta a RM, inclusiv si fata de cea ENERGETICA. Romanii ne vor BASARABENI in judete DEPENDENTE, la cheremul Bucurestiului, dar nu STAT PROSPER, care sa faca CONCURENTA Romaniei. NICIODATA intr-un viitor previzibil Romania nu va AJUTA EFECTIV economia R.Moldova, inclusiv sectorul ENERGETIC. Acest gazoduct are menirea numai pentru a IROSI banii UE si a SANSELE RM, dar nu de ai face gospodari pe moldoveni. "Fratii" doresc o Moldova mereu SARACITA, DISTRUSA si NEPUTINCIOASA, ajunsa la limita DISPERARII - in speranta sa-i INGENUNCHEZE pe moldovenii RM, sa-i faca sa cedeze SFANTA LIBERTATE obtinuta dupa 500 de ani deneintrerupte ocupatii imperiale si "fratesti", sa renunte la STATUTUL de tara si sa accepte SUBJUGAREA in judete "uitate", vasale - mai ignorate si mai sarace si decat judetele vecine Vaslui, Botosani etc. Romanii cred intr-o pretinsa "superioritate" si "dominatie" fata de alte limbi si popoare inrudite EST-ROMANICE, din ramura rasariteana a familiei de limbi latine, romanice. Ei NEAGA existenta si dreptul la dezvoltare libera a MOLDOVENILOR, AROMASNILOR, VLAHILOR, ISTRO-ROMANILOR, MENGLENO-ROMANILOR etc. TOATE aceste popoare si limbi REGIONALE atestate in Carta Europeana a Limbilor Regionale sau Minoritare - perntru Romania nu exista, ea neaga dreptul lor la existenta in lume si in istorie, la fel si a popoarelor cu o istorie multiseculara, le disctrimineaza, le "inghite", le doreste MOARTE grabnica si DISPARITIE, "unire"...vezi tot comentariul
↩ Raspunde
0 (0 voturi)
Share · Permalink

Comentariu din 4 ianuarie 2016. Sursa: Adevărul.ro

Sbucium pozează în rolul de victimă asuprită, dar face acuzaţii nefondate numai la adresa României. În realitate, el este filorus şi laudă Rusia pentru ce a făcut în trecut. Sugerează că românii sunt datori ruşilor pentru rolul lor protecţionist. „Rusia PRIMA a obţinut recunoaşterea de către Turcia a INDEPENDENŢEI NAŢIONALE a noului stat independent pe harta Europei - a României, pe care România se ruşinează s-o serbeze. Nu există ţară care ar fi făcut mai multe beneficii României decât Rusia, dar - straniu lucru - nu este ţară şi popor pe care românii să fi urât tot atât de mult ca pe Rusia şi pe ruşi. Este ceva pervers în aceasta atitudine", scrie trolul.

La un articol publicat de Iulian Chifu „Războiul FSB (fost KGB) cu Republica Moldova: hărţuirea oficialilor şi anchetatorilor spălării a 22 de miliarde de dolari", din 14 martie anul 2017, Sbucium nu face nici un comentariu, deşi citeşte articolul de câteva ori. În acel caz, interesele Republicii Moldova nu au fost lezate în opinia lui. Trolul din Chişinău nu este interesat de subiect pentru că el a fost construit pentru altceva. El trebuie să fie împotriva României, să acuze orice opinie venită de la Bucureşti şi să arunce săgeţi împotriva mişcărilor unioniste chiar dacă materialul în cauză nu

avea nicio legătură cu ele. Din mesajele sale mai desprindem faptul că e un susţinător al actualei puteri şi încearcă sporadic să-l critice pe Igor Dodon pentru acţiunile sale. „Cică, actualul guvern numai mimează reformele, dar oare un eventual prim-ministru Dodon le-ar face mai bine, mai onest, daca el de pe acum declara ca vrea sa stopeze reformele prevăzute de AA?!...Partenerii externi ştiu foarte bine al cui cântec îl cânta Dodon…" scrie Ion Sbucium într-un comentariu.

ion sbucium
a comentat acum 3 ani

Cu un PIB/ per capita numai de 6427 EURO Romania e in fruntea tarilor SĂRACE ale UE, iar R.Moldova e de 3-4 ori si mai SĂRACĂ. Ce fel de calcule sunt acestea ca din "unirea" a doua tari sărace, extrem de sărace - sa va iasă PROFIT? Romania e a 7-ea țară ca TERITORIU in Europa si ea are nevoie de o dezvoltare pe verticala, adica prin INTENSIFICARE, prin creșterea ponderii economice a tuturor regiunilor de dezvoltare, aceasta ar fi soluția, dar nu printr-o extindere a teritoriului pe seama altor state, cu cheltuieli suplimentare de implementare a standardelor europene in toate domeniile. In R.Moldova aceasta sarcina de finanțare a reformelor si aliniere la standardelor europene deja si-o asuma UE prin programul de ASOCIERE prevazut pana in 2024, amplu descris pe circa 1.000 de pagini. Romania nu poate financiar substitui UE si sa-si asume din cont propriu finanțarea acestor reforme in caz de "unire". In mod rațional Romania nu trebuie acum sa facă cu proiectul sau de "unire" CONCURENTA la UE, sa submineze eforturile UE in cadrul Parteneriatului Estic de atragere, apropiere si ASOCIERE a R.Moldova, Ucrainei, Georgiei etc. Ca țară UE - Romania e OBLIGATA sa respecte deciziile UE, inclusiv si cele ce se referă la Parteneriatul Estic si sa se abțină de la acțiuni, propuneri, "proiecte" care pun OBSTACOLE, ațâță SEPARATISMUL, crează PROBLEME Republicii Moldova ACUM, pe fundalul crizei din Ucraina, când pana la SEMNAREA Acordului de Asociere a RM la UE au mai rămas vreo 40 de zile. "Mireasa" R.Moldova s-a "logodit" la 29 noiembrie 2013 la Vilnius este AMORAL sa i se facă "propuneri" ce ar strica "nunta". Aceasta nu mai este "propunere", ci o ISPITIRE, COMPROMITERE a "miresei, si pentru asemenea comportament "mirele" ar

Comentariu realizat de Sbucium cu trei ani în urmă. Sursa: Adevărul.ro

LA AŞA POLITICIENI, AŞA TROLI

„La aşa popor, aşa politicieni" sună frecvent titlurile unor comentatori dezamăgiţi după anunţarea rezultatelor electorale. Ei bine, în cazul de faţă, analizând comportamentul trolilor moldoveni, vom spune „la aşa politicieni, aşa troli". Comentatorii angajaţi sunt creaţi după asemănarea clasei politice de la Chişinău şi, de ce nu, poate cu girul unora dintre ei. Vor să se integreze cu Republica Moldova în Uniunea Europeană pe la Moscova, cu ajutorul necondiţionat al României acuzând Bucureştiul.

Atacurile politice la adresa României din Parlamentul Republicii Moldova sunt preluate de o parte a presei aservite

politic de acolo, iar în final sunt răspândite pe forumuri. Ceea ce se vrea a fi o apărare a independenţei Republicii Moldova se transformă într-un atac continuu la adresa politicienilor, instituţiilor, poporului român din partea oamenilor politici de la Chişinău sau a unei mici găşti de troli proveniţi din Republica Moldova. Pe alte site-uri îi mai găsim pe Profesoru, Imbacsitul, CeZarAM, angel19913 şi nelipsitul trol moldovenist de pe facebook Ghenadie Anatol Rotaru.

Contul de Facebook al trolului moldovean Ghenadie Anatol Rotaru

În timp ce România a oferit din 2010 până în prezent aproximativ 48 milioane de euro finanţare nerambursabilă, 5.000 de burse anual şi o primă tranşă din împrumutul de 150 milioane de euro când nici un stat nu dorea să crediteze guvernul de la Chişinău, a primit la schimb troli moldoveni.

Puţini, ineficienţi şi ridicoli.

[1] Articol apărut pe larics.ro şi checkmedia.ro

[2] Iulian Chifu, Oazu Nantoi, *Război informational. Tipizarea modelului agresiunii*, Editura Institutului de Ştiinţe Politice şi Relaţii Internaţionale „Ion I.C. Brătianu" al Academiei Române, Bucureşti, 2016.

[3] Elena Onu, *Aplicarea analizei de reţea în identificarea modului de acţiune al „Armatei de Trolli" a Federaţiei Ruse*, Laborator pentru Analiza Războiului Informaţional şi Comunicare Strategică, Bucureşti, 2017, disponibil online: http://larics.ro/aplicarea-analizei-de-retea-in-identificarea-modului-de-actiune-al-armatei-de-trolli-a-federatiei-ruse/

[4] Ion Gaidău, *Experţii NATO au identificat cinci tipuri de troli ruşi*, Adevărul.ro, Bucureşti, 2016, disponibil online: http://adevarul.ro/international/rusia/expert-nato-suntcinci-tipuri-troli-rusi-1_56e01dda5ab6550cb8aa0bf7/index.html

[5] Profilul trolului poate fi găsit la categoria comentarii a paginii Adevărul.ro, disponibil online: http://adevarul.ro/profil/ion.sbucium

[6] Cristian Ghinea, Istvan Horvath, Liliana Popescu, Victoria Stoiciu, Republica Moldova în conştiinţa românească, Editura Fundaţia Soros România, Bucureşti, 2011, disponibil online: http://www.fundatia.ro/sites/default/files/Studiu%20Moldova.pdf

[7] George Damian, Proiectul propagandistic „Moldova nu e România", Laborator pentru Analiza Războiului Informaţional şi Comunicare Strategică, Bucureşti, 2017, disponibil online:http://larics.ro/proiectul-propagandistic-moldova-nu-e-romania/

[8] Lucian-Ştefan Dumitrescu, Nicolae Ţîbrigan, *Naraţiuni identitare în Republica Moldova. Graffiti-urile din Chişinău*, „Revista română de sociologie", serie nouă, anul XXV, nr. 3-4, p. 287-309, Bucureşti, 2014, disponibil online: http://revista.acadsudest.ro/pdf-uri/nr.3-4-2014/06-LDumitrescu.pdf

CUM A EXPLODAT „BOMBA ELECTRONICĂ" A KREMLINULUI ÎN PRESA DIN ROMÂNIA ŞI R. MOLDOVA

Nicolae ŢÎBRIGAN

În seara zilei de 15 aprilie curent, publicul din R. Moldova cu acces la postul public de televiziune Rossia 1, au avut ocazia să urmărească în cadrul programului de ştiri „Vesti" un reportaj despre o nouă armă electronică aflată în dotarea armatei ruse[1] şi utilizată pe teren, în Marea Neagră, împotriva distrugătorului american USS Donald Cook. Ziua de 15 aprilie nu fusese aleasă întâmplător, deoarece în Rusia se serba „Ziua specialistului în război electronic".

Grupul-ţintă poate fi lesne intuit: vorbitorii de limbă rusă din spaţiul CSI (deci, cu expunere la nivel local şi regional)[2]. Reportajul ne-a atras atenţia, mai ales că se bazează pe surse de reţele sociale, plus că se referă la un eveniment petrecut acum trei ani.

Căutând în analizele de specialitate, am descoperit că astfel de tactici se înscriu perfect în strategia de dezinformare practicată în trecut, mai ales în cel de al Doilea Război Mondial. Un exemplu elocvent este cazul completării trupelor americane de divizii şi unităţi de tehnică militară false rolul de a descuraja şi demoraliza trupele germane.[3] Pentru început, subliniez că am încadrat acest reportaj într-o categorie similară, de „ştiri gonflabile" - e tipul de „ştire umflată" la fel cum umflau americanii în al Doilea Război Mondial replici de tancuri şi tehnică militară pentru a duce în eroare armata lui Hitler pe frontul de Vest.

Sursa: Historia.ro

Oricât de flatantă ar fi o astfel de imagine, oamenii armatei americane nu erau dotaţi nicidecum cu vreo putere supraomenească. Aveau, totuşi, posibilitatea de a ridica tancuri, căci acestea erau gonflabile

La o simplă căutare pe You Tube după cuvintele-cheie: „хибины дональд кук черное море" (hibiny, donald cook, Marea Neagră - n.a.) vom identifica circa 160 de filmuleţe, reportaje, interviuri pe această temă. Runet-ul (conţinutul online de limbă rusă) e ocupat deja, dar şi presa de limbă română din România şi R. Moldova fac referinţă la acel incident din 2014 petrecut în largul Mării Negre dintre un Su-24 şi distrugătorul USS Donald Cook. Cu siguranţă, e ceva în neregulă cu această temă, dar ce anume?

În primă instanţă, ar trebui să fragmentăm reportajul prezentat pe „Vesti", eliminând informaţiile inutile sau de umplutură. Vom pune accent doar pe elementele verificabile, ce pot fi confirmate / infirmate prin fact-checking. Ne vom axa doar pe distribuirea referinţelor la incident doar în presa de limbă română din România şi R. Moldova, urmând paşi specifici de analiză de tip fact-checking:

1. Vom fragmenta reportajul video şi vom analiza doar elementele esenţiale, care ni se par scoase din context sau care nu

respectă normele jurnalistice, reconstituind falsa naraţiune:

- Bombardierul tactic Su-24, apropiindu-se de distrugătorul american „**şi-a activat dispozitivul, iar puternicele unde radio electronice au reuşit să dezactiveze toate sistemele navei**”
- Sursa reportajului se referă la un mesaj postat de un oarecare marinar de pe distrugător: „**Aşa a descris incidentul unul din membrii echipajului, postând pe reţele de socializare**”.

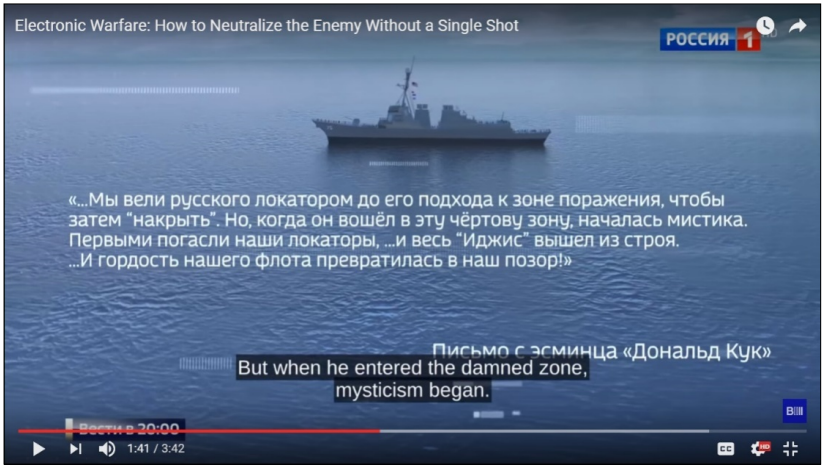

Capturi din reportajul Vesti. Sursa: You Tube

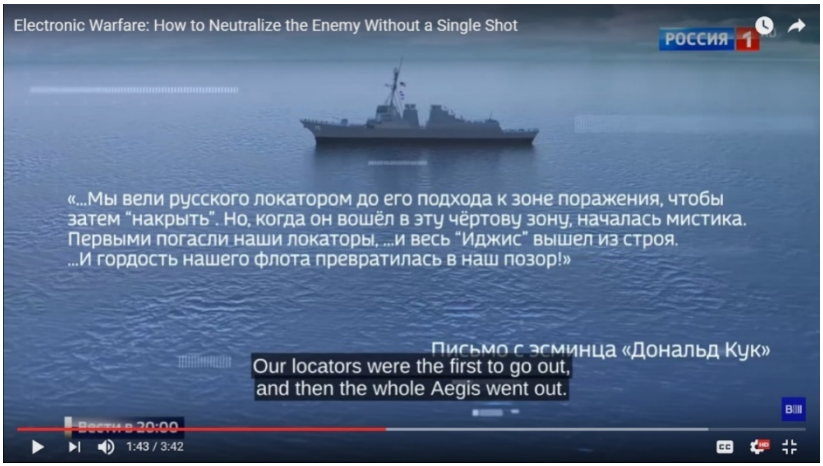

Capturi din reportajul Vesti. Sursa: You Tube

Aici orice jurnalist care se respectă ar trebui să se pună în gardă. Nu avem surse exacte!

- Numele marinarului, denumirea reţelei, numele utilizatorului (pseudonim) şi data postării.
- Pentru a-i descuraja pe jurnalişti să mai verifice veridicitatea ştirii, **dezinformarea este întărită cu declaraţia generalului american în rezervă Frank Gorenc** - fost comandant al forţelor aeriene americane (deşi jurnaliştii de la „Vesti" îl prezintă drept comandant al forţelor aeriene americane în Europa, general de brigadă). De asemenea, jurnaliştii au vrut să mascheze astfel luarea de poziţie a părţii americane. Dar Frank Gorenc nu reprezintă statul american, cu atât mai mult că nu este indicată nicio sursă a declaraţiei sale!

Frank Gorenc: „**Armele electronice ale Rusiei pot paraliza în totalitate funcţionarea echipamentelor electronice americane** instalate pe rachete, avioane şi nave";

„Experţii sunt siguri că în războaiele moderne, **războiul electronic reprezintă un element-cheie**. Nu e nevoie să dispuneţi de arme costisitoare pentru a învinge, e de ajuns doar un bruiaj radio-electronic puternic".

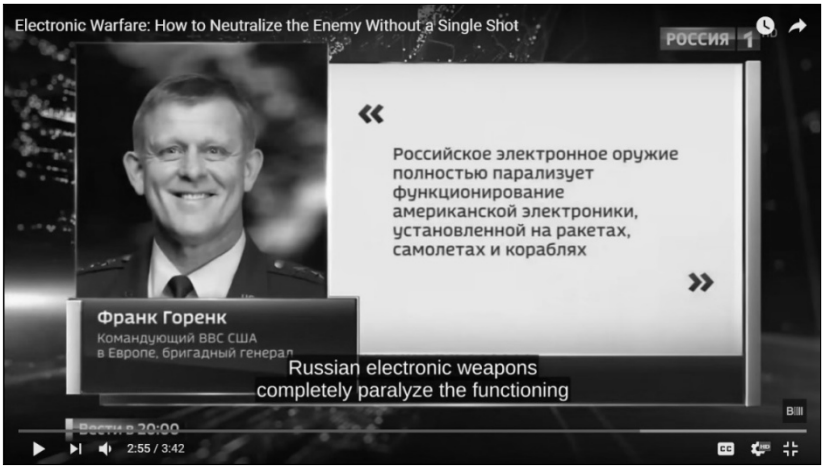

2. Nu ne bazăm pe declaraţii ale unui singur militar american, ci mergem pe site-ul oficial[4] al Departamentului de Apărare ale Statelor Unite (Defense.gov) şi căutăm comunicatele oficiale. Fiind vorba despre un eveniment petrecut în 2014, vom utiliza motorul de căutare înserând parametri specifici pentru a filtra rezultatele: [uss donald cook russian aircraft su-24 site: defense.gov]. La bara de instrumente, vom alege un interval de timp specific (14 aprilie - 2 mai 2014).

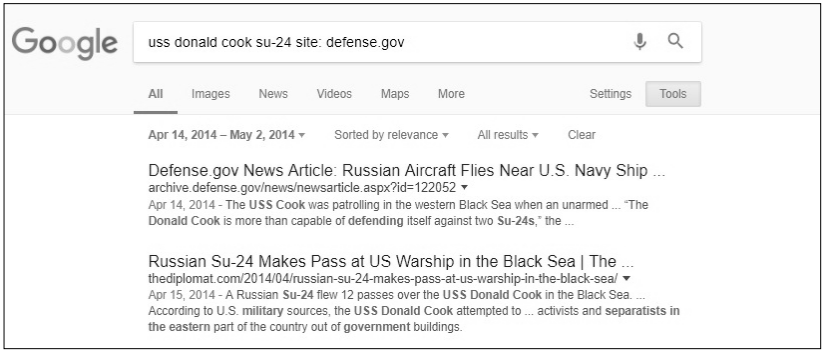
Google
uss donald cook su-24 site: defense.gov
All Images News Videos Maps More Settings Tools
Apr 14, 2014 – May 2, 2014 Sorted by relevance All results Clear
Defense.gov News Article: Russian Aircraft Flies Near U.S. Navy Ship ...
archive.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=122052
Apr 14, 2014 - The USS Cook was patrolling in the western Black Sea when an unarmed ... "The Donald Cook is more than capable of defending itself against two Su-24s," the ...
Russian Su-24 Makes Pass at US Warship in the Black Sea | The ...
thediplomat.com/2014/04/russian-su-24-makes-pass-at-us-warship-in-the-black-sea/
Apr 15, 2014 - A Russian Su-24 flew 12 passes over the USS Donald Cook in the Black Sea. ... According to U.S. military sources, the USS Donald Cook attempted to ... activists and separatists in the eastern part of the country out of government buildings.

Captură Google.ro

Google afişează primul rezultat chiar comunicatul de presă „Russian Aircraft Flies Near U.S. Navy Ship in Black Sea”[5] emis de Departamentul Apărării pe 14 aprilie 2014: „Pe 14 aprilie, un Su-

24 a zburat la o distanţă sigură de raza distrugătorului USS Donald Cook, realizând o serie de manevre aeriene". Purtătorul de cuvânt al Pentagonului, col. Steve Warren, a acuzat pilotul rus de „comportament provocator şi neprofesionist". De asemenea, subliniase că nava americană nu fusese pusă „în pericol" fiind „mai mult decât capabilă să se apere împotriva a două Su-24".

3. Repetăm metoda căutării pe Google, de data aceasta încercând să descoperim materiale publicate de agenţiile de presă pro-Kremlin (Sputnik şi RT) imediat după incident.

- Sputnik (în 2014 Vocea Rusiei): [uss donald cook su-24 site: sputniknews.com]. Aici descoperim varianta în limba română a unui material semnat de un oarecare Vladimir Fiodorov[6].
- RT: [uss donald cook su-24 site: rt.com]. De data aceasta descoperim doar un articol cu referire la comunicatului Pentagonului şi acuzaţia că americanii ar fi încălcat convenţia de la Montreaux prin participarea la exerciţii navale din Marea Neagră[7]. Concluzie: **Canalele de presă pro-Kremlin încă nu demaraseră campania de dezinformare**.

4. Pentru a verifica veridicitatea naraţiunii prezentate în reportajul „Vesti", **ne vom axa doar pe date empirice / verificabile**, şi nu pe declaraţii ale militarilor, pe care ar trebui să le tratăm cu o anumită doză de circumspecţie. **Mergem direct la sursa reportajului!**

Căutăm pe reţele sociale postarea aşa-numitului „marinar" american, excluzând varianta Twitter, deoarece acolo orice mesaj este limitat la 140 de caractere. Rămâne Facebook şi utilizăm motorul de căutare pus la dispoziţie (funcţionează doar în varianta de limbă engleză).

Identificăm cuvintele-cheie din mesajul marinarului: „**Aegis**", „**locator**", „**mysticism**" şi „**shame**". Nu uităm să selectăm la timp: April 2014. Aici descoperim **postarea lui Nick Olson[8]** care trimite către un material publicat pe freepublish.ru (site inactiv la momentul verificării). Evident că Nick Olson nu e militar american, mai ales că are postări pro-Putin şi pro-Assad, fiind activ pe grupurile de discuţii pro-Kremlin.

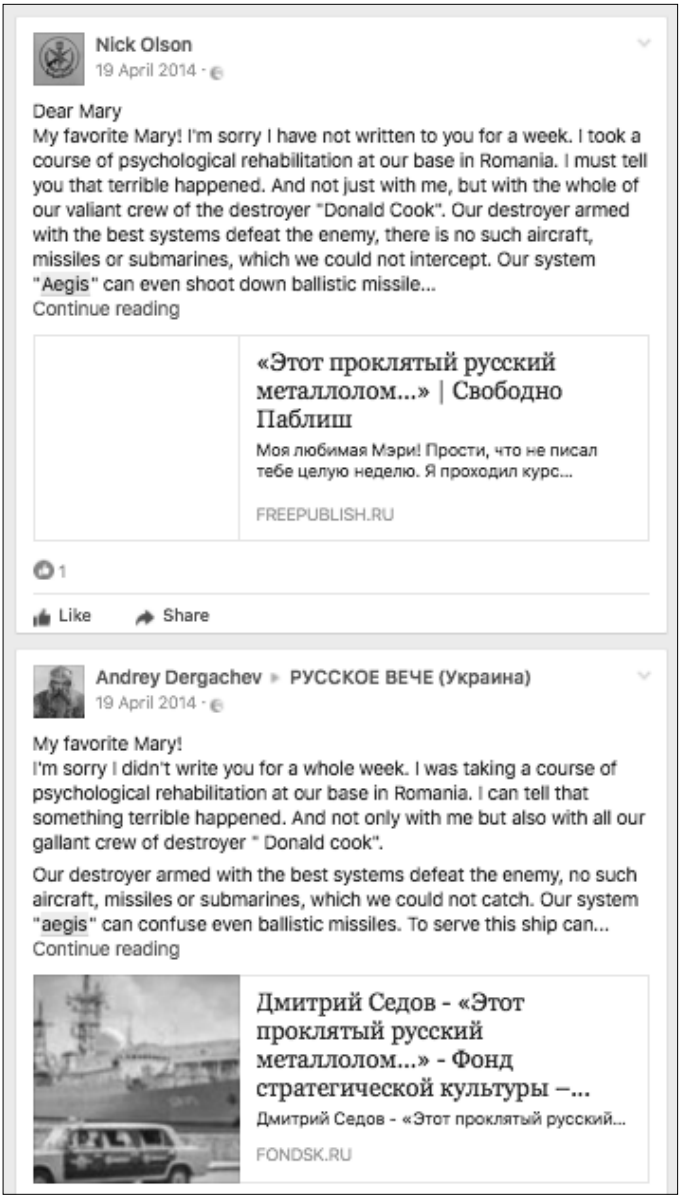
Nick Olson
19 April 2014 ·
Dear Mary
My favorite Mary! I'm sorry I have not written to you for a week. I took a course of psychological rehabilitation at our base in Romania. I must tell you that terrible happened. And not just with me, but with the whole of our valiant crew of the destroyer "Donald Cook". Our destroyer armed with the best systems defeat the enemy, there is no such aircraft, missiles or submarines, which we could not intercept. Our system "Aegis" can even shoot down ballistic missile...
Continue reading
«Этот проклятый русский металлолом...» | Свободно Паблиш
Моя любимая Мэри! Прости, что не писал тебе целую неделю. Я проходил курс...
FREEPUBLISH.RU
1
Like
Share
Andrey Dergachev ▸ РУССКОЕ ВЕЧЕ (Украина)
19 April 2014 ·
My favorite Mary!
I'm sorry I didn't write you for a whole week. I was taking a course of psychological rehabilitation at our base in Romania. I can tell that something terrible happened. And not only with me but also with all our gallant crew of destroyer " Donald cook".
Our destroyer armed with the best systems defeat the enemy, no such aircraft, missiles or submarines, which we could not catch. Our system "aegis" can confuse even ballistic missiles. To serve this ship can...
Continue reading
Дмитрий Седов - «Этот проклятый русский металлолом...» - Фонд стратегической культуры –...
Дмитрий Седов - «Этот проклятый русский...
FONDSK.RU

Captură Facebook

Observăm că **postarea este redactată într-o limbă engleză tradusă automat din altă limbă**, cel mai probabil prin Google Translate (de exemplu, vorbitorii nativi de engleză nu se adresează niciodată prin sintagma: **„My favorite Mary!"**). De asemenea, textul este preluat integral şi de alte conturi false pe Facebook - primul indiciu al unei campanii de dezinformare prin intermediul unei ştiri false.

Chiar dacă site-ul este inactiv, vom folosi arhivatorul **WaybackMachine**[9]. Înserăm link-ul articolului în căsuţa de dialog şi vom obţine o listă de printscreen-uri ale articolului din 20 aprilie 2014.

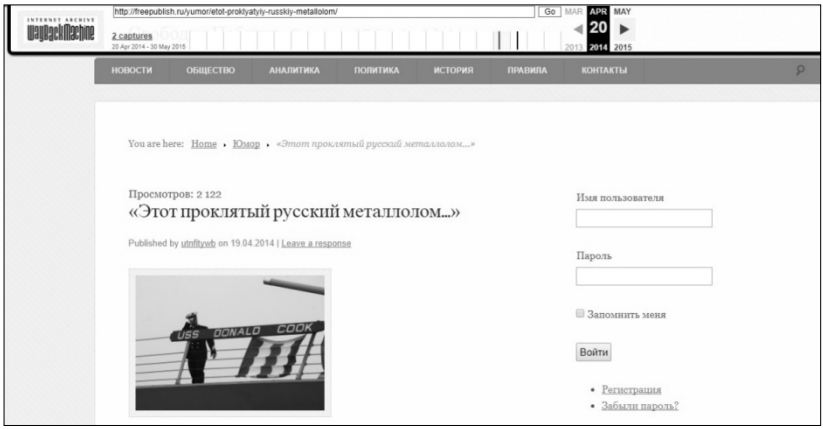

Captură Wayback Machine

Descoperim că articolul fusese publicat pe 17 aprilie 2014, avându-l drept autor pe Dmitrii Sedov (columnist) care publicase materialul prima dată pe site-ul www.fondsk.ru (Fond Strategiceskoy Kulturî / Strategic Culture Foundation) - site înregistrat în Estonia (regiunea Ida-Virumaa din nord-estul ţării, populată în proporţie de 73% de etnici ruşi)[10]. Pentru a realiza un profil de site, am accesat platforma DOMAINTOOLS (http://whois.domaintools.com/). Aici puteţi găsi informaţii utile despre domeniul unui website (adresa URL cu numele şi extensia domeniului).

Aşa descoperim că site-ul a fost creat pe 20 decembrie 2005 cu serverul în Estonia şi administrator privat (administrat probabil

de un etnic rus originar din nord-estul ţării). Pagina de Facebook: https://www.facebook.com/fondsk/are circa 6000 de aprecieri şi tot atâţi urmăritori. Dăm search în căsuţa din dreapta cu titlul articolului: «**Этот проклятый русский металлолом…**» (Această blestemată rablă rusească... - rom.) şi analizăm postarea. Constatăm că materialul din limba rusă[11] se referă la o „scrisoare" **în rusă** de la Johny către Mary (prenume comune pentru americani, mai ales în spaţiul estic). Tot de pe site **aflăm că materialul este publicat la secţiunea „Opinie" (Мнение).**

Din articol în sfârşit aflăm doar prenumele marinarului american - Johny, şi a soţiei sale Mary.

Captură Fondsk.ru

5. Ne întoarcem la reportajul prezentat la „Vesti" şi constatăm că acolo sunt reproduse cu exactitate „pasaje" din pamfletul lui Sedov, ilustrând momentul când marinarul ar fi povestit

cum Su-24 reuşise din senin să dezactiveze sistemul performant Aegis de pe distrugătorul USS Donald Cook. Varianta „scrisorii" din reportajul prezentat de „Vesti" copiază textul în rusă de pe fondsk.ru, introducând şi puncte de suspensie (...) pentru a indica fraze sau cuvinte lipsă. Absurditatea contextului este de la sine înţeleasă, mai ales că vorbim de un pamflet în rusă:

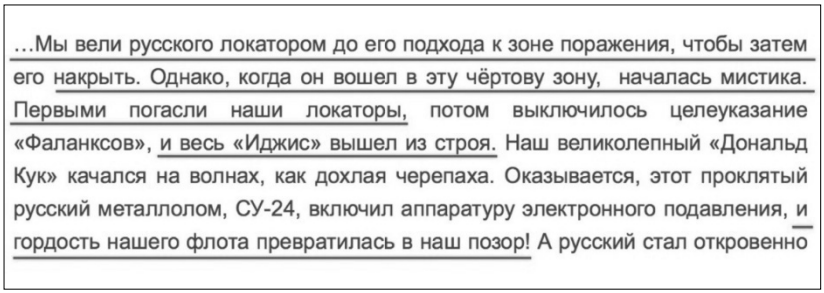

…Мы вели русского локатором до его подхода к зоне поражения, чтобы затем его накрыть. Однако, когда он вошел в эту чёртову зону, началась мистика. Первыми погасли наши локаторы, потом выключилось целеуказание «Фаланксов», и весь «Иджис» вышел из строя. Наш великолепный «Дональд Кук» качался на волнах, как дохлая черепаха. Оказывается, этот проклятый русский металлолом, СУ-24, включил аппаратуру электронного подавления, и гордость нашего флота превратилась в наш позор! А русский стал откровенно

„Mary, nu-ți poți imagina în ce stare suntem! Nu ne-a fost niciodată atât de ruşine. Unii dintre băieţii noştri au plâns ca nişte copii, iar alţii s-au dat cu capul de echipamentul care nu funcţiona. Primul ofiţer a băut singur o sticlă cu whisky strigând către toţi: «Nenorocitul de Hibinî al ruşilor!», iar căpitanul era roşu la faţă de mânie. În aceste condiţii, abia reuşisem să ne adăpostim pe ţărmul românesc, şi imediat după ancorare, treizeci de colegi au semnat cererea de demisie din flotă. Nu puteau accepta ca, în momentele cele mai decisive, sistemul nostru putea fi transformat oricând în fier vechi ce urma să meargă la fundul mării".

Captură fondsk.ru cu indicarea pasajelor copiate în reportajul „Vesti" (Rossia 1)

6. Căutăm informaţii despre arma Hibinî (Хибины - rus.) folosind motorul de căutare Google şi găsim un articol în presa rusă (Sputnik) că tehnologia ar fi dezvoltată de concernul rus **Rostec** (http://rostec.ru/en/). Folosim din nou Google pentru a identifica orice referinţe pe site la Hibinî şi descoperim că **Grupul rus de tehnologii radio-electronice KRET** publicase **un articol pe site-ul Rostec unde se menţiona despre eficienţa armamentului electronic al Rusiei**, inclusiv despre **Hibinî**. Ulterior, materialul fusese

şters, însă instrumentul Wayback Machine îl descoperise arhivat în octombrie 2016. Aşadar, **existenţa unei arme electronice aflate în dotarea armatei ruse rămâne incertă!**

7. Cum căutăm dezinformarea în spaţiul informaţional comun din România şi R. Moldova folosind cuvinte-cheie pentru motorul de căutare Google: [aegis, marea neagra, uss donald cook, radar, Su-24] - căutare setată pe intervalul de timp 14.04.2014 - 25.07.2017 prin butonul de instrumente.

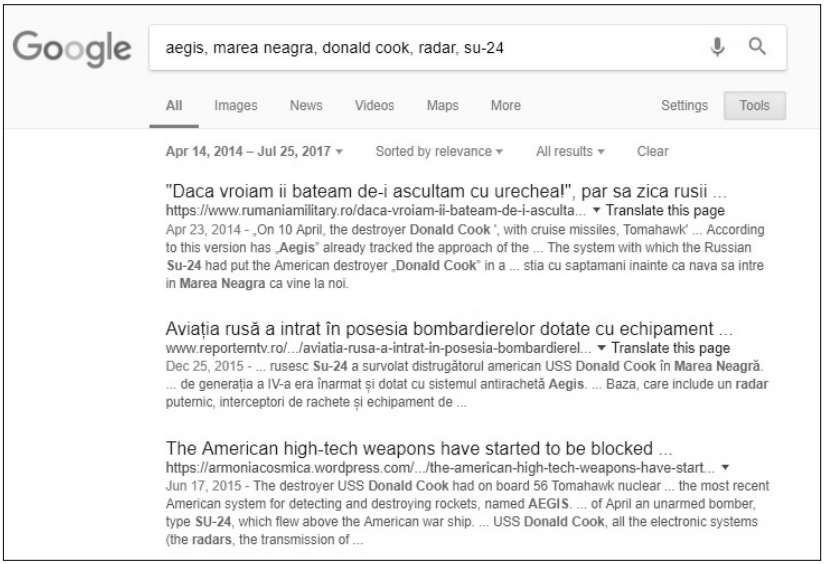
Google
aegis, marea neagra, donald cook, radar, su-24
All
Images
News
Videos
Maps
More
Settings
Tools
Apr 14, 2014 – Jul 25, 2017
Sorted by relevance
All results
Clear
"Daca vroiam ii bateam de-i ascultam cu urecheal", par sa zica rusii ...
https://www.rumaniamilitary.ro/daca-vroiam-ii-bateam-de-i-asculta... Translate this page
Apr 23, 2014 - „On 10 April, the destroyer Donald Cook ', with cruise missiles, Tomahawk' ... According to this version has „Aegis" already tracked the approach of the ... The system with which the Russian Su-24 had put the American destroyer „Donald Cook" in a ... stia cu saptamani inainte ca nava sa intre in Marea Neagra ca vine la noi.
Aviația rusă a intrat în posesia bombardierelor dotate cu echipament ...
www.reporternty.ro/.../aviatia-rusa-a-intrat-in-posesia-bombardierel... Translate this page
Dec 25, 2015 - ... rusesc Su-24 a survolat distrugătorul american USS Donald Cook în Marea Neagră. ... de generația a IV-a era înarmat și dotat cu sistemul antirachetă Aegis. ... Baza, care include un radar puternic, interceptori de rachete și echipament de ...
The American high-tech weapons have started to be blocked ...
https://armoniacosmica.wordpress.com/.../the-american-high-tech-weapons-have-start...
Jun 17, 2015 - The destroyer USS Donald Cook had on board 56 Tomahawk nuclear ... the most recent American system for detecting and destroying rockets, named AEGIS. ... of April an unarmed bomber, type SU-24, which flew above the American war ship. ... USS Donald Cook, all the electronic systems (the radars, the transmission of ...

Captură Google

În spaţiul informaţional de limbă română dezinformarea ajunge prima dată pe 23-24 aprilie pe site-urile RomanianMilitary (cu referinţă la Ria Novosti) şi Vocea Rusiei (Sputnikul de astăzi). Folosind metoda analizei de conţinut pentru fiecare articol separat, am realizat câteva scheme de distribuire a dezinformării:

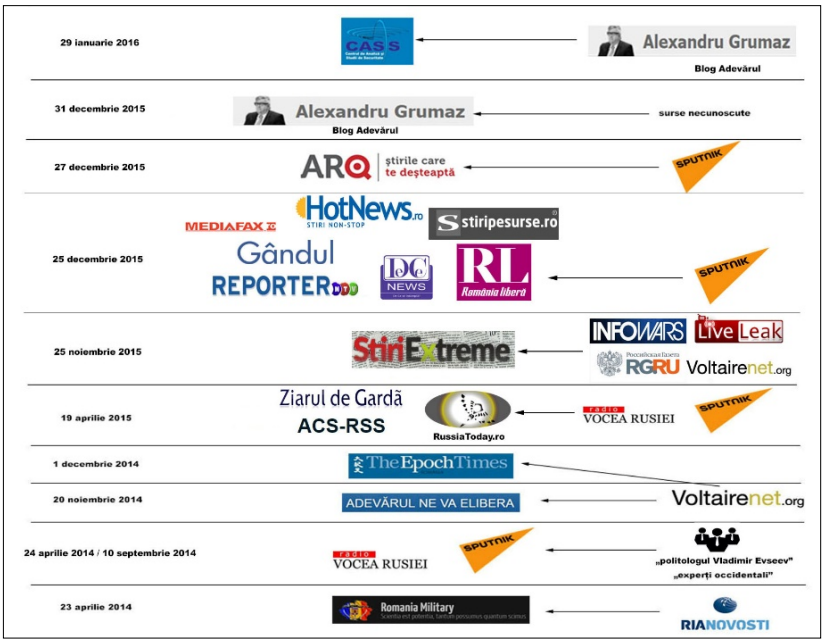

Distribuirea ştirilor false despre Hibinî
în spaţiul informaţional online de limbă română

Dacă urmărim atent schema, vom observa că falsul narativ se răspândeşte în baza unor patternuri prestabilite.

Din aprilie 2014 şi până în decembrie 2015, dezinformarea cu Hibinî nu reuşeşte să penetreze spaţiul informaţional (exceptând cazul The Epoch Times care se intoxică destul de suspect de pe Voltaire.net) de limbă română - **asta până pe 25 decembrie 2015, când mai multe portaluri de ştiri din România (HotNews.ro, Stiripesurse.ro, Gândul, Mediafax, România liberă, DC News, etc.) preiau dezinformarea Hibinî de pe Sputnik, unde dezinformarea este reluată sub diverse forme de relatare jurnalistică.**

Preluarea dezinformării de către presa din România **îl duce în eroare chiar şi pe expertul militar Alexandru Grumaz**, care preia pe blogul său pe Adevărul[12] relatarea despre cazul Hibinî în Marea Neagră, fiind ulterior preluat de un centru analitic în securitate CASS.

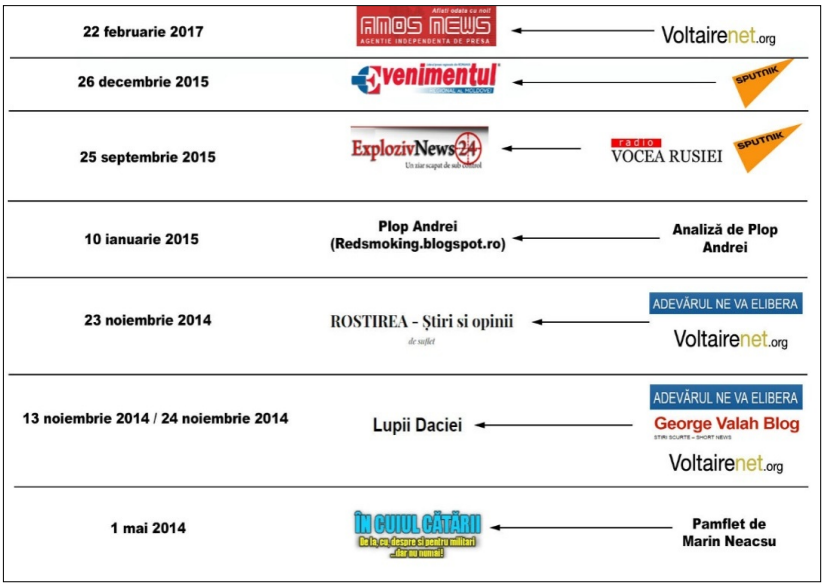

Distribuirea ştirilor false despre Hibinî de către site-uri / bloguri marginale, cu conținut manipulator

Site-urile de dezinformare (marginale) din România preferă următoarele surse:

- **Site-uri pro-Kremlin**: Vocea Rusiei, Sputnik, RT, RiaNovosti, Rossiyskaya Gazeta;
- **Site-uri marginale în limba engleză** cu narative conservatoare sau antiamericane: InfoWars administrat de extremistul american Alex Jones, Voltaire.net, LiveLeak, Breibart a lui Steve Bannon, fost consilier al lui Donald Trump, etc.;
- **Alte sit-uri marginale partenere din România** (peste 180 dintre acestea identificate de echipa CheckMedia).

Din aceste scheme, reiese clar că există **o secvenţă constantă de apariţii la un interval 5-6 luni în decurs de 3 ani**. **Site-urile de dezinformare (marginale) de limbă română utilizează, de regulă, drept surse „alternative" site-uri în limba engleză:** Voltaire.net, InfoWars, LiveLeak, Sputnik, etc. (şi ele la rândul lor marginale), cu o agenda setting antiamericană şi pro-Kremlin.

Ceea ce ar trebui să ne îngrijoreze este faptul că Mediafax a intoxicat, prin ricoşeu, (pe 25 decembrie 2015) cu dezinformarea Hibinî şi presa de limbă română din Republica Moldova, cum este cazul celor de la Jurnal.md şi Independent.md.

Independent
Spune lucrurilor pe nume
Bombardierele ruse, dotate cu echipament de război electronic ce poate bruia sistemele antirachetă
Jurnal.md
Rușii dotează bombardierele cu echipament de război electronic ce poate bruia sistemele antirachetă
Știri NON-STOP
Știri importante

Capturi Independent.md şi Jurnal.md

Din acest punct, putem formula câteva ipoteze de lucru în ceea ce priveşte schema de funcţionare a campaniilor de dezinformări lansate de Kremlin în România şi Republica Moldova:

- Presa de mainstream din spaţiul informaţional de limbă română este tot atât de vulnerabilă (la intoxicări informaţionale) ca şi cea de limbă engleză;
- Site-urile / blogurile marginale cu „informaţii alternative" îşi amplifică naraţiunile false prin intermediul reţelelor de socializare şi a trolilor (conturi false);
- Sursele / canalele din România nu stau la baza acestor campanii de dezinformare / intoxicare, însă pot reinterpreta sau adapta naraţiunea falsă în funcţie de contextul socio-politic la un moment dat şi grupurile-ţintă vizate.

Dezinformarea „Hibinî"**este reactualizată ultima dată în limba română pe 22 februarie 2017** sub forma unei analize semnate de Grigore Arbore pe site-ul marginal Amos News[13], **iar în limba engleză pe 19 aprilie 2017, pe site-ul True News[14]**. De reţinut că **ambele site-uri pot fi încadrate cu uşurinţă în categoria de canale fake news**.

Nu în ultimul rând, din declaraţia consilierului preşedintelui Putin, A. Kurtskih, în februarie 2016, conform căreia „suntem pe punctul de a obţine ceva ce ne-ar permite să discutăm cu

americanii de la egal la egal", reiese clar că aceste „bombe electronice" (de fapt, bombe cu minciuni în spaţiul informaţional occidental) sunt folosite pentru un avantaj strategic în ceea ce priveşte „cucerirea inimilor şi minţilor publicului" expus la aceste campanii de dezinformare.

Metodele de acţiune ale designerilor campaniilor de dezinformare sunt printre cele mai diverse. Propaganda pro-Kremlin acţionează în toate sferele ciberspaţiului: de la propriile agenţii de presă cu conţinut în diferite limbi, până la site-uri marginale („alternative"), forumuri, analize, pagini şi grupuri de discuţii pe reţele sociale. Agenţii de influenţă pro-Kremlin cumpără reclamă pe reţeaua Facebook pentru a disemina şi a ajunge la grupuri-ţintă cu un profil socio-demografic specific. **Obiectivul propagandei ruse asumat pe termen mediu şi lung constă în reducerea încrederii publicului în instituţiile democratice şi diminuarea capacităţii de rezilienţă a populaţiei în faţa diverselor tipuri de ameninţări**.

Efectele pot fi sesizate cu ochiul liber:

- Amplificarea miturilor antieuropene, antiamericane şi anti-NATO;
- Creşterea percepţiei de superioritate a Armatei Ruse în domeniul războiului electronic (Electronic Warfare);
- Diminuarea încrederii publicului expus la dezinformări în capacitatea de apărare a statului. Inducerea efectului de GAS-LIGHTING (manipulare prin minciuni şi informaţii contradictorii cu scopul de a crea îndoială în rândul populaţiei);
- Influenţarea decidenţilor (prin grupuri de presiune) de a diminua alocarea resurselor financiare către sectorul militar (pe termen lung);
- Sporirea capacităţii de intoxicare a presei mainstream;
- Creşterea suportului publicului rus (inclusiv cel din CSI) pentru Armata Rusă (propaganda domestică).

Considerăm că reactualizarea dezinformării timp de trei ani consecutiv poate trăda o neîncredere a establishmentului militar rus în propriile capacităţi de apărare, aşa cum menţiona şi analistul George Friedman că „acţiunile hibride ale Kremlinului denotă mai

degrabă o slăbiciune militară şi strategică a Rusiei”[15]. Şi nici nu ar trebui să ne mai mirăm când dăm de campanii de dezinformare cu naraţiuni ridicole, deoarece chiar şi discursul propagandistic se erodează şi nu se poate reinventa la nesfârşit din lipsă de teme mai originale.

---

[1] Vesti News, *Electronic Warfare: How to Neutralize the Enemy Without a Single Shot*, You Tube, disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=vI4uS307ydk&ab_channel=VestiNews, accesat la: 01.10.2017

[2] Pentru mai multe detalii despre priorităţile strategice ale războiului informaţional dus de Kremlin precum şi regionalizare sa, vezi materialul *Priorităţi strategice ale războiului informaţional rus în România şi R. Moldova* semnat de Nicolae Ţîbrigan şi disponibil pe site-ul LARICS.ro: http://larics.ro/prioritati-strategice-ale-razboiului-informational-rus-romania-si-r-moldova/.

[3] Şerban, Alexandra (2013). *O altfel de artă a războiului: „Armata Fantomă” care l-a încurcat pe Hitler*, Historia.ro, disponibil la: https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/o-altfel-de-arta-a-razboiului-armata-fantoma-care-l-a-incurcat-pe-hitler, accesat la: 01.10.2017

[4] https://www.defense.gov/

[5] Garamone, Jim (2014), *Russian Aircraft Flies Near U.S. Navy Ship in Black Sea*, American Forces Press Service, U.S. Department of Defence, disponibil la: http://archive.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=122052, accesat la: 01.10.2017

[6] Fiodorov, Vladimir (2014), *Aegis şi-a găsit naşul în Marea Neagră*, Radio Vocea Rusiei, disponibil la: https://ro.sputnik.md/romanian.ruvr.ru/2014_04_24/Aegis-Si-a-gasit-naSul-in-Marea-Neagra-0658/, accesat la: 01.10.2017

[7] RT (2014), *Pentagon: Russian fighter jet repeatedly flew over US destroyer in Black Sea*, disponibil la: https://www.rt.com/news/pentagon-destroyer-russian-jet-428/, accesat la: 01.10.2017

8https://www.facebook.com/nick.olson.92102

[9] https://web.archive.org/

[10] http://whois.domaintools.com/fondsk.ru

[11] Sedov, Dmitrii (2014), *«Этот проклятый русский металлолом…»* [„Această blestemată rablă rusească”...], Strategic Culture Foundation, disponibil la: https://www.fondsk.ru/news/2014/04/17/etot-prokljatyj-russkij-metallolom-27063.html, accesat la: 01.10.2017

[12] Grumaz, Alexandru (2015), *Preşedintele Putin şi EW (războiul electronic)*, Adevărul.ro, disponibil la: http://adevarul.ro/international/rusia/presedintele-putin-ew-razboiul-electronic-1_5684d36037115986c6fdd1e4/index.html, accesat la: 01.10.2017

[13] Arbore, Grigore (2017), *Trumpismul şi noua ordine politico-economică mondială*

(II), Amos News, disponibil la: http://www.amosnews.ro/trumpismul-si-noua-ordine-politico-economica-mondiala-ii-2017-02-22, accesat la: 01.10.2017

[14] TruNews (2017), *Russia claims electronic warfare systems can defeat US*, disponibil la: http://www.trunews.com/article/russia-claims-electronic-warfare-systems-can-defeat-us, accesat la: 01.10.2017

[15] Digi24 (2017), *George Friedman: Rusia nu are capacitatea de a fi o mare putere*, disponibil la: http://www.digi24.ro/stiri/externe/mapamond/george-friedman-rusia-nu-are-capacitatea-de-a-fi-o-mare-putere-742381, accesat la: 01.10.2017

REACŢII INSTITUŢIONALE ŞI LIMITE ÎN LUPTA CONTRA FAKE NEWS

Mihai BÂRSAN

Ne propune acum să atragem atenţia asupra impactului ştirilor false, într-un context în care acesta este subestimat şi neglijat ca ameninţare, fapt pentru care actorii guvernamentali din România şi Republica Moldova nu au dezvoltat încă o serie de instituţii eficiente pentru combaterea acestui fenomen.

În prezent există dispute în privinţa acestui fenomen la nivel de interpretare, şi anume:

- Cine trebuie să combată acest fenomen?
- De ce a fost neglijat / De ce nu s-au luat măsuri din timp?
- De ce companiile private care deţin reţele de socializare închise nu au oprit difuzarea materialelor falsificate?

Toate aceste probleme au fost discutate în sfera publică, s-au ridicat alte întrebări, s-au căutat ţapi ispăşitori în timp ce unii au venit cu soluţii urgente fără a fi însă sustenabile. Propagarea fake news rămâne în continuare prezentă pe tot internetul, struc-turată pe domenii, acoperind toate tipurile de jurnalism şi se auto-susţine din publicitatea de pe propriile site-uri.

În primul rând, actorii sociali principali care au fost puşi în prim plan de scandalurile generate de fake news au fost companii multinaţionale precum Google, Facebook şi Twitter, care nu au mediat corect informaţiile „viralizate" pe platformele gestionate de ei[1].

În al doilea rând, instituţiile economice şi de securitate au avut o reacţie extrem de mică în cazurile în care ştirile false au avut un impact major în mediul online. În schimb, acestea acum

încearcă să reglementeze mediul online prin cadre normative care ar verifica dacă un articol este fals sau nu.

În al treilea, rând interacţiunile dintre companii şi instituţii plus organizaţiile sociale au fost segmentate, neclare şi ineficiente. În cazurile următoare voi dezvolta această ruptură.

GOOGLE, FACEBOOK ŞI CUM S-A INSTAURAT HAOSUL

În momentul de faţă, ultimele declaraţii făcute de cele două companii au scos la iveală următoarele date[2]:

	Investigaţii / Descoperiri
Google	Descoperirea unor campanii şi display-uri de aprox. 4.700$
Google	Descoperit 1.100 de videoclipuri suspecte pe YouTube / 18 canale - suma totală de vizualizări 309.000$
Facebook	Descoperit 80.000 de update-uri suspecte, care manipulau opinia publică pe subiecte politice
Facebook	Impactul mesajelor suspecte asupra americanilor se ridică la 126 de milioane
Facebook	Aproximativ 3.000 de anunţuri sponsorizate a site-urilor de ştiri false în perioada alegerilor, în valoare de 10.0000$

În acest caz, după cum se poate vedea în tabelul de mai sus, discutăm doar despre campania electorală din Statele Unite ale Americii. Ştirile false care au produs scandalul Pizzagate au atras atenţia extrem de târziu asupra capacităţilor cibernetice a ruşilor şi altor ţări de a distribui şi de a manipula informaţii falsificate care pot fi luate ca adevărate de către societatea nespecializată a unei ţări (de la politică la IT). Spun „târziu" pentru că, în timpul campaniei, echipele de securitate cibernetică se aşteptau ca ruşii să atace serverele americane destinate votării, însă se uitau neputincioşi la momentul în care extrem de multe ştiri false ajungeau să fie „trending" şi chiar să fie preluate de site-uri de ştiri de uz general. Discursul acestei întârzieri de recunoaştere al pericolului se regăseşte în majoritatea discursurilor şi declaraţiilor strânse de Pew Research Center în martie 2017.

Voi reda, spre exemplu, următoarea declarație:

> *Anil Dash, technologist, wrote, "I expect the negative influences on social media to get worse, and the positive factors to get better. Networks will try to respond to prevent the worst abuses, but new sites and apps will pop up that repeat the same mistakes."*[3]

Subestimarea a existat, acum promovăm o perspectivă optimistă, dar neglijența instituțiilor față de emergența știrilor false rămâne o reală problemă. Colonelul locotenent P.M. Duggan observa încă din 2015 „eficiența" acestui fenomen în raport cu operațiunile asimetrice moderne[4], mai ales din perspectiva că necesită extrem de puțini bani, iar în cele ce vor urma vom vedea că distribuirea „știrilor false" se și auto-susțin din banii proveniți din publicitate.

TEHNOLOGIE, INFORMAȚIE PUBLICĂ ȘI GOOGLE, BONUS FACEBOOK

Sunt două viziuni asupra tehnologiei, una pesimistă și una optimistă în privința inovației tehnologice care s-au dezvoltat încă din anii '50. O declarație pozitivă este ilustrată ca o proclamație în cartea lui Klaus Schab, *A patra revoluție industrială*[5], unde internetul este reprezentat ca orice altă schimbare mondială tehnică de uz general, ajunge să fie întâmpinată cu rezistență din partea oamenilor, dar în timp devine un instrument de la sine folosit de generațiile următoare și de toată populația globului.

Fără a deveni pesimiști (o analiza obiectivă nu implică această atitudine) ne întrebăm ce a reprezentat internetul pentru propagarea informației și a datelor pentru populațiile largi? În primul caz avem o ușurare a metodelor de promovare a științei și a dezvoltării tehnologice - în cazul de față avem nenumărate exemple prin care cunoștințele practice au devenit valabile gratuit prin intermediul site-urilor. Orice poate să acceseze date gratuit.

Daniel J. Levitin[6] puncta că brusc informația crește acum an de an, asta pentru că oamenii procesează din ce în ce mai multe date. În continuare, ceea ce era perturbat prin revoluții științifice acum s-a transformat în ceva „obișnuit"[7], doar cu câteva mențiuni anuale a unor descoperiri evidențiate de comunitatea științifică.

Însă raportul devine din nou destul de evident în privința acestor grupări. Dacă ne uităm la următorul grafic de mai jos,

vedem o diversitate de date care sunt imposibil de înţeles de un individ chiar şi dacă reducem la absurd tot şi am asuma că în această clipă am pune pauză la toate informaţiile ce apar constant în acest moment în ziare, în jurnale ştiinţifice şi ce procesează acum calculatoarele, şi acest individ s-ar pune să înveţe tot.

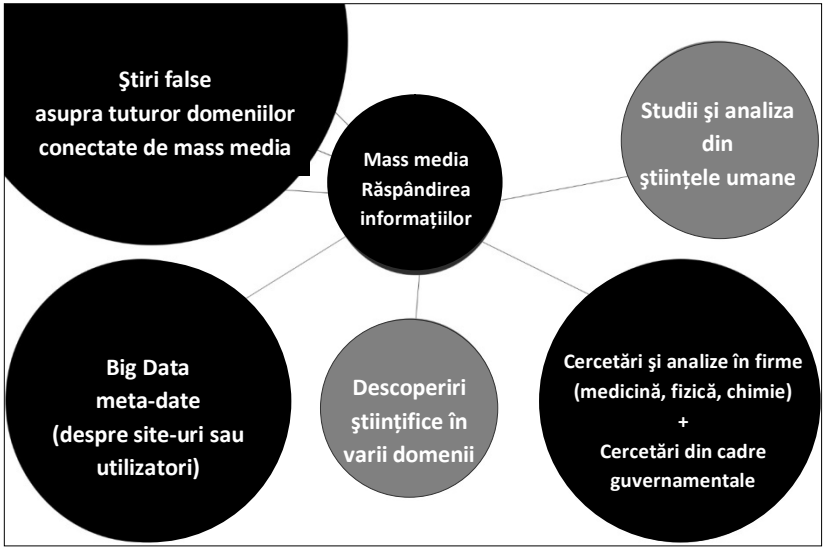

Din punctul de vedere al acestor date, unde putem pune apariţia fake news? Pare să fie un punct minor în acest context? În cazul de faţă există o problemă majoră pentru că luăm două probleme legate:

- Oamenii au cunoştinţe restrânse despre multe domenii, se supraspecializează sau nu au avut oportunitatea să se documenteze;
- Informaţia adevărată inclusiv din evenimentele mondiale, ştiinţă şi tehnologie se transmite în proporţii mici corect la oameni;

Ştirile false pot să dubleze toate informaţiile adevărate prin alterarea adevărului. De exemplu dacă luăm descoperirile ştiinţifice. În cazul acceleratorului de particule au apărut ştiri care susţineau că acesta poate să deschidă micro-găuri negre. Mulţi oameni au luat această ştire şi au pus-o în legătură cu viziuni religioase, alţii au luat-o ca o limită a fizicii care nu trebuie atinsă[8].

Alt exemplu bazat tot pe aceeaşi ştire este existenţa statuii

Shiva în faţa CERN-ului şi a fost descrisă pe data de 2 noiembrie 2015 în site-ul de propagandă şi dezinformare dzr.org.ro[9] ca şi cum oamenii de ştiinţă care lucrează acolo vor să distrugă lumea. În realitate, statuia a fost dată ca un gest diplomatic de către statul indian simbolizând relaţia Indiei cu CERN-ul, pentru că în mitologia indiană Shiva a dansat la apariţia universului, iar acest dans a fost comparat cu mişcarea subatomică a particulelor.

Unele metafore sau comparaţii sunt menite să ajute la înţelegerea fenomenelor complexe analizate şi explicate de specialiştii din domeniul fizicii sau chimiei, dar în exemplul de faţă vedem sistematic cum totul apelează la o latură emoţională şi apoi dezvoltă o latură conspirativă: *„... oamenii de ştiinţă au afirmat că lucrează la CERN au afirmat, înainte de prima pornire că, „se vor degaja găuri negre, doar că ele vor fi micronice şi se vor evapora" A existat o stare de teamă şi panică în lume, însă întrebarea de bun simţ care se adresează este: şi dacă nu se evaporă şi va continua să crească?"*[10]. Se mizează pe un set de falsificări a unor evenimente: experţi care au lucrat acolo şi au fost omorâţi, umbre şi siluete apar în acceleratorul de particule şi nu pot fi explicate de oamenii de ştiinţă „prin logica lor desăvârşită"[11].

Acesta este doar un exemplu pentru un eveniment din lumea ştiinţifică care apoi este corelat cu corespondenţe religioase, unde suntem păcăliţi sau cineva deţine CERN-ul şi face activităţi desfăşurate în secret.

De ce aceste articole rămân pe internet şi pot fi accesate în continuare extrem de uşor? Răspunsul este simplu, nu există o organizaţie internaţională ori naţională care să închidă aceste siteuri. Singura soluţie este să indicăm ce nu este adevărat, adică sa identificăm falsul, CERN-ul eliberând constant informaţii a cercetărilor efectuate acolo, iar fenomenele sunt traduse prin politici de popularizare a rezultatelor. Mai simplu, fiecare descoperire este „tradusă" pe limbajul nespecializat prin comparaţii menite să facă totul cât mai inteligibil.

În acest caz,informaţia specializată este înţeleasă foarte greu de publicul larg şi astfel apar ştiri de acest tip precum cel de pe dzr.org care se bazează pe surse la fel de îndoielnice[12].

DE CE REŢELELE CU CARACTER ÎNCHIS NU LUPTĂ ÎMPOTRIVA ŞTIRILOR FALSE?

În urma controverselor care au devenit virale pe internet s-au ridicat câteva semne de întrebare în privinţa capacităţii de a lupta împotriva promovării ştirilor false care au fost distribuite pe platformele de socializare Google, Facebook şi Twitter.

Aici menţionez două direcţii în care discuţiile online erau purtate pe diverse forumuri sau website-uri de ştiri[13]. Google nu a răspuns clar la faptul că a defavorizat site-uri pamfletare, pe când alte site-uri cunoscute că au promovat ştiri false geo-direcţionate au rămas în continuare în topuri de căutări pe căutările de la Google. Primul argument la întrebarea *de ce?* este că această companie ca şi Facebook-ul care a vândut publicitate unor site-uri ruseşti (conform tabelului de mai sus) sunt interesate de generarea veniturilor pe care le-au scos în urma acestor promovări (după cum vedem argumentarea blogerului Zoso). Toate site-urile de dezinformare au adus o contribuţie majoră din punct de vedere financiar acestor companii, iar acestea au închis ochii la propaganda atât din timpul campaniei electorale din SUA, cât şi alte somări din alte ţări.

Al doilea argument pentru combaterea distribuirii de ştiri false de pe aceste site-uri este că algoritmul care clasifică site-urile în motoarele de căutare trebuie să fie perfecţionat astfel încât să scoată site-urile care au fost raportate că au publicat ştiri false. Această recomandare pare la prima vedere o soluţie bună, tocmai din motivul că se automatizează mai bine căutarea, iar oamenii stau comozi apoi că primesc în continuare ştiri de bună calitate şi respectiv ameninţarea a fost înlăturată.

Totul este mai simplu dacă este declarat decât atunci când este pus în practică. Să luăm cazul achiziţionării sistemului de rachete S400 de către Turcia, fapt ce a generat în bună parte multe ştiri care indicau că prin acest gest, această ţară se îndepărtează de NATO şi îşi dezvoltă alte relaţii independent de alianţă - ştire falsă care doreşte să arate că organizaţia este slăbită şi ţările se „trezesc" la realitate[14].

Dacă în acest context Google ar fi avut un motor de căutare ca cel menţionat mai sus atunci acesta trebuia în primul rând să

poată să înţeleagă videoclipul de pe trtworld.com, să perceapă subiectivismul din relatare şi nu în ultimul rând să poată înţelege limbajul natural prin care se transmite o astfel de ştire.

La nivel de căutare este extrem de complicat să se producă o învăţare mecanică de acest tip şi să se lege cu inteligente artificiale care să influenţeze un algoritm de relevanţă al căutărilor. Ele trebuie să lucreze ca o legătură neuronală complexă prin care să se cunoască evenimentul concret unde în exemplul de faţă să:

a) ştie că Turcia a achiziţionat S400 de la Federaţia Rusă;
b) vizualizeze şi înţeleagă declaraţia politică a lui Erdogan;
c) arate analizele efectuate asupra sutelor de site-uri care se declară a fi de „ştiri" atât de mâna a doua cât şi de primă mână.

Dezvoltarea învăţării mecanice şi a inteligenţei artificiale în momentul de faţă este încă într-o fază incipientă. Companiile mari au avut capacitatea logistică să creeze inteligenţe care sunt mono-funcţionale. De exemplu Pornhub a creat o maşinărie de învăţare mecanică şi aceasta poate pune tag-uri relevante după ce se uită la videoclipuri[15]. Alte firme au creat maşinării de învăţare mecanică pentru analiza datelor complexe care circulă pe internet şi imitarea comportamentului uman pentru a răspunde cererilor de mesagerie între clienţi şi firme[16]. Ceea ce se cere în cazul de faţă este ca o căutare să cuprindă toate aceste capacităţi care să lucreze în spatele unei căutări, însă atitudinea critică momentan nu a fost explorată suficient pentru o IA (*inteligenţă artificială*). Cum putea să fie luată ca falsă relatarea din presstv.com în privinţa acestui eveniment. Titlul articolului este *Erdogan remains defiant as NATO allies criticize S-400 deal with Russia*[17] şi exagerează toată declaraţia făcută de Erdogan prin utilizarea cuvintelor ca „defiant" (en. sfidător), „slammed American officials", însă articolul citează concret din discursul său. Subtilitatea este inserată în articol prin combinarea între adevăr şi exagerare. În momentul de faţă nu avem o IA atât de complexă încât să determine astfel de atitudini manipulatoare din sute de articole care sunt scrise în aceeaşi manieră şi se află pe internet în prezent.

Prima concluzie din aceste cazuri trebuie trasată atât din punct de vedere economic, cât şi din punct de vedere tehnologic.

În primul rând, este costisitor să produci căutări complexe pentru companiile acestea care luptă pentru o menţinere a calităţii produselor şi serviciilor lor deja existente pe piaţă. În al doilea rând, dezvoltarea învăţării mecanice şi inteligenţa artificială care detectează articole false, troli şi site-uri ce profită de pe urma unor minţi vulnerabile este un proiect de durată şi implică cercetări, stabilizări şi expertiză pe care momentan C&D-ul tuturor companiilor încă nu a reuşit să îl dezvolte.

(RO)BOŢI POLITICI vs. OAMENI

Aplicaţia de învăţare mecanică dezvoltată de Robhat Labs detectează boţii automatizaţi şi semi-automatizaţi care distribuie tweet-uri pe platformă[18]. Conform datelor statistice pe care le-au introdus în setul de antrenare al maşinăriei au scos în evidenţă că ceea ce era transmis ca mesaj putea fi luat ca un reper şi modul în care aceşti bot-i se comportau în online. De exemplu aveau o rată de 3 ori mai mare de tweet-uri decât un om.

Soluţia de verificare a fost implementată cu succes, iar parametrii de analiză pot indica dacă un cont este robot sau nu, însă aceste tehnologii se perfecţionează zilnic. Oamenii sunt mai greu de detectat din două considerente: ori doresc într-adevăr să distribuie către urmăritorii lor ştiri false, ori chiar au fost victimele acestor ştiri.

Trebuie să ne întrebăm dacă verificările externe pot face faţă unor atacuri direcţionate către un eveniment în specific sau către un utilizator. Să punem întrebarea realistă: dacă în timpul unui eveniment care marchează o decizie politică istorică toţii boţii cu comportament umanizat se unesc şi încep să distribuie ştiri false plus opinii negative faţă de evenimentul respectiv, atunci câţi oameni ar sta să verifice fiecare cont de pe platformă?

Întrebarea nu este menită să descurajeze cititorul, ci să atragă atenţia asupra nevoii imperative că aceste companii trebuie să ia în considerare faptul că este important că aceşti boţi să fie observaţi mai atent şi să înţeleagă clar cât de departe pot fi dezvoltaţi şi folosiţi.

INSTITUȚIILE POLITICE ȘI ECONOMICE CARE AU LUAT „ATITUDINE"

Reacția instituțiilor din toate țările, inclusiv din România, în fața știrilor false a fost foarte slabă. Putem să luăm campania de dezinformare din Marea Britanie despre românii plecați acolo la muncă.

Am văzut titluri care au ajuns să fie distribuite în ziare precum DailyMail, Times.co.uk, Breitbart, Independent etc. cu titluri precum *Mexican Cartel Forms Pact with Romanian Gangsters to Flood UK with Drugs, Brutal Mexican Cartel Forms Pact to Flood UK with Drugs, Harsh UK Immigration Plan amid Fear 'Half of Bulgaria and Romania' Will Come, What will be the effect of Bulgarian and Romanian migration to the UK?, Number of Romanian crime suspects arrested has surged by 80% in some areas to over 18,000 nationwide* etc. Dacă privim cu atenție aceste titluri de știri vedem cum totul este îndreptat către aspectele negative pe care le are fenomenul de migrare a românilor plecați în Marea Britanie.

În cazul înțelegerii dintre așa-zisa grupare de crimă organizată românească și cartelul Sinaloa din Mexic care vor aduce droguri în Marea Britanie, putem să observăm cât de simplu a fost preluată știrea și distribuită către cititorii săi. Deși crima organizată din Marea Britanie este mult mai complex structurată, fiind în prezent condusă de cu totul alte organizații, din tot raportul NCA-ului vedem cum articolul din Times este manipulat încât să pară că românii sunt *singurii* care au avut capacitatea logistică să încheie o înțelegere atât de puternică cu cartelul renumit pentru crimele sale[19].

În conversația avută cu DIICOT-ul, departamentul de presă a declarat că nu au fost anunțați de către NCA de investigațiile întreprinse de către o organizație criminală românească, fiind în UE acest instituții trebuiau să comunice și NCA-ul nu trebuia să dea detalii despre investigațiile în curs de desfășurare. De asemenea, Ambasada României din Londra nu a luat nicio măsură în privința acestei știri care a fost distribuită doar de la un singur utilizator pe Facebook de 17 ori și preluată de peste 20 de site-uri de știri[20].

În acest caz, imaginea creată din acest articol este că românii au legături criminale internaționale. În articolul publicat în DailyMail

în anul 2016 despre rata de criminalitate a românilor plecaţi în Marea Britanie se poate vedea cum românii sunt prezentaţi ca acel grup etnic care trăieşte în afara legii[21]. Această ştire a fost preluată de cel puţin 10 site-uri de ştiri în engleză. Ambasada României a făcut public un comunicat în care a cerut ca articolul să fie scos de pe DailyMail pentru că falsifica date din care rezulta că în loc de 60.000 de români, autorul articolului susţine că sunt 4.000. De asemenea, după cum explica Ambasada există o diferenţă mare între „arestări", „acuzaţii" sau „condamnări"[22].

În prezent, acest articol şi constatarea făcută de Ambasadă sunt online şi pot fi găsite printr-o simplă căutare pe Google. Articolul este în continuare liber pentru cititor deşi este clar că informaţiile sunt false şi pot induce ideea că românii par să aibă o predispoziţie către acţiuni ilegale.

În unele cazuri, declaraţia ambasadei nu apare pe prima pagină în căutare, dar articolul este foarte bine indexat. Realitatea este că foarte multe instituţii au rămas neutre la aceste campanii de dezinformare şi chiar publicitate negativă pentru migraţia românilor din Marea Britanie. Această campanie este în continuare promovată pe diverse site-uri din această ţară şi apoi ştirile sunt distribuite şi preluate în continuare cu un impact major. Site-urile din România de primă mână precum ProTv, Realitatea.net etc.[23], au preluat la fel de uşor ştirea cu El Chapo şi gruparea criminală românească stabilită în Marea Britanie.

Presiunile din direcţia instituţiilor care pot să combată astfel de declaraţii la adresa acestor campanii au neglijat apariţia ştirilor false. Această neglijenţă provine tot din sursa lipsei de comunicări dintre grupurile de specialişti din securitatea cibernetică şi instituţiile publice.

Nimeni nu argumentează ca o entitate instituţională să îşi reorienteze profesional proprii angajaţii prin cursuri complexe de securitatea cibernetică, însă rapoarte reprezentative pentru situaţiile de securitate sunt întotdeauna traduse pe limbajul tuturor şi pot informa sectorul nespecializat despre ce ameninţări există. Nu este posibil să luăm oameni care au alte interese în diverse domenii şi să îi aruncăm în analiza seturilor de date. Documentarea şi preluarea

unor noţiuni precum fidelitatea datelor unde ca utilizatorii verifică dacă ştirea care apare în lista lor conţine informaţii adevărate totuşi este o posibilă.

Dacă securitatea cibernetică este la prima vedere costisitoare şi pentru unele entităţi organizaţionale poate părea imposibil de implementat fără sume de bani colosale, reamintesc un articol recent asupra acestui subiect care după o expunerea unei metode de combatere a ştirilor false concluziona că pentru a avea un succes palpabil împotriva acestor informaţii falsificate totul *depinde de voinţa şi susţinerea comunităţii globale*[24].

În analiza desfăşurată de Jessika Aro în Finlanda o observaţie importantă a fost făcută în asupra populaţiei[25]. Ea a indicat că deşi ştirile false nu au corupt populaţia şi nici nu s-au lăsat intimidaţi de către troli, cetăţenii au renunţat să mai comenteze. Acesta este cel mai bun exemplu prin care putem să vedem că baze de date din care puteau fi scoase date fundamentale asupra tendinţelor online au fost otrăvite de viziuni falsificate.

Puse în legătură cu atacuri hibride din zone de conflict unde operaţiunile de reducere la tăcere erau în specific direcţionate către jurnalişti, trecerea la un atac major cum este în cazul de faţă mizează pe încadrările eronate a trendurilor. În cazuri precum articolele cu conţinut politic şi comentarii extremiste sau injurii la adresa comunităţii politice făcute de troli poate să ducă la imposibilitatea de a analiza opinia publică din comentarii sau chiar conduce un expert la impresii complet greşite despre cum o vede populaţia politica din ţara respectivă[26].

Întrebarea este dacă există vreo soluţie pe care o instituţie poate să o aplice pentru a contracara aceste bombardamente de informaţii false? În următoarea secţiune vom vedea că dacă unele instituţii din multe ţări au fost depăşite de apariţia ştirilor false, altele au un exces de zel prea mare care riscă să afecteze mai mult negativ decât pozitiv.

CAZUL LEGISLAŢIEI DIN GERMANIA. SOLUŢIE SAU UN GEST BIROCRATIC?

Proiectul de lege pe care l-a elaborat Germania pe 15.06. 2017[27] ia în considerare nu numai fenomenul de ştiri false, dar şi

fenomenul de trolling, discursurile abuzive, jignitoare şi crimele din mediul online. Proiectul de lege acoperă toate atacurile din mediul online şi le tratează în mod egal pe toate.

Legea împinge responsabilitatea asupra companiilor care au dezvoltat platforme din care percep costuri de publicitate pentru promovarea conţinutului şi au o reţea de circuit închis, pus în cuvinte mai simple ce necesită un cont cu parolă şi date personale precum e-mailul / număr de telefon.

Procedura pe care o implică această lege este ca toate companiile de acest tip unde mai precis se vor aplica Facebook-ului, Google-ului şi Twitter-ului, vor urma să monitorizeze conţinutul şi să scoată în maxim 24 de ore şi să ofere transparenţa procedurilor de eliminare a conţinutului care a fost raportat ca abuziv sau ilegal.

În cazul în care aceste condiţii nu sunt respectate pornind de la eliminarea ştirii până la transmiterea rapoartelor de eliminări şi investigaţii atunci se vor aplica sancţiuni sub formă de amenzi acestor companii. În aceste ofense ştirile false sunt definite ca acele infracţiuni penale care perturbă liniştea sferei publice prin falsificarea unor infracţiuni.

După cum se poate vedea o astfel de definiţie rigidă dată fenomenului de ştiri false poate să ducă la foarte multe ştiri sau opinii exprimate mai agresiv, dar întemeiate, ca fiind parte a fenomenului şi chiar fiind excluse de pe internet. Pe lângă acest aspect este necesar să mergem pe o linie fină în care putem să discutăm de două tipuri de oameni care distribuie aceste ştiri false: primii sunt cei care plăsmuiesc aceste ştiri şi au intenţia prestabilită de a dezinforma şi falsifica informaţii, iar cei care au devenit victimele acestor acţiuni şi aleg prin liberă exprimare să distribuie aceste date. Cum ajutăm aceşti oameni să revină la faptele concrete, fără să le hrănim discursul conspirativ?

Dacă companiile de social media vor încerca să facă faţă la această lege şi alte ţări ar adopta aceleaşi măsuri catalogate ca quality assurance atunci vom vedea cum acestea ajung să plătească sume enorme pe amenzile date, iar multe greşeli de asimilare a informaţiilor veridice excluse din graba vor intra în concordanţă rapidă cu normele.

Dacă atacurile asupra unei singure platforme s-ar înteți din punct de vedere cantitativ: mai mulți troli, mai multe site-uri cu știri false atunci cât de mult pot să reziste la sute de mii de plângeri personalul de asigurare a calității?

Deși este o primă inițiativă a unui stat care a luat o decizie instituțională de a lupta împotriva știrilor false vedem că treptat ceea ce părea a fi o soluție, poate de fapt să fie doar un pas înainte către o birocrație atât în mediul guvernamental cât și pentru mediul privat.

UN PAS ÎNAPOI PENTRU A PRIVI DIN ALTĂ PERSPECTIVĂ

Din punct de vedere militar transformarea în armă a informației și a internetului sunt considerate ca tehnici asimetrice de luptă.

Atacurile de acest tip sunt menite să dezbine și să creeze confuzie la nivel național în multe din statele europene și americane. Cazurile prezentate în acest segment demonstrează clar că trecerea de la populații restrânse la populații largi care au fost atacate cu succes prin știri false îmbină informația cu capacitatea securității cibernetice.

Încercarea de a găsi o instituție specifică care să lupte împotriva acestui fenomen este în zadar. Fiecare țară are deja instituții și organizații care sunt capabile să lupte cu aceste știri false. Fiecare știre mizează pe un segment fie politic, economic sau social, iar fiecare țară în curs de dezvoltare sau dezvoltată are instituții care se ocupă de aceste sectoare și poate să contracareze știrile false care atacă aceste sectoare.

Ele pot să facă efortul și să înțeleagă mizele securității cibernetice care a început să devină o cerință obligatorie în mediul privat pentru a supraviețui pe piață. Dacă instituțiile statelor la nivel național nu vor înțelege această nouă cerință atunci vom asista la o ruptură tehnologică mai mare decât cea din prezent între privat și guvernamental.

Instrumentele sunt la îndemână tuturor, iar gestiunea informației care ajunge la publicul larg trebuie exprimată clar și transparent prin mijloacele de comunicare care sunt dezvoltate. Rata de absorbție a sa trebuie să fie mult mai ridicată decât este în momentul de față. Adaptarea la cerințele pieței nu trebuie impusă

doar mediului privat ci şi mediului guvernamental. Totul va fi mult mai clar dacă nu ar mai exista decizii instituţionale din care reies că ceea ce este inovativ reprezintă o nouă ameninţare la adresa statului şi primul pas al statelor este să adere şi mai mult către un guvern tip panoptic.

---

[1] Olivia Solon şi Sabrina Siddiqui, *Russia-backed Facebook posts 'reached 126m Americans' during US election*, 31 octombrie 2017, The Guardian, accesat la data de 4 noiembrie 2017, link: https://www.theguardian.com/technology/2017/oct/30/facebook-russia-fake-accounts-126-million

[2] Idem

[3] Lee Rainie, Janna Anderson şi Jonathan Albright, *The Future of Free Speech, Trolls, Anonymity and Fake News Online*, 29 martie 2017, pewinternet.org, accesat la data de 31 septembrie 2017, link: http://www.pewinternet.org/2017/03/29/the-future-of-free-speech-trolls-anonymity-and-fake-news-online/

[4] Patrick Michael Duggan, *Strategic Development of Special Warfare in Cyberspace,* 1 octombrie 2015,ndupress.ndu.edu (National Defense University Press), aceesat la data de 28 septembrie 2017, link: http://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/jfq/jfq-79/jfq-79_46-53_Duggan.pdf

[5] Klaus Schwab, *The Forth Industrial Revolution*, World Economic Forum 2010, Kindle

[6] Daniel J. Levitin, *The Organized Mind: Thinking Straight in the Age of Information Overload*, Dutton Penguin Group, New York 2014, PDF version.

[7] O combinare explicaţiilor lui Schwab şi a lui Levitin pot ajuta la înţelegerea mai exactă a acestui fenomen copleşitor

[8] Jon Austin, *Will Large Hadron Collider destroy Earth? CERN admits experiments could create black holes*, 29 iulie 2016, express.co.uk, accesat la data de 28 septembrie 2017, link: http://www.express.co.uk/news/weird/694392/Will-Large-Hadron-Collider-destroy-Earth-CERN-admits-experiments-could-create-black-holes

[9] Scris de Departamentul Zamolxe România (DZR), Secretele Acceleratorului de Particule LHC de la CERN - experimente cu privire la călătoriile în timp, Universurile Paralele şi riscul de a crea o gaură neagră, 2 noiembrie 2015, dzr.org.ro, accesat la data de 28 septembrie 2017, link: https://www.dzr.org.ro/secretele-acceleratorului-de-particule-lhc-de-la-cern-experimente-cu-privire-la-calatoriile-in-timp-universurile-paralele-si-riscul-de-a-crea-o-gaura-neagra/#

[10] Idem.

[11] Idem, se mizează pe o critică la adresa oamenilor de ştiinţă.

[12] Vezi notele de subsol la articol.

[13] Vali,*Online: probabil cel mai mare rateu al anului*, 3 octombrie 2017, zoso.ro,

accesat pe data de 15 octombrie 2017,https://www.zoso.ro/online-probabil-mare-rateu-anului/

[14] Mihai Bârsan şi Radu Cupcea, Manipularea achiziţiei sistemului defensiv de rachete ruseşti S400 de către Turcia, 30 octombrie 2017, adevarul.ro, accesat la data de 5 noiembrie 2017, link: http://adevarul.ro/international/europa/manipularea-achizitiei-sistemului-defensiv-rachete-rusesti-s400-turcia-1_59f703805ab6550cb8a0ecc9/index.html

[15] James Vincent, *Pornhub is using machine learning to automatically tag its 5 million videos,* 11 octombrie 2017, theverge.com, accesat la data de 18 octombrie 2017, link: https://www.theverge.com/2017/10/11/16459646/pornhub-machine-learning-ai-video-tagging

[16] Un articol informativ şi obiectiv, Dan Shewan, *10 of the Most Innovative Chatbots on the Web*, 16 octombrie 2017, worldstream.com, accesat la data de 19 octombrie 2017, link: http://www.wordstream.com/blog/ws/2017/10/04/chatbots

[17] Erdogan remains defiant as NATO allies criticize S-400 deal with Russia, 13 septembrie 2017, presstv.com, accesat la data de 5 noiembrie 2017, link: http://www.presstv.com/Detail/2017/09/13/535062/Turkey-Russia-NATO-Erdogan-s400

[18] https://botcheck.me/

[19] Bârsan Mihai, *Un caz de propagandă gri: presa britanică îi leagă pe români de cartelul criminal al lui El Chapo*, 8 iulie 2017, larics.ro, accesat la data de 31 octombrie 2017, link: http://larics.ro/un-caz-de-propaganda-gri-presa-britanica-ii-leaga-pe-romani-de-cartelul-criminal-al-lui-el-chapo/

[20] Descoperire făcută după o simplă căutare pe Facebook pentru a găsi distribuitorii

[21] Charlie Moore, *Number of Romanian crime suspects arrested has surged by 80% in some areas to over 18,000 nationwide*, 29 mai 2016, dailymail.co.uk, accesat pe data de 31 octombrie 2017, link: http://www.dailymail.co.uk/news/article-3615016/Number-Romanian-crime-suspects-arrested-surged-80-areas-18-000-nationwide.html

[22] Romanians in the UK and the Manipulation of Statistics, londra.mae.ro, accesat la data de31 octombrie 2017, link: https://londra.mae.ro/sites/londra.mae.ro/files/Articolul_Ambasadorului_din_Huffington_Post_UK.pdf

[23] http://stirileprotv.ro/stiri/international/cartelul-sinaloa-a-lui-el-chapo-colaboreaza-cu-traficantii-romani-de-droguri-pentru-a-aduce-cocaina-in-marea-britanie.html, https://www.realitatea.net/o-grupare-din-romania-colaboreaza-cu-unul-dintre-cele-mai-importante-carteluri-de-droguri-din-mexic_2087098.html,

[24] *What Fake News in the "Post-Truth" Era Says About Data Security*, 27 septembrie 2017, icf.com, accesat la data de 31 octombrie 2017, link: https://

www.icf.com/blog/cybersecurity/fake-news-data-security-and-fidelity

[25] Jessikka Aro, *The cyberspace war: propaganda and trolling as warfare tools*, European View, June 2016, Volume 15, Issue 1. pp. 121-132.

[26] Pentru o direcţie a analizei mai tehnice recomand consultarea manualului de structură Wordpress pentru comentariile stocate în MySQL

[27] Netzwerkdurchsetzungsgesetz NetzDG, o puteți găsi în întregime aici http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/123/1812356.pdf, traducerea în engleză şi detaliată este pe *Overview of the NetzDG Network Enforcement Law*, 17 iulie 2017, accesat în data de 1 noiembrie 2017, link: https://cdt.org/insight/overview-of-the-netzdg-network-enforcement-law/

SPUTNIK, PROPAGANDA ŞI ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Nicolae ŢÎBRIGAN

„Cineva ne întreabă care este drumul spre Minsk, dar noi îl orientăm în chip mincinos spre Pinsk: în acest caz nu este decât o minciună.

Ar fi manipulare dacă el ar avea intenţia de a merge la Minsk, dar noi am face astfel încât să aibă dorinţa de a merge la Pinsk"

E.L. Doţenko, *La Psychologie de la manipulation*, Moscova, 1996

Războiul informaţional este instrumentalizat prin trei niveluri distincte de acţiune. Cel mai insidios nivel şi care vizează componente destul de subtile ale propagandei este ***PsyOps* - operaţiuni psihologice complexe**. Aici vorbim şi de o capacitate mult mai mare de penetrare a sistemului psihologic defensiv al unei comunităţi umane, a credinţelor, al mitologiei naţionale, a temerilor profunde.

Obiectivele asumate în cadrul PsyOps sunt atinse prin utilizarea dezinformărilor digitale, experţi şi personalităţi notorii la nivelul societăţii. Totuşi, nu trebuie să plecăm de la premisa că obiectivul final constă în informaţia în sine, ci să studiem cu o mai mare atenţie crearea şi manipularea contextului pentru o reacţie publică emoţională în raport cu un eveniment / fapt social anticipat să apară.

Practic, având un public expus la astfel de naraţiuni false se poate ajunge şi la accesarea la nivel subtil al subconştientului publicului expus şi la crearea unor modele de gândire prin repetarea naraţiunii mascate într-un context aparent neutru. Îl vom denumi,

generic, „conţinut latent" - mesajul care nu este imediat sesizabil, fiind bine „ascuns".

Astfel de „mesaje" pot fi identificate şi în cadrul secţiunii DIASPORĂ[1] de pe site-ul de propagandă pro-Kremlin - ro.Sputnik.md, unde am reuşit să identificăm o serie de naraţiuni, idei alternative, diseminări a neîncrederii, promovarea şi validarea unor informaţii false şi/sau parţial adevărate care să fie acceptate la nivelul subconştientului ca percepţii ale adevărului („realitatea alternativă construită"). Tot aici sunt construite contextele în care naraţiunile dezinformatoare sunt prezentate, iar pentru a le extrage am utilizat tehnica analizei de conţinut - o modalitate cantitativ-calitativă de studiere şi identificare a conţinutului latent al unei comunicări încă în perioada celui de al Doilea Război Mondial (cum e cazul propagandei mascate din publicaţia americană *The Galilean* descoperite în urma analizei de conţinut a articolelor în acord / dezacord cu principalele teme ale propagandei naziste).

PRECIZĂRI METODOLOGICE

Prin acest studiul de caz mi-am propus să analizez toate articolele publicate la secţiunea DIASPORA de pe Sputnik în perioada 1 septembrie 2017 - 28 februarie 2018 (6 luni), utilizând o grilă prestabilită de analiză a „contextului construit" pe trei variabile: POZITIV, NEUTRU ŞI NEGATIV. Pe baza acestuia, am elaborat o formulă de indice a „contextului construit" negativ şi pozitiv:

$$\mathbf{ICC}\,\alpha = \frac{xnegativ}{yneutru} * 100 \quad \text{şi} \quad \mathbf{ICC}\,\beta = \frac{zpozitiv}{yneutru} * 100$$

unde:

ICC α - *indicele contextului construit negativ*

ICC β - *indicele contextului construit pozitiv*

x negativ - *numărul de materiale prezentate în context negativ pentru subiect*

z pozitiv - *numărul de materiale prezentate în context pozitiv pentru subiect*

y neutru - *numărul de materiale prezentate în context neutru pentru subiect*

Pe lângă „indicele de context", am realizat o listă cu termeni conecşi sintagmei „românii de pretutindeni" şi frecvenţa apariţiei acesteia pentru a elabora un clasament al ponderilor din întreg eşantionul analizat (133 de articole). Astfel, am folosit următorii termeni: „etnici români", „comunitate românească" şi „diaspora".

DIASPORĂ, DIASPORĂ, VREM SPUTNIK!

E o parafrază a celebrului joc, numai că de această dată vom aborda câteva aspecte esenţiale din secţiunea DIASPORĂ a Sputnik.

În primul rând, presa din România a semnalat publicul cu privire la finanţatorii şi coordonatorii acestui portal de opinii zise „ştiri" de comunicare ale Ministerului Afacerilor Externe al Rusiei. Despre această „sursă" de propagandă cu sediul în R. Moldova s-a scris pe HotNews[2] şi pe blogul[3] jurnalistului Lucian Mîndruţă.

Ţin să menţionez doar că portalul este înregistrat de „Rossiya Segodnya" SRL, al cărei reprezentant este Vladimir Novosadiuc. Acesta, împreună cu soţia sa, Rita Ţvic, sunt şi cei care au intermediat preluarea Euro TV şi Alt TV în vara anului 2014, de către omul de afaceri, şi actualul primar de Orhei, Ilan Shor. Rita Ţvic este fondatoarea „Klassika Media" SRL şi fondatoarea „Media Resurse" SRL şi „Alternativ-TV" SRL, gestionarele Euro TV şi Alt TV, din Republica Moldova.

În al doilea rând, motivul pentru care propaganda pro-Kremlin şi-a stabilit drept grup-ţintă românii de pretutindeni (inclusiv românii din R. Moldova plecaţi la muncă în străinătate) e de la sine înţeles. E vorba despre o comunitate fragilă şi sensibilă la influenţele externe, având o relaţie fragmentară cu spaţiul informaţional de limbă română. Pe de altă parte, autorii (foşti politicieni, bloggeri obscuri şi jurnalişti marginali) se pare că au în fişa postului de a-şi populariza cât mai mult propriile materiale pe diverse grupuri de discuţii de pe reţele sociale, în special ale diasporei.

Aşa se explică şi diferenţele constatate la numărul de accesări ale articolelor din această secţiune. De la circa 60 de accesări (articole cu un conţinut neutru) la peste 5.400 (în cazul unor materiale propagandistice de impact). Materialele pentru DIASPORĂ sunt semnate fie de redacţie (Sputnik), fie de autori mai mult sau

mai puţin obscuri şi controversaţi:

- **Dragoş Dumitriu** sau **D.D.** - fost parlamentar şi membru al Partidului România Mare (PRM);
- **Ionuţ Ţene** - comentator şi editorialist la mai multe site-uri obscure naţionalist-conservatoare, eurosceptice şi anti-NATO. Îl găsiţi mai ales pe NapocaNews.ro unde publică editoriale elogioase la adresa ortodoxismului rus, cochetând şi cu Partidul România Unită al lui Bogdan Diaconu (surogat al PRM);
- **Georgiana Arsene** - noua „achiziţie" editorialistă pe Sputnik fiind cunoscută datorită „turismului" practicat în 2007 în regiunea separatistă transnistreană[4] din estul Republicii Moldova doar pentru a-l asculta pe fostul lider politic, Igor Smirnov[5]. Blogul personal este deschis chiar de un citat extras dintr-o declaraţie a lui Putin: „*Uneori, este necesar să rămâi singur pentru a dovedi că ai dreptate*";
- **Doina Crainic** - pseudonim;
- **Octavian Racu** - sociolog din R. Moldova, influenţat de viziunile dughiniste, fiind apropiat de organizaţia de tineret Noua Generaţie coordonată în trecut de către Iurie Roşca - ideologul principal al proiectului Sputnik şi principalul promotor al lui Dughin în R. Moldova. Poate fi găsit uşor pe diverse bloguri asociate cu FLUX.md şi VoxPublika (PUBLIKA);
- **Daniel George Nistor** - pseudonim.

ŞTIRI DIN DIASPORĂ ocupă doar o coloană mai mică în partea dreaptă a paginii, însă la o analiză mai atentă vom constata că articolele se rotesc în jurul unor naraţiuni de dezinformare prestabilite, camuflate evident în „noutăţi" preluate de pe diverse site-uri străine, inclusiv de pe site-urile comunităţilor româneşti din afară:

1. UE este slăbită şi destrămată;
2. UE nu poate garanta drepturile românilor aflaţi peste hotare;
3. Românii sunt exploataţi de europeni;
4. Românii nu sunt doriţi în statele occidentale;
5. Omul de afaceri american George Soros este blamabil;
6. Situaţia românilor din Regatul Unit după Brexit este incertă;
7. Românii din UE sunt lipsiţi de drepturi;

8. Ucraina lichidează şcolile cu predare în limba română;
9. Kievul duce o politică de ucrainizare forţată a moldovenilor şi românilor;
10. Actuala conducere politică de la Kiev este blamabilă;
11. Românii plecaţi în UE trăiesc adevărate drame de viaţă;
12. SUA sunt blamabile.

Totuşi, în intervalul de timp 1 septembrie 2017 - 28 februarie 2018 am identificat trei dosare-temă principale:

- Ucraina lichidează şcolile cu predare în limba română (47 articole);
- Ieşirea Marii Britanii din UE (293 articole);
- Cine este George Soros (86 articole).

Ceea ce indică trei priorităţi ai propagandei pro-Kremlin împrăştiată pe grupurile românilor de pretutindeni pentru a inocula naraţiuni paralele, reinterpreta realitatea într-o formă exagerată şi dirijată prin „construirea contextului", condiţionând în acelaşi timp publicul vizat să acceseze propriile emoţii fundamentale - frică, umilinţă, speranţă. Ori, mesajele transmise pe un fundal emoţional sunt mult mai uşor memorizate şi reproduse de către grupul-ţintă.

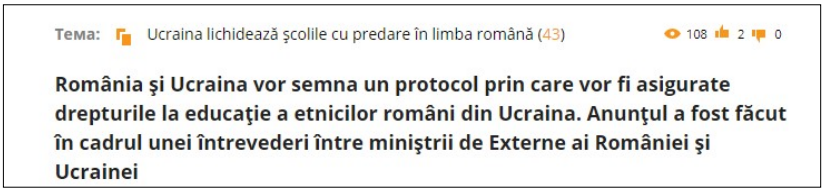
Тема: Ucraina lichidează şcolile cu predare în limba română (43)
108 2 0
România şi Ucraina vor semna un protocol prin care vor fi asigurate drepturile la educaţie a etnicilor români din Ucraina. Anunţul a fost făcut în cadrul unei întrevederi între miniştrii de Externe ai României şi Ucrainei

PrtScr după o ştire pe tema presupusei „lichidări" a şcolilor româneşti din Ucraina. Sursa: Sputnik.md

Se poate spune, aşadar, că există anumite teme de contextualizare negativă a situaţiei românilor aflaţi peste hotare, în schimb se omite orice referinţe faţă de situaţia românilor originari din R. Moldova şi aflaţi la muncă semi-legală în Rusia, aceştia practicând o muncă sezonieră în condiţii mult mai precare.

Cultivarea animozităţii românilor din diaspora faţă de guvernul de la Kiev şi George Soros urmăreşte paşi concreţi în a identifica, scoate din context, eticheta şi dispreţui.

PROPAGANDA PRO-KREMLIN DEMASCATĂ PRIN CIFRE

Toate cele 133 de articole de la secţiunea DIASPORĂ fusese ordonate şi analizate în mod cronologic după conceptele asociate cu românii de pretutindeni: „etnici români", „comunitate românească" şi „diaspora". De asemenea, în urma analizei de conţinut, contextul în jurul căruia fusese construită naraţiunea era clasificat în trei categorii: **neutru** (când avem un context neutru al naraţiunii), **negativ** (când ştirea relatează despre subiect într-un context negativ) şi **pozitiv** (când în ştire identificăm o naraţiune pozitivă în raport cu subiectul).

Astfel, am reuşit să identific următoarea pondere a articolelor de pe Sputnik publicate la secţiunea DIASPORĂ:

Context	Număr de articole
NEUTRU	65
NEGATIV	54
POZITIV	14
TOTAL	133

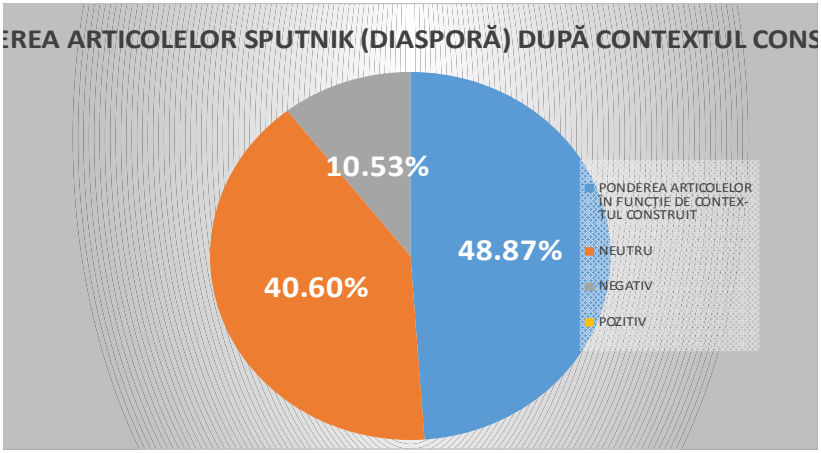

Ponderea articolelor publicate pe Sputnik după „contextul construit"

De aici reiese că **aproape unul din două articole din această secţiune avea un context neutru folosit cu scopul de a masca naraţiunile şi contextele construite negativ**, după cele 12 teme

de propagandă identificate anterior.

De asemenea, **în aproape 4 din 10 articole despre diasporă am identificat contexte construite negativ**. De exemplu: „o bandă de români terorizează Italia", „aderarea României la UE a adus adevărate drame pentru români" sau „Ucraina va lichida şcolile românilor din regiunea Cernăuţi" etc.

Doar **unul din zece articole era prezentat într-un context pozitiv pentru românii de pretutindeni**, majoritatea despre ajutoarele sociale, beneficiile, facilităţi etc. pe care cetăţenii români (deci europeni) le pot accesa în ţările gazdă.

Totuşi, ponderea contextelor nu poate relata prea multe despre propaganda mascată, aşa că am folosit cei doi indici ai contextului construit negativ şi pozitiv. Astfel, în cazul indicelui construit negativ (ICCα) am obţinut valoarea de 83,7, iar la cel pozitiv (ICCβ) - 21,53. **Astfel, indicele contextelor negative este mai mare decât cel al contextelor pozitive de aproape patru ori!** *Quod erat demonstrandum.* Sputnik foloseşte propaganda mascată în contexte construite neutru şi pozitiv. De fapt, conţinutul latent este unul negativ".

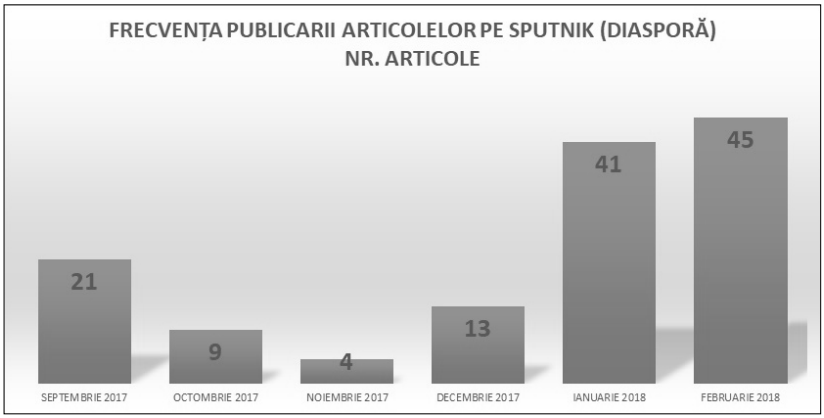

Distribuirea numărului de articole publicate de Sputnik la secţiunea DIASPORĂ

Dacă analizăm frecvenţa publicării articolelor la secţiunea DIASPORĂ din septembrie 2017 până în februarie 2018, vom

constata că numărul acestora creşte spectaculos din ianuarie 2018.

Dacă în 2017, numărul de articole publicate lunar varia între cifrele 4-21, în 2018 redacţia a hotărât să pună un accent mai mare pe secţiunea DIASPORĂ, intercalând articole din alte secţiuni şi mărind numărul de articole realizate de diverşi contribuitori.

Din totalul de 133 de articole, 9 (6,8%) nu au nicio legătură cu diaspora sau românii de pretutindeni, intrând mai degrabă la categoria diverse sfaturi utile, fotbal, sau politică internă. De exemplu: „Atac la „rezistenţi", „Au confiscat tineretul şi societatea civilă", „Tudose, acţiune gravă pentru România - sau regie cu ungurii. Caz pentru SRI" etc.

OBSERVAŢII FINALE

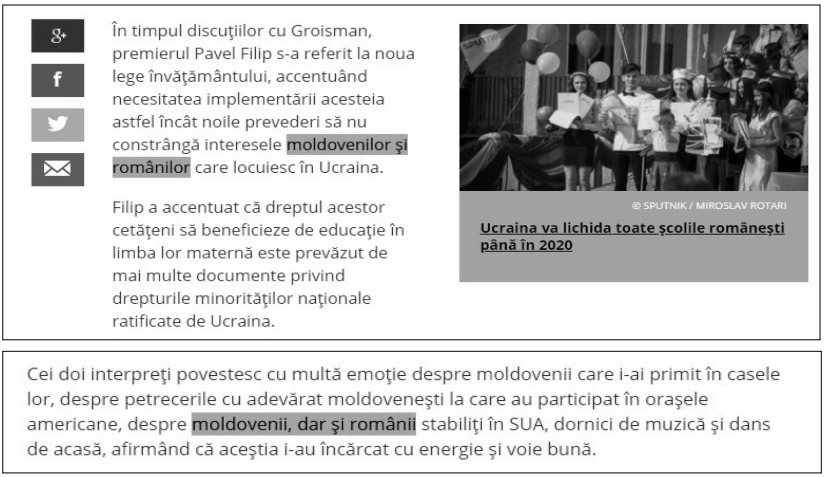

În timpul discuţiilor cu Groisman, premierul Pavel Filip s-a referit la noua lege învăţământului, accentuând necesitatea implementării acesteia astfel încât noile prevederi să nu constrângă interesele moldovenilor şi românilor care locuiesc în Ucraina.

Filip a accentuat că dreptul acestor cetăţeni să beneficieze de educaţie în limba lor maternă este prevăzut de mai multe documente privind drepturile minorităţilor naţionale ratificate de Ucraina.

Cei doi interpreţi povestesc cu multă emoţie despre moldovenii care i-ai primit în casele lor, despre petrecerile cu adevărat moldoveneşti la care au participat în oraşele americane, despre moldovenii, dar şi românii stabiliţi în SUA, dornici de muzică şi dans de acasă, afirmând că aceştia i-au încărcat cu energie şi voie bună.

Mostre de propagandă despre existența așa-numitei „etnii moldovenești" publicată pe Sputnik. Sursa: Sputnik.md

Din multitudinea de termeni conecşi cu conceptul „românii de pretutindeni", pe Sputnik sunt utilizate cel mai des „diaspora" (34 menţiuni) şi „comunitate românească" (19 menţiuni). Am reuşit să identific doar 9 menţiuni ale sintagmei „etnici români". Autorii de pe Sputnik evită să utilizeze acest termen, în favoarea altor două: „români" şi „moldoveni", inoculând ideea existenţei etniei moldoveneşti în Ucraina, diferită de etnia română.

Totuşi, **promovarea deschisă a moldovenismului nu reprezintă un obiectiv al agenţiei Sputnik**, aşa-numiţii jurnalişti preferând să utilizeze mai mult „accidental” termenii „moldovenii şi românii” fie în ştiri cu referire la situaţia din Ucraina, fie la diaspora din Occident.

MENȚIUNI	Număr
„etnici români”	9
„comunitate românească”	19
„țigan”	6
„român”	217
„România”	166
„diaspora”	34
„românesc”	133
„moldovean”	26
„Moldova”	38
„moldovenesc”	6

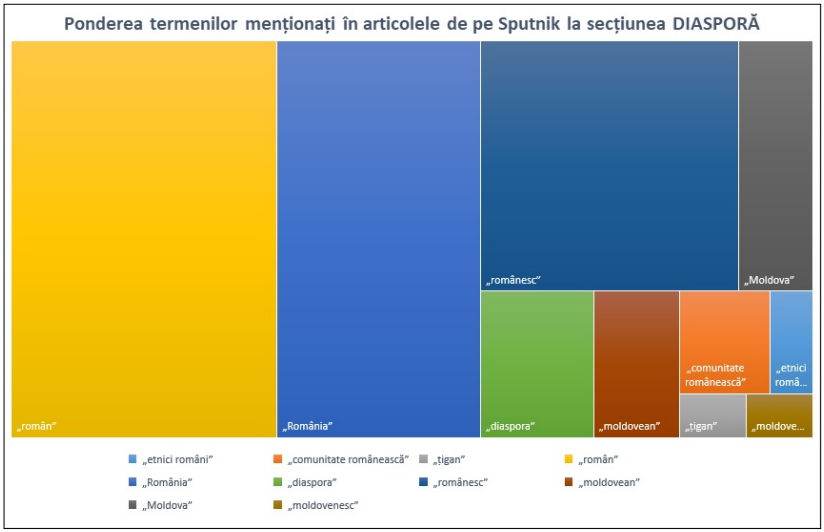

Grafic comparativ al menţiunilor din articolele publicate pe Sputnik-DIASPORĂ

La o analiză mai detaliată a menţiunilor referitoare la conceptul de „diaspora", am constatat o predominare a celor cu referire la „români" şi „România" spre deosebire de numărul de menţiuni „moldoveni" sau „Moldova" - un indicator că **Sputnik foloseşte secţiunea DIASPORA pentru publicul din România, şi mai puţin pentru românii din R. Moldova**.

Referinţele sunt esenţiale aici, mai ales că termenul de „diaspora" nu se află în topul menţiunilor, fiind la egalitate cu termenul „moldovean" şi „comunitate românească".

Nu putem trece cu vederea nici cazurile utilizării termenului de „ţigan" în trei materiale publicate la această secţiune. Astfel, în articolul „Primarul unui oraş german atacă furibund imigranţii români"[6] publicat pe 3 septembrie 2017 termenul se referă la intenţia primarului din Duisburg de a expulza imigranţii români şi bulgari stabiliţi în oraş. Autorul materialului (rămas anonim) nu contextualizează naraţiunea, citând Die Welt dar fără a trimite către sursă că din numărul total al cetăţenilor români şi bulgari (17.500 persoane) „majoritatea sunt etnici ţigani", dar fără să se menţioneze locul unde aceşti cetăţeni s-au stabilit. Se sugerează, insidios, că cerinţele primarului din Duisburg ar fi astfel justificate, iar imaginea folosită în articol indică o încercare de manipulare vizuală prezentând o cerşetoare - imagine-clişeu folosită de propaganda pro-Kremlin în reprezentarea minorităţii rome.

În schimb, prin monitorizarea atentă a articolelor publicate în dosarul „Ucraina lichidează şcolile cu predare în limba română" s-au putut identifica o frază-clişeu regăsită în aproape toate materialele: „*Reamintim că pe 5 septembrie, Rada Supremă a Ucrainei a adoptat o serie de modificări a legii învăţământului care presupune lichidarea tuturor şcolilor cu predare în limbile minorităţilor etnice*". De fapt, **observaţia făcută de redacţia Sputnik este scoasă din context şi recontextualizată intenţionat într-o manieră negativă, dar fără surse şi referinţe credibile**. Obiectivul neasumat constă în demonizarea guvernului de la Kiev (considerat de propaganda pro-Kremlin ca fiind ilegitim) în faţa publicului din România. Practic, opinia reprezentanţilor românilor din statul vecin devine neglijabilă, iar naraţiunea anti-ucraineană capătă automat un

argument forte mai ales în rândul publicului cu viziuni naţionalist-conservatoare din România şi Republica Moldova. Cele mai des utilizate tehnici de dezinformare în acest caz sunt: **prezentarea unilaterală şi selectivă a faptelor** şi **scoaterea din context**.

Pe de altă parte, articolele despre situaţia românilor stabiliţi în statele UE (Italia, Spania, Marea Britanie etc.) reflectă incidente particulare generalizate ca „drame colective" ale românilor din afară.

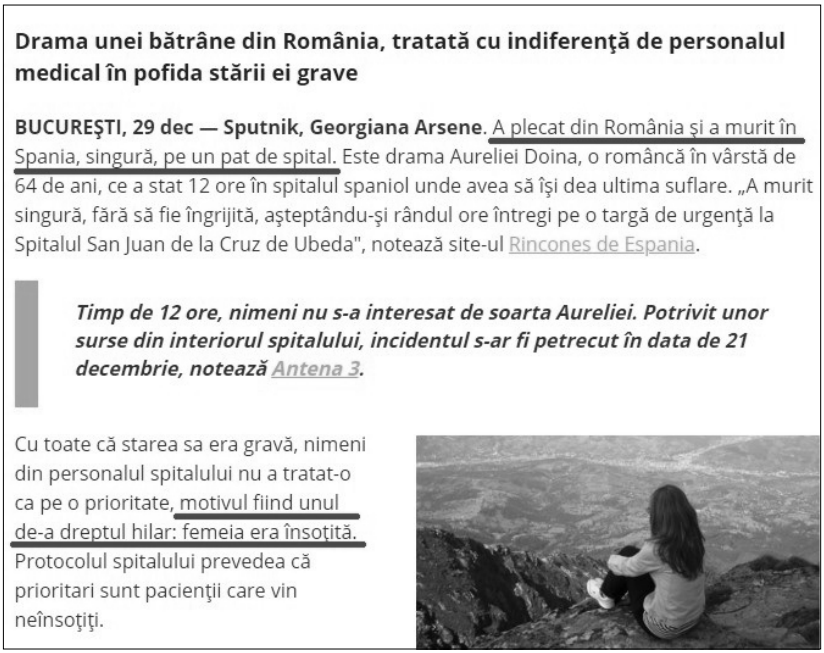

Drama unei bătrâne din România, tratată cu indiferenţă de personalul medical în pofida stării ei grave

BUCUREŞTI, 29 dec — Sputnik, Georgiana Arsene. A plecat din România şi a murit în Spania, singură, pe un pat de spital. Este drama Aureliei Doina, o româncă în vârstă de 64 de ani, ce a stat 12 ore în spitalul spaniol unde avea să îşi dea ultima suflare. „A murit singură, fără să fie îngrijită, aşteptându-şi rândul ore întregi pe o targă de urgenţă la Spitalul San Juan de la Cruz de Ubeda", notează site-ul Rincones de Espania.

Timp de 12 ore, nimeni nu s-a interesat de soarta Aureliei. Potrivit unor surse din interiorul spitalului, incidentul s-ar fi petrecut în data de 21 decembrie, notează Antena 3.

Cu toate că starea sa era gravă, nimeni din personalul spitalului nu a tratat-o ca pe o prioritate, motivul fiind unul de-a dreptul hilar: femeia era însoţită. Protocolul spitalului prevedea că prioritari sunt pacienţii care vin neînsoţiţi.

Informaţii contradictorii prezentate în cadrul unui material publicat pe Sputnik la secţiunea „DIASPORĂ". Sursa: Sputnik.md

De exemplu, în ştirea publicată pe 29 decembrie 2017 cu titlul „A plecat în străinătate şi a murit singură, pe o targă de urgenţă"[7] cititorului îi este sugerată ideea că românii plecaţi la muncă în Spania sunt trataţi prost. Articolul este deschis cu o remarcă tragică: „*A plecat din România şi a murit în Spania, singură, pe un pat în spital*", urmând o descriere a unui incident nefericit petrecut la un spitalul public din Ubeda în urma căruia o bătrâna

originară din România, Aurelia Doina, a decedat în sala de aşteptare.

Autoarea materialului aparent obiectiv lasă să se strecoare o remarcă subiectivă: *„...motivul fiind de-a dreptul unul hilar: femeia era însoțită*", chiar dacă la începutul articolului şi în titlu autoarea menţiona că bătrâna murise „singură, pe un pat de spital". Niciun cuvânt despre contextul în care s-a produs incidentul şi despre faptul că personalul spitalului San Juan de la Cruz din Ubeda este suprasolicitat mai ales în prag de sărbători când creşte numărul de pacienţi, mai ales vârstnici, care prezintă diverse afecţiuni cronice. Desigur că autoarea articolului putea să se documenteze mai detaliat şi din materialul publicat de El Mundo[8].

Sursele menţionate de „autorii" de pe Sputnik variază, de la site-uri obscure (unele inactive în prezent), până la agenţii de ştiri consacrate, site-uri ale românilor de pretutindeni din Italia şi Spania, precum şi alte materiale scrise de „editorialişti" afiliaţi portalului de „ştiri". Totuşi, foarte puţine articole respectă normele jurnalistice - editorii menţionând doar o singură sursă şi construind mult mai uşor contexte negative, manipulând cititorii indirect prin clişee şi stereotipuri repetate sistematic.

Maşinăria de propagandă Sputnik operează în cazul ştirilor despre „DIASPORA" după binecunoscutul tipar: ***repetiţia neobosită a aceloraşi contexte, pentru ca oamenii să se obişnuiască cu ele şi să nu le primească prin intermediul raţiunii, ci al emoţiilor***.

Aici logica propagandiştilor e simplistă: <u>cu cât mai mult ne enervăm, cu atât tindem să dăm crezare minciunilor propagate</u>.

---

[1] Sputnik România, „DIASPORĂ", disponibil la: https://ro.sputnik.md/diaspora/, accesat la: 01.06.2018.

[2] Ionescu, Costin (2017), *ANALIZĂ. Cine semnează propaganda rusă în presa din România*, HotNews.ro, disponibil la: https://economie.hotnews.ro/stiri-media_publicitate-22068365-analiza-cine-semneaza-propaganda-rusa-presa-din-romania.htm, accesat la: 01.06.2018.

[3] Mîndruţă, Lucian (2017), *Sputnik: cine este rusul şef peste românii care ţin linia Moscovei. Şi cu cât îi plăteşte (surse)*, Închirieri de idei, disponibil la: https://lucianmindruta.com/2017/11/18/sputnik-cine-e-rusul-sef-peste-romanii-care-tin-linia-moscovei-si-cu-cat-ii-plateste-surse/, accesat la: 01.06.2018.

[4] Arsene, Georgiana (2013), *Transnistria altfel*, În prima linie, disponibil la: https://inprimalinie.com/2013/12/24/transnistria-altfel/, accesat la 01.06.2018.
[5] Arsene, Georgiana (2014), *Fotoreportaj din Transnistria. I'm simply the best!*, În prima linie, disponibil la: https://inprimalinie.com/2014/03/22/foto reportaj-din-transnistria-power-by-me/, accesat la: 01.06.2018.
[6] Sputnik (2017), *Primarul unui oraș german atacă furibund imigranții români*, disponibil la: https://ro.sputnik.md/diaspora/20170903/14355465 /primar-oras-german-atac-romani.html, accesat la: 01.06.2018.
[7] Arsene, Goergiana (2017), *A plecat în străinătate și a murit singură, pe o targă de urgență*, Sputnik România, disponibil la: https://ro.sputnik.md/ diaspora/20171229/16427566/romanca-spania-moarte-spital-ignorare.html, accesat la: 01.06.2018.
[8] Moreno, Silvia (2017), *Muere en las urgencias del hospital de Úbeda tras doce horas sin recibir asistencia médica*, El Mundo, disponibil la: http://www.el mundo.es/andalucia/2017/12/28/5a44d82eca4741a3098b463e.html, accesat la: 01.06.2018.

INSTRUMENTE DE FACT-CHECKING

CUM RECUNOAŞTEM O ŞTIRE FALSĂ SAU O DEZINFORMARE?

În următoarele rânduri vom prezenta câteva exemple de identificare a ştirilor false, precum şi metodele utilizate:

- În primul rând, vom analiza doar declaraţiile / datele ce pot fi probate factual. De exemplu, dacă ambasadorul rus de la Bucureşti a făcut o declaraţie, iar ministrul de externe român îl contrazice, fără a aduce dovezi sau fapte reale, cel mai probabil că nu vom analiza ştirea deoarece avem o situaţie unde „cuvântul" ambasadorului e împotriva „cuvântului" ministrului de externe român. Vom analiza declaraţiile oficialilor prin metoda fact-checking doar dacă avem date cuantificabile sau verificabile. Nu uita că identificarea acestor date necesită foarte mult timp pentru a aduce dovezile necesare. E o muncă de investigator sau chiar de detectiv.
- Din start, trebuie să amintim că nu ar trebui să ne transformăm într-un fel de „poliţie a adevărului" - un lucru destul de periculos la adresa democraţiei, unde preţuim atât de mult libertatea de exprimare şi opinie.
- Excludem (din motive lesne de înţeles) site-urile de pamflet, cum ar fi: TimesNewRoman, MoldovanDREAM, Kamikaze, Caţavencii sau corespondentul lor american The Onion.

CÂTEVA SFATURI UTILE PENTRU IDENTIFICAREA POZELOR ŞI ÎNREGISTRĂRILOR VIDEO TRUCATE

Identificarea înregistrărilor video trucate

Trucarea pozelor este probabil cea mai răspândită formă de dezinformare şi cea mai uşor de identificat. De obicei, poţi verifica poza în câteva secunde, însă cei mai mulţi preferă să o distribuie

pe reţelele sociale fără o minimă verificare.

Dacă utilizezi browserul Google Chrome, poţi instala extensia TinEye Reverse Image Search[1] - disponibilă şi pentru Firefox, Safari, IE şi Opera. Programul îţi poate oferi o listă întreagă de surse pe internet care au folosit aceeaşi poză.

Utilizarea extensiei TinEye. PrtScr al portalului ПолитНавигатор

De asemenea, poţi obţine aceeaşi listă de site-uri prin simplul drag and drop a imaginii pe o altă fereastră cu căsuţa de căutare Google Images[2].

Utilizarea metodei drag and drop pe Google Images

Drept rezultat al acestor căutări veţi verifica două aspecte foarte importante. În primul rând ne putem da seama dacă imaginea este una originală, sau a fost supusă editării în Photoshop. În cazul nostru, putem uşor observa că e o poză trucată cu scopul de a ilustra „ororile" petrecute în oraşul Doneţk.

Din cele 55 de rezultate identificate, vom găsi şi varianta originală:

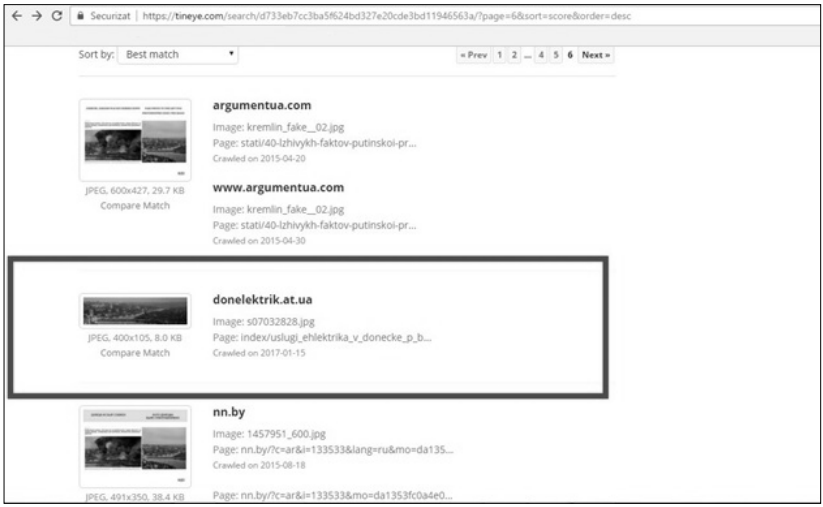

Identificarea sursei originale a pozei prin utilizarea aplicaţiei TinEye

Un alt aspect destul de important se referă la faptul că prin utilizarea metodelor descrise anterior pot fi verificate data publicării imaginii şi ce reprezintă aceasta în realitate. De exemplu, putem descoperi dacă cineva a încercat să folosească imagini din războiul din regiunile estice ale Ucrainei în materiale jurnalistice de propagandă pentru a ilustra situaţia actuală din Transnistria.

Identificarea înregistrărilor video trucate

Identificarea unor astfel de fake-uri este mai complicată decât în cazul imaginilor, deoarece nu pot fi identificate metode mai simple de căutare a filmuleţelor pe YouTube sau Vimeo.

De exemplu, dacă găseşti un filmuleţ înserat în site sub forma unei ferestre, dăm click pe logo-ul de YouTube din dreapta jos:

meritocratia.ro
TRIMITE COMANDA PE LAURENTIU@MERITOCRATIA.RO
*MAILUL TREBUIE SĂ CONȚINĂ
NUMELE COMPLET , ADRESA COMPLETĂ ȘI UN NUMAR DE TELEFON
Revolution | Documentary 2016 by Primo Laurentiu
DIABOLICUL PLAN - CLICK AICI
0:00 / 1:08:53
FORUMUL MERITOCRAT
Translate »
ADEZIUNI
DONAȚII
CONSTITUȚIA MERITOCRATĂ
MERITOCRAȚIA ȘI MERITOCRATISMUL
ABONAMENT REVISTA "MERITOCRATIA"
JOS MAFIA POLITICA
Fundatia Primo al carei fondator este Primo Laurentiu, autorul cartii MERITOCRATIA si MERITOCRATISMUL, isi propune sa sprijine material valorile reale ale societatii, sa ajute copii saraci care nu dispun de mijloace materiale pentru a urma scoala.
Sub umbrela Fundatiei Primo funtioneaza Ordinul Meritocratiei ca instrument de promovare al Meritocratiei
Wednesday, January 25, 2017
Local time Wed 2:48 PM
Clock 1 Wed 2:48 PM

Captură de pe site-ul Meritocratia.ro.

Astfel, putem ajunge direct către link-ul canalului de YouTube pentru a afla mai multe informaţii despre filmuleţ, precum: data urcării, numele user-ului, descrierea făcută de autor, audienţa, comentariile etc.

Desigur, că posibilitatea identificării filmuleţelor trucate sunt reduse, însă şi aici trebuie să luăm în considerare câteva aspecte importante:

1. Verificăm dacă acelaşi filmuleţ este încărcat de mai multe ori pe YouTube de către mai mulţi utilizatori într-un interval scurt de timp;
2. Dacă titlul conţine data realizării filmuleţului (evident că designerii dezinformărilor vor încerca să ne convingă că înregistrarea a fost realizată într-o anumită perioadă);
3. Vom analiza cu atenţie comentariile, deoarece s-ar putea ca unii utilizatori să indice faptul că înregistrarea este modificată, postând link către filmuleţul original;
4. Trebuie să fim foarte atenţi la detaliile din filmuleţe, cum ar fi: îmbrăcămintea, denumirile de străzi, numerele de pe plăcuţele de înmatriculare, ecusoane etc. - toate acestea ne pot oferi informaţii foarte preţioase despre veridicitatea înregistrării;
5. Fii atent la tema prezentată în filmuleţ şi încearcă să o operaţionalizezi în cuvinte, urmând mai apoi să le introduci în motorul de căutare de pe You Tube sau Google.

De exemplu, pe YouTube fusese distribuit de mai multe o înregistrare video sub titlul de „Обращение к киевской хунте от матери убитого военного 14 05 2014” („O mamă a unui militar ucis către hunta ucraineană 14 05 2014” - trad. rom.). Astfel, la o simplă căutare pe Google, folosind cuvintele-cheie „обращения матери убитого военного” („mama unui militar ucis se adresează” - trad. rom.) veţi găsi înregistrarea originală din care reiese faptul că **femeia avea un fiu omorât în estul Ucrainei şi se adresa către preşedintele rus Vladimir Putin**, solicitând încetarea ostilităţilor în Donbass.

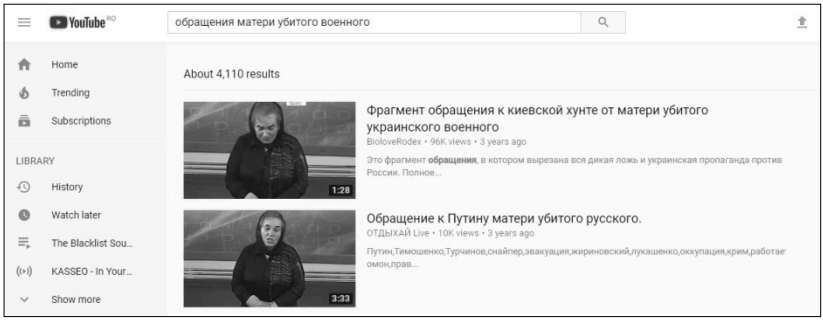

Captură după rezultatele afişate de You Tube

6. Altă modalitate de a depista filmuleţe modificate: folosiţi miniaturile înregistrării de pe YouTube şi căutaţi imaginea pe Google Images folosind regimul revers. Posibil ca unii jurnalişti să fi folosit şi ei astfel de capturi pentru a demasca dezinformarea.

PRESA OCCIDENTALĂ MENŢIONEAZĂ CĂ...

Această tehnică e folosită pentru a spori credibilitatea dezinformării. Unele site-uri de propagandă din România, R. Moldova, regiunea transnistreană, Ucraina sau Federaţia Rusă, apelează şi la resurse sau site-uri occidentale, de cele mai multe ori controversate sau chiar marginale.

De exemplu, site-ul rus «Взгляд» (Vzglead) a scris că SUA refuză să înhumeze cadavrele unor agenţi CIA omorâţi în Donbass[3]. Sursa folosită - un portal occidental cu denumire mai oficioasă: The European Union Times. Dar dacă vom verifica site-ul, vom putea lesne descoperi că şi acest „portal de ştiri” citează, la rândul

său, alt site - WhatDoesItMean.com - un portal marginal cu diverse postări ale personajului fictiv Sorcha Faal.

După o scurtă analiză de conţinut vom descoperi că personajul publică permanent ştiri alarmiste cum ar fi acestea: „SUA s-ar afla într-un război civil", sau „marile corporaţii părăsesc Statele Unite pentru a se stabili în Rusia din cauza politicilor preşedintelui Obama" ş.a.m.d.

De asemenea, folosind platforma Whois Lookup[4] putem vedea că The European Union Times şi WhatDoesItMean.com sunt afiliate, ambele fiind acuzate de promovarea unei „propagande însoţite de absurdităţi". Whois Lookup vă va ajuta să găsiţi informaţii despre domeniul unui website (adresa URL cu numele şi extensia domeniului). Care este Top Level Domain (informaţie despre extensia domeniului), cine se ocupă de mentenanţa acestuia (registrul domeniului), când a fost înregistrat domeniul şi detalii despre registrarul prin care a avut loc alocarea domeniului către solicitant.

O altă metodă e de a verifica ştirea în cel puţin trei resurse media occidentale de mainstream, cu o credibilitate consacrată. **Întotdeauna trebuie să căutăm ştirile originale pentru a le contrapune cu cele false!**

SFATURI PENTRU CĂUTARE RAPIDĂ PE Google.ro / Google.ru

Pentru început, să presupunem că vreţi să aflaţi răspunsurile la următoarele întrebări:

- Ce ştiri noi au apărut despre preşedintele Klaus Iohannis şi liderul PD, Vlad Plahotniuc?
- Ce documente a publicat Comisia Europeană sau Parlamentul European în ultimul an despre Republica Moldova?

Cu ajutorul Google, putem identifica cu uşurinţă răspunsurile.

1. În primul rând, pentru căutările zilnice este comod să utilizăm operatorii „OR" sau „-". Ca şi pe Twitter, cu ajutorul acestora putem căuta site-uri care conţin unul sau mai multe din aceste cuvinte-cheie.

   De exemplu, la căutarea [Iohannis OR Plahotniuc] pe Google.ro, sau [Йоханнис OR Плахотнюк] pe Google.ru, vom obţine o listă

lungă de site-uri unde apare preşedintele României, şi liderul Partidului Democrat din Moldova. În acelaşi timp, căutările pentru termenii [Iohannis Plahotniuc] / [Йоханнис Плахотнюк] va oferi materiale, care conţin ambele nume de familie. Pentru a exclude orice eroare de tipar din cererea de căutare, cuvintele scrise greşit sau pentru a stabili ordinea lor exactă, putem folosi ghilimelele. În acest caz, rezultatul va indica doar cuvintele din ghilimele. Acest lucru mai poate fi util şi pentru a găsi anumite citate sau sintagme.

În situaţia în care ne interesează doar unul din cei două persoane, vom folosi simbolul „-", astfel căutarea va trebui să arate astfel: [Iohannis-Plahotniuc] / [Йоханнис-Плахотнюк] şi vom obţine toate rezultatele despre preşedintele român Iohannis, în afara celor care îl menţionează şi pe liderul PD, Vladimir Plahotniuc.

2. Încă un operator util este site-ul nostru - CheckMedia. Este practic, mai ales atunci, când ştim site-ul pe care trebuie să găsim o informaţie sau alta. De exemplu, ce informaţii false despre Klaus Iohannis au fost dezminţite de CheckMedia. În acest caz, cererea de căutare va arăta astfel: [Iohannis site:checkmedia.ro]. De asemenea, putem exclude site-ul CheckMedia din cererea de căutare, pentru a verifica şi alte publicaţii la acest subiect [Iohannis dezinformare-site:checkmedia.ro]. În afară de site, mai puteţi căuta şi pe domenii web, ca: .md, .ru, .ua, .org ş.a.m.d.
3. De asemenea, puteţi găsi site-uri care au scris despre falsuri cu Iohannis, citând CheckMedia. În acest scop, este practic de utilizat operatorul link. Cererea de căutare [Iohannis link:checkmedia.ro] ne va arăta informaţia necesară, însă ar mai fi util să excludem din rezultate materialele de pe CheckMedia [Iohannis link:check media.ro-site:checkmedia.ro]. În caz că rezultatele nu vor suficient de exacte, la căutare puteţi exclude site-urile sau cuvintele suplimentare.
4. Putem restrânge căutarea, selectând o anumită perioadă de timp. Google oferă această opţiune în „Instrumente de căutare", unde puteţi selecta rezultatele căutării din ultima oră, zi, săptămână, lună, an sau puteţi stabiliţi propria perioadă de timp.

De exemplu, e simplu să căutaţi menţionările publice despre preşedintele Klaus Iohannis, până la evenimentul Colectiv, stabilind parametrii de căutare a publicaţiilor, să zicem, înainte de 30 octombrie 2015.

5. Cu Google puteţi, de asemenea, găsi fişiere cu diverse documente, folosind operatorul filetype. De exemplu, pentru a găsi documentele Parlamentului European despre Republica Moldova din ultimul an, puteţi utiliza operatorii site, filetype, limitând căutarea la un an [Moldova filetype:pdf site: europarl.europa.eu].
6. În cazul site-urilor de ştiri, se întâmplă deseori că pagina căutată a fost ştearsă înainte de a fi vizualizată de noi. Dacă acest lucru s-a produs relativ recent şi Google n-a reuşit să indexeze pagina, ultima versiune de dinainte de ştergere poate fi găsită în arhiva motorului de căutare. Înainte de a indica adresa paginii, este suficient să introduceţi operatorul cache. Cu ajutorul acestuia, s-a reuşit găsirea informaţiei şterse de pe site-ul administrat de fraţii Iurie şi Ion Munteanu (http://graiesc.md/). Apropo, dacă link-ul a fost şters şi din arhiva Google, vă puteţi încerca norocul în arhiva online Wayback Machine[5]. E suficient să introduceţi link-ul paginii şi va apărea un calendar cu datele când au fost realizate capturi de ecran de pe pagina căutată. Cu cât site-ul e mai popular, cu atât mai multe capturi vor fi disponibile. De exemplu, puteţi vedea cum arăta site-ul Preşedintelui Republicii Moldova, începând cu investirea lui Vladimir Voronin în 2001.
7. Operatorul related găseşte site-uri cu tematică similară. De exemplu, pentru a afla cine se mai ocupă cu demascarea falsurilor, este utilă cererea de căutare [related:checkmedia.ro], dar e mai bine să trataţi cu rezerve rezultatele.
8. Operatorii intitle şi allintitle pot fi utilizaţi la căutarea unei pagini cu un cuvânt sau câteva cuvinte-cheie în titlu. De exemplu, [intitle:dezinformare] sau [allintitle:dezinformare stiri]. În acelaşi timp, aceşti operatori nu funcţionează împreună cu ceilalţi.
9. Atunci când căutaţi un link anumit cu un cuvânt anumit, sunt utili operatorii inurl sau allinurl - de exemplu, toate link-urile cu „Plahotniuc" pe portalul televiziunii PUBLIKA - publika.md

[inurl:Plahotniuc site:.publika.md]

Este important de reţinut că, în toate cazurile, operatorul şi semnificaţia se scriu fără spaţii!

10. La fel de importantă este şi selectarea cât mai reuşită a cuvintelor cheie pentru cererea de căutare. Câteva sfaturi despre cum să creaţi o cerere de căutare reuşită:
    - cu cât e mai concretă, cu atât mai bine. Cuvintele trebuie să fie cât mai aproape de subiect. Nu folosiţi termeni irelevanţi. De exemplu, e mai bine să folosiţi [primul preşedinte al SUA], decât [cine a fost primul preşedinte al SUA];
    - încercaţi să selectaţi acele cuvinte şi sintagme, care cel mai probabil vor fi menţionate pe site-ul care vă interesează;
    - punctuaţia nu este importantă;
    - rezultatele căutării pot depinde de ordinea cuvintelor;
    - restrângeţi căutarea descriind prin cuvinte suplimentare obiectul căutarii;
    - dacă rezultatele căutării nu sunt cele aşteptate, încercaţi să reformulaţi cererea.

CUM VERIFICI INFORMAŢIA PE INTERNET. CÂTEVA SFATURI UTILE

Informaţiile despre autor se află în denumirea fişierului

Deseori utilizatorii de Internet descarcă poze de pe reţelele sociale, după care le publică în contul lor, fără să indice numele autorului. Aşa s-a întâmplat şi cu fotografia acestui băiat, în ianuarie 2014.

Poza a devenit virală imediat după ce utilizatorul de Twitter @americanbadu, cu 187 de mii de abonaţi, distribuise această poză, susţinând că fusese făcută în Siria, iar copilul din imagine stă culcat între mormintele părinţilor săi, ucişi de susţinătorii regimului Bashar al-Assad. În realitate, **poza a fost făcută în Arabia Saudită de către fotograful Abdul Aziz al Otaibi, fiind un proiect artistic**. Băiatul din poză este nepotul autorului. Jurnalistul olandez Harald Doornbos a reuşit să stabilească contextul real al fotografiei. El a găsit autorul imaginii şi i-a luat un interviu[6].

Poza originală realizată de fotograful Abdul Aziz al Otaibi

Captură după contul de Twitter al lui @abdulaziz_099

Utilizatorii de reţele sociale lasă urme ale activităţii lor online: postări, comentarii, check-in-uri, evenimente la care au participat, interacţiuni cu alţi utilizatori, etc.. Analizând aceste

informații, ne putem crea o imagine mai clară despre veridicitatea sursei fotografiei, dacă autorul a avut ocazia să fie martorul evenimentelor reflectate în poză.

Uneori, e posibil să afli sursa imaginii din denumirea fișierului. Dacă e vorba de un șir lung de cifre, probabil că fotografia fusese copiată de pe rețelele sociale. De exemplu, în denumirea unor poze de pe Facebook se conține ID-ul utilizatorului, care a publicat-o. Să luăm această fotografie cu următoarea adresă URL: https://scontent-fra3-1.xx.fbcdn.net/hphotos-xtf1/v/t1.0-9/11201814_10205461106940119_1410813217263058502_n.jpg?oh=81a37240658c3d38e2f96385299ae6a9&oe=563E6830.

Foto distribuită pe rețeaua de socializare Facebook

E destul de complicat să stabilești contextul în care a fost publicată, fără descriere și fără indicarea sursei. Dar îl putem afla din denumirea fișierului. Așa arată de obicei denumirea unei fotografii, încărcate pe serverul Facebook: „11201814_**10205461106940119**_1410813217263058502_n".

Cele 15 cifre din mijloc reprezintă numărul unic al utilizatorului care a încărcat poza. **Dacă vom introduce adresa: facebook.com/10205461106940119, vom obține adresa paginii acestui utilizator. În acest fel, aflăm că poza e a jurnalistului Maxim Levin**, fiind un promo al expoziției dedicate aniversării tragediei de la Ilovaisk.

O imagine poate fi verificată şi pe Google Images → click pe icoana foto → Upload and image / Paste image URL. Astfel, vei obţine mai multe rezultate cu resursele de internet care au mai utilizat poza respectivă. Aşa vei putea afla cu uşurinţă dacă cineva a folosit poza de profil în mod fraudulos.

De exemplu, avem această poză utilizată de un trol pro-Kremlin pe reţeaua de socializare Odnoklassniki:

Postare denigratoare la adresa unioniştilor distribuită de trolul pro-Kremlin Дмитрий Министерство обороны pe reţeaua de socializare Odnoklassniki

E clar că imaginea fusese prelucrată în Photoshop, aşa că pentru a identifica imaginea originală vom folosi motorul de căutare oferit de Google Images:

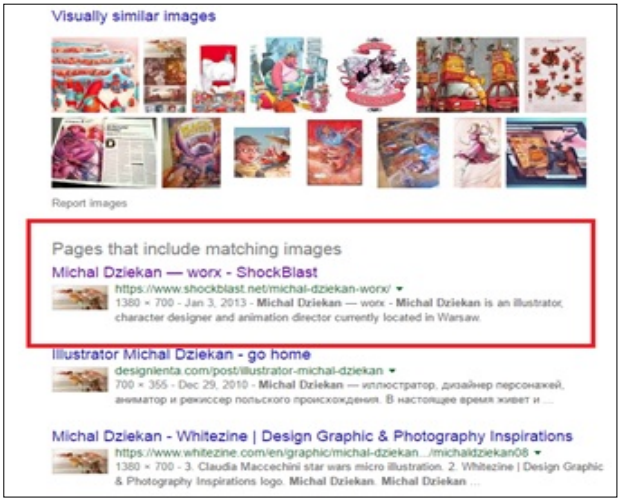
Visually similar images
Report images
Pages that include matching images
Michal Dziekan — worx - ShockBlast
https://www.shockblast.net/michal-dziekan-worx/
1380 × 700 - Jan 3, 2013 - Michal Dziekan — worx - Michal Dziekan is an illustrator, character designer and animation director currently located in Warsaw.
Illustrator Michal Dziekan - go home
designienta.com/post/illustrator-michal-dziekan
700 × 355 - Dec 29, 2010 - Michal Dziekan — иллюстратор, дизайнер персонажей, аниматор и режиссер польского происхождения. В настоящее время живет и ...
Michal Dziekan - Whitezine | Design Graphic & Photography Inspirations
https://www.whitezine.com/en/graphic/michal-dziekan.../michaldziekan08
1380 × 700 - 3. Claudia Maccechini star wars micro illustration. 2. Whitezine | Design Graphic & Photography Inspirations logo. Michal Dziekan. Michal Dziekan ...

Captură după rezultatele afişate de Google Images

Aşa vedem că **trolii pro-Kremlin (mutaţi acum la Olginovo) au folosit o creaţie artistică a unui cunoscut caricaturist polonez, Michal Dziekan,** de pe site-ul său oficial Michał Dziekan Illustration[7].

La ce trebuie să atrageţi atenţia:

1. Data creării contului. În cazul reţelei Facebook, dacă informaţia respectivă nu se afişează în cronologie, putem vedea **data de încărcare a primului avatar**. Acest lucru ne va ajuta să stabilim, cu aproximaţie, data când a fost creat contul. Şi pe reţeaua VKontakte există servicii de verificare a datei de înregistrare (Vkreg.ru)[8]. Reţeaua Odnoklassniki dispune de modul WAP[9], iar la secţiunea Despre mine / Despre prietenie poţi afla data exactă a creării propriului cont şi a celorlalţi utilizatori;
2. Cât de activ este utilizatorul pe reţeaua de socializare. Cu cine şi cât de des interacţionează acesta;
3. Dacă postările anterioare au legătură cu tematica generală;
4. Dacă celelalte postări conţin informaţii despre ultima localizare a utilizatorului. Dacă profilul utilizatorului are legătură cu numele lui real. Dacă da, ce conturi de pe reţelele sociale mai sunt înregistrate pe acest nume;
5. Dacă se cunoaşte ceva despre activitatea profesională a utilizatorului.

În cazul reţelei Twitter, nu e nevoie neapărat să urmăriţi toate postările utilizatorului pentru a obţine răspuns la aceste întrebări. Puteţi folosi serviciul Foller.me Analytics for Twitter[10], care colectează date analitice despre activitatea utilizatorului: data creării contului, numărul de postări, numărul de abonaţi, subiectele cele mai populare, tag-uri, link-uri, interacţiunea cu ceilalţi utilizatori, ora publicării postărilor.

La fel de importantă este şi verificarea încrucişată a datei şi locului prezentat în imagine. În acest sens, sunt utile şi alte platforme online cum ar fi Google Earth[11], Instant StreetView[12], precum şi alte servicii de geolocalizare.

METADATELE: CUM IDENTIFICĂM INFORMAŢIILE ASCUNSE DIN POZE?

Vom începe cu câteva întrebări simple - unde fusese făcută această poză şi dacă este ea reală?

Poză distribuită de trolul pro-Kremlin Лев Мышкин şi devenită virală pe reţeaua Facebook

Una dintre cele mai simple metode de identificare a locaţiei unde fusese făcută poza este utilizarea motoarelor de căutare Google Images sau TinEye. Dacă reuşiţi să recunoaşteţi elementele esenţiale din imagine, veţi putea identifica uşor şi locaţia acestuia pe hartă. Dacă utilizăm căutarea în regim revers a imaginii prin Google Images, vom descoperi o serie de articole apărute în presă care prezintă poza ca fiind trucată[13]. Poza reală este aceasta:

Cancelarul german Angela Merkel urmăreşte discuţia purtată între preşedintele american Donald Trump (stânga) cu ministrul de externe, Mevlut Cavusoglu, şi preşedintele Turciei, Recep Tayyip Erdogan, înainte de deschiderea sesiunii de lucru din prima zi a Summitului G20 din Hamburg, Germania, vineri, 7 iulie 2017. Foto AP / Markus Schreiber

Totuşi, metoda nu funcţionează întotdeauna, de aceea pot fi utilizate şi alte modalităţi de identificare a informaţiilor ascunse.

Toate fişierele din calculatorul / laptopul tău pot conţine informaţii suplimentare. Aici vorbim despre **metadatele din fişiere**. În ceea ce pozele deţin şi metadate despre dispozitivele cu care au fost făcute (aşa-numitele datele EXIF).

EXIF-urile mai pot fi utilizate pentru:

- Identificarea orei şi datei imaginii;
- Date privind localizarea geografică;
- Modelul aparatului foto (precum şi alte informaţii utile, cum ar fi diafragma, expunerea etc.);
- Mai multe informaţii despre autorul pozei

Verificarea EXIF-urilor ne poate fi utilă în cazul în care dorim să aflăm ora şi locul realizării fotografiei, precum şi verificarea unei posibile prelucrări în Photoshop.

Anume informaţia despre geolocaţie este cea mai importantă (în cazul în care aceasta poate fi identificată prin intermediul metadatelor). Totuşi, prezenţa metadatelor privind geolocalizarea depinde de mai mulţi factori. În primul rând, contează ce dispozitiv fotografic a fost utilizat. Unele aparate foto sau camere de telefon nu dispun de GPS care să le detecteze poziţia. În al doilea rând, utilizatorii de smartphonuri prefere de cele mai multe ori să-şi închidă GPS-ul pentru protecţia propriei intimităţi sau pentru a economisi din energia bateriei. În al treilea rând, metadatele pot fi şterse imediat ce poza este încărcată pe reţele sociale, cum ar fi Twitter, Facebook sau Odnoklassniki. Totuşi, aceste poze, încărcate pe reţele sociale, pot oferi informaţia privind locaţia obiectivului din imagine (precum contul utilizatorului care a distribuit poza), doar dacă acesta a activat serviciul GPS în timpul realizării fotografiei.

Totuşi, pentru o analiză mai rapidă şi eficientă a datelor EXIF pot fi utilizate şi aplicaţii online:

- **Jeffrey Exif Viewer**[14] - program conceput în SUA pentru afişarea tuturor metadatelor disponibile în fişier.

De exemplu, dacă verificăm poza originală a fotografului de la Associated Press, vom descoperi o serie întreagă de informaţii: poza fusese realizată de o cameră foto Canon EOS-1D X Mark II, cu

o expunere automată de 1/500 sec, f/5.7, ISO 8000, pe data de 7 iulie 2017, ora 1:19:55 PM (fără specificarea fusului orar), în Hamburg (Germania), fiind prelucrată în Adobe Photoshop CS5.1 Macintosh. Titlul original al pozei: APTOPIX Trump Germany G20.

Totuşi, trebuie să menţionez că programul Jeffrey Exif Viewer ne poate arăta direct locul unde a fost realizată poza pe Google Maps - o informaţie preţioasă pentru a verifica poze ce par a fi credibile. Mai multe detalii despre utilizarea programului vedeţi şi Jeffrey Friedl's Blog[15].

- O altă resursă similară pentru verificarea online a metadatelor este programul FindEXIF.com[16] - dispune de un principiu de funcţionare similar cu Jeffrey Exif Viewer, dar nu oferă opţiunea de a încărca poza, ci doar URL-ul pozei de analizat.
- Fotografii din anumite locaţii geografice pot căutate şi cu ajutorul Panoramio[17]. Acest program foloseşte datele EXIF din pozele publicate pe hărţi. Totuşi, de cele mai multe ori, pe Panoramio sunt publicate imagini cu diferite obiective turistice, decât poze de la diferite evenimente.
- Alte informaţii oferite de metadate se referă la redactarea pozei prin utilizarea diverselor programe. Pentru a le descoperi, putem utiliza programul FotoForensics[18]. Aici puteţi încărca fotografia sau insera doar URL-ul pozei. Principiul de funcţionare este asemănător cu cel al programului Jeffrey Exif Viewer. Totuşi, FotoForensics oferă şi date suplimentare - ELA (Error Level ALIZA) ce se referă la nivelul compresiei fişierului analizat. Acesta funcţionează ca un soi de scaner pentru detectarea modificărilor făcute în imagine. Astfel, putem identificat specificul şi tipul de redactare a imaginii. De exemplu, putem vedea dacă s-a folosit tehnica montajului în redactarea imaginii.

Programul poate oferi o serie de date utile în ceea ce priveşte analiza pozei. Noi ne vom referi doar la rezultatul ELA:

- Zonele de aceeaşi culoare în ELA trebuie să aibă, de asemenea, aceeaşi strălucire. Dacă în rezultatul ELA unele zone sunt mai luminoase, cu siguranţă că zonele respective au fost redactate / modificate.
- Orice fişier JPG comprimă imaginea, reducând calitatea acesteia.

În imaginile redimensionate vor fi vizibile aşa-numitele „erori vizuale”.

- În cazul unui montaj foto, modificarea din imagine va apărea în ELA de culoare mai deschisă. De culori mai deschise vor fi şi zonele din fotografie unde a fost modificat contrastul, ceea ce înseamnă că în cazul nostru autorul fotografiei a montat imaginea lui Putin, bentiţa Sfântului Gheorghe a doamnei Merkel, denumirea ţării de pe călăreţ, precum şi contrastul imaginii.
- Programele editoare ale Adobe pot lăsa pe fotografii anumite zone colorate în spectrul curcubeului. Aceste culori nu reprezintă neapărat indicatori ai montajului foto. Pentru a obţine astfel de nuanţe e de ajuns doar să salvezi imaginea într-o aplicaţie Adobe.

Captură după analiza imaginii trucate prin programul FotoForensics

Nu orice imagine descărcată de pe reţele sociale va conţine neapărat metadate, cum ar fi autorul acesteia, locaţia şi data realizării. De aceea trebuie să ţinem cont de faptul că validarea / invalidarea unei dezinformări presupune o muncă mai complexă unde sunt analizate simultan mai multe fragmente de informaţii, prin utilizarea mai multor softuri şi instrumente media. Cu cât vom utiliza mai multe instrumente de acest fel, cu atât imaginea de ansamblu va fi mai complexă.

De asemenea, o altă aplicaţie de identificare a modificărilor din poze este Picture Manipulation Inspector realizat de compania

rusească SMDT Tech[19]. Acest program foloseşte acelaşi principiu de funcţionare cu cel al FotoForensics, analizând structura imaginii determinând dacă au fost realizate modificări ale imaginilor (momentan este disponibilă doar versiunea demo)[20].

Totuşi, pentru a avea acces la aplicaţie trebuie să oferi dezvoltatorilor mai multe detalii despre tine şi compania ta. În noiembrie 2014, reprezentanţi ai SMDT Tech au folosit propria tehnologie pentru analiza pixelilor din poza trucată a presupusului atac al unui avion de luptă ucrainean asupra Malayasian „Boeing" prezentat la televiziunea publică „Pervîi kanal". Chiar dacă experţii nu au reuşit să demonstreze că am asista din punct de vedere tehnic la un montaj foto mai ales că imaginea nu avea o calitate foarte bună, totuşi falsul fusese demascat prin utilizarea altor instrumente de analiză. De aceea vă recomandăm să căutaţi şi alte metode online de identificare a pozelor false, deoarece nu există „soluţii unice".

FILTRE DE CĂUTARE A INFORMAŢIILOR PE REŢEAUA TWITTER

Să începem cu o întrebare: care au fost reacţiile utilizatorilor de Twitter faţă de vizita preşedintelui Igor Dodon la Moscova?

Pentru o căutare mult mai rapidă şi eficientă, selectarea cuvintelor-cheie nu e suficientă. Aici vom apela la operatori de căutare pe care ni-i oferă Twitter, pentru a restrânge aceste căutări.

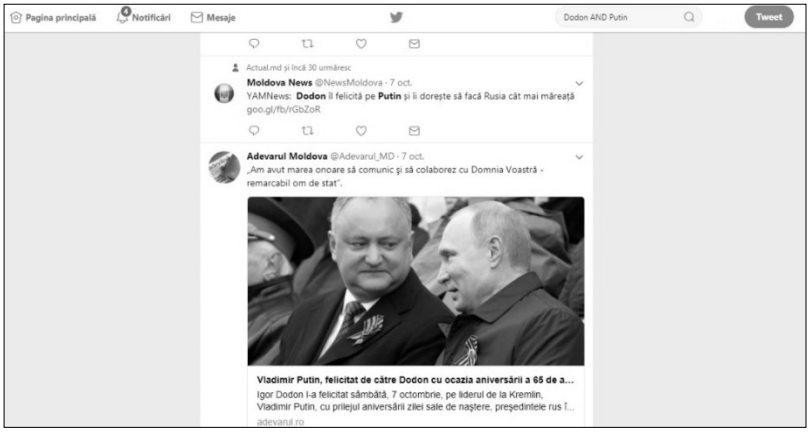
Pagina principală
Notificări
Mesaje
Dodon AND Putin
Tweet
Actual.md și încă 30 urmăresc
Moldova News @NewsMoldova · 7 oct.
YAMNews: Dodon îl felicită pe Putin și îi dorește să facă Rusia cât mai măreață
goo.gl/fb/rGbZoR
Adevarul Moldova @Adevarul_MD · 7 oct.
„Am avut marea onoare să comunic și să colaborez cu Domnia Voastră - remarcabil om de stat".
Vladimir Putin, felicitat de către Dodon cu ocazia aniversării a 65 de a...
Igor Dodon l-a felicitat sâmbătă, 7 octombrie, pe liderul de la Kremlin, Vladimir Putin, cu prilejul aniversării zilei sale de naștere, președintele rus l...
adevarul.ro

Captură după rezultatele căutării pe Twitter: Dodon AND Putin

Putem utiliza operatorii „OR" sau „AND" în combinaţie cu diferite cuvinte-cheie din căutări. De exemplu, căutarea [Dodon AND Putin] va identifica tweet-urile care conţin referiri la cei doi preşedinţi, în timp ce căutarea [Dodon OR Transnistria] va afişa tweet-uri cu unul dintre aceste cuvinte menţionate. Pentru a exclude din căutări un anumit cuvânt-cheie trebuie să utilizăm semnul „-". De exemplu: [Dodon-PSRM], obţinând toate tweet-urile cu referire la Dodon, dar fără PSRM.

Uneori vom fi nevoiţi să identificăm tweet-uri unor anumiţi utilizatori. Astfel, dezvoltatorii au venit cu un nou operator de căutare: „from". Îl vom utiliza alături de username-ul autorului ce ne interesează, şi vom putea identifica tweet-urile acestuia pe anumite teme. De exemplu, ne interesează ce referinţe a făcut preşedintele Igor Dodon despre România. Vom tasta în motorul de căutare [from:dodon_igor Romania].

De asemenea, Twitter ne oferă posibilitatea să aflăm cum a fost menţionat preşedintele Dodon pe reţeaua socială. E nevoie doar să folosim combinaţia necesară de cuvinte-cheie: [to:dodon_igor]. Vom obţine cele mai diverse comentarii, unele pozitive, alte critice la adresa preşedintelui Dodon. Cu ajutorul căutării [@dodon_igor] vom obţine toate tweet-urile unde Igor Dodon a fost menţionat.

O altă metodă mai puţin cunoscută de a filtra căutările pe reţeaua Twitter se referă la setarea unor parametri speciali pentru a evidenţia / elimina retweet-urile. De exemplu, căutarea [dodon_ igor min_retweets:10 OR min_faves:10] ne va da o listă cu tweet-uri unde e menţionat preşedintele Dodon, acestea fiind distribuite de cel puţin 10 ori sau urmărit de cel puţin 10 ori.

Plasarea cuvintelor-cheie în paranteze va determina Twiter-ul să identifice expresia căutată dacă aceasta apare ca citat între paranteze. De exemplu, sintagma în rusă [„не дерайтесь" dodon] va afişa în căutări câteva rezultate cu ştirea privind reacţia lui Igor Dodon faţă de comentariul jurnalistului Vasile Botnaru[21].

Dacă vom dori să identificăm tweet-urile postate dintr-un anumit loc vom include în motorul de căutare şi cuvântul „near". Dacă vom adăuga şi raza de „within 4 km", vom reduce raza căutărilor dintr-o anumită locaţie. De exemplu, vom folosi căutarea

[politia near:Bucharest within:4km] vom obţine o listă cu tweet-uri care menţionează poliţia pe o rază de 4 km în Bucureşti.

De exemplu, unele rezultate afişează link-urile distribuite de agenţiile de ştiri, iar dacă dorim să aflăm doar reacţia oamenilor faţă de poliţie, vom utiliza următoarea combinaţie: [politia near: Bucharest within:4km -filter:links]. Astfel, prin utilizarea „-filter:links" am reuşit să eliminăm link-urile de ştiri din căutări şi avem doar reacţiile oamenilor din Bucureşti faţă de Poliţia Română.

Pentru căutări mult mai avansate, ne poate fi utilă şi geolocalizarea locaţiei ce ne interesează. Pentru a determina longitudinea şi latitudinea locaţiei care ne interesează vom utiliza site-ul itouchmap[22].

E de ajuns doar să inserezi eticheta pe hartă şi site-ul îţi va oferi coordonatele exacte ale locaţiei unde vă aflaţi sau doriţi să ajungeţi. Vom putea utiliza aceste adrese de longitudine şi latitudine + raza locaţiei de referinţă şi în motorul de căutare Twiiter. De exemplu: [geocode:44.430616,26.052135,40km] - astfel vom obţine un flux de tweet-uri lansate în aria având epicentrul la Afi Palace Cotroceni (Bucureşti) şi o rază de 40 km.

Printre altele, Twitter oferă şi filtre de căutare pentru filmuleţe sau poze, cum ar fi „**filter:images**" şi „**filter:videos**". Dar în unele situaţii am putea avea nevoie de motorul de căutare **source** - utilizat pentru a identifica sursa de unde a fost lansat tweet-ul. De exemplu, putem identifica surse precum: **sms, tweet_button, Instagram** sau **txt**. Dacă vom căuta [source:instagram politia] vom obţine toate tweet-urile cu politia care au drept sursă reţeaua Instagram. Pentru căutări pentru poze cu Igor Dodon vom utiliza căutarea: [filter:images dodon_igor], iar pentru video cu Igor Dodon vom utiliza căutarea: [filter:videos dodon_igor].

Încă un instrument util este sortarea căutărilor după anumite date, folosind „until" (până la) şi „since" (de la). Data trebuie să fie menţionată după următorul format: „aaaa-ll-zz". De exemplu, vom căuta flash mob-ul celebru prin [Mannequin Challenge until:2017-01-31].

Twitter oferă posibilitatea să combinăm mai multe instrumente de căutare, verificare şi analiza unor evenimente importante.

Dacă vom reuşi să combinăm mai mulţi operatori de căutare, vom reuşi să obţinem rezultate mai relevante şi vom putea reduce fluxul de rezultate. De exemplu, dacă vom adăuga cuvântul „jan-darmeria" la o căutare şi vom folosi următoarele funcţii: [politia geocode:44.436272,26.101437,5km since:2017-01-29 until:2017-10-08], vom putea identifica tweet-urile realizate în zona specificată într-un anumit interval de timp.

Unii operatori de căutare folosesc simbolul minus „-", astfel putem exclude anumit cuvânt sau anumite rezultate pentru a reduce din fluxul de rezultate afişate.

Motorul de căutare de pe Twitter poate analiza şi simboluri specifice cu ar fi emoticoanele sau semnul întrebării „?". Algoritmul de căutare va afişa şi aceste rezultate.

Pentru a salva codurile de căutări în dreapta sus vom selecta „Salvează această căutare"

Pagina principală
Notificări
Mesaje
politia geocode:44.436272,26.101
politia geocode:44.436272,26.101437,5km since:2017-01-29 until:2017-10-08
Populare
Cele mai recente
Persoane
Fotografii
Clipuri video
Ştiri
Transmisiuni
Filtre de căutare · Arată
Pe cine să urmăreşti
Reîmprospătează · Vezi tot
Paul Ryan @PRyan
Urmăreşte
MalwareTech @MalwareTe
Urmăreşte
Găseşte-ţi cunoscuţii
Tendinţe pentru tine · Modifică
#natopabucharest
#wcbuc
#ParisTours
Realitatea TV @realitatea · 20 ore
A urcat beat la volan, dar când l-a oprit poliţia a accelerat! Ceva ŞOCANT a urmat
A urcat beat la volan, dar când l-a oprit poliţia a acc...
comentarii, Un şofer fără permis şi aflat sub influenţa alcoolului, care nu a oprit la semnalul poliţiştilor, a accidentat patru persoane, sâmbătă seara, în localita...
realitatea.net
HotNews_ro @HotNews_ro · 22 ore
Politia londoneza anunta ca ia in calcul inclusiv varianta unui atac terorist
VIDEO O masina a intrat in multime in fata Muzeulu...
Cativa oameni au fost raniti dupa ce o masina a intrat in viteza in pietoni sambata dupa-amiaza pe trotuarul din fata Muzeului de Istorie Naturala din Londra, anunta BB...
hotnews.ro

Captură după rezultatele afişate de Twitter

Data viitoare, când vom da click pe căsuţa de căutare, algoritmul de căutare salvat va fi afişat în căsuţa de dialog drop-down.

De asemenea, există şi un instrument care vă poate permită să salvaţi rezultatele căutărilor pe Twitter. Serviciul twXplorer[23] vă permite să salvaţi rezultatele căutărilor după autentificarea prin intermediul contului de pe Twitter. De asemenea, site-ul vă

poate oferi şi o analiză a celor mai populare hashtag-uri, termeni sau link-uri care au legătură cu căutările dvs. Totuşi există şi câteva limite ale acestui instrument - txXplorer poate salva doar cele mai recente 500 de tweet-uri.

În tab-ul „Căutare avansată" puteţi utiliza funcţiile de căutare în peste 50 de limbi disponibile. Tot acolo puteţi găsi mai mulţi parametri pentru căutări. De altfel, dacă reuşim să învăţăm utilizarea zilnică a algoritmilor de căutare vom obţine informaţiile utile mult mai rapid.

CUM STUDIEM IMAGINILE DE SATELIT:
INSTRUMENTELE DE BAZĂ PENTRU GEOLOCALIZARE

În ultimii ani tehnicile de cercetare şi identificare a imaginilor s-a dezvoltat cu o rapiditate de neimaginat. În acest articol vom vedea cum putem utiliza câteva instrumente utile în procesul nostru de cercetare.

Căutările pe Google Earth

Pentru mulţi, Google Earth[24], disponibil acum atât pentru Windows, cât şi pentru smartphonuri, a devenit un instrument important de cercetare pentru identificarea imaginilor şi filmuleţelor. Acest instrument joacă un rol-cheie în cadrul procesului de geolocalizare. Geolocalizarea - o metodă specifică de testare prin care anumite imagini şi video realizate într-o anumită locaţie, pot fi comparate cu alte imagini şi video pentru a confirma originea acestora. În esenţă, Google Earth oferă o colecţie întreagă de imagini din satelit din întreaga lume, dar şi dispune de o serie de specificaţii care joacă un rol important în procesul de verificare.

O specificaţie care deseori este trecută cu vederea se referă la galeria ce poate arăta istoria fotografiei realizate din satelit. Trebuie doar să mergem la „View" → „Historical Imagery" şi să mutăm cu ajutorul cursorului pentru a schimba imaginile anterioare disponibile pe Google Earth. Acest lucru este util din mai multe motive. De exemplu, poziţia satelitului în momentul înregistrării imaginii poate prezenta doar o parte a clădirii, la fel imaginile satelit pot identifica şi clădirile care s-au construit recent.

Opţiunea privind „fotografiile" este iarăşi o caracteristică utilă. Aici sunt stocate fotografii din diferite locaţii care ne interesează.

Una dintre cele mai importante este reprezentată de platforma Panoramio - un site pe care utilizatorii pot urca poze cu etichete geografice. Apoi, aceste poze sunt afişate pe Google Earth. Această opţiune vă poate permite să exploraţi detaliile locaţiei care vă interesează.

Capturi după căutarea pe Google Earth

Compararea pozelor realizate în momente diferite va permite stabilirea caracteristicilor clădirilor care ne interesează.

Opţiunea Street View

Imaginile la nivelul solului sunt extrem de utile şi pot fi utilizate prin funcţia „Street View" de pe Google Maps şi Google Earth - de altfel, cunoscută printre utilizatori.

Site-ul rusesc Yandex.ru[25] dispune şi el de o opţiune similară, iar multe dintre poze nu sunt accesibile pentru Instant Street View.

Cunoaşterea acestor instrumente ne este destul de utilă în condiţiile în care putem verifica anumite informaţii pe baza unor

poze de satelit sau imagini veridice. Trebuie să fim foarte atenţi la data când au fost realizate imaginile de satelit.

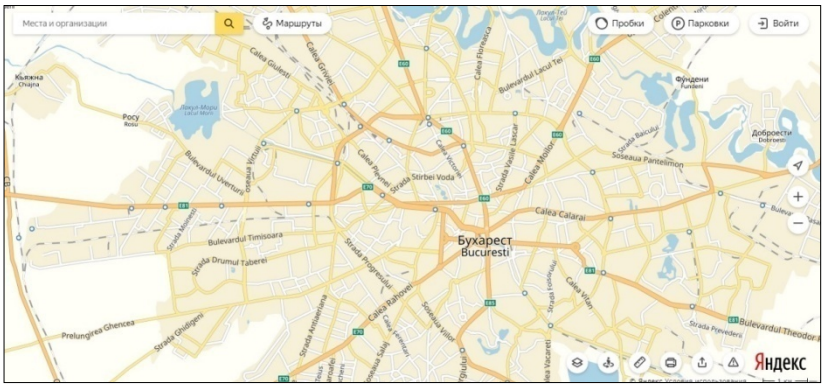

Captură după Yandex Maps

Putem, de exemplu, compara imaginile de satelit oferite de Google Earth şi Yandex Maps pentru anumite locaţii, şi anumite date, fiind atenţi la obiective aflate în construcţie. Trebuie să mai amintim de anumite aspecte pe care mulţi le scapă din vedere, şi anume necesitatea verificării nu numai a imaginilor care ne interesează, dar şi oricăror alte imagini care au legătură cu aceasta. Tag-urile din imagini pot fi modificate, astfel încât localizarea pozei poate fi falsă.

Tagurile ce pot localiza geografic

Dezvoltatorii au lansat pentru iOS aplicaţia Yomapic[26] - o aplicaţie ce permite încărcarea şi căutarea imaginilor postate pe reţelele Vkontakte şi Instagram. Mai jos aveţi un PrtScr care arată utilizarea aplicaţiei Yomapic pentru oraşul Raqqa cu poze realizate în 2016, oraşul fiind capturat de Statul Islamic.

Una dintre specificaţiile interesante ale Yomapic ţine de faptul că putem urmări toate pozele (împreună cu geolocaţia lor) ale unui utilizator anume. De exemplu, utilizatorul **Faheem (nappy_boy_92)** a postat pe Instagram poze din făcute pe insulele Seychelles, călătorind apoi în Kenya, Turcia şi, în cele din urmă, ajungând în Raqqa (Siria).

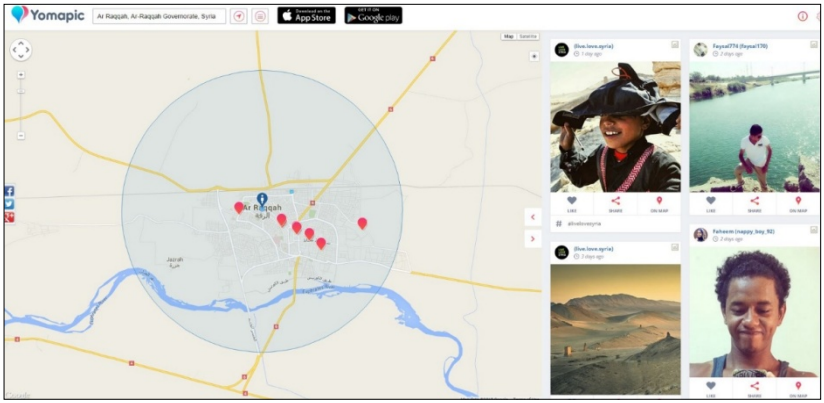

Captură după rezultatele afişate de aplicația Yomapic

Captură după rezultatele afişate de aplicația Yomapic

O alternativă pentru site-ul Yomapic este platforma EchoSec[27] care include date din mai multe reţele de socializare, inclusiv Twitter, Facebook, Panoramio, Vkontakte, You Tube şi Flickr. Site-ul

dispune de serviciul de verificare a pozelor după date, fiind extrem de util în investigaţia unor evenimente specifice care avusese loc în trecut.

Scopul utilizării celor două platforme este identificarea mesajelor distribuite pe reţele sociale cu referire la evenimente petrecute în anumite regiuni. Aici putem identifica şi alte avantaje, cum ar fi situaţia în care nu putem identifica imagini Street View sau Panoramio cu ajutorul geolocaţiei din imagine. Din fericire, Yomapic şi EchoSec ne permite să vedem dacă nu a postat cineva din această regiune o poză pe Instagram sau un filmuleţ pe You Tube. Prin inspecţia acestor materiale, am putea identifica şi repera locaţia care ne interesează.

CUM PUTEM IDENTIFICA CINE STĂ ÎN SPATELE SITE-URILOR

Pe 10 februarie 2017 site-ul Cocoon.ro[28] au postat o ştire falsă că precum la Budapesta se percep protestele din România sunt pentru autonomia ţinutului secuiesc[29]. Pseudo-ştirea face referirea la declaraţia unui general în rezervă al Armatei Române, fără a fi susţinute cu dovezi. Dar nu ştirea în sine ne-a atras atenţia, ci chiar site-ul Cocoon.ro.

Site-ul nu indică o adresă de contact, ci doar o adresa de e-mail: came@cocoon.ro şi un cont pe reţeaua Facebook: Came Cocoon (schimbat în Camelia Cocoon). Pentru a afla informaţii suplimentare despre site, vom utiliza instrumentul SpyOnWeb[30] pentru a afla şi alte informaţii relevante despre site. Astfel, am aflat că Cocoon.ro este afiliat şi altor site-uri cu ştiri false şi teorii conspiraţioniste, precum: Dzr.org.ro (Departamentul Zamolxe România - inactiv)[31], Sanatatespirituală.eu (inactiv) şi Ştiri Extreme (inactiv). De asemena, există şi o afiliere la blogurile: Ceva Nou, Fără-Secrete, STOP manipulării.

Legătură dintre aceste site-uri ne este indicată şi de folosirea aceluiaşi cod de Google Analytics[32] - instrument care monitorizează traficul pe site în urma înserării unui cod html. Astfel, cu ajutorul Google Analytics şi SpyOnWeb am reuşit să identificăm că în spatele acestor site-uri se află una şi aceeaşi persoană.

Captură după rezultatele afişate de SpyOnWeb

Utilizarea Google Analytics

Există mai multe modalităţi de identificare a codului Google Analytics. Cele mai rapide instrumente sunt SpyOnWeb, Reverse Internet.com[33], SameID.net[34] sau Website Informer[35].

Se recomandă verificarea informaţiilor despre site-uri şi prin intermediul acestor platforme deoarece informaţiile pot să difere.

De exemplu, SameID poate identifica nu numai site-uri conectate prin intermediul aceloraşi coduri de Google Analytics, ci şi prin AdSense, Amazon, Clickbank şi Addthis, care funcţionează pe baza aceloraşi principii. De asemenea, putem identifica şi proprietarul site-ului, sau chiar IP-ul serverului unde este găzduit site-ul, însă chiar codul şi adresa de e-mail reprezintă informaţii relevante.

Informaţii despre domeniu

Există mai multe instrumente de afişare a informaţiilor despre un anumit domeniu: ReverseInternet.com, Whois Lookup şi Who.is. De exemplu, serviciul aplicaţia ReverseInternet.com poate oferi mai multe informaţii detaliate despre domeniu. În plus, acesta are capacitatea să verifice cu ce site-uri mai este interconectat codul Google Analytics din portal.

O altă modalitate de verificare a ID-ului de Google Analytics constă în deschiderea codului HTML a site-ului. Faceţi click-dreapta pe mouse şi alegeţi „Inspectează” (Ctrl+Shift+I). În dreapta

paginii vor apărea codurile html din site.

Rusul
6.563 aprecieri
Îmi place Pagina
Distribuie
4 prieteni apreciază asta
Înapoi
Înainte
Reîncarcă
Salvează ca...
Printează...
Proiectează...
Tradu în română
AdBlock
Afișează sursa paginii
Inspectează
ȘTIRI INTERNE 06.10.2017
Regele Arabiei Saudite sosește în premieră la Moscova
Joi au avut loc în Palatul Kremlin tratative între președintele Rusiei Vladimir Putin și regele Arabiei Saudite Salman bin Abdulaziz al Saud care a sosit pentru prima dată în Rusia cu o vizită de lucru. Cei...
CITEȘTE
ȘTIRI INTERNE 26.09.2017
Facebook poate fi interzis în Rusia pentru nerespectarea
Pentagonul recunoaște transparența exercițiilor militare ruso-bieloruse Zapad 2017
Declarații de imagine sau cum americanii ne consideră proști
Cine este Rusul?

Captură după inspectarea site-ului pro-Kremlin Rusul.ru

După care utilizăm comanda de căutare (Ctrl / Cmd+F) şi introducem o parte a codurilor specifice fiecărei aplicaţii de monitorizare trafic → Pentru **AdSense**: Pu- / ca-pub
Pentru **Google Analytics**: UA-
Pentru **Amazon**: & tag-ul =
Pentru **AddThis**: #pubid / pubid

După ce aţi identificat codul, îl puteţi verifica prin **SameID** sau pe **Google**.

Istoricul înregistrării site-ului şi hosting-ul

Pentru a identifica istoricul înregistrării site-ului putem accesa serviciul Who.is[36]. În unele cazuri, serviciul poate afişa datele de contact ale celui care a înregistrat domeniul sau entităţi asociate site-ului.

Cu ajutorul instrumentului Geotool[37] putem identifica locaţia IP-ului sau a hosting-ului. De exemplu, hosting-ul site-ului Cocoon.ro se află localizat undeva în zona de nord-vest a judeţului Braşov (46 lat. nordică şi 26 long. estică), având firma furnizoare **Top Level Hosting SRL (AS59854)**.

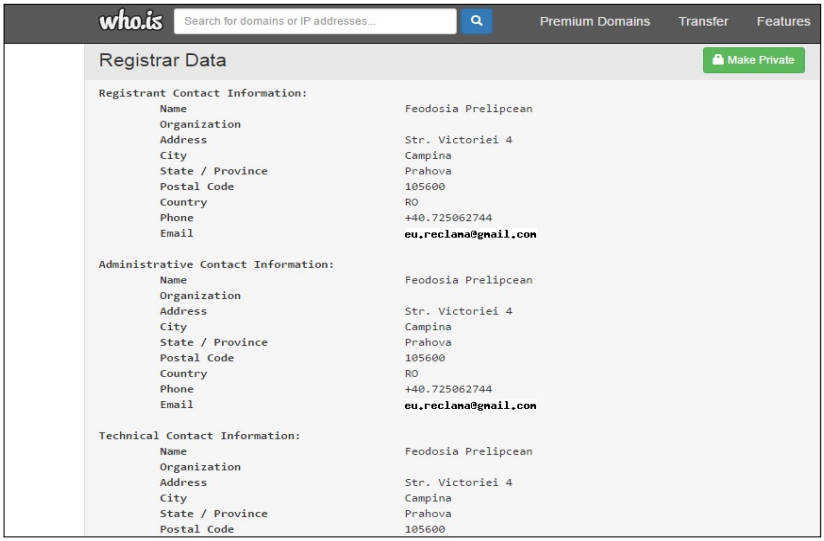

Captură după rezultatele afişate de Who.is în urma analizei site-ului Cocoon.ro

Captură după rezultatul afişat de Geotool privind localizarea hostingului Cocoon.ro

De cele mai multe ori, site-urile de dezinformare sunt administrate anonim, astfel că aceste instrumente nu pot fi utile

permanent, însă în cazul R. Moldova am putut identifica firmele care stau în spatele acestora şi cu ce partide sau organizaţii sunt afiliate. De asemenea, trebuie să atragem atenţie şi a la **e-mailul folosit la înregistrarea site-ului deoarece acesta poate indica afilirea şi cu alte site-uri**.

UTILIZAREA ARHIVELOR DE INTERNET

Pentru a vizualiza schimbările efectuate pe site putem utiliza Wayback Machine[38]. Aplicaţia salvează periodic arhiva site-urilor pe servere proprii, astfel încât putem verifica cu exactitate cum arăta site-ul înainte de a fi şters. Aplicaţia realizează periodic screenshot-uri, astfel încât suntem în măsură să vedem cum arăta site-ul, chiar şi după expirarea hosting-ului. E suficient doar să inserăm adresa site-ului în căsuţa de căutare a programului şi vom obţine o serie de rezultate ordonate calendaristic.

De exemplu, dacă luăm site-ul inactiv ŞOIM Press[39] şi introducem adresa în motorul de căutare al programului Wayback Machine, vom obţine o arhiva integrală a site-ului din 2007 şi până în 2016:

http://www.soim.ro/
190 captures
ŞOIM Press
HEADLINES
Comunicat DNA referitor la postul Antena 3
Externe Politica Istorie Business Sanatate Sport Analiza Armata IT&C Cultural Justitie Video
Home Inregistrare editor Editori Soim Press Digi24 Agerpres PolitbcStand Realitatea Adevărul Gândul Mediafax Antena 3 RTV BTV
Sediile posturilor de televiziune Antena 3 şi Antena 1 trebuie eliberate până la sfârşitul acestei săptămâni
antena-3-azi
ANAF va negocia cu Antena Group. La discuţii vor participa reprezentanţi ai premierului, dar şi Mihai Gâdea şi Sorin Alexandrescu
Premierul Cioloş: ANAF a acţionat legal la Antena 3. Statul român este proprietarul acelor clădiri
546x404 (3)
madalin-voicu-propus-pentru-
dna

Captură după rezultatul afişat de arhivatorul Wayback Machine în urma analizei site-ului inactiv ŞOIM Press

În imagine putem vedea cum arăta site-ul ŞOIM Press pe 19 februarie 2016, înainte de a fi şters (cel mai probabil în luna decembrie 2016). Din această arhivă ne putem da seama cu uşurinţă că site-ul avea ştiri cu tentă ultraconservatoare şi naţionalistă.

Dacă mutăm cursorul pe banda cronologică la capturile de ecran efectuate în 2007, vom vedea că site-ul www.soim.ro avea o altă denumire - TEHNOLOGIA INFORMAŢIEI - SOLUŢII OPTIME INFORMATICE MODERNE. Site-ul se deschide cu un articol despre TIC şi situaţia din România semnat de Ing. **Mihai Cruşoveanu**.

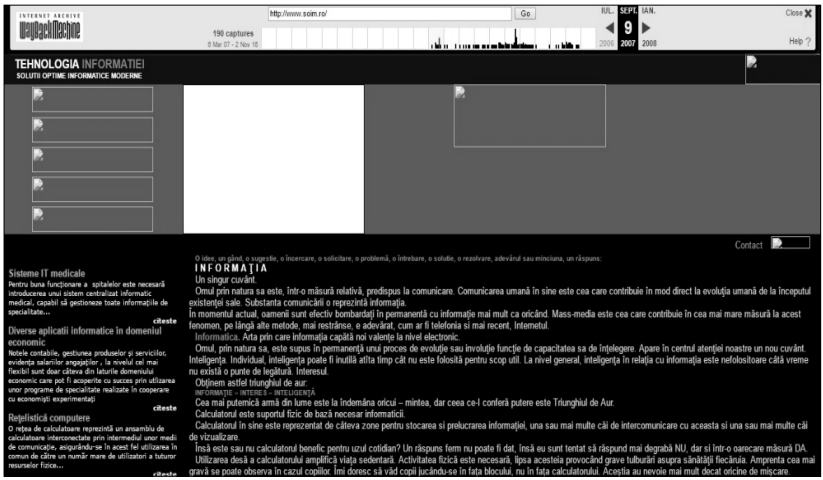

Captură după rezultatul afişat de arhivatorul Wayback Machine în urma analizei site-ului inactiv ŞOIM Press

Pentru a urmări screenshot-urile agenţiilor de presă internaţionale putem utiliza programul PastPages - acesta salvează caturile celor mai importante agenţii de ştiri la nivel mondial, cum ar fi: abc.es, BBC, CBC, Fox News, Al Jazeera, Le Monde, Reuters, Spiegel Online, USA Today etc.

De asemenea, uneori se recomandă să facem singuri print-screen-uri unor pagini sau articole în cazul în care există potenţialul risc ca acestea să fie şterse pe viitor. De aceea, se recomandă să facem capturi ale întregii pagini web (screenshot), şi nu doar imagini salvate în format .jpg (altfel ar exista riscul să fim acuzaţi că am redactat pagina intenţionat).

Programul Wayback Machine oferă posibilitatea realizării unor screeshot-uri ale paginilor, astfel încât redactarea lor ulterioară să fie imposibilă, ceea ce asigură un grad mare de autenticitate.

Save Page Now
http://
SAVE PAGE
Capture a web page as it appears now for use as a trusted citation in the future.
Only available for sites that allow crawlers.

Captură după arhivatorul Wayback Machine

Încă un mod de vă asigura ca pagina respectivă / materialul să nu fie şters constă în adăugarea acestuia în Search Console[40]. Google adaugă site-uri noi la indexul său şi le actualizează pe cele existente de fiecare dată când accesează cu crawlere site-urile web. Pagina web poate fi găsită ulterior în memoria cache a unui motor de căutare.

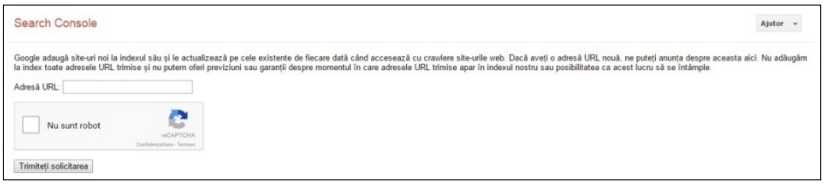
Search Console
Ajutor
Google adaugă site-uri noi la indexul său și le actualizează pe cele existente de fiecare dată când accesează cu crawlere site-urile web. Dacă aveți o adresă URL nouă, ne puteți anunța despre aceasta aici. Nu adăugăm la index toate adresele URL trimise și nu putem oferi previziuni sau garanții despre momentul în care adresele URL trimise apar în indexul nostru sau posibilitatea ca acest lucru să se întâmple.
Adresă URL:
Nu sunt robot
Trimiteți solicitarea

Captură după Search Console

Pentru realizarea de screenshot-uri de pe reţele sociale putem folosi şi serviciul oferit de Archive.is[41]. Serviciul include şi o arhivă unde puteţi căuta paginile după adresa sau data salvării. Mai jos avem o captură de ecran a site-ului Graiesc.md[42] salvată pe 11 februarie 2017, 23:34:18 UTC.

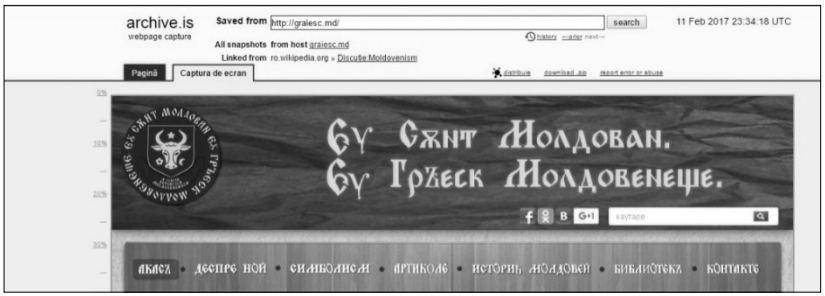

Captură după rezultatul afişat de Archive.is

CUM CĂUTĂM INFORMAŢII PE REŢEAUA FACEBOOK (PARTEA I)

De cele mai multe ori, utilizatorii reţelei de socializare Facebook au nevoie să identifice un anumit fişier video sau poză distribuită. De exemplu, cum putem găsi materiale video distribuite pe Facebook cu protestul din Piaţa Victoriei din 5 februarie 2017?

În primul rând, trebuie să apelăm la sistemul de căutare **Graph Search**. Acesta reprezintă un instrument destul de eficient deoarece utilizează o serie de comenzi în limba engleză sub formă de întrebări.

Acest tip de căutare este mai potrivit pentru uz personal, putând identifica persoane cu aceleaşi interese, restaurante, poze din arhiva personală, înregistrări video apreciate etc. Astfel, dacă formulaţi corect interogările, puteţi obţine rezultate relevante mult mai rapid.

Înainte de a începe căutările cu ajutorul **Graph Search** trebuie să cunoaşteţi următoarele:

- Motorul de căutare **Graph Search** funcţionează doar în versiunea de limbă engleză a Facebook (dezvoltatorii lucrează la extinderea serviciului şi pentru alte limbi de circulaţie internaţională). Pentru a trece la versiunea de limbă engleză apăsaţi click pe iconiţa din dreapta sus şi alegeţi Settings → Language → English (US).
- Căutările se pot face după luni sau ani, nu neapărat pe date specifice. De exemplu, nu vom putea găsi fotografiile publicate doar pe 5 februarie 2017.
- **Graph Search** nu este influenţat de căutările care au cuvinte scrise cu majusculă, de aceea putem scrie interogaţiile şi cu litere mici.
- Utilizatorii Facebook îşi pot ascunde postările, astfel încât căutările cu ajutorul motorul de căutare pot fi irelevante.
- Primele rezultate ale căutărilor vor conţine materialele publicate de cei cu care contactaţi cel mai des, deci ale celor din lista de prieteni. Urmează un alt cluster - prietenii prietenilor voştri (mutual friends), iar la sfârşit de tot îi puteţi identifica şi pe ceilalţi.

- Căutările pot fi sortate în mai multe moduri (parametri diferiţi) în coloana din stânga.

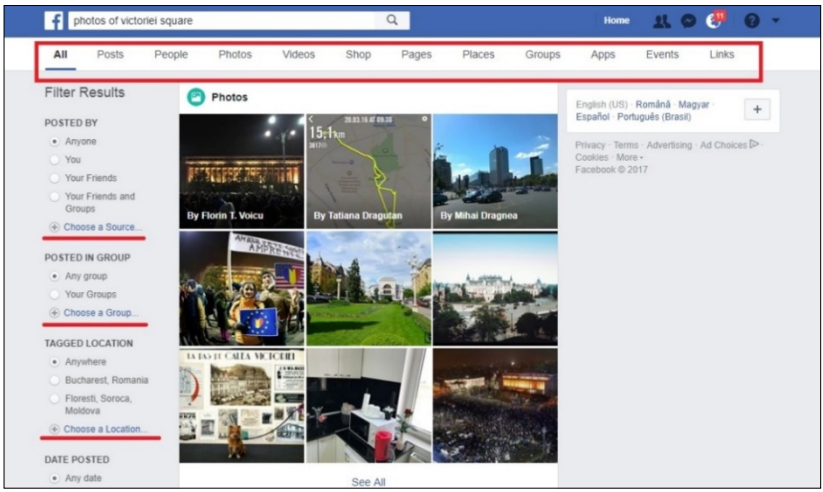

Captură după Facebook

Căutări de video / foto pe reţeaua Facebook

Pentru căutări ale unor înregistrări video sau poze specifice **trebuie să utilizezi formulări specifice în limba engleză: taken in / taken at / of / at, apoi să indici locaţia şi data (luna şi anul) realizării acestora**. De exemplu:

- **videos taken in piata victoriei from february 2017** - înregistrări video realizate în Piaţa Victoriei din Bucureşti începând cu luna februarie 2017;
- **videos of romanian parliament from january 2017** - înregistrări video realizate la Palatul Parlamentului din România începând din ianuarie 2017;
- **videos taken at Donetsk International Airport from 2014** - înregistrări video realizate la aeroportul din Doneţk (Ucraina) începând din 2014;
- **videos taken in Sevastopol, Ukraine from 2015** - înregistrări video realizate în oraşul Sevastopol (Ucraina) începând din 2015.

Pentru poze se foloseşte aceeaşi tehnică, doar că se utilizează termenul „photos”:

- **photos taken in Kharkov, Freedom Square from September 2014** - poze realizate în or. Harkov, Piaţa Libertăţii începând din septembrie 2014;
- **photos of igor dodon from december 2016** - poze cu Igor Dodon începând din decembrie 2016;
- **photos of yulia tymoshenko from 2009** - poze cu fostul premier ucrainean Yulia Timoshenko începând cu anul 2009;
- **photos taken in moskow, russia of Игор Додон from 2017** - poze cu preşedintele Igor Dodon (Игор Додон) făcute la Moscova începând cu 2017;
- **photos taken at victoriei square bucharest from january 2017 to february 2017** - poze făcute la Piaţa Victoriei din Bucureşti începând din ianuarie 2017 până în februarie 2017.

Trebuie să fim atenţi şi la localizarea exactă a fotografiilor sau a înregistrărilor video, deoarece aceeaşi zonă poate fi definită diferit de către utilizatori. Căutările fotografiilor după **Maidan Nezalezhnosti din ianuarie 2014** (Photos taken at Maidan Nezalezhnosti from January 2014) pe de o parte, şi **fotografiile făcute la Kiev, Maidan în ianuarie 2014** (Photos taken at Київ, Майданfrom January 2014) pe de altă parte, vor afişa rezultate total diferite.

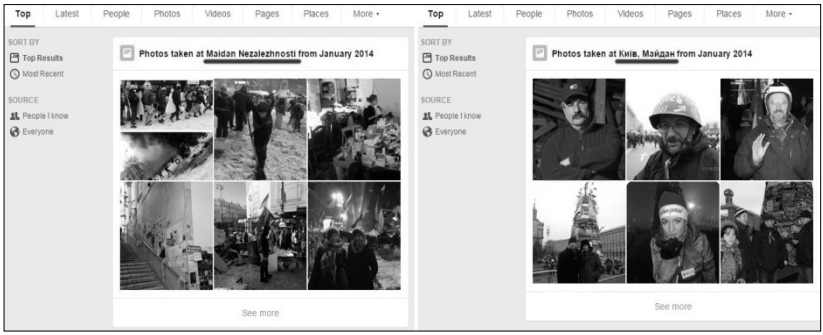

Capturi Facebook

Dacă nu ştiţi cum să selectaţi pe Facebook localizarea, puteţi utiliza indiciul oferit de reţeaua de socializare. Trebuie doar să selectaţi din lista de sugestii afişate de Facebook denumirea locului căutat. De exemplu: **Piaţa Victoriei**.

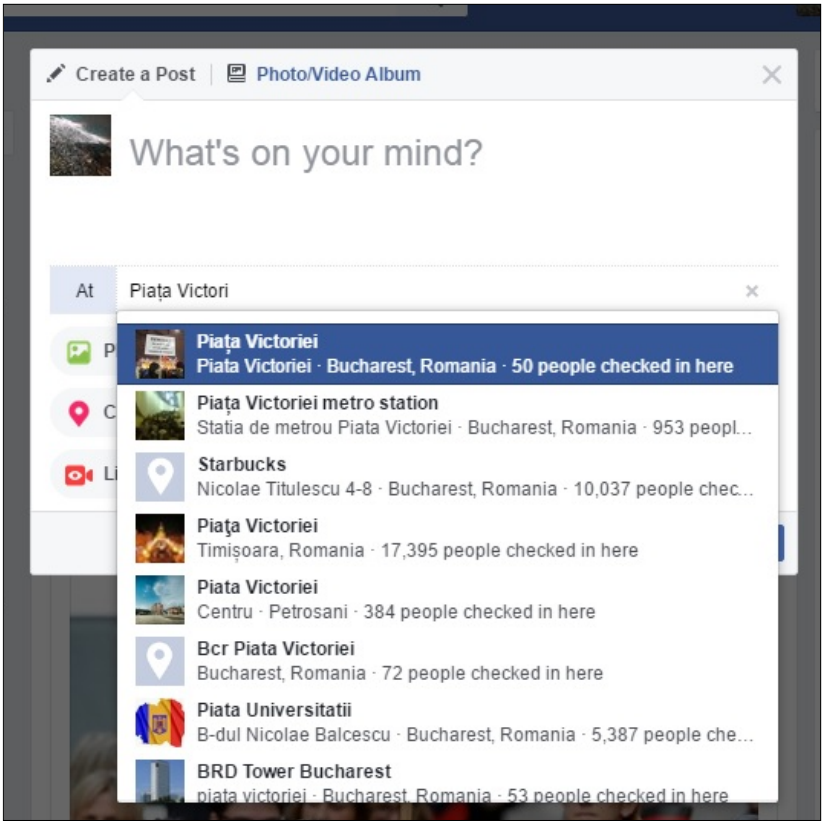
Create a Post
Photo/Video Album
What's on your mind?
At
Piața Victori
Piața Victoriei
Piata Victoriei · Bucharest, Romania · 50 people checked in here
Piața Victoriei metro station
Statia de metrou Piata Victoriei · Bucharest, Romania · 953 peopl...
Starbucks
Nicolae Titulescu 4-8 · Bucharest, Romania · 10,037 people chec...
Piaţa Victoriei
Timișoara, Romania · 17,395 people checked in here
Piata Victoriei
Centru · Petrosani · 384 people checked in here
Bcr Piata Victoriei
Bucharest, Romania · 72 people checked in here
Piata Universitatii
B-dul Nicolae Balcescu · Bucharest, Romania · 5,387 people che...
BRD Tower Bucharest
piata victoriei · Bucharest, Romania · 53 people checked in here

Captură Facebook

Căutări după persoane

Facebook oferă posibilitatea căutării anumitor persoane (conturi personale) după anumiţi parametri cum ar fi: locul de muncă, educaţia, interese, localitatea de reşedinţă etc. Există trei filtre de bază care te pot ajuta să identifici persoane pe Facebook:

1. **(my) friends** - prietenii mei
2. **my non-friends / people who are not my friends** - persoanele care nu sunt prietenii mei;
3. **people** - toţi ceilalţi

De exemplu:

- **people who graduated university of cambridge in 2000**

and live in romania - oamenii care au absolvit Universitatea din Cambridge şi locuiesc în România;

- **people who graduated universitatea din bucuresti and work at parlamentul romaniei** - persoanele care au absolvit Universitatea din Bucureşti şi lucrează la Parlamentul României;
- **people who graduated universitatea din bucuresti and older than 35** - persoanele care au absolvit Universitatea din Bucureşti şi au peste 35 de ani;
- **people who was born in russia and graduated universitatea din bucuresti** - persoanele care s-au născut în Rusia şi au absolvit Universitatea din Bucureşti;
- **people who are not my friends and like klaus iohannis and live in Moscow, Russia** - persoanele cu care nu sunt prieten, le place pagina klaus iohannis şi locuiesc în Moscova, Rusia;
- **people who like Rusul and live in Chisinau, Moldova** - persoanele cărora le place pagina Rusul şi locuiesc în Chişinău (R. Moldova);
- **my friends who follow владимир путин** - prietenii mei care urmăresc pagina preşedintelui rus Vladimir Putin;
- **my non friends who like владимир путин and live in colentina, bucharest** - prietenii prietenilor mei care apreciază la pagina lui Vladimir Putin şi locuiesc în cartierul Colentina din Bucureşti.

Căutarea după postări

Facebook oferă posibilitatea să efectuaţi anumite postări după unii useri selectaţi în prealabil. De exemplu, dacă vrem să căutăm postările preşedintelui României Klaus Iohannis din septembrie 2017, putem utiliza următoarea căutare: **posts of Klaus Iohannis from september 2017**.

Posibile erori de căutare

În timpul utilizării serviciului **Graph Search** ne putem confrunta şi cu erori. Momentan ştim doar că dezvoltatorii Facebook lucrează pentru remedierea acestora. Iată câteva dintre ele:

1. Rezultatele căutărilor pot varia în funcţie de zile;
2. Uneori, în urma utilizării parametrilor necsari, Facebook nu afişează niciun rezultat;
3. Dacă folosim caractere speciale (diacritice sau litere chirilice), pot fi afişate rezultate eronate;

Comenzile de căutare prestabilite

Despre căutările pe Facebook au fost publicate o serie de materiale utile (vedeţi şi tutoriale pe You Tube)[43]. Recomandăm în acest sens portalurile Habrahabr.ru[44] sau TechCrunch[45].

Un alt instrument util poate fi şi site-ul graph.tips[46] unde sunt afişate deja şabloane de interogări, fiind nevoie doar de introducerea ID-ului de Facebook al utilizatorului.

De exemplu, dacă am nevoie să aflăm mai multe detalii despre postările trolului pro-Kremlin Roke Romy, vom obţine iniţial adresa contului: https://www.facebook.com/roke.romy, iar pentru a identifica ID-ul de Facebook vom însera user-name: roke.romy în câmpul de căutare al site-ului graph.tips şi click pe Get FB ID.

Cea de a doua metodă presupune utilizarea serviciului Find My Facebook ID[47], unde introducem adresa user-ului: https://www.facebook.com/roke.romy

Vom obţine şi utiliza ID-ul de Facebook: **100011174983224 pentru a interoga în câmpurile de căutare graph.tips**. Important e să fim logaţi pe reţeaua Facebook şi să avem setat la Language - English (US). De exemplu, dacă vrem să aflăm ce poze a apreciat utilizatorul contului fals Roke Romy, **vom însera ID-ul în câmpul Which photos does this person like?**

Find your Facebook ID
To find your Facebook personal numeric ID for fb:admins, social plugins, and more, enter your Facebook personal profile URL below:
https://www.facebook.com/roke.romy
Find numeric ID →

Captură după Find your Facebook ID

Captură după graph.tips

Vom obține pe o filă nouă de Facebook următoarele rezultate:

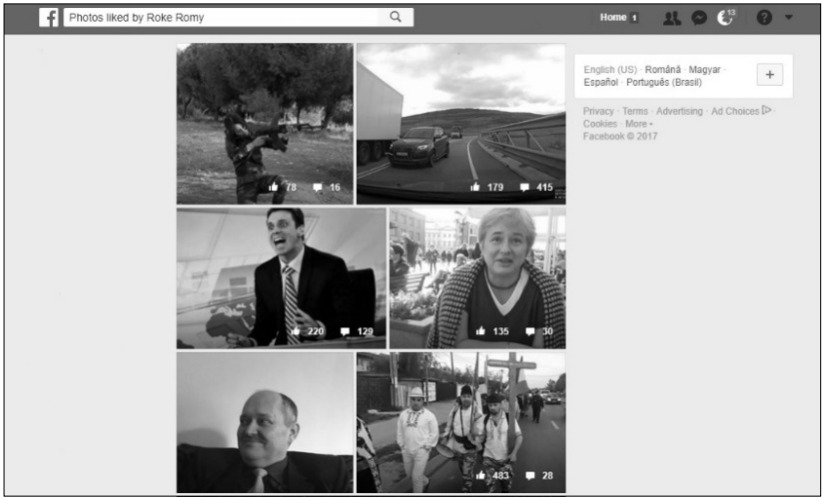
Photos liked by Roke Romy
Home 1
English (US) · Română · Magyar · Español · Português (Brasil)
Privacy · Terms · Advertising · Ad Choices · Cookies · More ·
Facebook © 2017

Captură după rezultatele căutării prin graph.tips

De asemenea, mulți utilizatori de Facebook folosesc hash-tag-uri cu referire la anumite postări, evenimente, personalități, conturi etc. De exemplu, dacă vom dori să identificăm postări ale

utilizatorilor care au folosit hashtag-ul #rezist (cu referire la protestele antiguvernamentale din Piaţa Victoriei) putem să-l înserăm direct în motorul de căutare. Vom obţine o listă cu cele mai recente postări cu acest hashtag, în ordinea: grupuri, pagini, prieteni, grupurile tale, prietenii din grupurile din care faci parte, prietenii prietenilor etc. În coloana din stânga putem selecta şi alţi paramentri de căutare: **tipuri de useri** (Anyone, You, Your Friends, Your Groups, Your Friends and Groups etc.), **locaţie** (Anywhere, Bucharest-Romania, Chisinau-Moldova etc.), **data** (Anytime, 2017, 2016, 2015 etc.):

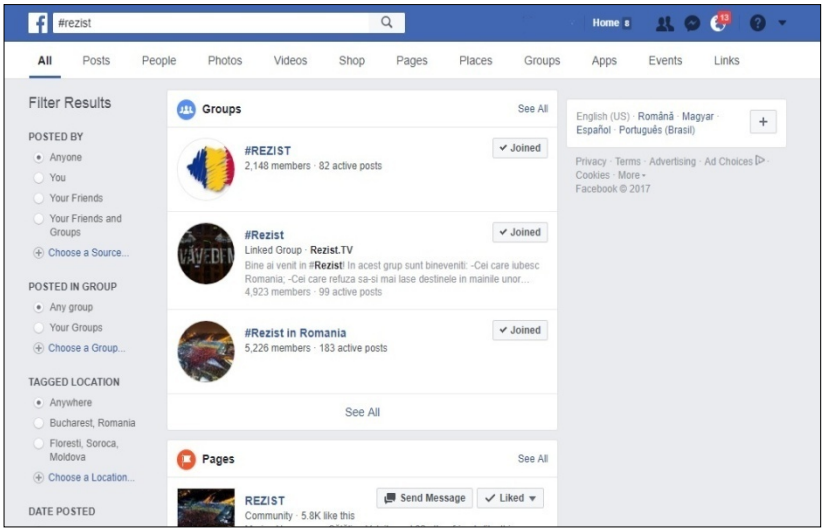

Captură după rezultatele afişate de Facebook în urma interogării #rezist

CUM CĂUTĂM INFORMAŢII PE REŢEAUA FACEBOOK (PARTEA A II-A)

În prima parte am discutat despre căutările cu ajutorul serviciului oferit de Facebook - **Graph Search**, oferindu-vă câteva sfaturi utile. Totuşi, căutările prin Graph Search nu vă poate oferi totdeauna rezultate relevante: câteodată serviciul nu răspunde la solicitările inserate în motorul de căutare al reţelei, sau Facebook vă poate restricţiona accesul deoarece s-ar putea să vă perceapă ca robot.

Problemele cu Graph Search au apărut imediat după ce Facebook a reziliat contractul de colaborare cu Bing. Algoritmul de căutare încă se confruntă cu mari probleme în ceea ce privește recunoașterea parametrilor sau a interogărilor mai complexe, cum ar fi: [software engineers who work for Google and live near New York and speak French].

Iată câteva modalități de depășire a problemelor de căutare pe rețeaua Facebook - **aplicații externe care fucționează pe baza Graph Search și căutări hiperlinkate**.

Aplicații de căutare externe

Unul dintre instrumentele de căutare este Graph.Tips[48] - **aplicație externă creată de Henk van Ess**. Cu ajutorul programului puteți identifica ID-ul oricărui utilizator. Referitor la ID-ul de Facebook, îl putem folosi pentru identificarea postărilor, pozelor distribuite, comentariile făcute etc.

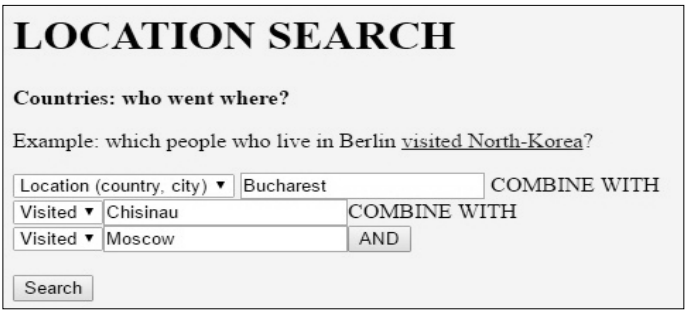

Captură după Graph.Tips

De asemenea, putem face căutări după locații. De exemplu, pe noi ne-ar interesa un utilizator de Facebook care locuiește în București, dar care a vizitase Chișinăul și Moscova.

Vom obține o listă cu rezultate ale prietenilor noștri care au vizitat Chișinăul și Moscova, urmând lista cu prietenii prietenilor noștri care au indicat în postările lor la Check in orașele care ne interesează.

Același program vă oferă posibilitatea să urmăriți vizitele pe care le-a efectuat un anumit utilizator de Facebook. După ce introduceți ID-ul de Facebook, puteți verifica locațiile sau locurile

specifice pe care ţinta le-a vizitat: localuri, pub-uri, restaurante, cinematografe etc. Căutarea echivalează cu interogarea: [Places visited by *numele utilizatorului*]

Există, de asemenea, şi o extensie specială[49] pentru Chrome dezvoltată de compania **Intelligence Software**. Extensia permite căutarea pe Facebook prin utilizarea mai multor parametri:

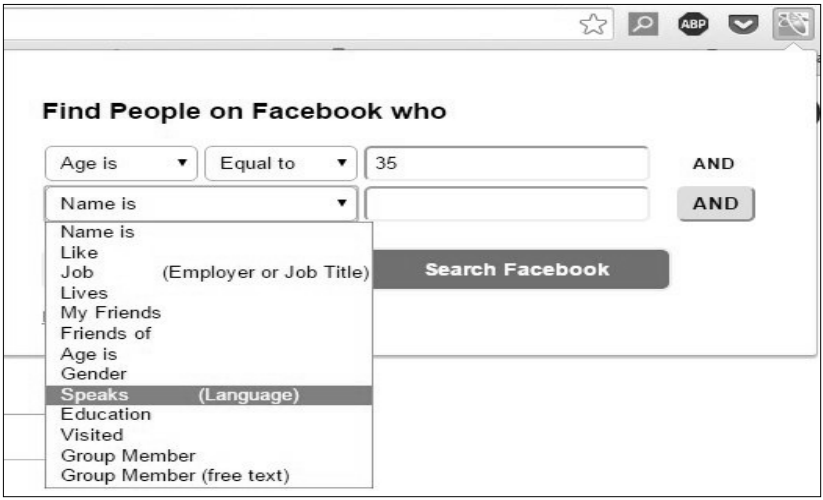

Captură după extensia Intelligence Software

Cu această extensie veţi putea găsi cu uşurinţă IT-işti care ştiu franceza, lucrează la Google şi locuiesc în Bucureşti. În total există circa 13 parametri de căutare, astfel încât combinaţiile pot fi multiple. Această extensie permite identificarea a unei persoane din cei 1,86 miliarde din lume, însă asta nu înseamnă că veţi fi scutiţi de o verificare încrucişată a rezultatelor.

Crearea unor hiperlink-uri de căutare

Dacă programele propuse anterior nu convin, din mai multe cauze, va trebui să memoraţi sintaxa interogărilor şi să inseraţi manual link-urile în browserul folosit.

Există două metode de căutare: **după ID** sau **după un cuvânt-cheie**.

Cu ajutorul ID-ului putem identifica conţinutul căutărilor asociate cu numărul respectiv. Acelaşi principiu de funcţionare îl

are şi programul Graph.Tips.

Astfel, fiecare intergoare va avea un link constituit din: https://www.facebook.com/search + ID-ul utilizatorului/14 14642146 + tipul contentului (parametrii) care poate varia astfel: **/stories-commented**
/photos-liked
/photos-of
/photos-commented
/photos-uploaded

Aşadar, link-ul de căutare la interogarea [Photos liked by Edmund Eduard Tiribentea] va arăta astfel: https://www.facebook.com/search/100008994943734/photos-liked.

Photos liked by Edmund Eduard Tiribentea
Home 20+
English (US) · Română · Magyar
Español · Português (Brasil)
Privacy · Terms · Advertising · Ad Choices
Cookies · More
Facebook © 2017

Captură după rezultatele afişate de Facebook

Iar dacă dorim să aflăm ce poze au fost apreciate de prietenii lui Edmund Eduard Tiribentea, vom adăuga la link după ID-ul de Facebook sintagma friends şi vom obţine următorul link: https://www.facebook.com/search/100008994943734/friends/photos-liked.

Căutări după cuvinte-cheie

O altă metodă de căutare este compusă din interogări mai complexe care vă permit să filtraţi în detaliu căutările necesare. În acest sistem de căutări, nu contează ID-ul de Facebook, ci cuvântul-cheie folosit.

De exemplu, ne interesează să identificăm pe Facebook angajaţi în Parlamentul României (Camera Deputaţilor / Senat) după ID-ul paginii oficiale a Parlamentului României, vom obţine o listă a userilor care au indicat la locul de muncă pagina „Parlamentul Romaniei Camera Deputatilor Pagina Oficiala". Dacă vom scrie în motorul de căutare [Parlamentul Romaniei Camera Deputatilor] sau [Parlamentul Romaniei Senat], Graph Search va afişa toate postările care conţine aceste cuvinte-cheie. Rezultatele acestor două metode de căutare pot varia.

Să încercăm acum să utilizăm şi alţi operatori de identificare în cadrul acestei metode de căutare. Aşadar, vom încerca să ajungem la o listă de utilizatori de Facebook care sunt angajaţi la Parlamentul României (Camera Deputaţilor), care au vizitat Chişinău şi cunosc limba rusă.

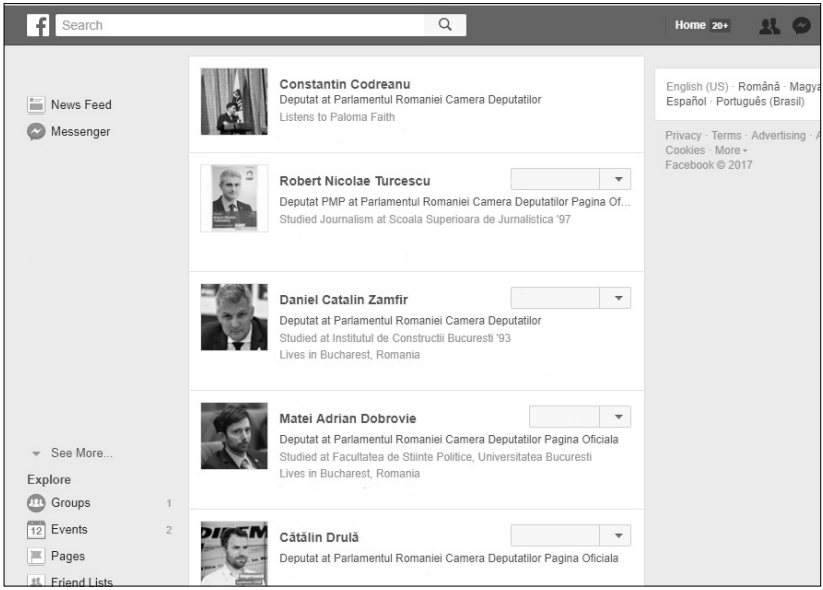
Search
Home 20+
News Feed
Messenger
Constantin Codreanu
Deputat at Parlamentul Romaniei Camera Deputatilor
Listens to Paloma Faith
Robert Nicolae Turcescu
Deputat PMP at Parlamentul Romaniei Camera Deputatilor Pagina Of...
Studied Journalism at Scoala Superioara de Jurnalistica '97
Daniel Catalin Zamfir
Deputat at Parlamentul Romaniei Camera Deputatilor
Studied at Institutul de Constructii Bucuresti '93
Lives in Bucharest, Romania
Matei Adrian Dobrovie
Deputat at Parlamentul Romaniei Camera Deputatilor Pagina Oficiala
Studied at Facultatea de Stiinte Politice, Universitatea Bucuresti
Lives in Bucharest, Romania
Cătălin Drulă
Deputat at Parlamentul Romaniei Camera Deputatilor Pagina Oficiala
English (US) · Română · Magya
Español · Português (Brasil)
Privacy · Terms · Advertising ·
Cookies · More
Facebook © 2017
See More...
Explore
Groups 1
Events 2
Pages
Friend Lists

Captură după rezultatele afişate de Facebook

Adresa de căutare în Graph Search va rămâne aceeaşi: **https://www.facebook.com/search**, după care urmează cuvântul-cheie care apare sub formă de link constituit din trei elemente: **/str**

/Parlamentul+Romaniei+Camera+Deputatilor/pages-named

Urmează apoi parametrul care include cuvântul-cheie **/employees** şi introducem starea curentă - **/present**. Link-ul respectiv poate identifica toţi userii angajaţi la Parlamentul României (Camera Deputaţilor).

Link-ul final va arăta astfel:

https://www.facebook.com/search/str/Parlamentul+Romaniei+Camera+Deputatilor/pages-named/employees/present

Urmează să-i identificăm şi pe angajaţii care au locuit în Chişinău. Vom folosi acelaşi principiu creând elementul pentru oraş:

/str/Chisinau/pages-named + /residents + /past

Link-ul va fi închis de operatorul / intersect care ajută algoritmul de căutare să înţeleagă că trebuie de identificat userii corespunzători celor trei parametri de căutare.

Aşadar, link-ul complet al căutării va arăta astfel:

https://www.facebook.com/search/str/Parlamentul+Romaniei+Camera+Deputatilor/pages-named/employees/present/str/Chisinau/pages-named/residents/past/intersect

Cuvântul-cheie	Descriere	Statut	Intercalarea parametrilor
	/employees (locul de muncă)		
	/speakers (limbi vorbite)		
	/students (locul unde învaţă)	**/past** (trecut)	
/str/checkmedia /pages-named	**/residents** (locul de reşedinţă)	**/present** (prezent)	**/intersect**
	/visitors (locuri vizitate)	**/ever** (oricând)	
	/likers (pagini apreciate)		
	/groups (membru în grup)		

Acest tabel vă poate ajuta să aranjaţi elementele în ordinea corectă, selectând opţiunile dorite pentru căutări:
https://www.facebook.com/search +

Dacă n-am găsit ce căutam cu ajutorul Google, ce facem?

Cu toate că Google este cel mai la îndemână instrument de căutare şi identificare a imaginilor, există şi alte instrumente ce funcţionează după aceleaşi principii. E important să nu renunţăm la ele atunci când căutăm pe internet. Reamintim de două instrumente utile în căutarea imaginilor TinEye[50] şi Image Raider[51].

Cu ce ne ajută TinEye?

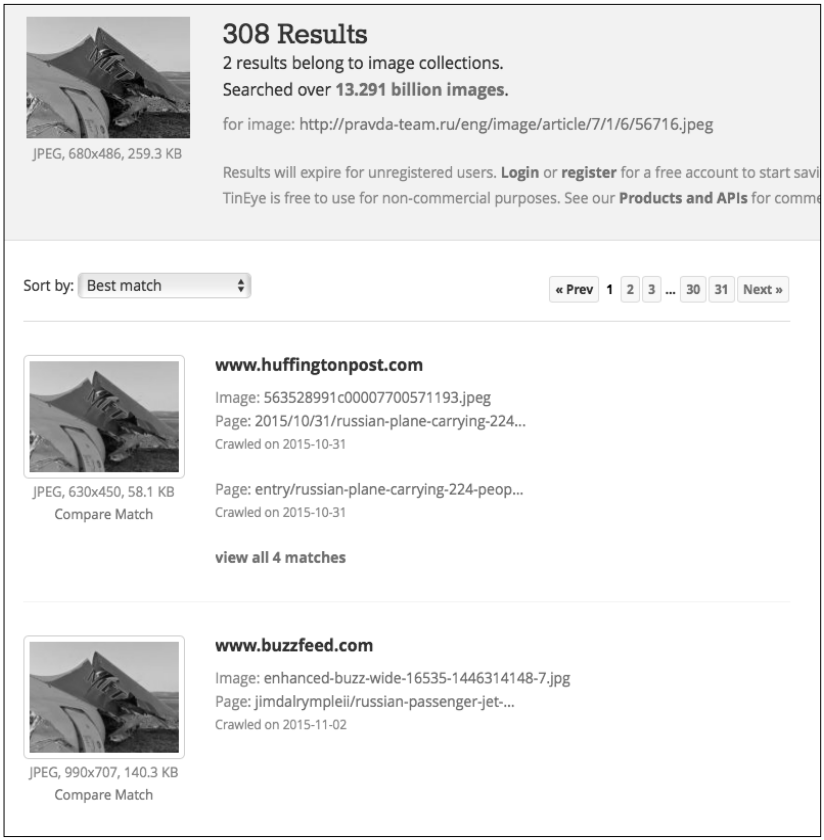
308 Results
2 results belong to image collections.
Searched over 13.291 billion images.
for image: http://pravda-team.ru/eng/image/article/7/1/6/56716.jpeg
JPEG, 680x486, 259.3 KB
Results will expire for unregistered users. Login or register for a free account to start savi
TinEye is free to use for non-commercial purposes. See our Products and APIs for comme
Sort by: Best match
« Prev 1 2 3 ... 30 31 Next »
www.huffingtonpost.com
Image: 563528991c00007700571193.jpeg
Page: 2015/10/31/russian-plane-carrying-224...
Crawled on 2015-10-31
Page: entry/russian-plane-carrying-224-peop...
Crawled on 2015-10-31
view all 4 matches
JPEG, 630x450, 58.1 KB
Compare Match
www.buzzfeed.com
Image: enhanced-buzz-wide-16535-1446314148-7.jpg
Page: jimdalrympleii/russian-passenger-jet-...
Crawled on 2015-11-02
JPEG, 990x707, 140.3 KB
Compare Match

Captură după rezultatele afişate de TinEye

Principala diferenţă dintre TinEye şi Google e că motorul de căutare identifică imagini asemănătoare sau recunoaşte copii ale imaginilor editate. Prin urmare, s-ar putea să găsim imagini identice sau versiunile editate ale aceleiaşi imagini. De exemplu, presa publicase o fotografie cu rămăşiţele aeronavei „Kogalymavia" prăbuşită în peninsula Sinai (Egipt). În plus, site-urile unde poza este urcată pot oferi detalii suplimentare despre incidentul aviatic.

Totuşi, TinEye nu poate identifica feţele oamenilor sau detaliile specifice din imagini, de aceea programul nu va putea identifica şi alte poze cu aceleaşi persoane sau obiecte. De exemplu, TinEye nu va putea identifica alte poze ale accidentului Metrojet Flight 9268.

Câteva sfaturi de utilizare a programului TinEye

Pentru a începe căutarea trebuie să inseraţi un link al imaginii sau chiar imaginea descărcată pe calculator în motorul de căutare:

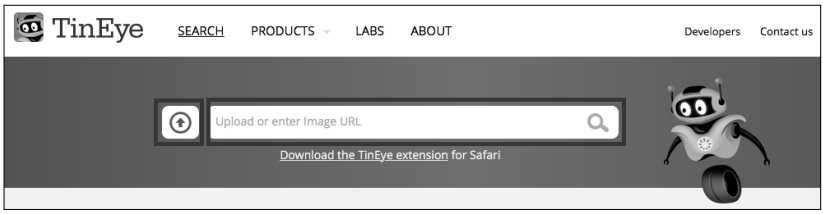

Captură după motorul de căutare TinEye

De asemenea, aveţi posibilitatea să inseraţi imaginea dorită şi din alte locaţii. Puteţi urmări şi tutorialul pe You Tube „How to drag and Drop using TinEye"[52].

TinEye oferă, de asemenea, posibilitatea să căutaţi direct de pe pagina deschisă. Dacă introduceţi link-ul unei pagini specifice, atunci programul va afişa toate imaginile încarcate pe site, după care veţi putea selecta una dintre acestea pentru a continua căutările. Din păcate, de cele mai multe ori, această metodă poate omite câteva imagini relevante. Să presupunem că suntem interesaţi de imaginile încărcate pe site-ul de dezinformare Cocoon.ro[53]. Vom obţine următorul rezultat:

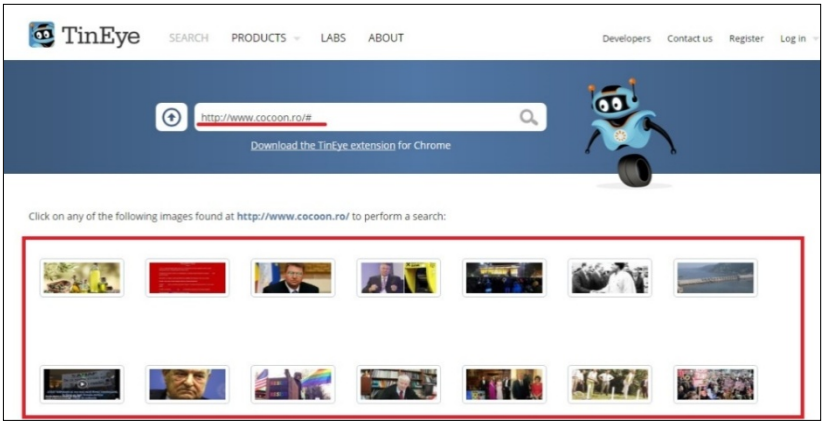

Captură după rezultatele afişate de TinEye

În acelaşi timp, site-ul TinEye vă oferă posibilitatea să vă instalaţi direct pe browser-ul Chrome, Safari, Firefox, Opera şi Internet Explorer o extensie (plug-in). După instalare, dacă daţi click dreapta mouse va apărea şi opţiunea verificării imaginii prin TinEye:

Captură după căutarea unei imagini prin extensia TinEye

Dacă vă înregistraţi pe site, puteţi salva istoricul căutărilor - asta vă foloseşte mai mult dacă repetaţi aceleaşi căutări pentru imagini.

Cum filtrăm rezultatele căutărilor pe TinEye

Fiecare căutare poate fi filtrată prin intermediul următorilor parametri:

- Varianta „**Best Match**" va afişa, în primul rând, imaginile asemănătoare cu cea căutată.
- „**Most changed**" va afişa doar rezultate cu poze care au fost modificate substanţial.
- Cu ajutorul opţiunii „**Biggest Image**" putem căuta imagini cu cele mai mari dimensiuni.
- „**Newest**" şi „**Oldest**" sunt parametrii care vor sorta imaginile după data urcării lor pe site - de la cele mai recente la cele mai vechi şi viceversa.

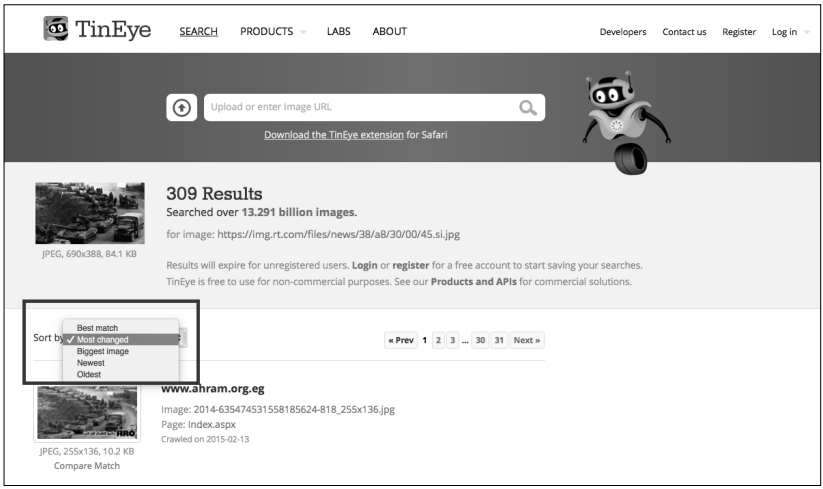

Captură după rezultatele afişate de TinEye

În alte cazuri, când TinEye identifică mai multe copii ale imaginilor, în dreapta rezultatelor căutării puteţi sorta colecţiile de imagini. Cu ajutorul acestora, puteţi verifica dacă imaginea face parte sau nu din albume foto profesionale, galerii foto publicate pe site-uri de ştiri.

Cum comparăm rezultatele căutărilor

În lista cu rezultatele căutărilor, sub fiecare imagine, există link-ul „**Compare match**" ce poate fi folosit pentru a compara

imaginile identificate cu imaginea ta. Comparând cele două versiuni, puteţi analiza ce modificări au fost operate.

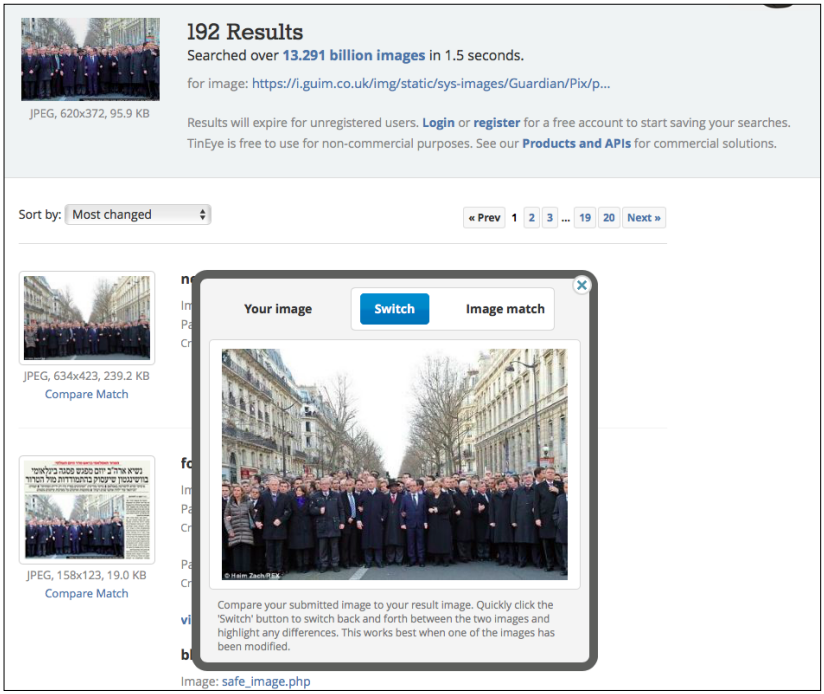
192 Results
Searched over 13.291 billion images in 1.5 seconds.
for image: https://i.guim.co.uk/img/static/sys-images/Guardian/Pix/p...
JPEG, 620x372, 95.9 KB
Results will expire for unregistered users. Login or register for a free account to start saving your searches.
TinEye is free to use for non-commercial purposes. See our Products and APIs for commercial solutions.
Sort by: Most changed
« Prev 1 2 3 ... 19 20 Next »
JPEG, 634x423, 239.2 KB
Compare Match
JPEG, 158x123, 19.0 KB
Compare Match
Your image
Switch
Image match
Compare your submitted image to your result image. Quickly click the 'Switch' button to switch back and forth between the two images and highlight any differences. This works best when one of the images has been modified.
Image: safe_image.php

Captură după rezultatele afişate de TinEye

Dacă intenţionaţi să utilizaţi TinEye zilnic, atunci va trebui să luaţi în considerare faptul că **TinEye vă limitează căutările la 50 interogări gratuite pe zi şi 150 de interogări pe săptămână**.

Cum puteţi corela mai multe rezultate ale căutărilor de imagini

Un alt instrument **util pentru căutări de imagini este Image Raider**. Cu toate că programul nu reprezintă un sistem autonom de căutări, avantajul Image Raider constă în faptul că acesta dispune de capacitatea de a colecta rezultatele de pe mai multe motoare de căutare: Google, Bing şi Yandex - iar pentru a verifica imaginile, instrumentul oferă posibilitatea utilizării unor parametri ce nu se găsesc la alte programe.

În căutările Image Raider puteți utiliza simultan mai multe imagini. Dacă, de exemplu, există mai multe imagini de la un eveniment sau capturi video, toate acestea pot fi adăugate în cadrul unei singure interogări. În cadrul unei singure interogări pot fi adăugate maxim 20 de imagini.

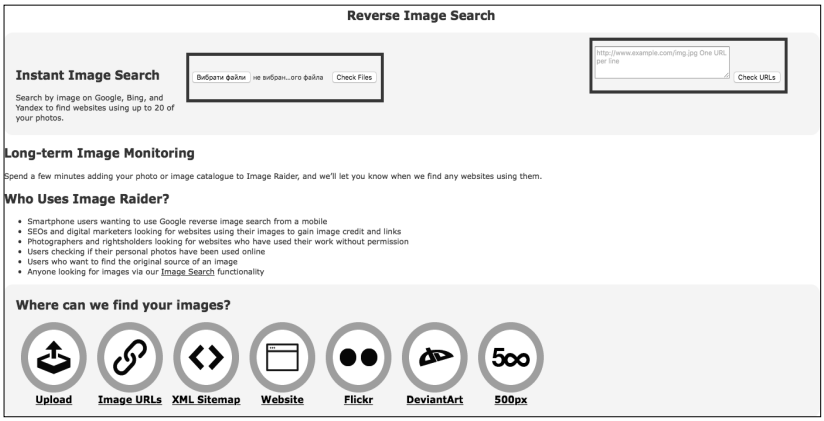
Reverse Image Search
Instant Image Search
Search by image on Google, Bing, and Yandex to find websites using up to 20 of your photos.
Виберати файли
не вибран...ого файла
Check Files
http://www.example.com/img.jpg One URL per line
Check URLs
Long-term Image Monitoring
Spend a few minutes adding your photo or image catalogue to Image Raider, and we'll let you know when we find any websites using them.
Who Uses Image Raider?
Smartphone users wanting to use Google reverse image search from a mobile
SEOs and digital marketers looking for websites using their images to gain image credit and links
Photographers and rightsholders looking for websites who have used their work without permission
Users checking if their personal photos have been used online
Users who want to find the original source of an image
Anyone looking for images via our Image Search functionality
Where can we find your images?
Upload
Image URLs
XML Sitemap
Website
Flickr
DeviantArt
500px

Captură după Image Raider

Rezultatele căutărilor pot fi filtrate în funcţie de anumiţi parametri, cum ar fi dimensiunea fişierului, denumirea site-ului gazdă.

Cum să filtrăm rezultatele căutărilor pe Image Raider

Rezultatele căutărilor pot fi limitate la una sau mai multe domenii specifice (de exemplu, reuters.com), după link-ul către pagină sau imagine. Acelaşi filtru poate fi utilizat atunci când cunoaştem doar un cuvânt-cheie sau o referinţă din descrierea imaginii. Astfel, putem folosi doar cuvinte-cheie care corespund cu link-ul care trimit către acele imagini, sau viceversa - putem exclude din căutări acele site-uri care nu ne interesează.

De exemplu, pe site-urile marginale afiliate portalului Sputnik.md a fost răspândită ştirea potrivit căreia **euro-parlamentara Monica Macovei ar incita UE să pedepsească R. Moldova pentru declaraţiile preşedintelui Dodon de denunţare a Acordului de Asociere**[54]. Avem o poză care a fost răspândită intens de site-urile cu un conţinut manipulator:

Poza cu George Soros şi euro-parlamentara Monica Macovei distribuită pe rețele sociale

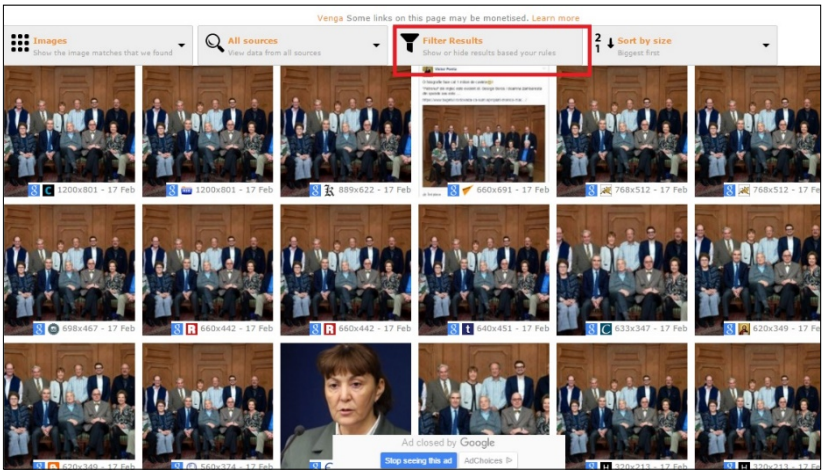
Venga Some links on this page may be monetised. Learn more
Images
Show the image matches that we found
All sources
View data from all sources
Filter Results
Show or hide results based your rules
Sort by size
Biggest first
1200x801 - 17 Feb
1200x801 - 17 Feb
889x622 - 17 Feb
660x691 - 17 Feb
768x512 - 17 Feb
768x512 - 17 Fe
698x467 - 17 Feb
660x442 - 17 Feb
660x442 - 17 Feb
640x451 - 17 Feb
633x347 - 17 Feb
620x349 - 17 Fe
Ad closed by Google
Stop seeing this ad
AdChoices

Captură după rezultatele afişate de Image Raider

Poza a fost publicată de **site-ul afiliat grupului media România TV - Bugetul.ro**[55] fiind ulterior distribuită pe contul de

Facebook al unui fost premier al României. Din moment ce poza fusese distribuită de Bugetul.ro, imaginea respectivă va fi afișată printre primele în rezultatul căutării prin Image Raider. Pentru a exclude acest rezultat, vom utiliza un parametru special: „**Do not show**" → „**Domains**" → „**Bugetul**". Astfel vom obține toate rezultatele cu poza publicată, exceptând rezultatele cu trimitere la Bugetul.ro

Cum aflăm dacă imaginea este preluată de alte site-uri

Programul Image Raider vă va trimite notificări instante dacă o anumită imagine (sau imagini similare) a/au mai apărut publicată / publicate în ultimul timp şi pe alte site-uri. Setările vă permit să alegeţi mai multe opţiuni de notificări: zilnic, săptămânal sau lunar. După înregistrarea pe site, orice utilizator primeşte automat 300 de credite, acestea pot fi suplimentate ulterior prin distribuirea site-ului Image Raider pe reţele sociale.

La fel ca TinEye, Image Raider poate colecta şi afişa imagini dintr-o anumită pagină. Totuşi, deşi funcţionează mai bine decât TinEye, şi Image Raider este limitat în ceea ce priveşte afişarea tuturor imaginilor utilizate de către un anumit site. Prin urmare, ambele instrumente vor afişa rezultate diferite pentru aceeaşi căutare.

Cum poţi identifica pozele trucate?

Dacă poza respectivă a fot editată. De exemplu, un ziar israelit ultra-ortodox a publicat o poză editată cu marşului de solidaritate după atentatul terorist de la Charlie Hebdo (ianuarie 2015)[56]. Imaginea fusese editată astfel încât imaginea cancelarului să nu fie vizibilă în poza de grup cu liderii mondiali. Căutarea pe TinEye cu ajutorul filtrului „**Most changed**" şi funcţiei „**Compare Match**" permit identificarea imaginii originale şi observarea redactărilor.

De exemplu, după atentatele sângeroase de la Paris (13-14 noiembrie 2015), jurnalistul canadian Veerender Jubbal[57] ajunsese cel mai detestat om de pe Twitter. Imediat după atacuri, cineva editase în Photoshop o fotografie a lui Jubbal. În imaginea trucată, jurnalistul apărea cu o vestă cu explozibil la brâu şi cu un Coran în mână.

Poza trucată distribuită pe Twitter

După o căutare cu ajutorul TinEye vom obţine o listă cu rezultate, inclusiv şi poza originală:

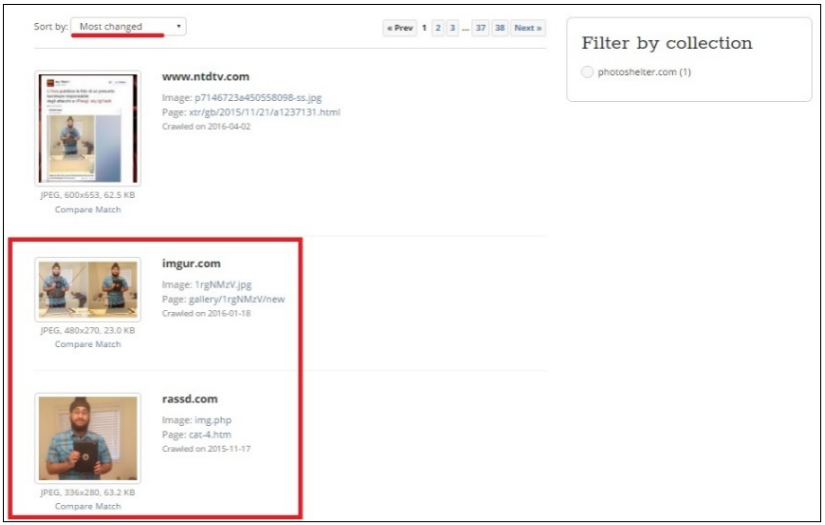

Captură după rezultatele afişate de TinEye

În realitate, Jubbal îşi făcuse un banal selfie în oglindă. N-a fost decât un pas până când presa din întreaga lume să preia fotografia trucată şi să o distribuie.

Împreună cu **Google Image Search** aceste instrumente de căutare a imaginilor pot reduce din timpul alocat cercetării şi pot oferi o serie de informaţii suplimentare.

ImgOps: UN SET DE INSTRUMENTE PENTRU VERIFICAREA IMAGINILOR

În textele anterioare am discutat deja despre programele şi instrumentele ce vă pot ajuta să descoperiţi informaţii utile prin intermediul metadatelor. De asemenea, am explorat metoda identificării pozelor redactate şi depistarea pozelor trucate prin identificarea originalului.

În următoarele rânduri vom discuta despre platforma de instrumente Image Operations[58]şi care include o serie de instrumente utile pentru analiza imaginilor online - nu numai verificarea autenticităţii, dar şi posibilele editări. Pagina funcţionează ca un redirect cu link-uri către resurse externe aranjate în funcţie de necesităţile utilizatorului. Astfel, puteţi găsi uşor servicii de verificare online a metadatelor dintr-o imagine, sau link-uri utile către diverse motoare de căutare în regim revers. În cazul în care nu reuşiţi să daţi de anumite instrumente, pagina poate fi personalizată prin adăugarea link-uri.

ImgOps
image operations meta-tool
Image URL:
/kovesi-nu-exclud-sa-apara-poze-trucate-cu-mine-si-ghita-429132.png
start
example
upload a file
ImgOps is a meta-tool: 1.) Enter an image. 2.) Choose an online image utility.
It works best with our bookmarklet (ImgOps), or you can enter a URL above.
what is a bookmarklet
You can also insert http://imgops.com/ in front of any image URL.

Captură după platforma ImgOps

E destul de uşor de utilizat instrumentul **ImgOps** - e nevoie doar să inseraţi adresa imaginii sau să încărcaţi imaginea de pe calculator.

ImgOps va afişa o listă cu instrumente disponibile, urmând ca mai apoi platforma să încarce automat imaginea pe site-urile cu instrumentele online de analiză a imaginilor, afişând şi rezultatul final.

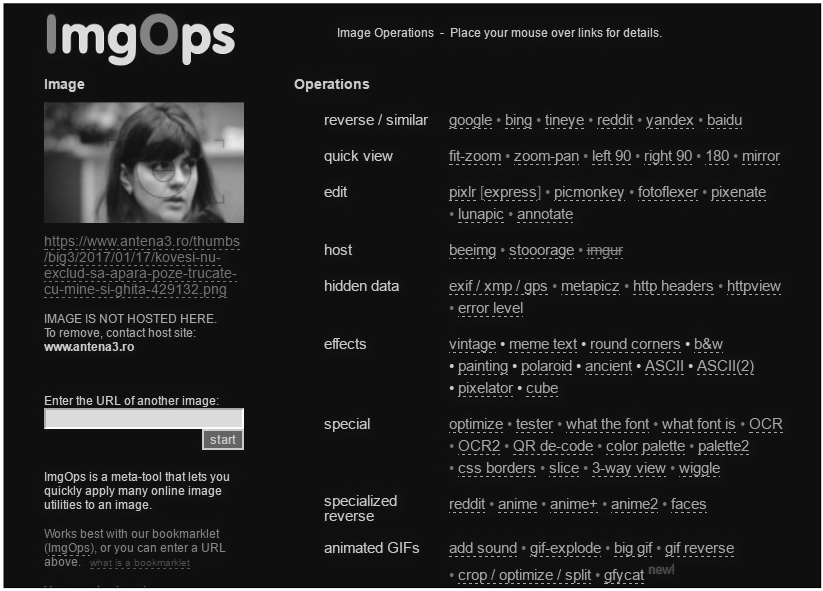
ImgOps
Image Operations - Place your mouse over links for details.
Image
Operations
https://www.antena3.ro/thumbs/big3/2017/01/17/kovesi-nu-exclud-sa-apara-poze-trucate-cu-mine-si-ghita-429132.png
IMAGE IS NOT HOSTED HERE.
To remove, contact host site:
www.antena3.ro
Enter the URL of another image:
start
ImgOps is a meta-tool that lets you quickly apply many online image utilities to an image.
Works best with our bookmarklet (ImgOps), or you can enter a URL above. what is a bookmarklet
reverse / similar
google • bing • tineye • reddit • yandex • baidu
quick view
fit-zoom • zoom-pan • left 90 • right 90 • 180 • mirror
edit
pixlr [express] • picmonkey • fotoflexer • pixenate • lunapic • annotate
host
beeimg • stooorage • imgur
hidden data
exif / xmp / gps • metapicz • http headers • httpview • error level
effects
vintage • meme text • round corners • b&w • painting • polaroid • ancient • ASCII • ASCII(2) • pixelator • cube
special
optimize • tester • what the font • what font is • OCR • OCR2 • QR de-code • color palette • palette2 • css borders • slice • 3-way view • wiggle
specialized reverse
reddit • anime • anime+ • anime2 • faces
animated GIFs
add sound • gif-explode • big gif • gif reverse • crop / optimize / split • gfycat new!

Captură după rezultatele afişate de ImgOps

CE NE PROPUNE ImgOps?

Aici toate instrumentele sunt aranjate pe categorii. Fiecare secţiune reprezintă mai multe resurse online similare ca funcţionalităţi identice sau alternative. Dacă ţineţi mouse-ul pe un link, va apărea afişată o fereastră cu descrierea instrumentului de analiză a imaginii.

În continuare vom descrie câteva categorii de instrumente foarte utile în analiza pozelor.

Host

Această categorie include instrumentele care afişează hosting-urile unde vă puteţi salva imaginile. Aceste instrumente vă sunt la

îndemână mai ales atunci când aveţi nevoie urgent să încărcaţi o imagine online şi nu aveţi timp de înregistrare sau să asociaţi imaginea cu contul dvs. Din instrumentele puse la dispoziţie, vă recomandăm Stoorage[59] sau ~~Imgur~~ - din păcate, site-ul către ultimul instrument era nefuncţional în timpul verificării.

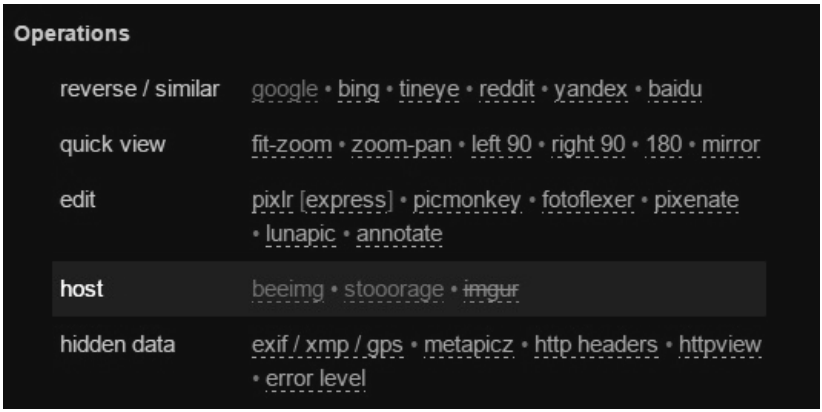
Operations
reverse / similar
google • bing • tineye • reddit • yandex • baidu
quick view
fit-zoom • zoom-pan • left 90 • right 90 • 180 • mirror
edit
pixlr [express] • picmonkey • fotoflexer • pixenate • lunapic • annotate
host
beeimg • stooorage • imgur
hidden data
exif / xmp / gps • metapicz • http headers • httpview • error level

Captură după ImgOps (host)

Hidden data

Categoria include instrumente de verificare a informaţiilor din fişier - informaţii despre autor, data şi locaţia, data urcării online, prezenţa editării sau montajul etc.

Recomandăm să utilizaţi:

- **exif / xmp / gps** - cu ajutorul acestui instrument puteţi verifica când şi unde a fost realizată poza. Dacă poza a fost descărcată de pe reţelele sociale (Facebook, Twitter, Instagram), metadatele sunt eliminate de pe fişier. Mai multe date pot conţine fişierele incluse în alte fişiere de partajare. Nu uitaţi că, de cele mai multe ori, imaginile de pe site-urile de ştiri pot conţine metadate.
- **httpview** - verifică pagina pe care a fost încărcată poza. E cea mai sigură metodă de a afla data publicării acesteia.
- **error level** - instrument de verificare a pozelor trucate sau redactate. Aici veţi avea nevoie de cunoştinţe mai aprofundate în ceea ce priveşte fotografia. De asemenea, nu uitaţi şi de programul Foto Forensics[60], mai ales că ne poate oferi detalii despre elementele montate dintr-o poză.

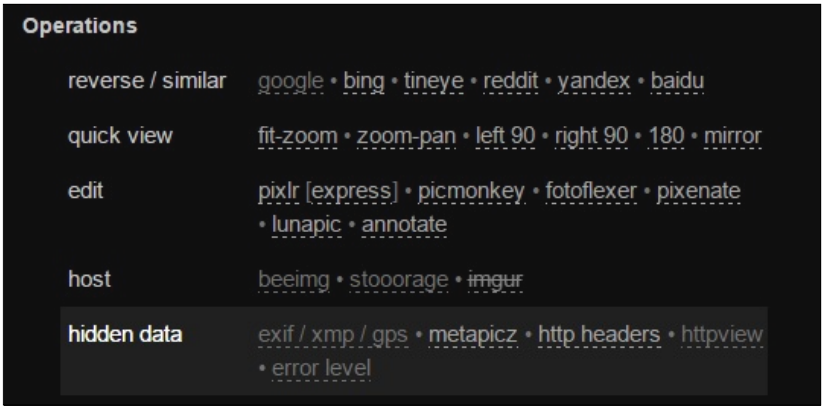
Operations
reverse / similar
google • bing • tineye • reddit • yandex • baidu
quick view
fit-zoom • zoom-pan • left 90 • right 90 • 180 • mirror
edit
pixlr [express] • picmonkey • fotoflexer • pixenate • lunapic • annotate
host
beeimg • stooorage • imgur
hidden data
exif / xmp / gps • metapicz • http headers • httpview • error level

Captură după ImgOps (hidden data)

Reverse / similar

Această categorie include cele mai cunoscute instrumente de căutare în regim revers de imagini: Google, Bing, TinEye, Reddit, Yandex, Baidu. Din moment ce fiecare dintre aceste resurse se concentrează pe un anumit segment al internetului, acestea pot fi utile în condiţiile în care ne interesează anumiţi parametri de căutare a imaginilor. De exemplu, atât Bing, cât şi TinEye indexează mai mult site-uri de limbă engleză. Însă Yandex şi Baidu pot fi utili în identificarea site-urilor cu caractere chirilice (rusă, ucraineană) sau chineză (Runet + Chinet).

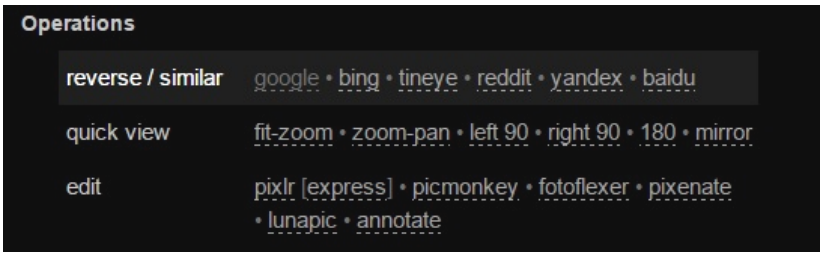
Operations
reverse / similar
google • bing • tineye • reddit • yandex • baidu
quick view
fit-zoom • zoom-pan • left 90 • right 90 • 180 • mirror
edit
pixlr [express] • picmonkey • fotoflexer • pixenate • lunapic • annotate

Captură după ImgOps (reverse / similar)

Categorii suplimentare

Mai trebuie să amintim şi de alte instrumente utile ale acestui director, mai ales că ne pot ajuta în analiza complexă a imaginilor.

- **OCR sau OCR2** - instrument de recunoaştere optică a caracterelor

(optical character recognition) ce vă permite să extrageţi text din imagine. Acest instrument v-ar putea fi util atunci când întâmpinaţi dificultăţi în traducerea textului imaginii, deoarece vă poate ajuta la identificarea denumirii originale a pozei. Textul extras de OCR poate fi ulterior tradus pe Google Translate.

- **QR de-code** - acest instrument scanează şi decodifică informaţiile conţinute în codurile QR. În cazul nostru, imaginea nu are un cod QR.
- **Faces** - acest instrument vă permite să identificaţi persoana din imagine după o scanare a feţelor. În mod normal, puteţi detecta astfel doar celebrităţile - persoanele ale căror poze apar cel mai frecvent pe paginile web.

În condiţiile în care doriţi să mai adăugaţi şi alte categorii de instrumente, pagina poate fi personalizată cu multe alte funcţii. ImgOps nu solicită o înregistrare în prealabil. De asemenea, instrumentele adăugate vor fi salvate în istoricul browserului şi vor fi eliminate după ștergerea istoricului şi cookie-urilor.

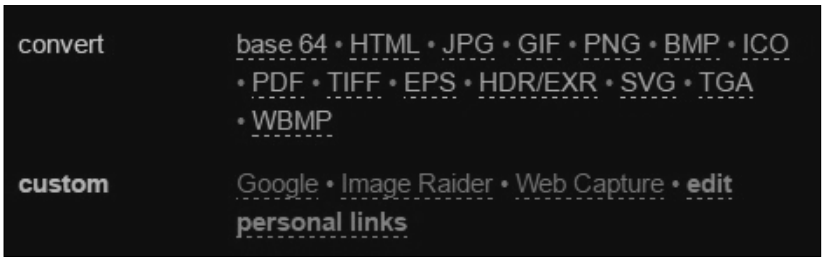
convert
base 64 • HTML • JPG • GIF • PNG • BMP • ICO • PDF • TIFF • EPS • HDR/EXR • SVG • TGA • WBMP
custom
Google • Image Raider • Web Capture • edit personal links

Captură după ImgOps (custom)

De exemplu, noi am folosit Google.ro, ImageRaider[61] (pentru căutarea imaginilor în sistem revers) şi Web-capture[62] (crearea de screenshoturi).

Pe ImgOps puteţi identifica o varietate de instrumente pentru editarea şi conversia imaginii. Totuşi, aceste instrumente nu sunt destinate în totalitate fact-checking-ului.

Google: CUM OBŢII REZULTATE INDEPENDENTE ÎN URMA CĂUTĂRILOR ONLINE

Orice căutare pe mediul online începe întotdeauna cu un motor de căutare. Deseori am fost tentaţi să ne verificăm numele

pe Google, însă în prezent nu putem fi atât de siguri că motoarele de căutare, chiar şi Google, ne vor oferi informaţii absolut imparţiale şi corecte.

Deseori, ceea ce ne oferă lista cu rezultate de pe urma căutărilor se dovedeşte a fi informaţii trunchiate. În acest articol vă vom prezenta cum putem obţine informaţii cu adevărat relevante.

Căutarea pe Google = to google

Aşadar, dacă dorim să ne facem o anumită impresie despre un anumit subiect, o persoană sau un eveniment, vom volosi metoda de căutare pe Google. Denumirea acestuia completă este „Motorul de căutare Google". Nu e de mirare că dicţionarul limbii engleze a inclus şi verbul„to google" definit ca „a găsi ceva pe internet în urma folosirii unui motor de căutare". Google este liderul incontestabil printre motoarele de căutare (cu 3,5 miliarde de căutări pe zi şi 1,6 trilioane de căutări/an).

Potrivit celui mai recent raport furnizat de comScore[63], în februarie 2017 ponderea căutărilor prelucrate de Google doar în SUA depăşeşte 64%. La nivel global vom întâlni cam aceeaşi situaţie, exceptând câteva state, cum ar fi China, care şi-a dezvoltat propriul motor de căutare - Baidu. În mediul online din Rusia primul loc printre motoarele de căutare îl ocupă Yandex.

Situaţia din România şi R. Moldova în ceea ce priveşte preferinţa populaţiei pentru motoarele de căutare nu diferă semnificativ de cea din SUA. Cu alte cuvinte, verbele „to search" şi „to google" au devenit sinonime în adevăratul sens al cuvântului. Vrem sau nu, dar în căutarea informaţiei din mediul online vom avea încredere, în primul rând, în Google. De cele mai multe ori, această încredere se bazează pe un algoritm care şi-a demonstrat de-a lungul timpului eficacitatea. Totuşi, uneori acest algortim este afectat şi el de factori externi, ceea ce-i poate şterbi credibilitatea.

Cum funcţionează motoarele de căutare şi ce înseamnă „bula de filtre"

Sistemul de căutări online ne oferă rezultatele conform unui algoritm de funcţionare. Principiul funcţionării algoritmului de căutare reprezintă o informaţie clasificată deoarece pe asta se bazează avantajul competitiv al companiei. Totuşi, uneori motoarele

de căutare dezvăluie câteva detalii de funcţionare a propriilor algoritmi. De exemplu, Google îşi notifică periodic utilizatorii că primele locuri în rezultatele căutărilor vor fi site-urile compatibile cu versiunea mobilă şi cele securizate prin protocolul HTTPS. Cu toate acestea, informaţiile respective nu reprezintă altceva decât fragmente de informaţii - câteva puzzle-uri dintr-un ansamblu mai mare de algoritmi.

În general, principiul de funcţionare a Google poate fi rezumat după cum urmează: în primul rând sunt afişate site-urile cu un nivel ridicat al încrederii sau cu un Page Rank mai mare - o variabilă ce indică o notorietate mai mare a site-ului. Nivelul de încredere al motorului Google poate fi determinat şi de link-uri directe ale unor site-uri credibile către un site specific - cu cât Google reuşeşte să identifice mai multe hiperlink-uri către un site, cu atât acesta va fi indexat printre primele locuri în căutări.

Astfel, link-urile pe paginile de Wikipedia sau pe pagina oficială a Universităţii Harvard vor fi indexate printre primele căutări, comparativ cu un oarecare blog care nu e vizitat de mulţi utilizatori. Cu toate acestea, experţii SEO fac tot ce le stă în puteri pentru a-şi optimiza propriile site-uri pe motoarele de căutare.

Situaţia devine mai complicată atunci când Google, în loc să ne prezinte informaţiile relevante, ni le ascunde. Google dispune de o serie de informaţii despre utilizatorii săi. El ştie nu numai unde locuim, ci şi ce ne place să citim, ce filme vizionăm, ce ţări ne plac şi în ce magazine preferăm să ne facem cumpărăturile. De exemplu, dacă dorim să comandăm o pizza şi scriem în motorul de căutare „comandă pizza", rezultatele căutărilor vor afişa în primul rând pizzeriile din Bucureşti deoarece Google ţi-a identificat IP-ul de utilizator. Evident că primele rezultate vor fi site-urile care utilizează Google AdWords. Din cauza acestor funcţii, rezultatele Google nu ne pot fi utile deoarece sunt influenţate de optimizările SEO sau reclame preplătite. În aceste condiţii, dacă nu ne interesează să aflăm date precise (de exemplu, când a fost adoptată Constituţia SUA), Google încetează să mai reprezinte un instrument util.

Paradoxal SUA nu, dar Google ne oferă printre primele rezultate ale căutării acele informaţii care corespund cu spectrul nostru de interese. Acest impact al parametrilor de căutare a fost denumit de specialişti „bula filtrelor de căutare".

Această „bulă" ne este utilă doar atunci când trebuie să comandăm o pizza, deoarece ne scuteşte de precizarea localităţii (denumirea oraşului), însă aceasta poate avea un impact negativ atunci când dorim să căutăm informaţii asociate cu o anumită persoană, despre o anumită temă sau dacă ne interesează anumite evenimente specifice. Desigur că Google ne va oferi un set de informaţii printre primele 3-4 şiruri de rezultate ale căutării, însă nu putem şti cu siguranţă dacă acestea sunt într-adevăr relevante sau complete.

Experiment: cum funcţionează „bula de filtre"

Pentru acest experiment vom analiza algoritmul după care Google afişează rezultatele căutărilor despre ambasadorul rus la Bucureşti, Valeri Kuzmin (Валерий Иванович Кузьмин - rus.). Vom folosi, în primul rând, versiunea de limbă română a Google (https://www.google.ro/). Atunci când scriem pe motorul de căutare „valeri kuzmin", Google va afişa şi două sugestii:

1. **valery kuzmin mp3** → ceea ce sugerează că rezultatele căutărilor se pot referi şi la un interpret cu acelaşi nume care are piese în format mp3 disponibile online;
2. **valery kuzmin** → există anumite variaţii de transliterare a prenumelui din limba rusă (Valeri şi Valery) din cauza literei „й" ce reprezintă un „i" scurt, care uneori este omis în urma transliterărilor.

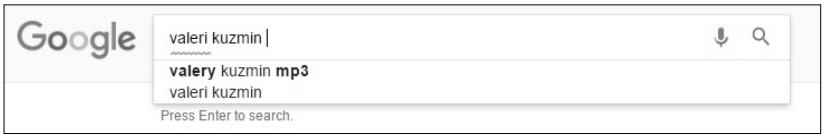

Captură după sugestiile afişate de Google

Printre primele rezultate ale căutărilor vor fi articole din presa online din România despre Valeri Kuzmin, urmând interviuri în limba română acordate presei, prezentarea biografiei acestuia în limba română pe site-ul Sputnik Moldova precum şi tag-uri din presă sau pe Google Plus.

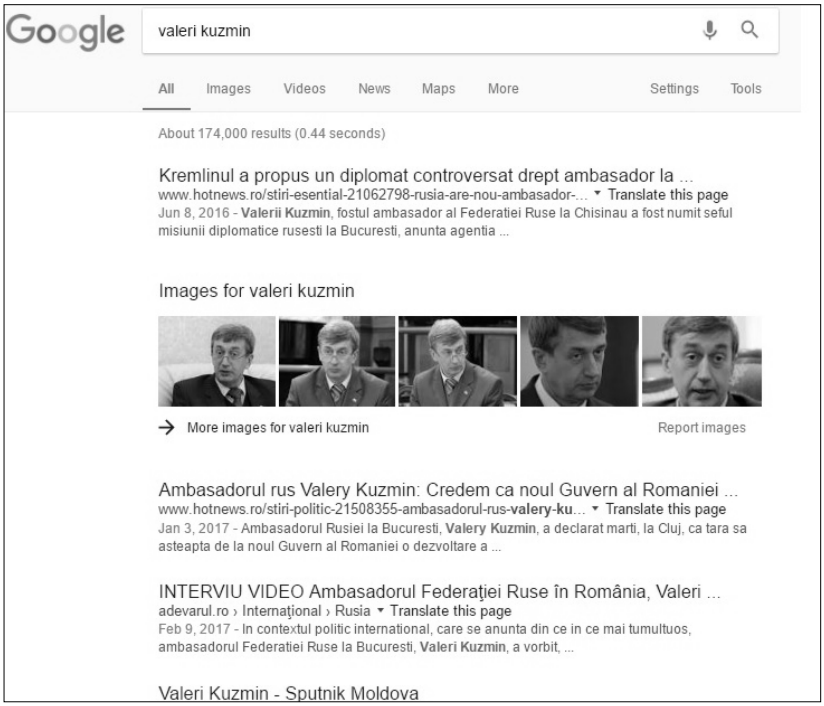
Google
valeri kuzmin
All
Images
Videos
News
Maps
More
Settings
Tools
About 174,000 results (0.44 seconds)
Kremlinul a propus un diplomat controversat drept ambasador la ...
www.hotnews.ro/stiri-esential-21062798-rusia-are-nou-ambasador-... Translate this page
Jun 8, 2016 - Valerii Kuzmin, fostul ambasador al Federatiei Ruse la Chisinau a fost numit seful misiunii diplomatice rusesti la Bucuresti, anunta agentia ...
Images for valeri kuzmin
More images for valeri kuzmin
Report images
Ambasadorul rus Valery Kuzmin: Credem ca noul Guvern al Romaniei ...
www.hotnews.ro/stiri-politic-21508355-ambasadorul-rus-valery-ku... Translate this page
Jan 3, 2017 - Ambasadorul Rusiei la Bucuresti, Valery Kuzmin, a declarat marti, la Cluj, ca tara sa asteapta de la noul Guvern al Romaniei o dezvoltare a ...
INTERVIU VIDEO Ambasadorul Federaţiei Ruse în România, Valeri ...
adevarul.ro › Internaţional › Rusia Translate this page
Feb 9, 2017 - In contextul politic international, care se anunta din ce in ce mai tumultuos, ambasadorul Federatiei Ruse la Bucuresti, Valeri Kuzmin, a vorbit, ...
Valeri Kuzmin - Sputnik Moldova

Captură după rezultatele afişate de Google

Printre site-urile afişate amintim de: HotNews.ro, Adevărul.ro, Digi24, ProTv, Sputnik Moldova, România liberă, Mediafax, Psnews.ro etc. De asemenea, apar şi câteva tag-uri pe site-urile Karadeniz Press şi PUBLIKA.MD. În total, Google a afişat circa 170 000 de rezultate în 0.43 secunde. Mai joz, vom găsi şi câteva sugestii de căutări referitoare la „valeri kuzmin" oferite de Google: „**valeri kuzmin wikipedia**", „**valeri kuzmin cv**" şi „**kuzmin ambasador**" „**ambasada rusiei**". Evident că pentru a obţine o imagine de ansamblu despre ambasadorul rus vom recurge la toate variantele de căutare, în special pentru a obţine informaţii cât mai relevante.

Dacă vom folosi varianta Google Moldova (https://www.google.md/), şi vom insera în căutări „valeri kuzmin", **rezultatele căutărilor vor fi net diferite deoarece vor afişa, în primul rând**

informaţii din presa din R. Moldova: Sputnik Moldova, Radio Europa Liberă, Timpul.md, Radio Noroc etc. urmând apoi rezultatele din presa din România. Totodată, Google Moldova intercalează rezultatele căutării cu surse de limbă rusă: **Кузьмин, Валерий Иванович — Википедия, Валерий Кузмин | ВКонтакте şi Валерий Кузмин профилей | Facebook** (diplomatul rus nu are cont pe reţele sociale!). Deseori, aceste rezultate apar intercalate, astfel încât Google nu face o diferenţă clară înre presa din România şi R. Moldova. De asemenea, motorul de căutare a identificat faptul că utilizatorul este vorbitor de limbă rusă şi ştie să citească, mai ales că e interesat şi de presa din R. Moldova. De aceea, printre afişări sunt prezentate şi câteva rezultate în limba rusă.

Un alt element-cheie al căutării online se referă la eliminarea unor anumite rezultate din motorul de căutare Google: „**Some results may have been removed under data protection law in Europe**" - deci un utilizator pe numele Valeri Kuzmin (sau nume asociat) a eliminat datele din rezultatele căutărilor pe Google, în conformitate cu decizia a Curţii de Justiţie a Uniunii Europene (CJUE) din 13 mai 2014[64].

Dacă vom încerca să căutăm pe Valeri Kuzmin pe varianta internaţională a Google (Google.com), motorul ne va redirecţiona automat spre limba română. Rezultatele afişărilor nu se vor schimba.

Dacă vom folosi varianta „**valery kuzmin**" din limba engleză, rezultatele se vor inversa în funcţie de presa care a utilizat numele diplomatului rus: HotNews.ro, Mediafax, Agerpres, Evz.ro etc. Aşadar, şi de această dată Google a afişat printre primele rezultate presa din România, deoarece a identificat adresa IP de unde a fost realizată interogarea pe motorul de căutare.

Manipularea rezultatelor este legală?

Utilizarea filtrelor de către motoarele de căutare se poate numi şi manipulare legală, mai ales că Google nu ascunde faptul că în urma căutărilor ne furnizează acele rezultate care se potrivesc cel mai bine cu geolocaţia şi interesele noastre, şi asta cu scopul de a furniza informaţii cât mai relevante în cel mai scurt timp posibil.

Cu toate acestea, motorul de căutare a recurs, în repetate rânduri, la încercări de a manipula rezultatele căutărilor. De exemplu,

în februarie 2016 compania Google a hotărât să lupte împotriva radicalismului islamic pe internet, **luând măsurile necesare ca utilizatorii care caută pe motorul de căutare după sintagma „statul islamic" să fie redirecţionaţi în primul rând spre site-uri sau ştiri anti-radicale**. Astfel, Google intenţionează să blocheze propaganda ISIS pe internet. Iniţiativa este demnă de laudă şi uşor de înţeles, însă **prin astfel de măsuri se poate institui cenzura pe internet** specifică regimurilor autocratice.

Au existat şi alte încercări de manipulare a rezultatelor afişate de motoarele de căutare, acestea având chiar o denumire specială - **SEME** (search engine manipulation effect).

Cum obţinem afişări „nemanipulate" pe motoarele de căutare: câteva sfaturi utile

Aşadar, acum nu putem avea prea mare încredere în rezultatele afişate de Google. Totuşi, ce putem face pentru a obţine rezultate nemanipulate pe Google, dar conexe cu geolocaţia noastră, sau cu interogările anterioare? Există mai multe modalităţi:

1. **Delogarea din contul de Google şi ştergerea cookies**

Pentru a vă deloga de pe contul de Google trebuie să accesaţi meniul din dreapta sus a motorului de căutare (unde apare imaginea setată a contului), diferit de meniul browser-ului. Faceţi click stânga pe avatar şi selectaţi „Sign out" sau „Deconectaţi-vă".

Pentru a şterge istoricul căutărilor trebuie să alegeţi din dreapta jos a paginii browser-ului Chrome meniul **Setări → Setări de căutare** şi exploraţi opţiunea de jos „**Istoricul căutărilor**".

Istoricul căutărilor
Când sunteți conectat(ă), puteți primi rezultate și recomandări mai relevante, bazate pe activitatea dvs. de căutare. Puteți să dezactivați sau să editați istoricul căutărilor în orice moment.
Salvați
Anulați
Setările salvate sunt disponibile întotdeauna când sunteți conectat(ă).

Captură după meniul Istoricul căutărilor

În această secţiune, dreapta sus, veţi găsi un al meniu de setări şi alegeţi „**Ştergeţi activitatea în funcţie de**".

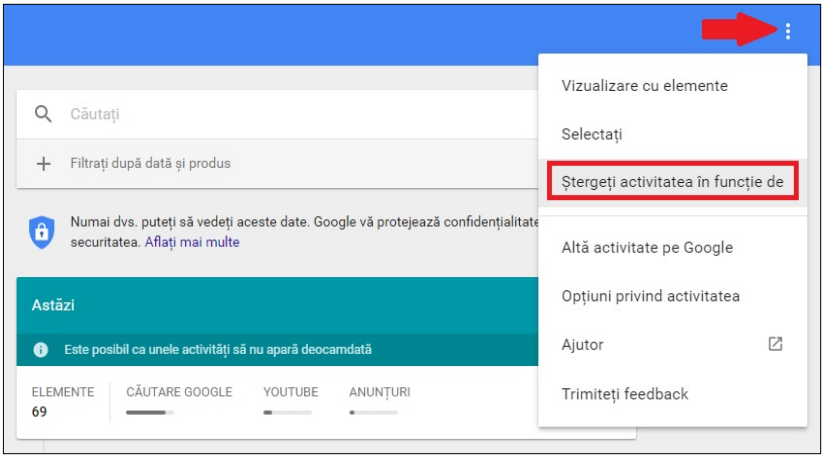

Captură după meniul browser-ului Chrome

Următorul meniu vă pune la dispoziţie mai multe opţiuni de ştergere a căutărilor efectuate prin Google. Însă puteţi să alegeţi să eliminaţi toate rezultatele prin păstrarea opţiunii „**Toate produsele**”. De asemenea, puteţi alege ştergerea căutărilor pe un anumit interval de timp.

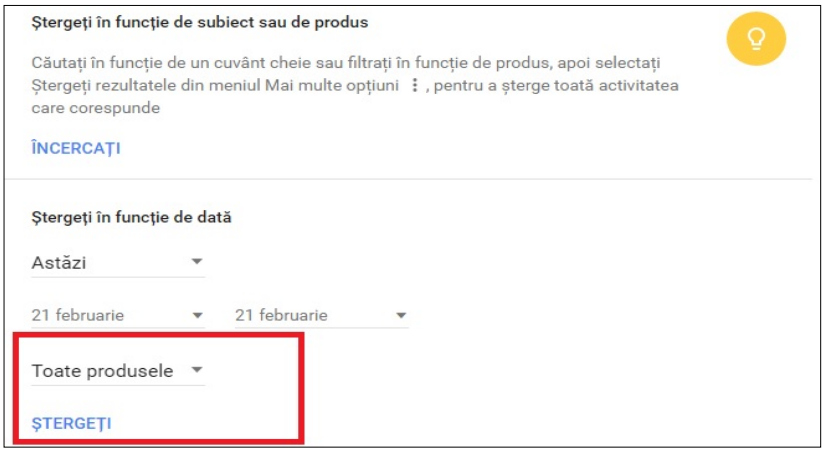
Ștergeți în funcție de subiect sau de produs
Căutați în funcție de un cuvânt cheie sau filtrați în funcție de produs, apoi selectați Ștergeți rezultatele din meniul Mai multe opțiuni , pentru a șterge toată activitatea care corespunde
ÎNCERCAȚI
Ștergeți în funcție de dată
Astăzi
21 februarie
21 februarie
Toate produsele
ȘTERGEȚI

Captură după meniul browser-ului Chrome

Pentru a elimina cookies din browser-ul vostru trebuie să intraţi în meniul principal al acestuia şi să selectaţi **Setări** →

Confidenţialitate → Şterge date navigare → selectaţi perioada de când doriţi să se şteargă datele (de la început) → bifaţi Cookie-urile şi alte date privind site-ul şi plug-inul → Şterge date navigare.

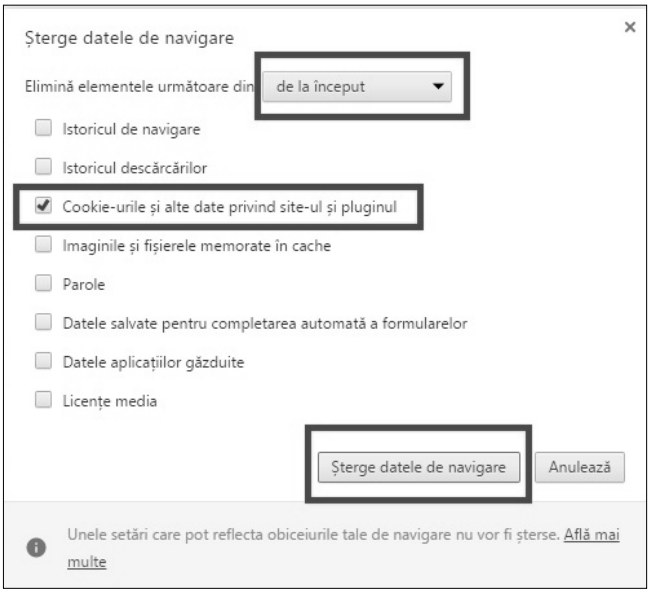
Șterge datele de navigare
Elimină elementele următoare din
de la început
Istoricul de navigare
Istoricul descărcărilor
Cookie-urile și alte date privind site-ul și pluginul
Imaginile și fișierele memorate în cache
Parole
Datele salvate pentru completarea automată a formularelor
Datele aplicațiilor găzduite
Licențe media
Șterge datele de navigare
Anulează
Unele setări care pot reflecta obiceiurile tale de navigare nu vor fi șterse. Află mai multe

Captură după meniul browser-ului Chrome

2. **Utilizarea unui regim anonim de navigare**

Regimul de navigare anonim este acum utilizat de oricare browser. Pentru Google Chrome există comanda utilizării unei „**ferestre incognito**” (Ctrl+Shift+N). Astfel, calculatorul dvs. nu va salva datele navigării în modul Incognito şi va elimina, cel puţin parţial, efectul „bulei filtrelor de căutare”.

Ați trecut în modul incognito
Paginile pe care le accesezi în filele incognito nu vor fi înregistrate în istoricul browserului, nu vor stoca cookie-uri și nu vor rămâne în istoricul de căutare după ce închizi toate filele incognito. Fișierele descărcate și marcajele create vor fi păstrate.
Cu toate acestea, nu ești invizibil(ă). Trecerea în modul incognito nu ascunde activitatea de navigare față de angajator, față de furnizorul de servicii de internet sau față de site-urile pe care le accesezi.
AFLĂ MAI MULTE

Captură după modul Incognito pe Chrome

3. **Folosirea unei reţele ce vă ajută să vă păstraţi anonimatul în timpul navigării - Tor**

Tor - reprezintă o reţea anonimă creată cu scopul de a bloca spionarea utilizatorilor. Conceptul de Tor se referă la o reţea de servere care asigură un internet anonim. Uneori, aşa e denumit şi un browser care asigură anonimatul şi operează într-un astfel de mediu. După instalarea Tor-ului pe calculatorul dvs., îl puteţi utiliza şi pentru căutările pe Google. Astfel, pentru Google veţi fi de nedetectat, mai ales că motorul de căutare nu va aşti absolut nimic despre dvs., eliminând orice efect al „bulei filtrelor de căutare".

4. **Utilizarea motoarelor de căutare anonime**

O altă metodă de a obţine rezultate relevante şi independente se referă la utilizarea motoarelor de căutare anonime. Desigur că aceste motoare pot utiliza algoritmi de căutare de calitate inferioară, iar rezultatele finale să fie afectate de mulţi alţi factori.

- DuckDuckGo[65]

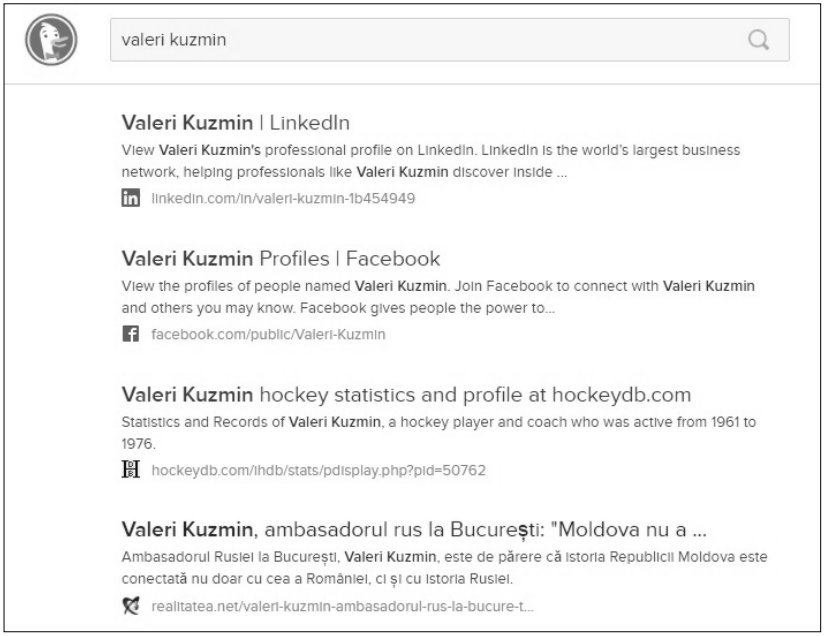
valeri kuzmin
Valeri Kuzmin | LinkedIn
View Valeri Kuzmin's professional profile on LinkedIn. LinkedIn is the world's largest business network, helping professionals like Valeri Kuzmin discover inside ...
linkedin.com/in/valeri-kuzmin-1b454949
Valeri Kuzmin Profiles | Facebook
View the profiles of people named Valeri Kuzmin. Join Facebook to connect with Valeri Kuzmin and others you may know. Facebook gives people the power to...
facebook.com/public/Valeri-Kuzmin
Valeri Kuzmin hockey statistics and profile at hockeydb.com
Statistics and Records of Valeri Kuzmin, a hockey player and coach who was active from 1961 to 1976.
hockeydb.com/ihdb/stats/pdisplay.php?pid=50762
Valeri Kuzmin, ambasadorul rus la Bucureşti: "Moldova nu a ...
Ambasadorul Rusiei la București, Valeri Kuzmin, este de părere că istoria Republicii Moldova este conectată nu doar cu cea a României, ci și cu istoria Rusiei.
realitatea.net/valeri-kuzmin-ambasadorul-rus-la-bucure-t...

Captură după rezultatele afişate de DuckDuckGo

Dezvoltatorii acestui motor de căutare asigură că rezultatele sunt independente şi neafectate de filtrele de căutare. Acest motor vă permite să identificaţi site-uri, imagini, video, ştiri etc. limitând rezultatele nocive. Motorul poate fi setat şi în funcţie de regiunea pentru care se fac interogările, cum ar fi, de exemplu, România sau R. Moldova.

- Ixquick[66]

Serviciul funcţionează cu ajutorul mai multor algoritmi de căutare. În descrierea Ixquick sunt menţionate zeci de motoare de căutare, iar pentru a obţine rezultate cât mai relevante, trebuie să utilizaţi sistemul „**Star System**”. Esenţa funcţionării acestuia constă în faptul că orice marcaj „Star” se atribuie unui motor de căutare. Lista cu rezultatele căutărilor se aranjează în funcţie de numărul de stele. Cu alte cuvinte, pe primele locuri vor fi rezultatele afişate de mai multe motoare de căutare concomitent.

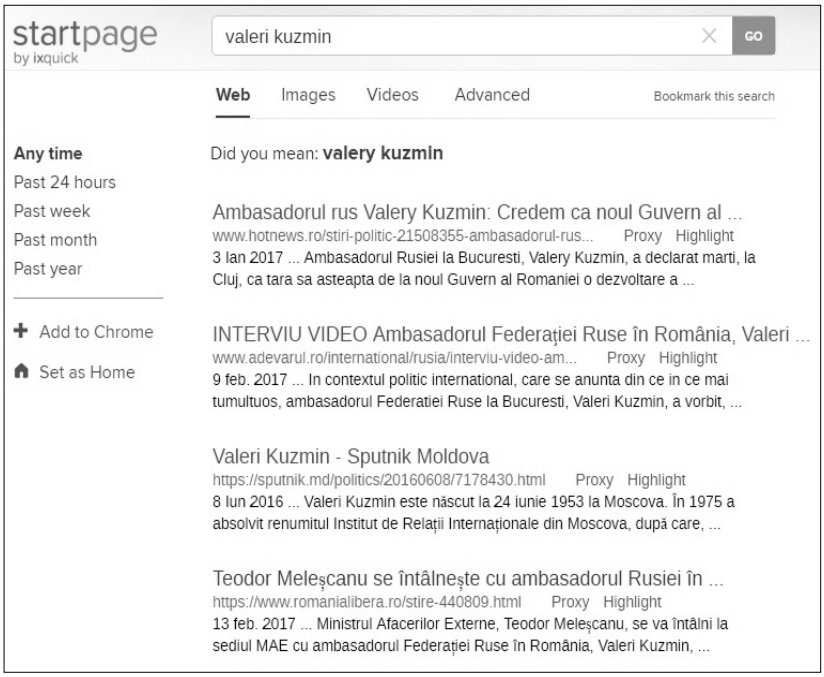
startpage
by ixquick
valeri kuzmin
GO
Web
Images
Videos
Advanced
Bookmark this search
Any time
Past 24 hours
Past week
Past month
Past year
Add to Chrome
Set as Home
Did you mean: valery kuzmin
Ambasadorul rus Valery Kuzmin: Credem ca noul Guvern al ...
www.hotnews.ro/stiri-politic-21508355-ambasadorul-rus... Proxy Highlight
3 Ian 2017 ... Ambasadorul Rusiei la Bucuresti, Valery Kuzmin, a declarat marti, la Cluj, ca tara sa asteapta de la noul Guvern al Romaniei o dezvoltare a ...
INTERVIU VIDEO Ambasadorul Federației Ruse în România, Valeri ...
www.adevarul.ro/international/rusia/interviu-video-am... Proxy Highlight
9 feb. 2017 ... In contextul politic international, care se anunta din ce in ce mai tumultuos, ambasadorul Federatiei Ruse la Bucuresti, Valeri Kuzmin, a vorbit, ...
Valeri Kuzmin - Sputnik Moldova
https://sputnik.md/politics/20160608/7178430.html Proxy Highlight
8 Iun 2016 ... Valeri Kuzmin este născut la 24 iunie 1953 la Moscova. În 1975 a absolvit renumitul Institut de Relații Internaționale din Moscova, după care, ...
Teodor Meleșcanu se întâlnește cu ambasadorul Rusiei în ...
https://www.romanialibera.ro/stire-440809.html Proxy Highlight
13 feb. 2017 ... Ministrul Afacerilor Externe, Teodor Meleșcanu, se va întâlni la sediul MAE cu ambasadorul Federației Ruse în România, Valeri Kuzmin, ...

Captură după rezultatele afişate de Startpage Search Engine

- StartPage[67]

Acest motor de căutare a fost creat de dezvoltatorii de la Ixquick, ce oferă rezultate afişate pe aceeaşi algoritmi de funcţionare cu ai Google - un instrument util pentru interogări specifice.

- Hulbee[68]

Autorii acestui motor de căutare au promis că se va axa pe căutările semantice - motorul poate selecta şi anticipa preferinţele utilizatorilor. În plus, **Hulbee poate construi un nor semantic - nor de cuvinte ascoat cu căutările unui anumit utilizator**. Cu ajutorul acestui nor motorul poate eficientiza rezultatele căutărilor.

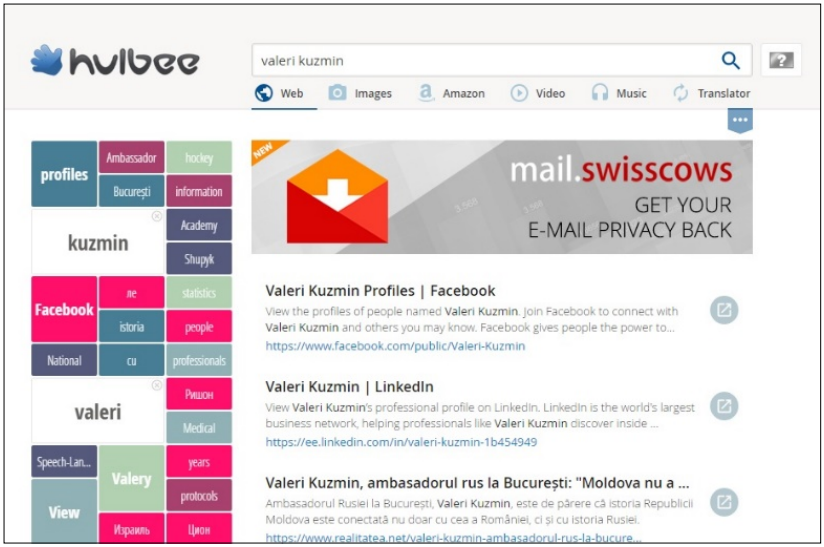

Captură după rezultatele afişate de Hubee

Reţete ale căutărilor: cum să găsim şi să identificăm

Pentru a obţine un rezultat de înaltă calitate, independente de orice filtre de căutare, puteţi combina mai multe metode de căutare.

În cazul în care doriţi să obţineţi căutări specifice despre un subiect anume, puteţi utiliza Google în diferite moduri, inclusiv prin utilizarea metodelor de păstrare a anonimatului şi a Tor. Aceste căutări nu ar trebui să se limiteze la 2-3 şiruri. În cazul în

care doriți afișarea unor rezultate în limba engleză, puteți utiliza și motorul de căutare Bing. Totuși, în cazul căutărilor de limbă rusă și română, Bing s-ar putea dovedi total inutil. Pentru căutările în limba rusă cel mai recomandat este motorul Yandex.

CUM PUTEM AFLA DATA PUBLICĂRII MATERIALELOR ONLINE

Verificarea știrilor false nu presupune doar aplicarea metodelor de fact-checking, ci și identificarea datei exacte când dezinformarea a apărut în mediul online. Această informație poate fi relevantă în condițiile în care trebuie să aflăm dacă persoana respectivă este autorul știrei false și **dacă utilizatorul sau site-ul respectiv reprezintă sursa primară a dezinformării / știrii false**.

Câteva sfaturi pentru identificarea datei

Pentru a ne asigura că materialul a fost publicat într-o anumită anumită dată, sau că sursa respectivă este primară, fiind publicată în ziua indicată și nu programată anterior, trebuie să vedem data exactă a publicării materialului. În plus, aceste informații ne pot ajuta să vedem și ultimele actualizări ale materialului, mai ales că ne putem astfel asigura că datele publicate sunt de actualitate.

Trebuie să recunoaștem că procedura este una destul de dificilă, mai ales că există mai multe modalități de a ascunde aceste informații de vizitatorii site-ului. Cele mai multe site-uri indică data publicării materialelor,de cele mai multe ori această informație este afișată chiar sub titlul articolului. În alte cazuri, data publicării poate fi identificată chiar în adresa paginii web - multe sisteme de gestionare a conținutului generează automat și data publicării materialului. O astfel de adresă web va arăta astfel:https://-deveghe-**patriei.wordpress.com/2017/03/20/document-extrem-de-important**-raportul-lui-andreas-schmidt-seful-grupului-etnic-german-din-romania-actualmente-condus-de-mizeria-iohannis-despre-miscarea-legionara-sunt-antimasoni-si-nu-vor-sa/.

În condițiile în care site-ul nu afișează nicio dată a publicării materialului, puteți căuta în codul paginii respective (**Click dreapta pe pagină → Properties**). Data publicării poate fi afișată chiar în titlu - se recomandă să identificăm în primul rând comanda

„**published_time / modified_time**" prin (Ctrl+F). Astfel, veţi putea vedea data publicării, precum şi ultimele reactualizări ale paginii.

Cu toate acestea, trebuie să vă reamintim faptul că aceste date pot fi diferite. De cele mai multe ori, editorii de conţinut online adaugă în conţinutul ştirii menţiunea „ACTUALIZAT" în cazul în care materialul jurnalistic este supus modificărilor pe parcursul unui interval scurt de timp (maxim 1-2 zile).

Totuşi, trebuie să manifestăm o anumită prudenţă vizavi de datele afişate pe site-urile cu conţinut manipulator / propagandistic. În primul rând, nu trebuie să excludem faptul că **designerii dezinformărilor pot modifica data publicării cu scopul de a ne duce în eroare**. De cele mai multe ori, veridicitatea datei publicării unui material online depinde de buna credinţă a administratorului site-ului sau a editorului web.

SIRIANUL
Stiri din Siria in limba romana
SIRIA, VIDEO
Armata siriana a respins ofensiva de amploare a teroristilor, lansata ieri la Damasc. [FOTO-VIDEO]
Urmăreşte

Captură după comanda Inspectează (Sirianul.ro)

Browser-ul Firefox vă permite să vedeţi şi data ultimei reactualizări a paginii web. În meniul de verificare a paginii prin browser există comanda „Informaţii despre pagină". Cu ajutorul acestei comenzi, puteţi consulta mai multe informaţii despre pagină, conţinut, precum şi data ultimelor actualizări efectuate. Totuşi, aceste date nu sunt relevante pentru portalurile mari - browser-ul nu va afişa data concretă a actualizării unei pagini, ci data ultimei reactualizări a întregului conţinut de pe pagina web, sau chiar data deschiderii paginii prin intermediul borwser-ului Firefox.

Data publicării din memoria cache a browser-ului

Motorul de căutare Google înregistrează în memoria cache căutările dvs. - stochează în propria bază de date adresele paginilor web pentru a asigura utilizatorilor o navigare cât mai rapidă în mediul online.

Cu ajutorul acestuia, putem vedea când o pagină a fost accesată şi cum arăta aceasta când a fost memorată în cache-ul browser-ului. Trebuie să înţelegem că data paginii din cache nu reprezintă data publicării materialului pe pagina web, ci data când pagina a fost accesată şi cum arăta aceasta în momentul respectiv.

Pentru a obţine o copie a paginii din cache-ul browser-ului, trebuie să copiaţi adresa web a paginii şi să o introduceţi în motorul de căutări Google. Dacă pagina are afişată o dată, aceasta va fi afişată sub titlul articolului.

Alături de conţinutul articolului putem identifica o săgeată care ne va redirecţiona către copia păstrată în memoria cache a browser-ului.

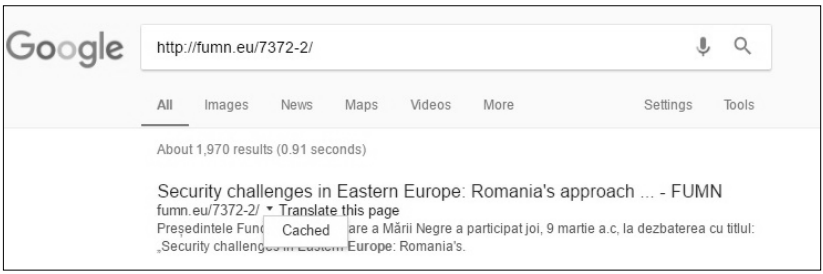

Captură după rezultatele afişate de Google (Cached)

Atunci când vizualizaţi o pagină din cache-ul motorului de căutare Google, veţi putea găsi informaţia despre cum arăta pagina când aţi accesat-o în trecut, cu data şi ora accesării.

Şi motorul de căutare Yandex funcţionează după aceleaşi principii de stocare în memoria cache a accesărilor. Totuşi, acesta nu stochează atât de des accesările, aşa că de cele mai multe ori data afişată în memoria cache a motorului Yandex poate fi aceeaşi cu data publicării materialului online.

This is Google's cache of http://fumn.eu/7372-2/. It is a snapshot of the page as it appeared on 10 Mar 2017 21:46:35 GMT.
The current page could have changed in the meantime. Learn more
Full version
Text-only version
View source
Tip: To quickly find your search term on this page, press Ctrl+F or ⌘-F (Mac) and use the find bar.
English
Română
FUNDAȚIA UNIVERSITARĂ A MĂRII NEGRE
SUB EGIDA ACADEMIEI ROMÂNE
Cine suntem
Cum funcționam
Ce facem
Contribuții
Publicații
Centru de presă
Filiale
Contact
Președintele FUMN a participat la dezbaterea: Security challenges in Eastern Europe: Romania's approach, Poland's approach
SFADA IDEILOR
Blogul lui
MIRCEA MALIȚA
Președintele Fundației Universitare a Mării Negre a participat joi, 9 martie a.c, la dezbaterea cu titlul „Security challenges in Eastern Europe: Romania's approach, Poland's approach", organizată de New Strategy Center și the Institute for Eastern Studies – Polonia.
Caută

Captură după FUMN.EU

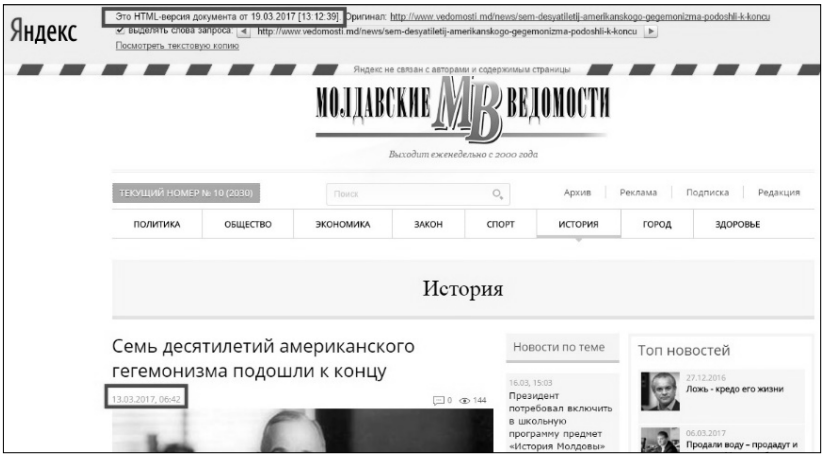

Captură după Moldavskie Vedomosti

Cum aflăm data publicării unui articol cu ajutorul Google

Puteţi introduce funcţia [Inurl:], după care trebuie să urmeze adresa paginii în ghilimele. Sub titlul şi descrierea articolului va fi afişată data publicării iniţiale - în condiţiile în care motorul de căutare a reuşit să identifice data exactă a publicării materialului în codul sursă a paginii web.

În cazul în care Google nu poate identifica data publicării, adăugaţi codul „&as_qdr=y15" la sfârşitul adresei web rezultate în urma căutării cu ajutorul Google.

Captură după Google

Data afișată nu reprezintă neapărat data publicării materialului. De regulă, aceasta este data când Google a identificat ultima actualizare a paginii respective. Rezultatul rămâne, totuși, destul de relevant în cazul articolelor cu date statistice şi materiale postate pe bloguri.

Data publicării şi harta site-ului

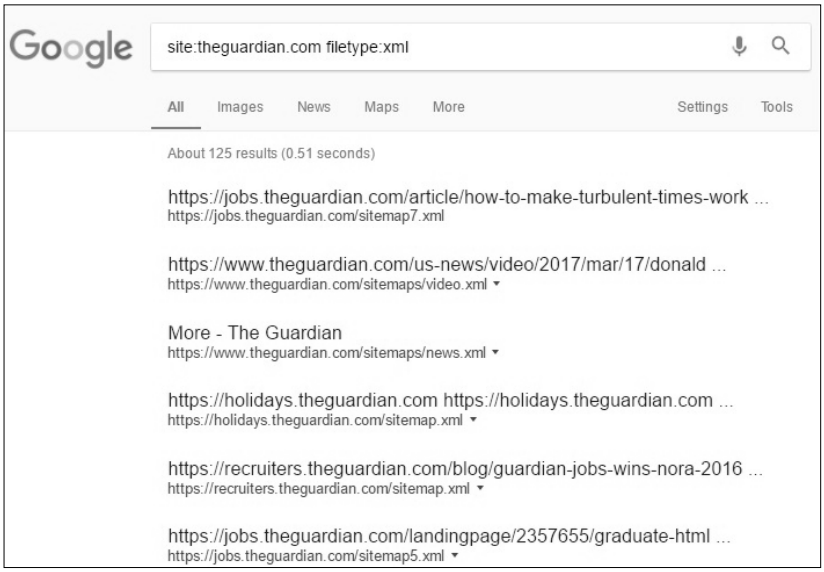

Captură după rezultatele afişate de Google

O altă metodă de vizualizare a datei publicării materialului este **folosirea hărţii site-ului**. Aceasta nu e permanent disponibilă

de link-ul către pagina principală. **În acest caz se poate utiliza fişierul Sitemap - un fişier în format .xml care conţine adresele URL şi metadate despre fiecare pagină a site-ului**.

Nu există o metodă standard de a găsi acest fişier, în schimb există trei metode utile de a ajunge la acesta.

Prima metodă presupune introducerea codului „site map.xml" de la sfârşitul adresei URL a paginii. În cazul în care căutarea nu funcţionează, puteţi rula în josul paginii şi căuta link-ul către „**sitemap**".

Dacă metoda nu funcţionează, **puteţi introduce în motorul de căutare Google: [site: example.com filetype:xml]**. În lista de rezultate a căutării vor fi afişate doar fişierele XML ale paginii. În această listă veţi putea identifica uşor link-ul către harta site-ului.

Dacă aţi reuşit să identificaţi harta site-ului, puteţi identifica şi paragraful destinat respectivei pagini. Pe lângă pagină, veţi putea identifica data ultimei actualizări.

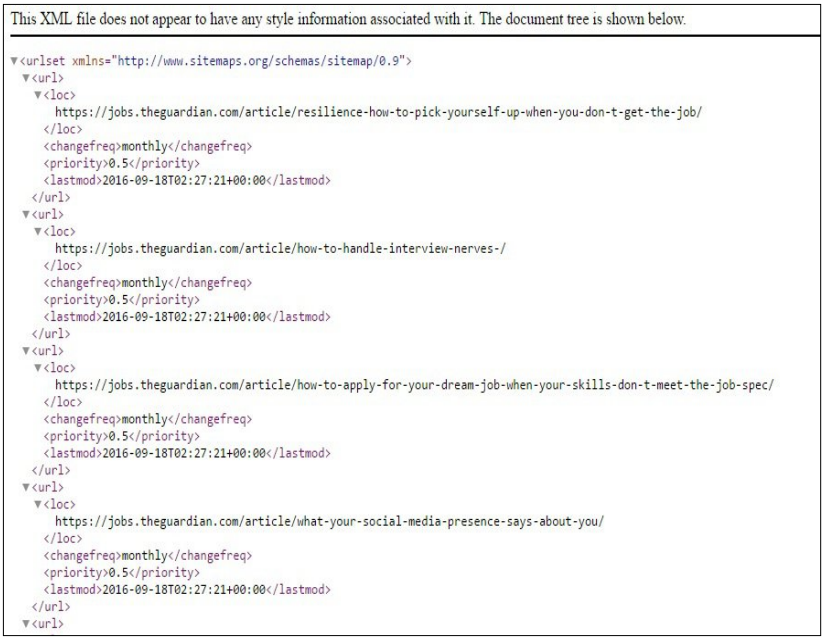
This XML file does not appear to have any style information associated with it. The document tree is shown below.

```
▼<urlset xmlns="http://www.sitemaps.org/schemas/sitemap/0.9">
  ▼<url>
    ▼<loc>
       https://jobs.theguardian.com/article/resilience-how-to-pick-yourself-up-when-you-don-t-get-the-job/
     </loc>
     <changefreq>monthly</changefreq>
     <priority>0.5</priority>
     <lastmod>2016-09-18T02:27:21+00:00</lastmod>
   </url>
  ▼<url>
    ▼<loc>
       https://jobs.theguardian.com/article/how-to-handle-interview-nerves-/
     </loc>
     <changefreq>monthly</changefreq>
     <priority>0.5</priority>
     <lastmod>2016-09-18T02:27:21+00:00</lastmod>
   </url>
  ▼<url>
    ▼<loc>
       https://jobs.theguardian.com/article/how-to-apply-for-your-dream-job-when-your-skills-don-t-meet-the-job-spec/
     </loc>
     <changefreq>monthly</changefreq>
     <priority>0.5</priority>
     <lastmod>2016-09-18T02:27:21+00:00</lastmod>
   </url>
  ▼<url>
    ▼<loc>
       https://jobs.theguardian.com/article/what-your-social-media-presence-says-about-you/
     </loc>
     <changefreq>monthly</changefreq>
     <priority>0.5</priority>
     <lastmod>2016-09-18T02:27:21+00:00</lastmod>
   </url>
  ▼<url>
```

Captură după XML

Data şi comentariile

Multe site-uri afişează şi comentariile, iar acestea vă pot ajuta să identificaţi data concretă a publicării materialelor. Spre deosebire de text, comentariile sunt întotdeauna însoţite de dată. Puteţi rula în josul paginii pentru a identifica cele mai vechi comentarii, pentru a estima data reală a publicării materialului.

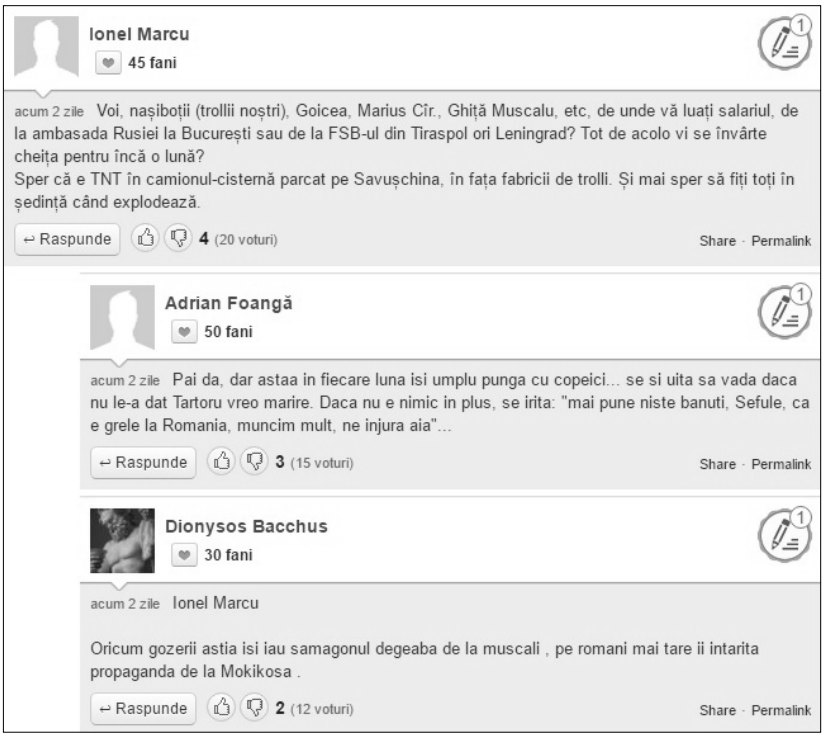
Ionel Marcu
45 fani
acum 2 zile Voi, naşibotii (trollii noştri), Goicea, Marius Cîr., Ghiţă Muscalu, etc, de unde vă luaţi salariul, de la ambasada Rusiei la Bucureşti sau de la FSB-ul din Tiraspol ori Leningrad? Tot de acolo vi se învârte cheiţa pentru încă o lună?
Sper că e TNT în camionul-cisternă parcat pe Savuşchina, în faţa fabricii de trolli. Şi mai sper să fiţi toţi în şedinţă când explodează.
↩ Raspunde
4 (20 voturi)
Share · Permalink
Adrian Foangă
50 fani
acum 2 zile Pai da, dar astaa in fiecare luna isi umplu punga cu copeici... se si uita sa vada daca nu le-a dat Tartoru vreo marire. Daca nu e nimic in plus, se irita: "mai pune niste banuti, Sefule, ca e grele la Romania, muncim mult, ne injura aia"...
↩ Raspunde
3 (15 voturi)
Share · Permalink
Dionysos Bacchus
30 fani
acum 2 zile Ionel Marcu
Oricum gozerii astia isi iau samagonul degeaba de la muscali , pe romani mai tare ii intarita propaganda de la Mokikosa .
↩ Raspunde
2 (12 voturi)
Share · Permalink

Captură după comentariile pe Adevărul.ro

Arhivele de internet

Google şi celelalte motoare de căutare online înregistrează în propriile baze de date istoricul de modificări al paginilor, mai ales că le indexează periodic. Uneori, o pagină poate dispărea din memoria cache a motorului de căutare - fie din cauza faptului că site-ul nu fusese actualizat pe o perioadă lungă de timp, fie proprietarul a decis să şteargă site-ul. O altă cauză a dispariţiei stocării

site-ului în memoria cache constă în inaccesibilitatea paginii.

Cu toate acestea, există şi alte modalităţi de a vizualiza site-ul, iar în unele cazuri, şi să identificaţi chiar data publicării unor materiale. Pentru asta, trebuie să utilizăm arhivele de internet.

Puteţi folosi arhiva online **Wayback Machine**[69] pentru a vedea cum arătau anumite site-uri, indisponibile momentan. Trebuie să ţineţi cont şi de faptul că arhivele de internet stochează în propriile baze de date copii ale paginilor în anumite intervale de timp - o dată la câteva luni, sau o dată la câteva săptămâni. Asta înseamnă că materialele apărute în arhive nu ar putea fi publicate anterior, ceea ce nu vă prea ajută să identificaţi data exactă a publicării materialului.

Arhiva de internet nu poate indexa toate paginile site-ului. Ceea ce înseamnă că **unele materiale publicate pe site pot fi omise din arhivă**.

Există probleme şi cu urmărirea noilor resurse - potrivit administratorilor de arhive, până la apariţia unei capturi a site-ului pot trece şi şase luni. Dar şi cu aceste limite, arhivele online sunt utile pentru a cerceta toate modificările efectuate de-a lungul timpului pe site.

Data publicării şi data urcării imaginilor pe site

Adresa imaginii urcate pe un site uneori poate conţine şi data urcării acesteia pe pagină. În aceste condiţii, informaţiile de pe imagine pot fi considerate viabile, mai ales dacă aceasta este una dedicată în mod special materialului online. Deşi data urcării imaginii poate să nu coincidă cu data publicării materialului, aceasta vă permite să stabiliţi cu aproximaţie data când articolul urma să fie urcat pe site.

Cu toate acestea, trebuie să ţineţi cont şi de faptul că o imagine poate fi urcată din biblioteca online a site-ului, şi atunci data afişată de imagine ar putea fi irelevantă în raport cu materialul publicat sau pagina web.

Cum să identificăm data creării site-ului

Uneori, **data creării site-ului ne este utilă mai ales pentru verificarea surselor primare ale unui material**, şi dacă acesta existase într-adevăr.

De cele mai multe ori, administratorii site-ului nu indică şi data creării acestuia, astfel încât **există programe online care ne pot ajuta să identificăm data înregistrării domeniului, precum şi alte informaţii relevante, cum ar fi datele de contact ale proprietarului** (Who.com[70] şi Whois Lookup[71])

Procedura identificării unei date concrete a publicării materialelor online este destul de complicată. Mai mult, chiar dacă identificaţi data exactă a publicării materialului, se recomandă să apelaţi la o verificare repetată, utilizând mai multe metode încrucişate. Astfel, prin utilizarea mai multor metode de analiză a surselor deschise, rezultatele vor fi mult mai viabile şi nu vor putea fi infirmate de dezinformatori.

SITE-URILE DE FACT-CHECKING (DE VERIFICARE A INFORMAŢIEI)

Site-urile de verificare a informaţiei diferă între ele, în funcţie de cerinţele publicului căruia i se adresează. Unele verifică promisiunile făcute de politicieni (FactCheck.org)[72], altele verifică conţinutul fals (intoxicările) din spaţiul virtual (Storyful.com)[73], sau identifică şi analizează ştirile false (CheckMedia.ro)[74]. În 2017 se constatase că la nivel global sunt doar circa 120 de site-uri de fact-checking şi niciunul în Federaţia Rusă!

În R. Moldova se dezvoltă un portal informativ administrat de Centrul pentru Jurnalism Independent - Mediacritica.md[75] care combate fenomenul propagandei şi al manipulării în presă, şi dezvoltă spiritul critic al consumatorilor de media din Republica Moldova. De asemenea, trebuie să mai amintim de noile proiecte lansate de curând: STOP FALS[76] (coordonat de Asociaţia Presei Independente) şi sic![77] (proiect IPN)

Controlul declaraţiilor politice şi investigarea crimelor

FactCheck.org - una dintre cele mai influente resurse de fact-checking americane. Site-ul verifică declaraţiile politicienilor. De exemplu, în timpul campaniei pentru alegerile prezidenţiale din SUA staff-ul campaniei lui Barack Obama a lansat un spot electoral negativ prin care era acuzat contra-candidatul său republican - Mit Romney - astfel, acesta, în calitate de membru al Bain Capital, ar fi lichidat un număr considerabil de locuri de muncă în Statele Unite,

relocând o serie de întreprinderi din alte ţări. FactCheck a constatat că Romney a părăsit compania înainte ca aceasta să se ocupe de outsourcing. Staff-ul de campanie al lui Barack Obama a fost forţat să reacţioneze la argumentele prezentate de FactCheck, trimiţând scrisori argumentative de şase pagini către principalele agenţii mass-media din ţară.

Tot în 2015 FactCheck.org a lansat şi o variantă-clonă a site-ului - SciCheck[78] - prin intermediul căreia sunt verificate declaraţiile politicienilor care vizează domenii conexe cu ştiinţa şi care pot influenţa opinia publică.

PolitiFact.com[79] reprezintă un site de analiză a politicienilor de la Casa Albă şi din Congres. Autorii site-ului au creat un aşa-numit „barometru al adevărului" (Truth-O-Meter) unde declaraţiile oamenilor politici sunt trecute prin filtre şi clasificate pe categorii, în funcţie de gradul veridicităţii - de la adevărate până la minciuni şi aberaţii. De asemenea, jurnaliştii au putut folosi pentru prima dată aplicaţii de verificare în timp real al acestor declaraţii. De exemplu, o echipă de 10 jurnalişti puteau verifica în timp real declaraţiile fostului preşedinte Barack Obama în cadrul discursului său din Congres şi să publice comentarii pertinente cu privire la veridicitatea acestor declaraţii în emisii online.

Ziarul american The Washington Post[80] dispune de două bloguri separate de verificare a informaţiei - Fact Checker[81] şi The Intersect[82]. Primul este administrat de cunoscutul jurnalist Glenn Kessler care publică materiale de politică internă. Inexactitatea şi falsitatea fiecărei declaraţii este marcată cu câte o imagine a personajului Pinocchio - cu cât mai multe etichete de Pinocchio, cu atât declaraţia este mai falsă. Celălalt blog face o revistă a presei de ştiri false în fiecare săptămână: „**What was fake on the Internet this week**".

În Ucraina promisiunile şi declaraţiile politicienilor sunt verificate de site-ul Владометр[83]. Proiecte asemănătoare există în R. Moldova - Promis[84] (actualizat ultima dată în 2015), România - Factual.ro[85] şi Cehia - Demagog[86].

În Ucraina, de departe cel mai influent site de fact-checking şi combatere a dezinformării este StopFake.org[87].

O altă sursă destul de importantă de verificare a informaţiilor o reprezintă site-ul Bellingcat.com[88]. Începând din 2014 site-ul publică analize şi informaţii despre conflictul din Ucraina, iar din 2015 analizează şi informaţii OSINT cu referire la războiul din Siria: poze din satelit, fotografii, filmuleţe video etc. De asemenea, site-ul mai oferă şi câteva recomandări utile pentru „fact-checkerii" începători.

Unul dintre cele mai cunoscute proiecte de fact-checking din Africa este site-ul Africa Check[89]. Sfera activităţii acestui site este largă: de la verificarea declaraţiilor politicienilor la filmuleţe şi poze trucate.

Verificarea zvonurilor şi bârfelor de pe reţelele sociale şi nu numai

Fotografiile fake sunt verificate de blogul Antiviral[90]. Pe pagina blogului săptămânal apar poze virale pe Facebook cu comentarii despre veridicitatea acestora. Pe pozele false sunt lipite etichetele **ANTIVIRAL**, iar titlul conţine sintagma „**Forward or Delete**".

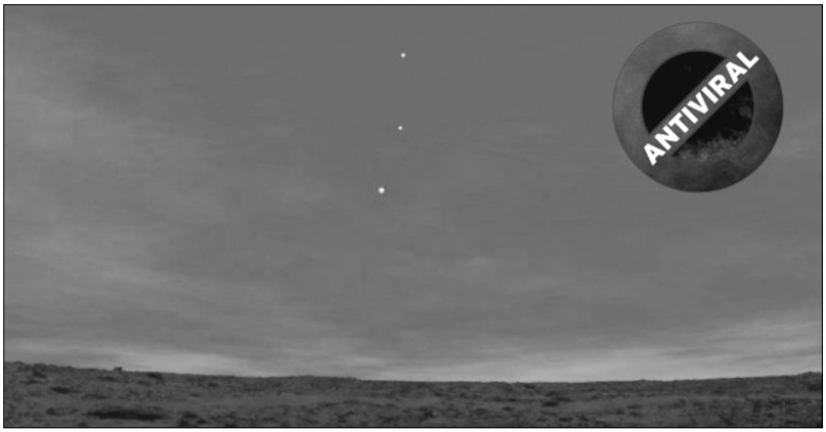

Captură după platforma online Antiviral

Conturile de Twitter @PicPedant şi @FakeAstropix distribuie dezminţiri cu poze false. Ultimul user se ocupă de dezminţirea unor poze din univers, cum ar fi, de exemplu, poze trucate cu o lună imensă.

Site-ul Storyful se ocupă de identificarea unor conţinuturi cu

viruşi de pe reţele sociale, oferind subscriberilor poze sau înregistrări pe care aceştia să le folosească ulterior. Aplicaţia mai este utilizată de o serie întreagă de agenţii importante precum The Wall Street Journal sau The New York Times.

Storyful publică în mod constant rezultatele sale pe un blog[91], descriind procesul de verificare a informaţiei şi instrumentele online pe care le-au folosit specialiştii. De exemplu, după doborârea avionului MH17 Malaysia Airlines în Donbas, jurnaliştii au publicat imediat pe blog materialele identificate pe reţelele sociale. Pentru verificarea operativă a conţinutului, Storyful a creat şi o versiune online deschisă[92] pentru cei care doresc să se implice ca parte a echipei redacţionale.

Site-ul TrustServista[93] reprezintă un instrument unic de investigaţii digitale care permite identificarea automată şi validarea surselor dintr-un material jurnalistic online.

Site-ul Snopes[94] reprezintă una dintre cele mai mari baze de date din lume despre zvonuri şi legende urbane din diferite culturi şi perioade. Începând din 1995, site-ul colectează o mulţime de zvonuri. **Mai multe ştiri fake, transformate ulterior în postări virale pe Facebook, provin anume din aceste zvonuri urbane**.

La fel, un program similar este Hoaxes[95]. Autorii resursei online strâng astfel de zvonuri încă din 1997. Aici puteţi găsi şi exemple de poze false şi diverse dezinformări. Drept rezultat, aceştia au deschis chiar un muzeu al mistificărilor.

Proiectul Emergent[96] a încetat să mai fie actualizat din martie 2015, dar trebuie să amintim şi de acest proiect deoarece reacţiona în timp real la orice informaţie dubioasă care avea nevoie de verificare. Site-ul fusese creat de Craig Silverman, autorul manualului de fact-checking, în cadrul centrului ştiinţific Tow Center for Digital Journalism de la University of Columbia.

Site-uri pamflet sau dezinformări?

După trecerea în revistă a site-urilor care conţin ştiri false, este foarte uşor de identificat tiparul dezinformărilor, aşa că acum le putem identifica cu uşurinţă.

Iată câteva exemple de site-uri cu conţinut fals (în limba engleză):

- The Borowitz Report (The New Yorker) - sunt cei care au inventat ştirea falsă a scuzelor prezentate de prinţul Charles pentru că l-ar fi comparat pe Putin cu Hitler;
- News Examiner - combină ştirile false cu cele adevărate;
- National Report - dacă aţi auzit vreodată că în viitor Facebook-ul va deveni cu plată, să ştiţi că această dezinformare au rostogolit-o ei;
- World News Daily Report;
- The Onion;
- The Daily Currant;
- The Daily Mash, etc.

În România există site-uri de pamflet, cum ar fi: Caţavencii, Revista Kamikaze şi Times New Roman. În R. Moldova avem Moldoveni celebri, moldoVESTI.info şi MoldovanDREAM, ultima platformă fiind implicată în scandalul dezinformării cu cei „10.000 de sirieni”[97].

---

[1] Disponibil la: https://www.tineye.com/.
[2] Disponibil la: https://images.google.com/.
[3] Взгляд, *СМИ: США отказались принимать 13 убитых на Украине американских шпионов* [SUA au refuzat înhumarea a 13 spioni americani omorâţi în Ucraina - trad. rom.], disponibil la: https://vz.ru/news/2014/5/7/685681.html, accesat la: 07.10.2017.
[4] Disponibil la: http://whois.domaintools.com/.
[5] Disponibil la: https://archive.org/web/.
[6] Doornbos, Harold (2014), *Saudi photographer tells me: This is not Syria, its not a grave and the boys parents are not dead*, Harolddoornbos, disponibil la: https://haralddoornbos.wordpress.com/2014/01/17/saudi-photographer-telle-me-this-is-not-syria-its-not-a-grave-and-the-boys-parents-are-not-dead/, accesat la: 07.10.2017.
[7] Disponibil la: http://michaldziekan.com/.
[8] Disponibil la: https://vkreg.ru/.
[9] Disponibil la: https://m.ok.ru/.
[10] Disponibil la: https://foller.me/.
[11] Disponibil la: https://www.google.com/earth/.
[12] Disponibil la: https://www.instantstreetview.com/.
[13] Sheth, Sonam (2017), *A photo of Trump and other leaders staring at Putin is going viral - but it's fake*, Business Insider, disponibil la: http://uk.businessinsider.com/fake-viral-photo-trump-putin-g20-2017-7, accesat la: 08.10.2017.
[14] Disponibil la: http://exif.regex.info/exif.cgi.

[15] Disponibil la: http://regex.info/blog/.
[16] Disponibil la: http://www.findexif.com/.
[17] Disponibil la: http://www.panoramio.com/.
[18] Disponibil la: http://fotoforensics.com/.
[19] Disponibil la: http://www.smtdp.com/.
[20] Disponibil la: http://www.smtdp.com/photo-inspector/.
[21] Unimedia.md, *(video) Liderul PSRM, către un jurnalist: Staţi acolo, serviţi ceai şi „не дергайтесь"!*, disponibil la: http://unimedia.info/stiri/video-liderul-psrm--catre-un-jurnalist-stati-acolo--serviti-ceai-si-%D0%BD%D0%B5-%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%B5%D1%81%D1%8C-123073.html, accesat la: 08.10.2017.
[22] Disponibil la: https://itouchmap.com/latlong.html.
[23] Disponibil la: https://twxplorer.knightlab.com/.
[24] Disponibil la: https://www.google.com/earth/.
[25] Disponibil la: https://yandex.ru/.
[26] Disponibil la: http://download.cnet.com/Yomapic-instagram-photo-on-the-map/3000-12511_4-76606424.html.
[27] Disponibil la: https://www.echosec.net/.
[28] Disponibil la: https://www.cocoon.ro/.
[29] Cocoon.ro, *Dezvăluire incendiară: „La Budapesta se transmite că sunt proteste pentru autonomia ţinutului secuiesc"*, disponibil la: https://www.cocoon.ro/dezvaluire-incendiara-la-budapesta-se-transmite-ca-sunt-proteste-pentru-autonomia-tinutului-secuiesc/, accesat la: 08.10.2017.
[30] Disponibil la: http://spyonweb.com/.
[31] Disponibil la: http://www.dzr.org.ro/.
[32] Disponibil la: https://analytics.google.com/analytics/web/?pli=1#embed/report-home/a82348239w121836257p127478661/.
[33] Disponibil la: http://reverseinternet.com/.
[34] Disponibil la: http://sameid.net/.
[35] Disponibil la: http://website.informer.com/.
[36] Disponibil la: https://who.is/.
[37] Disponibil la: https://iplookup.flagfox.net/.
[38] Disponibil la: https://archive.org/web/.
[39] Disponibil la: http://www.soim.ro/.
[40] Disponibil la: https://www.google.com/webmasters/tools/submit-url?pli=1.
[41] Disponibil la: http://archive.is/.
[42] Disponibil la: http://graiesc.md/.
[43] Disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=1fHJa-FeCSU.
[44] Disponibil la: https://habrahabr.ru/.
[45] Olanoff, Drew, Constine, Josh, Taylor, Colleen, Lunden, Ingrid (2013), *Facebook Announces Its Third Pillar "Graph Search" That Gives You Answers,*

Not Links Like Google, TechCrunch, disponibil la: https://techcrunch.com/2013/01/15/facebook-announces-its-third-pillar-graph-search/, accesat la: 10.10.2017.

[46] Disponibil la: http://graph.tips/.

[47] Disponibil la: https://findmyfbid.com/.

[48] Disponibil la: http://graph.tips/.

[49] Disponibil la: https://chrome.google.com/webstore/detail/intelligence-search/dipfggodcibdmflidbceoaanadclgomm/related.

[50] Disponibil la: https://tineye.com/.

[51] Disponibil la: https://www.imageraider.com/.

[52] Disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=Uy821c0k7ag.

[53] Disponibil la: https://www.cocoon.ro/#.

[54] Praporşcic, Sergiu (2017), *Monica Macovei incită Uniunea Europeană să pedepsească Republica Moldova*, Sputnik.md, disponibil la: https://sputnik.md/editorialist/20170208/11161964/monica-macovei-sanctiuni-moldova-ue.html, accesat la: 13.10.2017.

[55] Dinu, Eugen (2017), *Dovada că sunt apropiaţi! Monica Macovei, fotografiată împreună cu Soros!*, Bugetul.ro, disponibil la: https://www.bugetul.ro/dovada-ca-sunt-apropiati-monica-macovei-fotografiata-impreuna-cu-soros/, accesat la: 13.10.2017.

[56] The Guardian, *Israeli newspaper edits out Angela Merkel from front page on Paris march*, 14 January 2015, disponibil la: https://www.theguardian.com/world/2015/jan/14/israeli-newspaper-hamevaser-merkel-women-charlie-hebdo-rally, accesat la: 14.10.2017.

[57] Disponibil la: https://twitter.com/Veeren_Jubbal.

[58] Disponibil la: http://imgops.com/.

59 Disponibil la: https://www.dropcatch.com/Domain/Stooorage.com.

[60] Disponibil la: http://fotoforensics.com/.

[61] Disponibil la: https://www.imageraider.com/.

[62] Disponibil la: https://web-capture.net/.

[63] comScore, *Latest Ranking. Top 50 Multi-Platform Properties (Desktop and Mobile)*, disponibil la: https://www.comscore.com/Insights/Rankings?keywords=&tag=&country=US&publishdate=&searchBtn=GO, accesat la 14.10.2017.

[64] Pentru mai multe detalii vedeţi aici: https://www.google.ro/policies/faq/.

[65] Disponibil la: https://duckduckgo.com/html/.

[66] Disponibil la: https://www.ixquick.eu/eng/.

[67] Disponibil la: https://classic.startpage.com/.

[68] Disponibil la: https://hulbee.com/.

[69] Disponibil la: https://archive.org/web/.

[70] Disponibil la: https://www.whois.com/whois/.

[71] Disponibil la: http://whois.domaintools.com/.

[72] Disponibil la: http://www.factcheck.org/.
[73] Disponibil la: https://storyful.com/.
[74] Disponibil la: http://checkmedia.ro/.
[75] Disponibil la: http://mediacritica.md/ro/.
[76] Disponibil la: http://api.md/category/stop-fals.
[77] Disponibil la: http://sic.md/.
[78] Disponibil la: http://www.factcheck.org/scicheck/.
[79] Disponibil la: http://www.politifact.com/.
[80] Disponibil la: https://www.washingtonpost.com/.
[81] Disponibil la: https://www.washingtonpost.com/news/fact-checker/?utm_term=.7c7d96a763be.
[82] Disponibil la: https://www.washingtonpost.com/news/the-intersect/?utm_term=.4c72c12cd9c1.
[83] Disponibil la: http://vladometr.org/.
[84] Disponibil la: http://www.promis.md/.
[85] Disponibil la: http://www.factual.ro/.
[86] Disponibil la: http://demagog.cz/.
[87] Disponibil la: http://hoaxes.org/.
[88] Disponibil la: https://www.bellingcat.com/.
[89] Disponibil la: https://africacheck.org/.
[90] Disponibil la: http://antiviral.gawker.com/.
[91] Disponibil la: https://storyful.com/blog/.
[92] Disponibil la: https://storyful.com/blog/.
[93] Disponibil la: https://www.trustservista.com/.
[94] Disponibil la: http://www.snopes.com/.
[95] Disponibil la: http://hoaxes.org/.
[96] Disponibil la: http://www.emergent.info/.
[97] Pentru mai multe detalii despre caz, vezi şi materialul publicat de Ziarul de Gardă: „*Cum a evoluat minciuna cu sirienii: de la un site de pamflete, la cea mai urmărită televiziune din ţară*", disponibil la: https://www.zdg.md/stiri/stiri-politice/cum-a-evoluat-minciuna-cu-sirienii-de-la-un-site-de-pamflete-la-cea-mai-urmarita-televiziune-din-tara.

CUM SĂ ANALIZĂM ÎNREGISTRĂRILE VIDEO

În prezent nu avem disponibile instrumente online de căutare a înregistrărilor video în regim de revers, în schimb putem să le identificăm după miniaturile thumbnails sau screenshot-uri. De obicei, **designerii de fake-newsuri nu sunt atât de creativi şi reutilizează înregistrări video originale, schimbând doar câteva detalii din înregistrare**.

Primul pas în verificarea înregistrărilor video - la fel ca şi în cazul imaginilor, constă în verificarea screenshot-urilor, deci verificarea după imagini utilizând Google Images sau TinEye Reverse Image Search.

Captură după YouTube DataViewer

A doua metodă de a căuta după miniatura creată de You Tube. Aici trebuie să amintim că nu există metodă clară de identificare a miniaturii deoarece Google a elaborat un algoritm destul de complicat de identificare a celor mai bune miniaturi (vezi şi articolul de pe Google Research Blog: Improving YouTube video

thumbnails with deep neural nets)[1].

De aceea, recomandăm să apelaţi la instrumentul DataViewer oferit de Amnesty International[2], care creează automat miniaturi pentru înregistrările urcate pe YouTube şi permite căutarea în regim revers.

De exemplu, în 2015 utilizatorul Robert Dobrescu urcase pe YouTube un filmuleţ cu un convoi cu tehnică militară americană pe străzile Braşovului (Convoi de Blindate Americane in Brasov)[3]. Totuşi, nu ştim cu exactitate când a fost făcută înregistrarea şi dacă aceasta este originală.

Dacă utilizăm serviciul YouTube DataViewer înserind link-ul înregistrării în căsuţa de căutare, vom obţine data, ora exactă a urcării materialului pe YouTube şi zona din Braşov (Zona Bartolomeu), precum şi mai multe rezultate de miniaturi (Thumbnails) după care putem căuta varianta originală în regim revers.

Captură DataViewer după analiza înregistrării „Convoi de Blindate

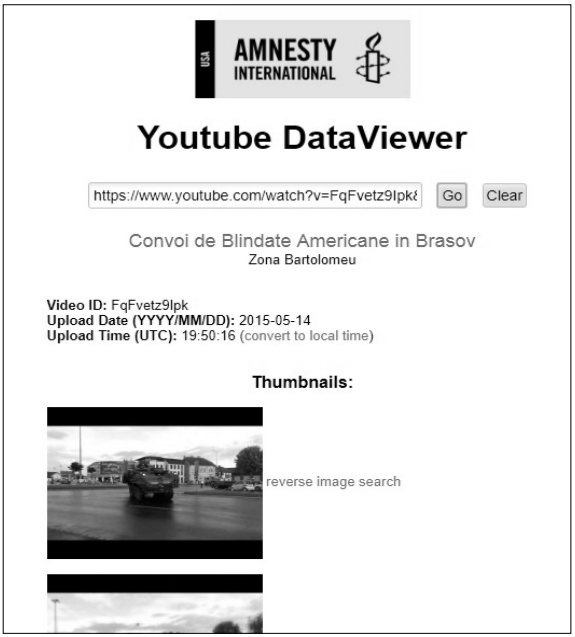

Americane in Brasov" urcate pe You Tube

Niciunul dintre rezultatele afişate nu trimite către un alt video similar, postat mai devreme de 14.05.2015. Totuşi, Google a stocat imaginea de miniatură sub forma unui link care trimite către înregistrarea noastră. Accesăm primul rezultat afişat de Google Images şi descoperim o altă înregistrare postată de Paulik 89 cu titlul „Convoi NATO American Romania Mihail Kogalniceanu - Cincu”[4]. Dar este o înregistrare efectuată de un alt martor din Braşov. De asemenea, pe locul doi găsim şi un reportaj video efectuat de jurnaliştii de la HotNews.ro: „Marşul Cavaleriei" / The Cavalry March - american armored vehicles travel from M. K. base to Ploiesti[5]- video publicat de Victor Cozmei pe 13.05.2015

Prin urmare, prin omisiune, putem confirma că filmuleţul nostru este original şi că nu a fost preluat de pe alte surse sau că i s-a modificat intenţionat geolocaţia.

Acum dispunem de toate informaţiile necesare care să confirme că **filmuleţul urcat de Robert Dobresu este original şi că se referă la un eveniment real care avusese loc în mai 2015**.

Important e să nu uităm să filtrăm căutările pe Google Images după dată pentru a ne asigura de existenţa unei surse primare.

INTUIŢIA ESTE MULT MAI IMPORTANTĂ DECÂT ALGORITMII DE CĂUTARE ONLINE

Deşi căutările în regim revers pot demonta multe falsuri, acestea nu oferă întotdeauna rezultate perfecte. De aceea, orice jurnalist de fact-checking trebuie deseori să improvizeze.

De exemplu, în înregistrarea video cu titlul „Бой в районе Светлодарской дуги в Донбассе (съемка со стороны ВСУ)”[6] (Lupta din regiunea arcului de la Svetlodarsk din Donbass (filmare din partea Forţelor Armate Ucrainene) - trad. rom.) publicată de Defence.ru putem observa o mulţime de rafale de mitralieră şi artilerie, deşi soldaţii care participă la lupte par să fie destul de veseli.

Înserăm link-ul în căsuţa de dialog a platformei Amnesty International ca să aflăm data şi ora exactă a urcării înregistrării, obţinând miniaturi pe care le vom utiliza pentru căutarea în regim revers.

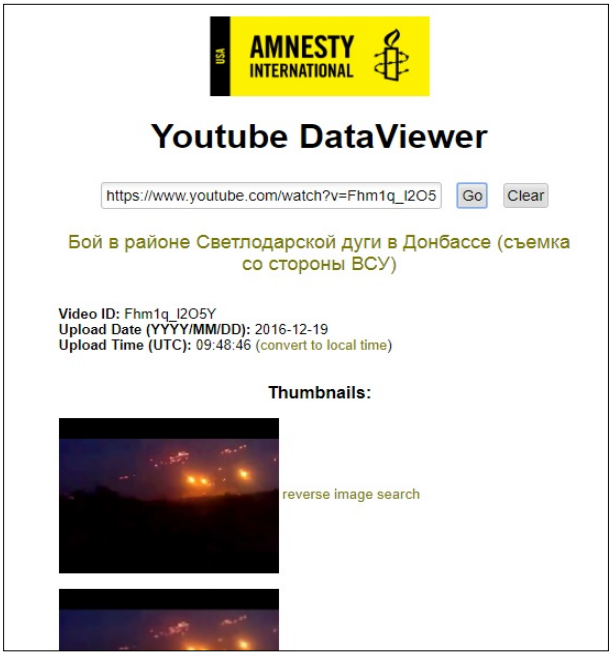

Captură DataViewer după analiza înregistrării „Бой в районе Светлодарской дуги в Донбассе (съемка со стороны ВСУ)" urcate pe You Tube

Aproape toate căutările afişate pe Google Images arată înregistrări încărcate pe You Tube în acelaşi timp, având prima impresie că înregistrarea chiar se referă la luptele din Svetlodarsk care au avut loc în decembrie 2016.

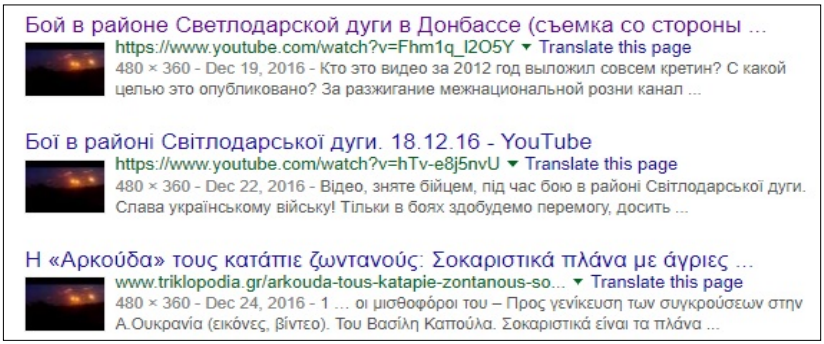

Captură Google Images după rezultatele afişate de DataViewer

De fapt, **înregistrarea e din 2012 şi se referă la exerciţiile militare din Caucaz efectuate de către soldaţi ruşi**. Aceasta este încărcată pe YouTube de către utilizatorul SoltysFSB sub denumirea: „кавказ 2012 учения ночь”[7].

Aşadar, chiar dacă veţi aprofunda căutările utilizând aplicaţia oferită de Amnesty International, tot nu veţi reuşi să găsiţi o înregistrarea originală, din anul 2012. Google Images va afişa doar o listă cu site-uri pe care fusese distribuită dezinformarea. Chiar dacă vom folosi denumirea înregistrării originale (кавказ 2012 учения ночь), adăugând o captură din video, rezultatele afişate nu vor trimite direct la înregistrarea originală, ci la aceleaşi false înregistrări cu bătălia din Svetlodarsk. Pentru a vă da seama dacă această înregistrare e falsă, aveţi nevoie de una din două lucruri esenţiale: fie să fi dat de înregistrare în trecut, fie să vă bazaţi pe intuiţie, mai ales că soldaţii veseli nu se prea potrivesc cu peisajul unei confruntări militare.

Ce e de făcut? Simplu, puteţi aborda căutarea într-o manieră creativă. În primul rând, trebuie să încercaţi să vă puneţi în pielea celui care a distribuit dezinformarea. În exemplul dat, soldaţii ruşi râdeau în timpul rafalelor de arme.

Dacă dorim să identificăm înregistrarea originală, cum procedăm în acest caz? Cel mai bine e să mai căutaţi trageri efectuate pe timp de noapte. De asemenea, puteţi căuta printre luptele spectaculoase, dar în afara celor din Donbass. În acest caz, cel mai probabil că vă vor fi utile înregistrări cu exerciţii militare ale forţelor militare ucrainene, bieloruse sau ruse; sau chiar să căutaţi lupte din alte conflicte militare peste care s-ar putea adăuga replici ale soldaţilor ruşi. Dacă introduceţi în motorul de căutare de pe YouTube cuvintele „учения” (exerciţii - rom.) şi „ночь” (noaptea - rom.) vom identifica înregistrarea originală printre primele rezultate ale căutării. În cazul în care şi după aceste eforturi, nu reuşiţi să identificaţi înregistrarea căutată, ar fi indicat să-l contactaţi pe utilizatorul care a urcat falsa înregistrare.

FII UN SHERLOCK HOLMES DIGITAL, ACORDÂND ATENŢIE MAI MARE DETALIILOR

Instrumentele online de verificare a informaţiilor au propriile lor limite, deoarece algoritmii lor de funcţionare te pot duce în

eroare. De cele mai multe ori, designerii dezinformărilor recurg la câteva trucuri simple pentru a se asigura că falsul lor nu va fi depistat: folosesc imagini în oglindă, transformă poza în alb-negru, măresc sau micşorează imaginea, etc. Cea mai bună metodă de a depăşi aceste capcane constă în atenţia faţă de cele mai mici detalii, pentru a vă asigura că aceste detalii pot fi corelate cu evenimentul sau incidentul care vă interesează.

Pe 19 septembrie 2016 presa internaţională începuse să relateze mai multe detalii despre arestul din Linden (New Jersey) a unei persoane responsabile de explozia a trei bombe plantate în New York şi New Jersey. Au fost făcute publice mai multe poze şi înregistrări video cu arestul lui Ahmat Khan Rahami, principalul suspect, într-o zonă împânzită de poliţişti şi maşini.

Colaj cu imagini distribuite online de la faţa locului, Linden (New Jersey)

Locaţia exactă din Linden, unde avusese loc arestul, nu se ştia cu exactitate, aşa că singura metodă avută la dispoziţie era analiza detaliată a celor două poze făcute din unghiuri diferite. De asemenea, exista şi o înregistrare urcată pe YouTube („Raw video captures police shootout with bombing suspect Ahmad Khan Rahami")[8] de către un martor ocular şi preluată ulterior de cei de la NJ.com. Evident, că atât pozele, cât şi înregistrarea sunt autentice,

mai ales că subiectul fusese pe larg popularizat de către presa americană. Dar cum precedăm atunci când avem de-a face cu ştiri urgente (breaking news)?

Cu ajutorul acestor două fotografii putem identifica locul exact al arestării lui Rahani. Jos, în colţul stâng al unui panou publicitar putem identifica patru cifre: 8211, precum şi fragmente ale cuvintelor -ARS şi -ODY. De asemenea, observăm că există şi un indicator către ieşirea pe autostrada 619, aflată undeva prin apropiere. Dacă vom căuta pe Google numere de telefoane din Linden care se termină cu cifrele 8211, vom obţine un link către compania „Fernando's Auto Sales & Body Work", ceea ce face legătură cu panoul publicitar şi fragmentele cuvintelor -ARS şi -ODY: acestea reprezintă terminaţiile cuvintelor Cars şi Body. De asemenea, adresa companiei este: 512 E Elizabeth Ave, Linden, NJ.

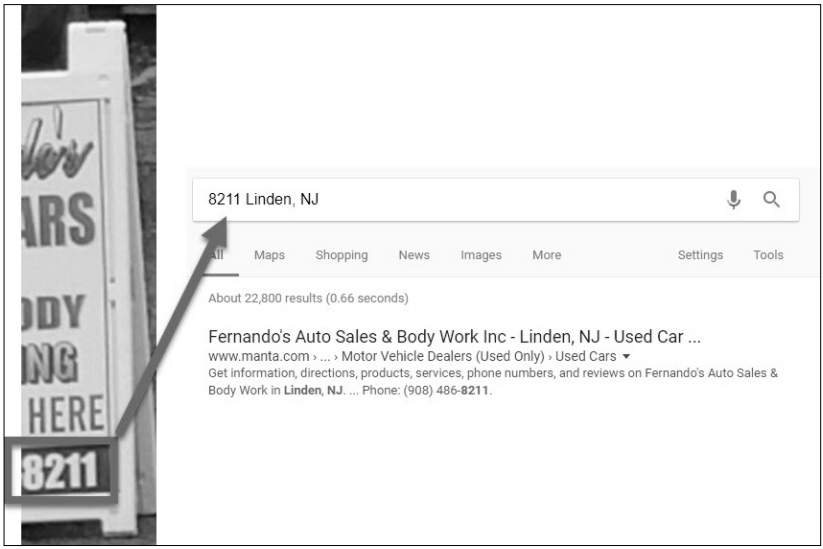
ARS
ODY
NG
HERE
8211
8211 Linden, NJ
Maps
Shopping
News
Images
More
Settings
Tools
About 22,800 results (0.66 seconds)
Fernando's Auto Sales & Body Work Inc - Linden, NJ - Used Car ...
www.manta.com › ... › Motor Vehicle Dealers (Used Only) › Used Cars
Get information, directions, products, services, phone numbers, and reviews on Fernando's Auto Sales & Body Work in Linden, NJ. ... Phone: (908) 486-8211.

Rezultatele căutării pe Google a adresei parţiale: 8211 Linden, NJ

Verificarea acestei adrese pe Google Street View ne va permite să ne asigurăm că locaţia este cea indicată de poze.

În ambele fotografii, precum şi în înregistrare, vremea este aceeaşi, cer înnorat şi ploaie. În secunda 00:26 din înregistrarea video martorul ocular trece pe lângă indicatorul Bower St. şi un alt

indicator de intersecţie cu şoseaua 619, ceea ce înseamnă că am identificat o intersecţie ce pare a fi exact locul unde avusese loc arestul.

Verificarea adresei pe Google Street View

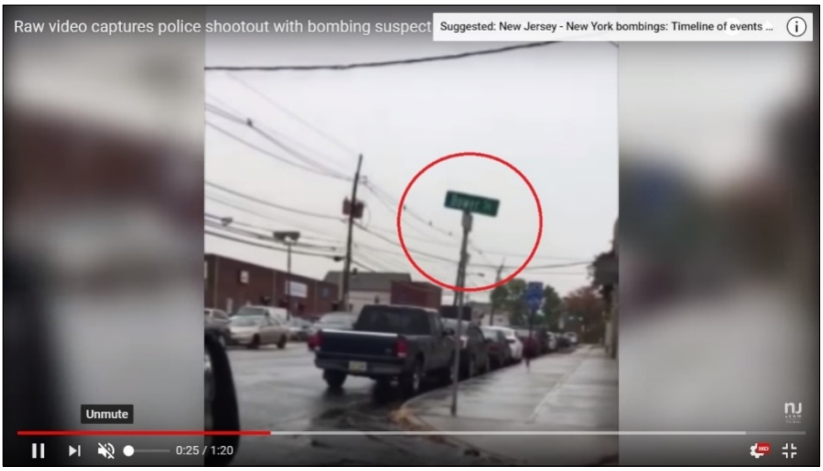
Raw video captures police shootout with bombing suspect
Suggested: New Jersey - New York bombings: Timeline of events ...
Unmute
0:25 / 1:20

Captură YouTube martor ocular. Indicator Bower St.

Dacă ne uităm pe Google Maps, vom observa că Bower Street se intersectează cu East Elizabeth Avenue, unde un suspect fusese arestat în apropierea unui magazin de piese auto (indicat printr-o stea galbenă).

Dacă aveţi suficient timp, puteţi compara imaginile din înregistrare cu cele de pe Google Street View, stabilind cu exactitate geolocaţia.

Captură după Google Maps (New Jersey)

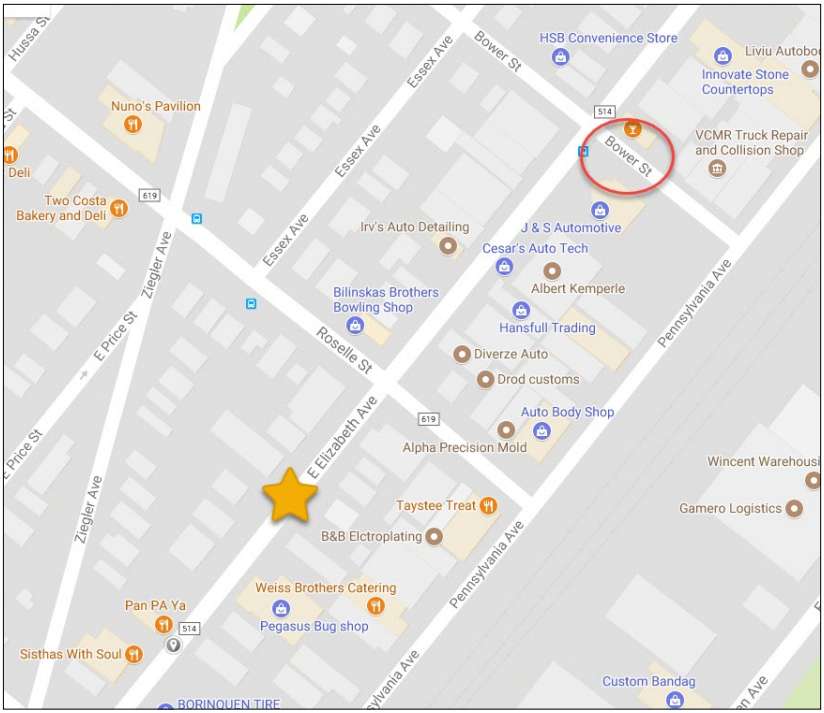

La prima vedere pare a fi o muncă prea complexă, dar dacă ştiţi ce să căutaţi, procedura nu vă poate lua mai mult de cinci minute. Dacă nu puteţi lua legătura cu sursa primară a înregistrării, singura cale e să navigaţi un pic pe Google Maps şi Google Street View şi să căutaţi locul exact unde avusese loc arestarea, folosind detaliile din imaginile şi înregistrările video aflate la dispoziţie. Această procedură poate fi aplicată nu numai pentru înregistrările video urcate pe You Tube, dar şi cele de pe reţele sociale deoarece ultima metodă este mult mai eficientă de a distribui ştiri false.

RECUNOAŞTE FALSUL DINCOLO DE APARENŢELE VERIDICITĂŢII

Spre deosebire de poze, schimbarea conţinutul fişierului video necesită mai multă pricepere şi efort, mai ales că după eliminarea / adăugarea unor elemente materialul trebuie să rămână aparent autentic. De cele mai multe ori, înregistrările video nu sunt modificate pentru a-i păcăli pe jurnaliştii preocupaţi de fact-checking, ci pentru a evita detectarea de către algoritmi a materialelor protejate de legea drepturilor de autor. De exemplu, filmele, emisiunile sau meciurile pot fi urcate pe YouTube fiind nevoie doar de copierea acestora în oglindă, astfel încât acestea să poată fi vizualizate (chiar dacă într-o manieră destul de neobişnuită) fără a putea fi despistate şi şterse. Cea mai bună modalitate de a determina dacă un video fusese filmat în oglindă constă în identificarea oricăror cifre sau cuvinte, deoarece în înregistrarea falsă acestea arată ciudat.

În următoarele capturi video vom vedea cum înregistrarea atacului terorist din aeroportul Domodedovo din Moscova (anul 2011) este folosită pentru a reda atacul din aeroporturile Bruxelles şi Istanbul.

Tehnicile de falsificare a înregistrărilor video pot include: **mărirea unei părţi a înregistrării** (metoda zoom), **adăugarea unei date false** (metoda datării false) şi **modificarea regimului de redare în alb-negru** (metoda alb-negru). În plus, pentru a complica şi mai mult căutările în regim revers pe platforma You Tube, înregistrărilor false **le mai sunt adăugate şi logo-uri** de agenţii de ştiri. Scopul este evident: inducerea în eroare şi descurajarea verificărilor.

Nu există o modalitate unică de a recunoaşte astfel de falsuri - de aceea va trebui să vă bazaţi mai mult pe intuiţie sau logică şi să abordaţi procesul căutării cât mai creativ. **Trebuie să gândiţi ca şi designerii dezinformărilor ca să vă daţi seama ce materiale ar folosi pentru a reporduce un atac terorist fals** sau confruntări militare care n-au avut loc niciodată. De aceea, se recomandă ca în primă instanţă să recurgeţi la căutări precum „**airport explosion**" sau „**surveillance terrorist attack**". După astfel de cuvinte a căutat pe You Tube sau Google şi autorul de filmuleţe trucate.

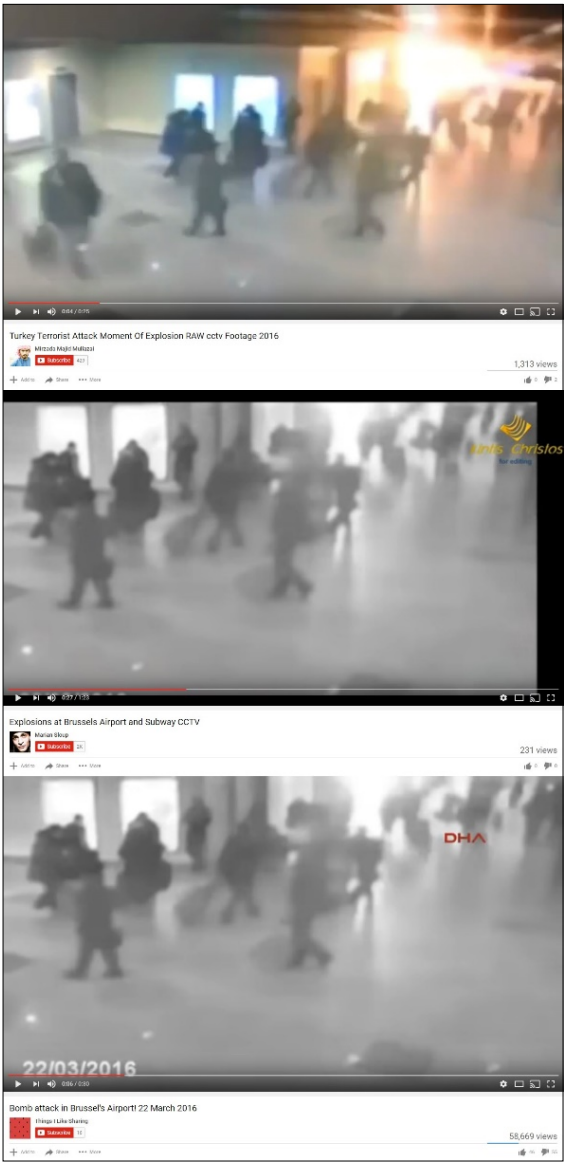
Turkey Terrorist Attack Moment Of Explosion RAW cctv Footage 2016
1,313 views
Explosions at Brussels Airport and Subway CCTV
231 views
DHA
22/03/2016
Bomb attack in Brussel's Airport! 22 March 2016
58,669 views

Exemple de falsificare a atacului terorist din Bruxelles (2016). În realitate e vorba de atacul din 2011 la aeroportul Domodedovo (Moscova).

NU EXISTĂ NICIUN FEL DE SOLUŢII MIRACULOASE

Mulţi cred că progresul tehnologico-informaţional ne va ajuta să scăpăm de ştirile false, dar nici până în prezent nu au fost identificate soluţii unice de demontare a conţinutului dezinformator[9]. Cu alte cuvinte, **dezvoltatorii de noi softuri anti-fake sunt mereu cu un pas în urmă faţă de rudimentarii designeri ai dezinformărilor**, exceptând controlul strict al materialelor urcate pe platforma YouTube conform legislaţiei de copyright. Chiar dacă instrumentele digitale sunt destul de importante pentru fact-checking, creativitatea şi imaginaţia analistului este esenţială.

---

[1] Weilong Yang şi Min-hsuan Tsai, *Improving YouTube video thumbnails with deep neural nets*, Google Research Blog, 5 October 2015, disponibil la: https://research.googleblog.com/2015/10/improving-youtube-video-thumbnails-with.html, accesat la: 07.10.2017.

[2] Disponibil la: https://citizenevidence.amnestyusa.org/.

[3] Disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=FqFvetz9Ipk&ab_channel=RobertDobrescu.

[4] Disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=8dlMcVXdVH0.

[5] Disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=DHh27F3FxKc&ab_channel=VictorCozmei.

[6] Disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=Fhm1q_l2O5Y&ab_channel=Defence.ru.

[7] Disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=5BsesrqRe2c&ab_channel=SoltysFSB.

[8] Disponibil la: https://www.youtube.com/watch?v=mRO4bnGXGmY&ab_channel=NJ.com.

[9] Cu toate că acum specialiştii angrenaţi în cadrul proiectului News Quality Scoring dezvoltă softuri care să permită identificarea automată a ştirilor false pe baza structurii articolului. Pentru mai multe detalii, vezi aici: https://mondaynote.com/what-web-page-structure-reveals-on-news-quality-67b845e230db.

CUM IDENTIFICI MANIPULĂRILE PE WIKIPEDIA

În ciuda faptului că guvernul rus amenințase de mai multe ori că va bloca pagina Wikipedia, totuși, mașinăria de propagandă a Rusiei nu renunță la utilizarea enciclopedia online pentru a-și atinge obiectivele stabilite.

Captură după pagina Wikipedia în limba rusă

De exemplu, blogul-twitter „Госправки” (@RuGovEdits)[1] urmărește cu regularitate modificările efectuate pe articolele Wikipedia efectuate de IP-urile care aparțin instituțiilor de stat din Federația Rusă:

Așadar, anume blogul-twitter Госправки a identificat modificări operate de pe IP-uri guvernamentale ce aparțineau VGTRK[2] cu referire la doborârea avionului MH-17 în Donbass. Fragmentul ce menționa faptul că avionul fusese doborât de „teroriștii din autoproclamata Republică Populă Donețk cu lansatoare de rachete Buk -

sistem pe care l-au obţinut din Federaţia Rusă" a fost schimbat cu sintagma „avionul a fost doborât de militarii ucraineni".

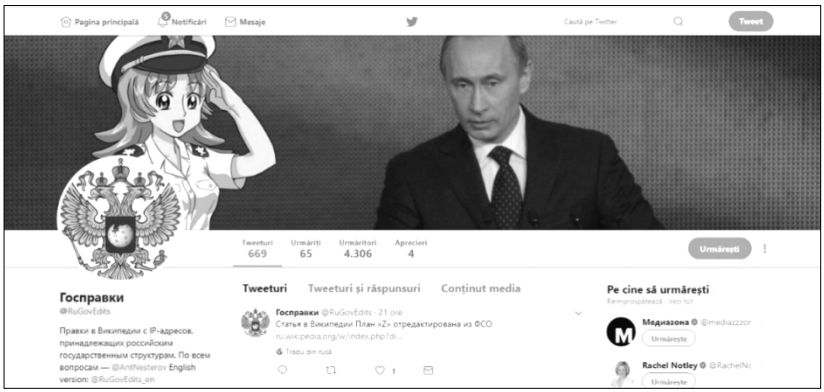

Captură după contul de Twitter a utilizatorului @RuGovEdits

Cazurile de redactare a paginilor de Wikipedia de către agenţiile guvernamentale sunt arhicunoscute. Mass-media din SUA a înregistrat astfel de cazuri, în mod repetat, cum ar fi redactările operate de reprezentanţii Congresului SUA pentru a muta accentul pe diferite pagini de Wikipedia, ceea ce se solda de multe ori cu scandaluri în presă.

Dar, pe lângă agenţiile guvernamentale care modifică pagini de Wikipedia, mai există şi simpli troli sau internauţi teribilişti care se ocupă cu îndepărtarea unor anumite fragmente, adăugarea de spam-uri sau dezinformări. Zilnic, paginile de pe Wikipedia sunt editate de circa 500.000 ori. Prin urmare, pentru a menţine calitatea informaţiilor şi a elimina „gunoiul informaţional" sunt utilizate instrumente de scanare în timp real a activităţilor pe enciclopedia online.

Pe 30 noiembrie 2015, **Wikipedia anunţase lansarea ORES - tehnologie ce presupune inteligenţă artificială care-şi propune să identifice în timp real modificările nocive pe pagina enciclopediei** - percepute ca şi acte de „vandalism online". **Tehnologia nu aplică fact-checking, ci se ocupă cu detectarea modificărilor discutabile care pot afecta calitatea informaţiilor oferite de Wikipedia**.

Una dintre principalele sarcini ale ORES se referă la separarea automată a vandalilor rău-intenţionaţi de editorii care nu au experienţă de redactare în enciclopedie sau care au făcut greşeli, fără a avea misiuni ascunse.

Pe măsura utilizării pe scară largă, algoritmul se îmbunătăţeşte automat oferind posibilitatea unei scanări mai exacte a materialelor de pe Wikipedia. În prezent, tehnologia poate fi aplicată în peste 14 limbi de circulaţie internaţională: germană, engleză, spaniolă, estonă, olandeză, persană, franceză, ebraică, indoneză, italiană, portugheză, turcă, ucraineană, vietnameză etc.

ORES reprezintă o sursă deschisă cu un cod accesibil oricărui doritor. Până la lansare sa oficială, ORES fusese testat prin 12 instrumente diferite.

În continuare, vă propunem câteva instrumente care utilizează ORES în vederea urmăririi în timp real a „vandalismului online", de altfel utile în fact-checking.

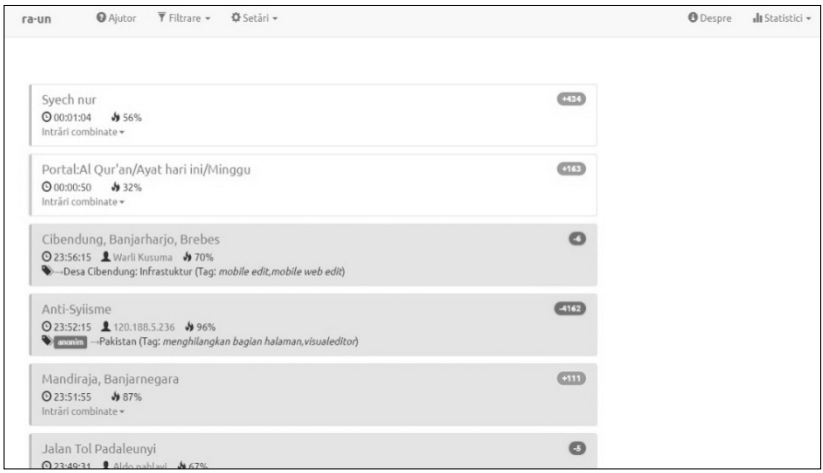

Captură după rezultatele afişate de Ra·un

Ra·un[3] - un instrument de monitorizare a rectificărilor pe paginile de Wikipedia. Practic, **Ra·un afişează în timp real lista cu articole unde au fost operate modificări**. În partea dreaptă a titlului articolului (cu verde) apare numărul total al modificărilor, iar cu roşu conţinutul eliminat din text.

Cu ajutorul filtrului din stânga sus, puteţi urmări ultimele modificări la articole specifice, de exemplu, pe pagini anonime sau nou-apărute. Setările oferă schimbarea versiunii de Wikipedia în funcţie de limba preferată.

Snuggle[4] - instrument ce le permite „wikipediştilor" experimentaţi să ţină o evidenţă a noilor utilizatori (editori) care contribuie cu o muncă de calitate pe textele enciclopediei online. Obiectivul constă în crearea unei aşa-numite „comunităţi wiki". De asemenea, instrumentul monitorizează şi activitatea trolilor sau a „vandalilor cibernetici".

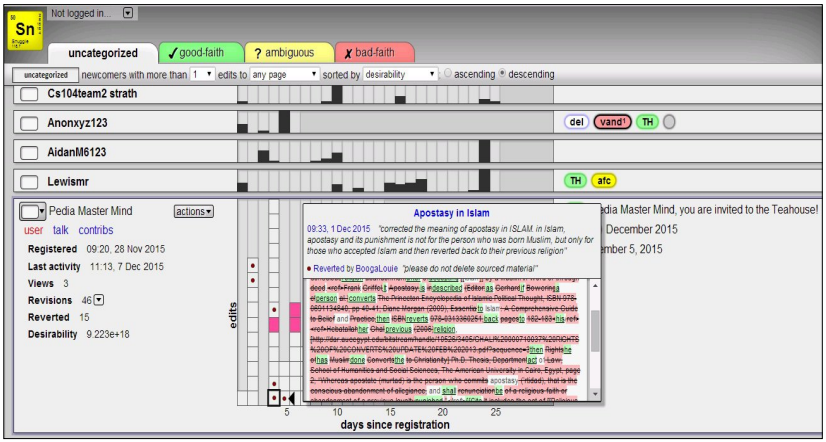

Captură după Snuggle

În ceea ce priveşte fact-checking, Snuggle poate oferi informaţii utile cu privire la noile tendinţe pe Wikipedia. Cu ajutorul acestui instrument puteţi identifica ce articole şi ce subiecte din enciclopedie sunt supuse unor editări sistematice, mai ales atunci când sunt adăugate fragmente manipulatoare, tendenţioase şi chiar mincinoase. Acest instrument mai poate fi folosit pentru a urmări activitatea pe Wikipedia a unui anumit utilizator - ce fel de schimbări a operat şi de ce articole este interesat. Astfel, cu uşurinţă, le putem face şi un anumit profil de utilizator.

Un alt program, care oferă o mulţime de funcţii de urmărire a „vandalilor cibernetici" este Huggle[5]. Acest instrument presupune utilizarea unui număr mare de filtre ce permit urmărirea unui

anumit tip de redactări pe Wikipedia: articole cărora trebuie să le acordăm o atenţie sporită, noi articole create de utilizatori care nu fac parte din lista noastră etc. Huggle este un browser de diffuri al cărui scop este combaterea vandalismului[6] şi a altor modificări neconstructive în proiectele Wikimedia[7], scris în C++ cu framework Qt. A fost dezvoltat la început în .NET Framework de către Gurch[8], care nu mai este activ pe acest proiect. Acum oricine poate accesa şi descărca browserul.

Principalul obiectiv asumat de Huggle ca instrument anti-vandalism constă în menţinerea Wikipedia cât mai deschisă (orice să poată avea acces în editarea conţinutului) şi, în acelaşi timp, să fie curăţată de actele de vandalism. Huggle poate încărca şi revizui în timp real modificările de pe Wikipedia, ajutându-i pe utilizatori să identifice modificările neconstructive şi permiţând revenirea rapidă asupra lor. Sun folosite diverse metode pentru analiza gradului de constructivitate al unei modificări. Utilizează un model semi-distribuit unde modificările sunt aduse printr-un „provider" (capabil să distribuie un flux de informaţii despre editări, cum ar fi API-ul Wikipedia sau feedul IRC de schimbări recente)[9], preparsate şi analizate. Aceste informaţii sunt apoi partajate cu alte instrumente de combatere a vandalismului, cum ar fi ClueBot NG. Huggle utilizează şi alte metode de reglare automată, inclusiv un whitelist global (utilizatori consideraţi a fi de încredere), precum şi un sistem de scoruri ale utilizatorilor.

Dar, în acelaşi timp, programul presupune descărcarea şi instalarea softului pe calculator, iar utilizarea acestuia poate fi făcută doar de către utilizatorii cu experienţă pe Wikipedia. Huggle nu este pentru utilizatori noi ai Wikipediei. Toţi wikipediştii care doresc să utilizeze Huggle trebuie să ştie cum se tratează vandalismul înainte de a acţiona. Huggle poate fi testat pe test.wikipedia.org[10] fără a fi nevoie de permisiuni speciale. După ce sunt îndeplinite toate condiţiile, Huggle se poate descărca de pe meta:Huggle/Download[11].

De exemplu, ne interesează ce modificări s-au făcut de-a lungul timpului pe pagina de Wikipedia în limba rusă: „Золотой запас Румынского Королевства" (Tezaurul României Regale - rom.) - de aceea vom deschide secţiunea „Istoric".

Captură după Wikipedia.org (varianta de limbă rusă)

De aici putem compara versiunea actuală şi cea originală din 2013, precum şi autorii lor. Dacă facem click pe link-ul de „contribuţii” asociat fiecărui contributor, vom obţine şi o listă a contribuţiilor acestuia pe Wikipedia. În cazul nostru observăm că articolul a fost iniţiat de user-ul cu IP-ul 176.113.127.0, pe 5 februarie 2013 (ora exactă 12:13). Conform IP-ul, iniţierea paginii a fost făcută din Federaţia Rusă. Ultima modificare pe text a fost realizată pe 24 iulie 2015 de către user-ul din Buzău (România) cu IP-ul 188.241.216.18.

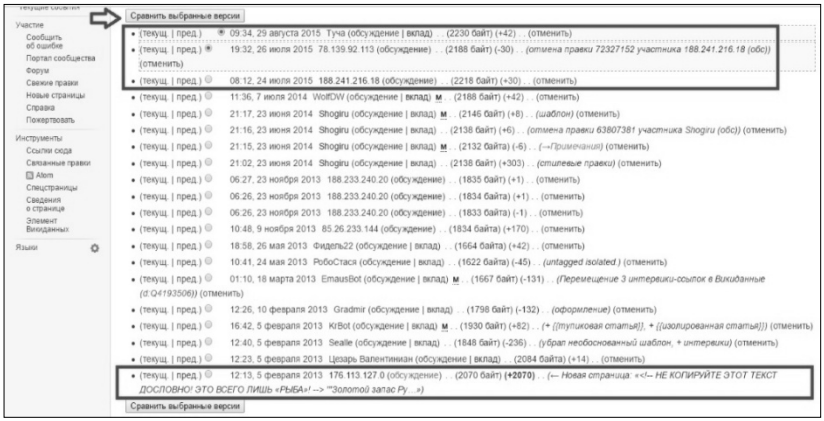

Captură după Wikipedia.org (secţiunea Istoric)

De exemplu, **dacă ne interesează toate contribuţiile unui anumit wikipedist sau IP, putem folosi pagina specială Contribuţiile utilizatorului**. Aşadar, pentru a afla contribuţiile efectuate de pe IP-ul 176.113.127.0, vom insera codul în motorul de căutare Contribuţiile utilizatorului. Pagina ne va arăta că utilizatorul din spatele IP-ului din Federaţia Rusă a rămas anonim - neînregistrat sau neautentificat. **Singura sa contribuţie fiind deschiderea unei pagini de Wikipedia → Золотой запас Румынского Королевства**.

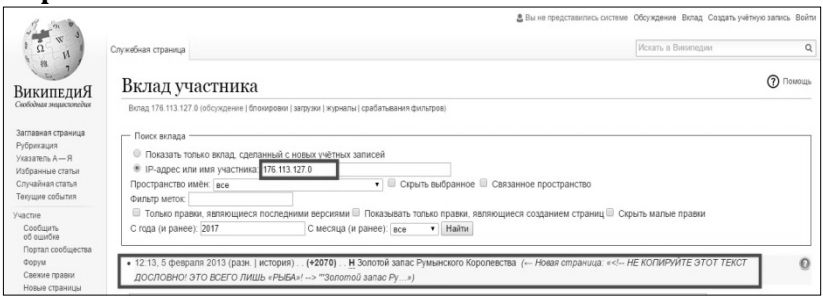

Captură după Wikipedia.org (contribuţia utilizatorului)

Din moment ce resursele de pe Wikipedia sunt disponibile pentru oricine, acestea pot fi folosite şi de către designerii dezinformărilor. Totuşi, avantajul deschiderii enciclopediei online permite urmărirea activităţii „vandalilor cibernetici". Astfel, există mai mulţi voluntari din întreaga lume care depun un efort consistent împotriva acestui tip de vandalism. Tehnologia ORES continuă să avanseze pe mai multe direcţii - adăugarea de noi limbi de circulaţie şi eliminarea parţială a judecăţilor de valoare - invitându-i pe toţi doritorii să contribuie la îmbunătăţirea softului.

[1] Disponibil la: https://twitter.com/rugovedits.
[2] Compania Rusă de Stat de Televiziune şi Radio (Vserossiyskaya Gosudarstvennaya Televizionnaya i Radioveshchatelnaya Kompaniya)
[3] Disponibil la: http://tools.wmflabs.org/raun/.
[4] Disponibil la: https://snuggle-en.wmflabs.org/.
[5] Disponibil la: https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Huggle.
[6] Pentru mai multe detalii despre „vandalism online", vezi şi aici: https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Vandalism.

[7] Disponibil la: https://ro.wikipedia.org/wiki/Wikimedia_Foundation.
[8] Disponibil la: https://ro.wikipedia.org/wiki/Special:Contribu%C8%9Bii/Gurch.
[9] Disponibil la: https://ro.wikipedia.org/wiki/Special:Schimb%C4%83ri_recente?hidebots=1&hidecategorization=1&hideWikibase=1&limit=50&days=7&urlversion=2.
[10] Disponibil la: https://test.wikipedia.org/wiki/Main_Page.
[11] Disponibil la: https://meta.wikimedia.org/wiki/Huggle/Download.

CUM VERIFICI O INFORMAŢIE ONLINE.
Câteva sfaturi practice

Românii din Ucraina au blocat autostrada Cernăuți-Kiev protestând împotriva mobilizării pentru război
14-05/ucraina-inceput-de-mai-6-465x390
Autor: Virgil Burlă | sâmbătă, 26 iulie 2014 | 92 Comentarii | 5135 Vizualizari
Distribuie 721
Îmi place 721
Salvează acest articol

Captură după evz.ro

Jurnalistul Virgil Burlă de la Evenimentul Zilei publică pe 26 iulie 2014 un articol intitulat „Românii din Ucraina au blocat autostrada Cernăuți - Kiev protestând împotriva mobilizării pentru război”[1]. Articolul prezenta faptul că „sute de români din regiunea Cernăuţi, au blocat, ieri seară, mai multe drumuri, printre care şi autostrada spre Kiev, în semn de protest faţă de mobilizarea tinerilor pentru război. În satul românesc Ostriţa de lângă Cernăuţi 280 de tineri au primit ordin de mobilizare în armată”. Articolul în sine era scris într-o manieră tendenţioasă, şi făcea parte din războiul

informaţional al Rusiei îndreptat împotriva Ucrainei, cu scopul de a trezi sentimente anti-ucrainene în rândul românilor din Regiunea Cernăuţi. Un alt element important e că autorul articolului nu prezintă nicio dovadă reală a acestor protestatari, afişând în schimb o imagine a unui soldat cu cagulă înarmat având în spate o baricadă de cauciucuri cuprinsă de flăcări.

Folosind motorul de căutare Google Images după metoda descrisă anterior şi setând la Tools → Time → Custom range ... intervalul de timp 7 aprilie 2014 (data demarării operaţiunii antiteroriste în estul Ucrainei) - 15 iunie 2014, am reuşit să identific sursa originală a pozei:

Pages that include matching images
Slaviansk, Ukraine - Ukraine moves to retake rebel-held Slavyansk ...
https://www.cbsnews.com/.../ukraine-moves-to-retake-rebel-held-slavyans...
620 × 413 - May 2, 2014 - Ukrainian forces make 1st real moves to try and retake key eastern city from pro-Russian insurgents.
Slaviansk, Ukraine - Ukraine moves to retake rebel-held Slavyansk ...
https://www.cbsnews.com/pictures/ukraine-moves-to-retake-rebel.../6/
1200 × 630 - May 2, 2014 - Ukrainian soldiers stand guard at a Ukrainian checkpoint, May 2, 2014.
"We Are Essentially At War" Ukraine Admits, After Dozens Killed | Zero ...
www.zerohedge.com/.../we-are-essentially-war-ukraine-admits-after-dozen...
500 × 333 - May 3, 2014 - Polish Prime Minister Donald Tusk said at a briefing today in Jezioro, Poland, that officials are "losing hope" about a diplomatic solution to end the crisis.

Captură după rezultatele afişate de Google Images

Poza a fost prima dată publicată de televiziunea americană CBS NEWS pe 2 mai 2014, fiind realizată de fotograful Baz Ratner de la Reuters. În imagine este reprezentat un separatist pro-rus la un post de control în flăcări în apropierea oraşului Sloviansk. Poza este realizată pe 2 mai 2014 şi coincide cu momentul când trupele guvernamentale lansează o ofensivă amplă pentru a recăpăta controlul asupra oraşului[2].

Aşadar, poza utilizată de jurnaliştii de la EVZ.RO nu reflectă evenimentele din regiunea Cernăuţi, iar utilizarea acesteia fusese făcută mai degrabă din cauza impactului emoţional.

Nu ezitaţi să utilizaţi, atunci când e cazul, şi motorul de căutare Google Maps → util pentru a localiza evenimentele relatate în articole, mai ales atunci când se menţionează

denumiri de localităţi, străzi, păduri, munţi, râuri etc. Putem utiliza şi camerele 3D pentru a analiza detaliile din poze şi a depista fotografiile trucate. Unele dintre imaginile trucate prin Photoshop se pot baza pe imaginile 3D din Google Maps.

Un alt instrument util mi s-a părut site-ul WolframAlpha[3], care funcţionează sub forma unei imense baze de date ce poate fi utilă în anumite cazuri, de exemplu, dacă vrei să afli vremea în Bucureşti pentru 27.01.2016 [weather in bucharest 27/01]. De exemplu, poţi verifica vremea din ziua înregistrării unui video într-o localitate pentru a o confrunta cu realitatea construită. De asemenea, putem căuta pe Google şi camerele web din anumite localităţi din România sau R. Moldova.

---

[1] Burlă, Virgil (2014), *Românii din Ucraina au blocat autostrada Cernăuţi-Kiev protestând împotriva mobilizării pentru război*, EVZ.RO, disponibil la: http://evz.ro/romanii-din-ucraina-au-blocat-autostrada-cernauti-kiev-protestand-impotriva-mobilizarii-pentru-razboi.html, accesat la: 08.10.2017.

[2] NBC News, *Ukrainian Troops Begin Offensive Against Separatists*, 2 May 2014, disponibil la: https://www.nbcnews.com/http://www.nbcnews.com/slideshow/ukrainian-troops-begin-offensive-against-separatists-55089442, accesat la: 08.10.2017.

[3] Disponibil la: http://www.wolframalpha.com/.

AUTORII

Mihai-Lucian BÂRSAN a absolvit Facultatea de Filosofie la secţia de Filosofie Teoretică în anul 2013. A absolvit masterul în cadrul aceleiaşi facultăţi specializat pe Studii Europene şi Etica Relaţiilor Internaţionale cu o disertaţie pe tema „Dezvoltarea tehnologică şi progresul tehnologic-din perspectivă economică". A obţinut certificatul de formator acreditat ANC cu specializări pe comunicare şi new media. În prezent este înscris la Şcoala doctorală din cadrul Facultăţii de Sociologie şi Asistenţă Socială, Universitatea din Bucureşti, pregătind teza de doctorat: „Efectele instituţiilor politice din Estul Europei asupra mediului social şi economic". Din 2013, se implică în echipa Fundaţiei Universitare a Mării Negre (FUMN) în calitate expert, din 2016 este asistent de cercetare în cadrul Institutului de Ştiinţe Politice şi Relaţii Internaţionale „Ion I.C. Brătianu" al Academiei Române, iar din 2017 devine expert asociat în cadrul proiectului CheckMedia.ro, demarat de către Chamber of Excellence in International Affairs (CEIA).

Radu Cupcea este licenţiat în Ştiinţe Politice la Facultatea de Ştiinţe Sociale a Universităţii din Craiova. Masterand la Şcoala Naţională de Studii Politice şi Administrative, Departamentul Relaţii Internaţionale, specializarea Integrare Europeană - Politică şi Economie Europeană. Totodată, este absolvent al cursurilor de Jurnalism şi Comunicare Media la Business and Communication Research Center. Din decembrie 2012 colaborator, consilier pe probleme politice la Parlamentul României, iar din 2016 este cercetător asociat în cadrul Laboratorului de Sociologia şi Geopolitica Religiilor al Institutului de Ştiinţe Politice şi Relaţii Internaţionale „Ion I.C. Brătianu". În 2017 devine expert asociat în cadrul proiectului CheckMedia.ro, demarat de către Chamber of Excellence in International Affairs (CEIA).

Răzvan MUNTEANU este preşedintele think-tankului Chamber of Excellence in International Affairs (CEIA) şi directorul

general al publicaţiei electronice NewsInt. Urmează în prezent un doctorat în Ştiinţe Politice / Relaţii Internaţionale în cadrul Şcolii Naţionale de Ştiinţe Politice şi Administrative (SNSPA), fiind autor al mai multor cărţi şi articole de specialitate. Are experienţă în activitatea de consultanţă politică şi business intelligence, fiind şi lector asociat al programului postuniversitar Intelligence Economic Internaţional, derulat la Academia de Studii Economice (ASE), începând cu anul 2017. Este analist de politică externă şi colaborator al mai multor publicaţii media naţionale sau internaţionale şi expert-coordonator al proiectului CheckMedia.ro.

Nicolae ŢÎBRIGAN este licenţiat în Sociologie la Universitatea din Bucureşti, absolvent al masterului de Studii de securitate din cadrul Facultăţii de Sociologie şi Asistenţă Socială, Universitatea din Bucureşti. În prezent, doctorand la Şcoala Doctorală din cadrul aceleiaşi facultăţi cu teza: „Identitatea etnicilor găgăuzi în România interbelică". Începând cu 2013 este asistent de cercetare la Institutul de Ştiinţe Politice şi Relaţii Internaţionale „Ion I.C. Brătianu" al Academiei Române, iar din 2017 expert-coordonator al proiectului CheckMedia.ro, demarat de către Chamber of Excellence in International Affairs (CEIA).